Ayuntamiento de Madrid

R
699

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS METAMORPHOSEOS

LIBROS DEL DR. L. MARCO

BIBLIOTECA MUNICIPAL MADRID

Quorum catalogum sequenti pagina reperies

nº 4909

Impressum Lugduni M. D. XXXVI.

nº 4909

Soy de Joaquin Perez en Avila

Ayuntamiento de Madrid

CATALOGVS EORVM QVAE *in hoc tomo habentur.*

Heroidum Epistolæ.
Auli Sabini, ut creditur, Epistolæ tres.
Elegiarum libri tres.
De arte amandi, libri tres.
De remedio amoris, libri tres.
In Ibin.
Ad Liuiam, de morte Drusi.
De Nuce.
De medicamine faciei.

RECENS ACCESSERE.

Fragmenta quædam ex Epigrammatis Nasonis.
Carmen ad Pisonem incerti autoris, elegantia tamen & eruditione iuxtà nobile.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII
NASONIS SVLMONENSIS HEROIDVM LIBER.

PENELOPE VLYSSI.

ANC tua Penelope lento tibi mittit Vlysse,
Nil mihi rescribas, attamen ipse uenis.
Troia iacet arte Danais inuisa puellis,
Vix Priamus tanti, totaq; Troia fuit.
O utinam tunc, cum Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis.
Non ego deserto iacuissem frigida lecto,
Nec quererer tardos ire relicta dies.
Nec mihi quærenti spatiosam fallere noctem,
Laßaret uiduas pendula tela manus.
Quando ego non timui grauiora periculaueris?
Res est solliciti plena timoris amor.
In te fingebam uiolentos Troas ituros,
Nomine in Hectoreo Pallida semper eram.
Siue quis Antilochum narrabat ab Hectore uictum,
Antilochus nostri causa timoris erat.
Siue Menœtiaden falsis cecidisse sub armis,
Flebam suæßu posse carere dolos.
Sanguine Tlepolemus Lyciam tepefecerat hastam,
Tlepolemi leto cura nouata mea est.

Ayuntamiento de Madrid

Denicq; quisquis erat castris iugulatus Achiuis,
Frigidius glacie pectus amantis erat.
Sed bene consuluit casto deus æquus amori,
Versa est in cineres sospite Troia uiro.
Argolici rediere duces, altaria fumant,
Ponitur ad patrios barbara præda deōs.
Grata ferunt nymphæ pro saluis dona maritis
Illi uicta suis Troica fata canunt.
Mirantur iustiq; senes, trepidæq; puellæ,
Narrantis coniux pendet ab ore uiri.
Iamq; aliquis posita monstrat fera prælia mensa,
Pingit & exiguo Pergama tota mero.
Hac ibat Simôis, hic est Sigeïa tellus.
Hic steterat Priami regia celsa senis.
Illic Aeacides, illic tendebat Vlysses,
Hic lacer admissos terruit Hector equos.
Omnia nanq; tuo senior te quærere misso
Retulerat nato Nestor, at ille mihi.
Rettulit & ferro ✕ Rhesumq; Dolonaq; cæsos,
Vtq; sit hic somno proditus, ille dolo.
Ausus es ò nimium, nimiumq; oblite tuorum,
Thracia nocturno tangere castra dolo,
Totq; simul mactare uiros adiutus ab uno.
At bene cautus eras, & memor ante mei.
Vsq; metu micuere sinus, dum uictor amicum
Dictus es Ismarijs isse per agmen equis.
Sed mihi quid prodest uestris disiecta lacertis
Iliosq; & murus quod fuit ante, solum?
Si maneo qualis Troia durante manebam,

✕ aliq illud, Q; omittunt.

Virq;

Ayuntamiento de Madrid

Virq; mihi dempto fine carendus abest,
Diruta sunt alijs, unu mihi Pergama restant,
Incola captiuo quæ boue uictor arat.
Iam seges est, ubi Troia fuit, resecandaq; falcæ
Luxuriat Phrygio sanguine pinguis humus.
Semisepulta uirum curuis feriuntur aratris
Ossa, ruinosas occulit herba domos.
Victor abes, nec scire mihi, quæ causa morandi,
Aut in quo lateas ferreus orbe, licet.
Quisquis ad hæc uertit peregrinam littora puppim,
Ille mihi de te multa rogatus, abit.
Quamq; tibi reddat, si te modo uiderit usquam,
Traditur huic digitis charta notata meis.
Nos Pylon, antiqui Neleïa nestoris arua,
Misimus, incerta est fama remissa Pylo.
Misimus & Sparten, Sparte quoq; nescia ueri:
Quas habitas terras, aut ubi lentus abes?
Vtilius starent etiam nunc mœnia Phœbi:
Irascor uotis heu leuis ipsa meis.
Scirem ubi pugnares, & tantum bella timerem,
Et mea cum multis iuncta querela foret.
Quid timeam ignoro, timeo tamen omnia demens,
Et patet in curas area lata meas.
Quæcunq; æquor habet, quæcunq; pericula tellus,
Tam longæ causas suspicor esse moræ.
Hæc ego dum stulte meditor, quæ uestra libido est,
Esse peregrino captus amore potes.
Forsitan & narres, quàm sit tibi rustica coniux,
Quæ tantum lanas non sinat esse rudes.

Ayuntamiento de Madrid

Fallar, & hoc crimen tenues uanescat in auras,
Ne'ue reuertendi liber, abesse uelis.
Me pater Icarius uiduo discedere lecto
Cogit, & immensas increpat usq; moras.
Increpet usq; licet, tua sim, tua dicar oportet,
Penelope coniux semper Vlyßis ero.
Ille tamen pietate mea, precibusq; pudicis
Frangitur, & uires temperat ipse suas.
Dulichij, Samijq;, & quos tulit alta Zacynthos,
Turba ruunt in me luxuriosa prōci.
Iniq; tua regnant, nullis prohibentibus, aula:
Visera nostra tuæ dilacerantur opes.
Quid tibi Pisandrum, Polybumq;, Medontaq; dirum,
Eurymachiq; auidas, Antinoiq; manus,
Atq; alios referam? quos omnes turpiter absens
Ipse tuo partis sanguine rebus alis.
Irus egens, pecoris q; Melanthius autor edendi,
Vltimus accedunt in tua damna pudor.
Tres sumus imbelles numero, sine uiribus uxor,
Laërtesq; senex, Telemachusq; puer.
Ille per insidias pene est mihi nuper ademptus,
Dum parat inuitis omnibus ire Pylon.
Di precor hoc iubeant, ut euntibus ordine fatis,
Ille meos oculos comprimat, ille tuos.
Hoc faciunt austroq; bōum, longæ uaq; nutrix,
Tertius immundæ cura fidelis haræ. Dela pocilga
Sed neq; Laërtes, ut qui sit inutilis annis,
Hostibus in medijs regna tenere potest.
Telemachō ueniet, uiuat modo, fortior ætas,

Nunc

Ayuntamiento de Madrid

Nunc erat auxilijs illa tuenda patris.
Nec mihi sunt uires, inimicos pellere tectis,
Tu citius uenias portus & aura tuis.
Est tibi, sitq; precor, natus, qui mollibus annis
In patrias artes erudiendus erat.
Respice Laërten, ut iam sua lumina condas,
Extremum fati sustinet ille diem.
Certe ego, quæ fueram te discedente puella,
Protinus ut redeas, facta uidebor anus.

PHYLLIS DEMOPHOONTI.

HOspita Demophoon tua te Rhodopeïa Phyllis,
Vltra promissum tempus abesse queror.
Cornua cum lunæ pleno semel orbe coissent,
Littoribus nostris anchora pacta tua est.
Luna quater latuit, toto quater orbe recreuit,
Nec uehit Actæas Scytonis unda rates.
Tempora si numeres, bene quæ numeramus amantes,
Non uenit ante suam nostra querela diem.
Spes quoq; lenta fuit: tarde, quæ credita lædunt,
Credimus, inuita nunc & amante noœnt.
Sæpe fui mendax pro te mihi, sæpe putaui
Alba procellosos uela referre notos.
Thesea deuoui, quia te dimittere nollet,
Nec tenuit aursus forsitan ille tuos.
Interdum timui, ne, dum uada tendis ad Hebri,
Mersa foret cana naufraga puppis aqua.
Sæpe deos supplex ut tu scelerate ualeres,
Sum prece thuriceremis deuenerata focis.

Ayuntamiento de Madrid

Sæpe uidens uentos cœlo pelagoq; fauentes,
Ipsa mihi dixi, si ualet, * ipse uenit. * ille.
Deniq; fidus amor, quicquid properantibus obstat,
Finxit, & ad causas ingeniosa fui.
At tu lentus abes, nec te iurata reducant
Numina, nec nostro motus amore redis.
Demophoon uentis, & uerba, & uela dedisti,
Vela queror reditu, uerba carere fide.
Dic mihi quid feci, nisi non sapienter amaui?
Crimine te potui demeruisse meo.
Vnum in me scelus est, quod te sælerate recepi,
Sed scelus hoc meriti pondus, & instar habet,
Iura, fides, ubi nunc? commissaq; dextera dextræ?
Quiq; erat in falso plurimus ore deus?
Promissus socios ubi nunc Hymenæus in annos?
Qui mihi coniugij sponsor, & obses erat?
Per mare quod totum uentis agitatur, & undis,
Per quod sæpe ieras, per quod iturus eras,
Perq; tuum mihi iurasti (nisi fictus & ille est)
Concita qui uentis æquora mulcet, auum,
Per Venerem, nimiumq; mihi facientia tela,
Altera tela arcus, altera tela faces,
Iunonemq;, toris quæ præsidet alma maritis,
Et per tediferæ mystica sacra deæ.
Si de tot læsis sua numina quisq; deorum
Vindicet, in pœnas non satis unus eris.
Ah laceras etiam puppes furiosa refeci,
Vt qua desererer, firma carina foret.
Remigiumq; dedi, quo me fugiturus abires:

Heu

Ayuntamiento de Madrid

telo lęsa sum ipsa meo.

Heu patior telis uulnera facta meis.
Credidimus blandis, quorum tibi copia, uerbis:
Credidimus generi numinibusq; tuis.
Credidimuus lachrymis, an & hæ simulare docentur?
Hæ quoq; habent artes, quaq; iubentur, eunt.
Dis quoq; credidimus, quid iam tot pignora nobis?
Parte satis potui qualibet inde capi.
Nec moueor, quòd te iuui portuq;, locoq;,
Debuit hæc meriti summa fuisse mei.
Turpiter hospitium lecto cumulasse iugali
Pœnitet, & lateri conseruisse latus.
Quæ fuit ante illam, mallem suprema fuisset
Nox mihi, dum potui Phyllis honesta mori.
Speraui melius, quia te meruisse putaui,
Quæcunq; ex merito spes uenit, æqua uenit.
Fallere credentem non est operosa puellam
Gloria, simplicitas digna fauore fuit.
Sum decepta tuis & amans, & fœmina, uerbis,
Di faciant laudis summa sit ista tuæ.
Inter & Aegidas media statuaris in urbe,
Magnificus titulis stet pater ante suis.
Cum fuerit lectus Scyron, toruusq; Procustes.
Et Scinis, & Tauri, mixtaq; forma uiri,
Et domitæ bello Thebæ, fusiq; bimembres,
Expulsata nigri regia cæca dei.
Hoc tua post illos titulo signetur imago,
Hic est, cuius amans hospita capta dolō est.
De tanta rerum turba, factisq; parentis,
Sedit in ingeniō Cressa puella tuo.

Ayuntamiento de Madrid

Quod solum excusat, solumq; imitaris in illo,
Hæredem patriæ perfide fraudis agis.
Illa (nec inuideo) fruitur meliore marito,
Inq; capistratis tigribus alta sedet.
At mea despecti fugiunt connubia Thraces,
Quòd feror externum præposuisse meis.
Atq; aliquis, iam nunc doctas cat, inquit, Athenas:
Armiferam Thracen, qui regat, alter erit.
Exitus acta probat: careat suæsibus opto,
Quisquis ab euentu facta notanda putat.
At si nostra tuo spumescant æquora remo,
Iam mihi, iam dicar consuluisse meis.
Sed neq; consului, nec te mea regia tangit,
Fessaq; Bistonia membra lauabis aqua.
Illa meis oculis species abeuntis inhæret,
Cum premeret portus classis itura meos:
Ausus es amplecti, colloq; infusus amantis
Osculaperlongas iungere pressa moras.
Cumq; tuis lachrymis lachrymas confundere nostras,
Quodq; foret uelis aura secunda queri.
Et mihi discedens suprema dicere uoce,
Phylli fuce expectes Demophoonta tuum.
Expectem, qui me nunquam uisurus abisti?
Expectem pelago uela negata meo?
Et tamen expecto, redeas modo serus amanti,
Vt tua sit solo tempore lapsa fides.
Quid precor infelix? iam te tenet altera cōniux,
Forsitan, & nobis qui male fauit amor.
Vtq; tibi excidimus: nullam, puto, Phyllida nosti,

Hei

Ayuntamiento de Madrid

Hei mihi, si quæ sim Phyllis, & unde rogas,
Quæ tibi Demophoōn longis erroribus acto
Threicios portus, hospitiumq; dedi.
Cuius opes auxere meæ, cui diues egenti
Munera multa dedi, multa datura fui.
Quæ tibi subieci latissima regna Lycurgi
Nomine fœmineo uix satis apta regi.
Qua patet umbrosum Rhodope glacialis ad Hæmum,
Et sacer admissas exigit Hebrus aquas.
Cui mea uirginitas auibus libata sinistris,
Castaq; fallaci zona recincta manu,
Pronuba Tisiphone thalamis ululauit in illis,
Et cecinit mœstum deuia carmen auis.
Affuit Alectò breuibus torquata colubris,
Suntq; sepulchrali lumina mota face.
Mœsta tamen scopulos, fruticosaq; littora calco,
Quaq; patent oculis æquora lata meis.
Siue die laxatur humus, seu frigida lucent
Sydera, prospiciō quis freta uentus agat.
Et quæcunq; procul ueuentia lintea uidi,
Protinus illa meos auguror esse deos.
In freta procurro, uix me retinentibus undis,
Mobile quà primas porrigit æquor aquas.
Quo magis accedunt, minus & minus utilis asto
Linquor, & ancillis excipienda cado.
Est sinus adductos modice falcatus in arcus,
Vltima prærupta cornua mole rigent,
Hinc mihi suppositas immittere corpus in undas
Mens fuit: &, quoniam fallere pergis, erit.

Ad

Ayuntamiento de Madrid

Ad tua me fluctus proiectam littora portent,
Ocarramq; oculis intumulata tuis.
Duritia ferrum ut superes, adamantaq;, teq;,
Non tibi sic, dicas, Phylli sequendus eram.
Sæpe uenenorum sitis est mihi, sæpe cruenta
Traiectam gladio morte perire iuuat,
Colla quoq;, infidis quæ se nectenda laertis
Præbuerant, laqueis implicuisse iuuat.
Stat necæ matura tenerum pensare pudorem,
In necis electu parua futura mora est.
Inscribêre meo causa inuidiosa sepulchro,
Aut hoc, aut simili carmine notus eris.
Phyllida Demophoon leto dedit, hospes amantem,
Ille necis causam præbuit, ipsa manum.

BRISEIS ACHILLI. 3.

QVam legis, à rapta Briseide littera uenit,
Vix bene Barbarica Græca notata manu.
Quascunq; aspicies, lachrymæ fecere lituras,
Sed tamen hæ lachrymæ pondera uocis habent.
Si mihi pauca queri de te, dominoq;, uiroq;
Fas est, de domino pauca, uiroq; querar.
Non ego poscenti quòd sum cito tradita regi,
Culpa tua est, quamuis hæc quoq; culpa tua est.
Nam simul Eurybates me, Talthybiusq; uocarunt,
Euribati data sum, Talthybioq; comes.
Alter in alterius iactantes lumina uultum,
Quærebant taciti, noster ubi esset amor.
Differri potui, pœnæ mora grata fuisset,

Hei

Ayuntamiento de Madrid

Hei mihi, discedens oscula nulla dedi.
At lachrymas sine fine dedi, rupiq; capillos,
Infelix iterum sum mihi uisa rapi.
Sæpe ego decepto uoluj custode reuerti,
Sed me qui timidam prenderet, hostis erat.
Si progressa forem, caperer ne nocte timebam,
Quamlibet ad Priami munus iura nurum.
Sed data sum quia danda fui, tot noctibus absum,
Nec repetor, æßas, iraq; lenta tua est.
Ipse Menœtiades, tunc, cum tradebar, in aurem,
Quid fles? hic paruo tempore, dixit, eris.
Non repetisse parum est, pugnas, ne reddar Achille,
I nunc, & cupidi nomen amantis habe.
Venerunt ad te Telamone, & Amyntore, nati,
Ille gradu propior sanguinis, ille comes,
Laërteq; satus, per quos comitata redirem,
Auxerunt blanda grandia dona preæ,
Viginti siluos operoso ex ære lebetes,
Et tripodas septem pondere, & arte pares,
Addita sunt illis auri bis quinq; talenta,
Bis sex assueti uincere semper equi.
Quodq; superuacuum est, forma præstante puellæ
Lesbides, euersa corpura capta domo.
Cumq; tot his, sed non opus est tibi coniuge, coniux
Ex Agamemnon ijs una puella tribus.
Si tibi ab Atrida pretio redimenda fuissem,
Quæ dare debueras, accipere illa negas.
Qua merui culpa fieri tibi uilis Achille?
Quò leuis à nobis tam cito fugit amor?

An

Ayuntamiento de Madrid

An miseros tristis fortuna tenaciter urget?
Nec uenit mecœptis mollior aura meis?
Diruta marte tuo Lernesia mœnia uidi,
Et fueram patriæ pars ego magna meæ.
Vidi consortes pariter generisq; necisq;,
Tres cecidisse, tribus quæ mihi mater erat.
Vidi, quantus erat fusum tellure cruenta
Pectora iactantem sanguinolenta uirum.
Tot tamen amißis, te compensauimus unum.
Tu dominus, tu uir, tu mihi frater eras.
Tu mihi iuratus per numina matris aquosæ,
Vtile diœbas ipse fuisse capi.
Sciliæt, ut quamuis ueniam dotata, repellar,
Et mecum, fugias, quæ tibi dantur opes.
Quinetiam fama est, cum crastina fulserit ✱ hora,
Te dare nubiferis lintea plena notis.
Quod sœlus ut pauidas miseræ mihi contigit aures,
Sanguinis, atq; animi pectus inane fuit.
Ibis, & ò ai me miseram uiolente relinquis?
Quis mihi desertæ mite leuamen erit?
Deuorer ante precor subito telluris hiatu,
Aut rutilo mißi fulminis igne cremer,
Quam sine me Phthijs canescant æquora remis,
Et uideam puppes tre relicta tuas.
Si tibi iam reditusq; placent, patrijq; penates,
Non ego sum claßi sarcina magna tuæ.
Victorem captiua sequar, non nupta maritum,
Est mihi, quæ lanas molliat, apta manus.
Inter Achæidas longe pulcherrima matres

✱ aura.

In

Ayuntamiento de Madrid

In thalamos coniux ibit, eatq; tuos.
Digna nurus soero, Iouis, Aeginaeq; nepote,
Cuiq; senex Nereus prosoer esse uelit.
Nos humiles, famulaeq; tuae data pensa trahemus,
Et minuent plenas stamina nostra colos.
Exagitet ne me tantum tua deprecor uxor,
Quae mihi nescio quo non erit aequa modo:
Ne'ue meos coram scindi patiare capillos,
Et leuiter dicas, haec quoq; nostra fuit.
Et patiare licet, dum ne contempta relinquar,
Hic mihi uae miseae concutit ossa metus.
Quid tamen expectas? Agamemnona poenitet iraе,
Et iacet ante tuos Graecia moesta pedes.
Vince animos, iramq; tuam, qui caetera uincis.
Quid laerat Danaas impiger Hector opes?
Arma cape Aeacide, sed me tamen ante recepta,
Et preme turbatos Marte fauente uiros.
Propter me mota est, propter me desinat ira,
Simq; ego tristitiae causa moduseq; tuae.
Nec tibi turpe puta precibus succumbere nostris,
Coniugis Oenides uersus in arma preae est.
Res audita mihi, nota est tibi, fratribus orba
Deuouit nati spemq;, caputq; parens.
Bello erat ille ferox, positis seaesit ab armis,
Et patriae rigida mente negauit opem.
Sola uirum flexit coniux, felicior illa
At mea pro nullo pondere uerba cadunt.
Nec tamen indignor, nec me pro coniuge gessi
Saepius in domini serua uocata torum.

Me

Ayuntamiento de Madrid

Me quædam (memini) dominam captiua uocabat,
Seruitio, dixi, nominis addis onus.
Per tamen ossa uiri subito male tecta sepulchro,
Semper iudicijs ossa uerenda meis.
Perq; trium fortes animas, mea numina, fratrum.
Qui bene pro patria, cum patriaq; iacent,
Perq; tuum, nostrumq; caput, quod iunximus una,
Perq; tuos enses, cognita tela meis,
Nulla Mycenæum sociasse abilia mecum
Iuro, fallentem deseruisse uelis.
Si tibi nunc dicam, fortissime tu quoq; iura,
Nulla tibi sine me gaudia facta, neges.
At Danai mœrere putant, tibi plectra mouentur,
Te tenet in tepido mollis amica sinu.
Et si quis quærat, quare pugnare recuses,
Pugna nocet, citharæ, noxq;, Venusq; iuuant.
Tutius est iacuisse toro, tenuisse puellam,
Threïciam digitis increpuisse lyram,
Quàm manibus clypeos, & acutæ cuspidis hastam,
Et galeam pressa sustinuisse coma.
Sed tibi pro tutis insignia facta placebant,
Partaq; bellando gloria dulcis erat.
An tantum, dum me caperes, fera bella probabas?
Cumq; mea patria laus tua uicta iacet?
Di melius, ualidoq; precor uibrata lacerto
Transeat Hectoreum Pelias hasta latus.
Mittite me Danai, dominum legata rogabo,
Mixtaq; mandatis osculа multa feram.
Plus ego, quàm Phœnix, plus, quàm facundus Vlysses,
Plus

Ayuntamiento de Madrid

Plus ego, quàm Teucri (credite) frater agam.
Est aliquid solitis collum tetigisse lacertis,
Præsenteisq; oculos admonuisse sinu.
Sis licet immitis, matrisq; ferocior undis,
Vt taceam, lachrymis cominuêre meis.
Nunc quoq; (sic omneis Peleus pater impleat annos,
Sic eat auspicijs Pyrrhus ad arma tuis)
Respice sollicitam Briseïda fortis Achille,
Nec miseram lenta ferreus ure mora.
At si uersus amor tuus est in tædia nostri,
Quàm sine te cogis uiuere, coge mori.
Vtq; facis, coges. abijt corpusq;, colorq;:
Sustinet hoc animæ spes tamen una tui.
Qua si destituar, repetam fratresq;, uirumq;,
Nec tibi magnificum fœmina iussa mori.
Cur autem iubeas? stricto pete corpora ferro,
Est mihi qui fosso pectore sanguis eat.
Me petat ille tuus, qui, si dea passa fuisset,
Ensis in Atridæ pectus iturus erat.
At potius serues nostram, tua munera, uitam.
Quod dederas hosti uictor, anuca rogo.
Perdere quos melius possis, Neptunia præbent
Pergama, materiam cædis ab hoste pete.
Me modò, siue paras impellere remige classem,
Siue manes, domini more uenire iube.

PHAEDRA HIPPOLYTO. 4.

QVa, nisi tu dederis, caritura est ipsa, salutem,
Mittit Amazonio Cressa puella uiro.

Ayuntamiento de Madrid

P erlege quodcunq; est, quid epistola lecta nocebit?
T e quoq; in hac aliquid, quod iuuet, esse potest.
H is arcana notis terra, pelagoq; feruntur.
I nspicit acceptas hostis ab hoste notas.
T er tecum conata loqui, ter inutilis hæsit
L ingua, ter in primo destitit ore sonus.
Q uà licet, & sequitur, pudor est miscendus amori.
D icere quæ puduit, scribere iußit amor.
Q uicquid amor iußit, non est contemnere tutum,
R egnat, & in*superos ius habet ille Deos.
I lle mihi primò dubitanti scribere, dixit,
S cribe: dabit uictas ferreus ille manus.
A dsit, & ut nostras auido fouet igne medullas,
F igat sic animos in mea uota tuos.
N on ego nequitia socialia fœdera rumpam.
F ama (uelim quæras) crimine nostra uacat.
V enit amor grauius, quò serius, urimur, intus
V rimur, & cæcum pectora uulnus habent.
S cilicet ut teneros lædunt iuga prima iuuencos,
F renaq; uix patitur de grege captus equus:
S ic malè, uixq; subit primos rude pectus amores,
S arcinaq; hæc animo non sedet apta meo.
A rs fit, ubi à teneris crimen condiscitur annis,
Q uæ uenit exacto tempore, peius amat.
T u noua seruatæ carpes libamina famæ,
E t pariter nostrum fiet uterq; nocens.
E st aliquid plenis pomaria carpere ramis,
E t tenui primam deligere ungue rosam.
S ic tamen ille prior, quo me sine crimine geßi,

*ominos.

Candor

Ayuntamiento de Madrid

Candor abin solita labe notandus erat.
At bene succeßit, digno quòd adurimur igne.
Peius adulterio turpis adulter obest.
Si mihi concedat Iuno fratremq́;, uirumq́;.
Hippolytum uideor præpositura Ioui.
Iam quoq; (uix credes) ignotas mittor in artes,
Est mihi per sæuas impetus ire feras.
In nemus ire libet, preßisq́; in retia ceruis
Hortari celeres per iuga summa canes.
Iam mihi prima dea est arcu præsignis adunco
Delia, iudicium subsequar ipsa tuum.
Aut tremulum excusso iaculum uibrare lacerto,
Aut in graminea ponere corpus humo.
Sæpe iuuat uersare leues in puluere currus,
Torquentem frenis ora fugacis equi.
Nunc feror, ut Bacchi furijs Eleïdes actæ,
Quæq́; sub Idæo tympana colle mouent,
Aut quas semideæ Dryades, Fauniq́; bicornes,
Numine contactas attonuere suo.
Nanq; mihi referunt, cum se furor ille remisit,
Omnia, me tacitam conscius urit amor.
Forsitan hunc fato generis reddamus amorem,
Et Venus ex tota gente tributa petit.
Iuppiter Europam (prima est ea gentis origo)
Dilexit, tauro dißimulante deum.
Pasiphäe mater decepto subdita tauro
Enixa est utero crimen, onusq́; suum.
Perfidus Aegides ducentia fila secutus
Curua meæ fugit tecta sororis ope,

Ayuntamiento de Madrid

En ego nunc, ne forte parum Minoïa credar,
In socias leges ultima gentis eo.
Hoc quoq; fatale est, placuit domus una duabus,
Me tua forma capit, capta parente soror.
Thesides, Theseusq; duas rapuere sorores,
Ponite de nostra bina trophæa domo.
Tempore quo nobis inuta est cerealis Eleusis,
Gnosia me uellem detinuisset humus.
Tunc mihi præcipue, nec non tamen ante placebas,
Acer in extremis ossibus hæsit amor,
Candida uestis erat, præcincti flore capilli.
Flaua uerecundus tinxerat ora rubor.
Quemq; uocant aliæ uultum rigidumq; truceq;,
Pro rigido, Phædra iudice, fortis erat.
Sint procul à nobis iuuenes, ut fœmina, compti.
Fine coli modico forma uirilis amat.
Te tuus iste rigor, positiq; sine arte capilli,
Et leuis egregio puluis in ore decet.
Siue ferocis equi luctantia colla retorques,
Exiguo flexos miror in orbe pedes.
Seu lentum ualido torques hastile lacerto,
Ora ferox in se uersa lacertus habet.
Siue tenes lato uenabula cornea ferro,
Deniq; nostra iuuat lumina quicquid agas.
Tu modo duritiem syluis depone iugosis,
Non sum materia digna perire tua.
Quid iuuat incinctæ studia exercere Dianæ?
Et Veneri numeros eripuisse suos?
Quod caret alterna requie, durabile non est,

Hæc

Ayuntamiento de Madrid

Hæc reparat uires, fessaq; membra leuat.
Arcus, & arma tuæ tibi sint imitanda Dianæ,
Si nunquam æsses tendere, mollis erit.
Clarus erat Cephalus syluis, multæq; per herbas
Conciderant illo perutiente feræ.
Nec tamen Auroræ male se præbebat amandum.
Ibat ad hunc sapiens à sene Diua uiro.
Sæpe sub ilicibus Venerem, Cinyraq; creatum
Sustinuit positos quælibet herba duos.
Arsit & Oenides in Mænalia Atalanta,
Illa feræ spolium pignus amoris habet.
Nos quoq; iam primum turba numeremur in ista,
Si Venerem tollas, rustica sylua tua est.
Ipsa comes ueniam, nec me latebrosa mouebunt
Saxa, nec obliquo dente timendus aper.
Aequora bina suis oppugnant fluctibus Isthmon,
Et tenuis tellus audit utrunq; mare.
Hic tecum Troezena colam Pittheïa regna,
Iam nunc & patria charior illa mea est.
Tempore abest, aberitq; diu Neptunius heros.
Illum Pirithoï detinet ora sui.
Præposuit Theseus (nisi nos manifesta negemus)
Pirithoum Phædræ, Pirithoumq; tibi.
Nec sola hæc ad nos iniuria uenit ab illo,
In magnis læsi rebus uterq; sumus.
Ossa mei fratris claua perfracta trinodi
Sparsit humi, soror est præda relicta feris.
Prima seariger as inter uirtute puellas,
Te peperit, nati digna fauore parens.

Ayuntamiento de Madrid

Si quæras, ubi sit: Theseus latus ense peregit,
Nec mater tanto pignore tuta fuit.
At nec nupta quidem, tedaq; accepta iugali,
Cur, nisi ne caperes regna paterna nothus?
Addidit & fratres ex me tibi, quos tamen omnes
Non ego tollendi causa, sed ille fuit.
O utinam nocitura tibi pulcherrime rerum
In medio nxu uisæra rupta forent.
I nunc, & meriti lectum reuerere parentis,
Quem fugit, & factis abdicat ille suis.
Nec quia priuigno uidear coitura nouerca,
Terruerint animos nomina uana tuos.
Ista uetus pietas, æuo moritura futuro,
Rustica Saturno regna tenente, fuit.
Iuppiter esse pium statuit, quodcunq; iuuaret,
Et fas omne facit fratre marita soror.
Illa coit firma generis iunctura catena,
Imposuit nodos ai Venus ipsa suos.
Nec labor est cælare, licet, pete munus ab illa,
Cognato poterit nomine culpa tegi.
Viderit amplexus aliquis, laudabimur ambo,
Dicar priuigno fida nouerca meo.
Non tibi per tenebras duri reseranda mariti
Ianua, nec custos decipiendus erit.
Vt tenuit domus una duos, domus una tenebit,
Oscula aperta dabas, oscula aperta dabis.
Tutus eris mecum, laudemq; merebere culpa,
Tu licet in lecto conspiciare meo.
Tolle moras tantum, properataq; fœdera iunge,

Qui

Ayuntamiento de Madrid

Qui mihi nunc ſæuit, ſic tibi pareat amor.
Non ego dedignor ſupplex, humilisq; precari.
Heu, ubi nunc faſtus, altaq; uerba iacent?
Et pugnare diu, nec me ſummittere culpæ,
Certa fui, certi ſi quid haberet amor.
Victa precor, genibusq; tuis regalia tendo
Brachia, quid deceat non uidet ullus amans.
Depuduit, profugusq; pudor ſua ſigna reliquit.
Da ueniam faſſæ, duraq; corda doma.
Quòd mihi ſit genitor, qui poßidet æquora Minos,
Quòd ueniant proaui fulmina torta manu,
Quòd ſit auus radijs frontem uallatus acutis,
Purpureo tepidum qui mouet axe diem,
Nobilitas ſub amore iacet, miſerere priorum,
Et mihi ſi non uis parcere, parce meis.
Eſt mihi dotalis tellus Iouis inſula Cretæ:
Seruiat Hippolyto regia tota meo.
Flecte feros animos, potuit corrumpere taurum
Mater, eris tauro ſæuior ipſe truci?
Per Venerem parcas oro, quæ plurima mecum eſt,
Si nunquam, quæ te ſpernere poßit, ames.
Sic tibi ſecretis agilis Dea ſaltibus adſit,
Syluaq; perdendas præbeat alta feras.
Sic faueant Satyri, montanaq; numina Panes,
Et cadat aduerſa cuſpide foſſus aper.
Sic tibi dent Nymphæ, quamuis odiſſe puellas
Diceris, arentem quæ leuet unda ſitim.
Addimus his precibus lachrymas quoq;, uerba precatis.
Perlegis, & lachrymas fingc uidere meas.

Ayuntamiento de Madrid

OENONE PARIDI. 5.

PErlegis? an coniux prohibet noua? perlege, non est
Ista Mycenæa littera facta manu.
Pegasis Oenone Phrygijs celeberrima syluis
Læsa queror de te, si finis ipse, meo.
Quis Deus opposuit nostris sua numina uotis?
Ne tua permaneam, quod mihi crimen obest?
Leniter, ex merito quicquid patiare, ferendum est,
Quæ uenit indigne, pœna, dolenda uenit.
Nondum tantus eras, cum te contenta marito
Aedita de magno flumine nympha fui.
Qui nunc Priamides (absit reuerentia uero)
Seruus eras, seruo nubere nympha tuli.
Sæpe greges inter requieuimus arbore tecti,
Mixtaq; cum folijs præbuit herba torum.
Sæpe super stramen, fœnoq; iacentibus alto
Depressa est humili cana pruina casa.
Quis tibi monstrabat saltus uenatibus aptos?
Et tegeret catulos qua fera rupe suos?
Retia sæpe comes maculis distincta tetendi,
Sæpe citos egi per iuga summa canes.
Incisæ seruant à te mea nomina fagi,
Et legor Oenone falce notata tua.
Et quantum trunci, tantum mea nomina crescunt,
Crescite, & in titulos surgite rite meos.
Populus est (memini) fluuiali consita ripa,
Est in qua nostri littera scripta memor.

Populc

Ayuntamiento de Madrid

Populeuiue precor, quæ consita margine ripæ,
Hoc in rugoso cortice carmen habes,
Cum Paris Oenone poterit spirare relicta,
Ad fontem Xanthi uersa reaurret aqua.
Xanthe retro propera, uersæq; reaurrite lymphæ,
Sustinet Oenonen deseruisse Paris.
Illa dies fatum miseræ mihi duxit, ab illa
Peßima mutati cœpit amoris hyems.
Qua Venus, & Iuno, sumptisq; decentior armis
Venit in arbitrium nuda Minerua tuum.
Attoniti miauere sinus, gelidusq; auarrit,
Vt mihi narrasti, dura per ossa tremor.
Consului (neq; enim modice terrebar) anusq;
Longæuosq; senes, constitit esse nefas.
Cæsa abies, sectæq; trabes, & classe parata,
Cœrula ceratas accipit unda rates.
Flesti discedens, hoc saltem parce negare,
Præterito magis est iste pudendus amor.
Et flesti, & nostros uidisti flentis ocellos,
Misaimus lachrymas mœstus uterq; suas.
Non sic appositis uincitur uitibus ulmus,
Vt tua sunt collo brachia* nexa meo
Ah quoties, cum tu uento quererere teneri,
Riserunt comites, ille secundus erat.
Oscula dimissæ quoties repetita dedisti,
Quàm uix sustinuit dicere lingua, uale.
Aura leuis rigido pendentia lintea malo
Suscitat, & remis eruta canet aqua.
Prosequor infelix oculis abeuntia uela,

* uincta.

Ayuntamiento de Madrid

Qua licet, & lachrymis humet arena meis.
Vtq; celer uenias, uirides Nereïdas oro,
Scilicet ut uenias in mea damna celer.
Votis ergo meis alij rediture redisti.
Hei mihi pro dira pellice blanda fui.
Aspicit immensum moles natiua profundum,
Mons fuit, æquoreis illa resistit aquis.
* prospexi. Hinc ego uela tuæ * cognoui prima carinæ
Et mihi per fluctus impetus ire fuit.
Dum moror in summa fulsit mihi purpura prora,
Pertimui, altus non erat ille tuus.
Fit propior, terrasq; cita ratis attigit aura.
Fœmineas uidi corde tremente genas.
Non satis id fuerat (quid enim furiosa morabar?) +
Hærebat gremio turpis amica tuo.
* Tum uero. * Tunc fleui, rupiq; sinus, & pectora planxi,
Et secui madidas ungue rigente genas.
Impleuiq; sacram querulis ululatibus Idam.
Illuc has lachrymas in mea saxa tuli.
Sic Helene dolcat, desertaq; coniuge ploret,
Quæq; prior nobis intulit, ipsa ferat.
Nunc tecum ueniunt, quæ te per aperta sequuntur
Aequora, legitimos, destituuntq; uiros.
At cum pauper eras, armentaq; pastor agebas,
Nulla, nisi Oenone, pauperis uxor erat.
Non ego miror opes, nec me tua regia tangit,
Nec de tot Priami dicar ut una nurus.
Non tamen ut Priamus Nymphæ socer esse recuset,
Aut Hecubæ fuerim dissimulanda nurus.

Dignaq;

Ayuntamiento de Madrid

Dignaq; ſum, & cupio fieri matrona potentis:
Sunt mihi, quas poſſunt ſceptra decere manus,
Nec me, ſaginea quod tecum fronde iacebam
Deſpice, purpureo ſum magis apta toro.
Deniq; tutus amor meus eſt, tibi nulla parantur
Bella, nec ultrices aduehit unda rates.
Tyndaris infeſtis fugitiua repoſcitur armis,
Hac uenit in thalamos dote ſuperba tuos.
Quæ ſi ſit Danais reddenda, uel Hectora fratrem,
Vel cum Deiphobo Polydamanta roga.
Quid grauis Antenor, Priamus quid ſuadeat ipſe
Conſule, queis ætas longa magiſtra fuit.
Turpe rudimentum eſt, patriæ præponere raptam,
Cauſa pudenda tua eſt, iuſta uir arma mouet.
Nec tibi, ſi cupias, fidam promitte Lacænam,
Quæ ſit in amplexus tam cito uerſa tuos.
Vt minor Atrides temerati fœdera lecti
Clamat, & externo læſus amore dolet,
Tu quoq; clamabis, nulla reparabilis arte
Læſa pudicitia eſt: deperit illa ſemel.
Ardet amore tui, ſic & Menelaon amauit,
Nunc iacet in uiduo credulus ille toro.
Felix Andromache certo bene nupta marito,
Vxor ad exemplum fratris habenda fui.
Tu leuior folijs, tunc cum ſine pondere ſucci
Mobilibus uentis arida facta ✱ uolant.
Et minus eſt in te, quàm in ſumma pondus ariſta,
Quæ leuis aſſiduis ſolibus uſta riget.
Hoc tua (nam recolo) quondam germana canebat

Helena

✱ Cadunt.

Sic

Ayuntamiento de Madrid

Sic mihi diffusis uaticinata comis.
Quid facis Oenone? quid arenæ semina mandas?
Non profecturis littora bobus aras.
Helena
Graia iuuenca uenit, quæ te, patriamq;, domumq;
Perdat, io prohibe, Graia iuuenca uenit.
Dum licet, obscœnam ponto demergite puppim,
Heu quantum Phrygij sanguinis illa uehit.
Dixerat, in cursu famulæ rapuere furentem,
At mihi flauentes diriguere comæ.
Ah numium miseræ uates mihi uera fuisti,
Possidet en saltus illa iuuenca meos,
Sit facie quamuis insignis, adultera certe est,
Deseruit patrios hospite capta deos.
Illam de patria Theseus (nisi nomine fallor)
Nesciò quis Theseus, abstulit arte sua.
A iuuene, & cupido credatur reddita uirgo?
Vnde hæc compererim tam bene quæris? amo.
Vim licet appelles, & culpam nomine ueles,
Quæ toties rapta est, præbuit ipsa rapi.
At manet Oenone fallenti casta marito.
Et poteras falli legibus ipse tuis.
Me Satyri celeres (syluis ego tecta latebam)
Quæ sierant rapido turba proterua pede,
Cornigerumq; caput pinu præcinctus acuta,
Faunus in immensis, quà tumet Ida, iugis.
Me fide conspicuus Troiæ munitor amauit,
Ille meæ spolium uirginitatis habet,
Id quoq; luctando, rupi tamen ungue capillos,
Oraq; sunt digitis aspera facta meis.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec pretium stupri, gemmas, aurumq; poposci.
Turpiter ingenuum munera corpus emunt.
Ipse ratus dignam, medicas mihi tradidit artes,
Admisitq; meas ad sua dona manus.
Quæcunq; herba potens ad opem, radixq; medendi
Vtilis in toto nascitur orbe, mea est.
Me miseram, quod amor non est medicabilis herbis,
Destituor prudens artis ab arte mea.
Ipse repertor opis uacuas pauisse Pheræas
*Fertur, & à nostro saucius igne fuit,
Quod neq; graminibus tellus fœcunda creatis,
Nec Deus auxilium, tu mihi ferre potes,
Et potes, & merui, dignæ miserere puellæ,
Non ego cum Danais arma cruenta fero.
Sed tua sum, tecumq; fui puerilibus annis,
Et tua quod superest temporis esse precor.

*Dicitur, et nostro.

HYPSIPYLE IASONI. vj.

Littora Thessaliæ reduci tetigisse carina
Dicaris auratæ uellere diues ouis.
Gratulor incolumi, quantum finis: hoc tamen, ipso
Debueram scripto certior esse tuo.
Nam, ne pacta tibi præter mea regna redires,
Cum caperes uentos non habuisse potes.
Quamlibet aduerso signetur epistola uento,
Hypsipyle missa digna salute fui.
Cur mihi fama prior, quàm nuntia littera uenit?
Isse sacros Martis sub iuga panda boues.
Seminibus iactis segetes adolesse uirorum,

Inq;

Inq; necem dextra non eguisse tua.
Peruigilem spolium peudis seruasse draconem,
Rapta tamen forti uellera fulua manu.
Hæc ego, si possem timide credentibus ista,
Ipse mihi scripsit, dicere, quanta forem?
Quid queror officium lenti cessasse mariti?
Obsequium, maneo si tua, grande tuli.
Barbara narratur uenisse uenefica tecum,
In mihi promissi parte futura tori.
Credula res amor est, utinam temeraria dicar
Criminibus falsis insimulasse uirum.
Nuper ab Hæmonijs hospes mihi Thessalus oris
Venerat, & tactum uix bene limen erat.
Aesonides, dixi, quid agit meus? ille pudore
Hæsit in opposita lumina fixus humo.
Protinus exilui, tunicisq; à pectore ruptis,
Viuit an exclamo? me quoq; fata trahunt,
Viuit, ait, timidumq; mihi iurare coegi,
Vix mihi, teste deo, credita uita tua est.
Vtq; animus redijt, tua facta requirere cœpi.
*Narrat & æripedes Martis arasse boues.
Vipereos dentes in humum pro semine iactos,
Et subito natos arma tulisse uiros.
Terrigenas populos ciuili Marte peremptos.
Implesse ætatis facta diurna suæ.
*Deuictus serpens, iterum. si uiuat Iason
Quærimus, alternant spesq;, timorq; fidem.
Singula dum narrat, arsu studioq; loquendi,
Detegit ingenio uulnera facta tuo.

*Rettulit æripedes.

*Deuicto serpente.

Heu

Heu ubi pacta fides? ubi connubialia iura?
Faxq; sub arsuros dignior ire rogos?
Non ego sum furtim tibi cognita, pronuba Iuno
Adfuit, & sertis tempora uinctus Hymen.
At mihi nec Iuno, nec Hymen, sed tristis Erynnis
Prætulit infaustas sanguinolenta faces.
Quid mihi cum Minyis? quid cum Tritonide pinu?
Quid tibi cum patria nauita Tiphi mea?
Non erat hic aries uillo spectabilis aureo.
Non senis Aeetæ regia Lemnos erat.
Certa fui primo (sed me mea fata trahebant)
Hospita fœminea pellere castra manu.
Lemniadesq; uiros nimium quoq; uincere norunt,
Milite tam forti uita tuenda fuit.
Vrbe uirum uidi, tectoq; animoq; recepi.
Hic tibi bisq; æstas, bisq; euarrit hyems.
Tertia messis erat, cum tu dare uela coactus
Implesti lachrymis talia uerba tuis.
Abstrahor Hypsiphyle, si dent modo fata recursum,
Vir tuus hinc abeo, uir tibi semper ero.
Quod tamen è nobis grauida cælatur in aluo,
Viuat, & eiusdem simus uterq; parens.
Hactenus, & lachrymis in falsa cadentibus ora,
Cætera te memini non potuisse loqui.
Vltimus è socijs sacram conscendis in Argo,
Illa uolat. uentus concaua uela tenet.
Cærula propulsæ subducitur unda carinæ,
Terra tibi, nobis aspiciuntur aquæ.
In latus omne patens turris circunspicit undas.

Huc

Ayuntamiento de Madrid

* ōra. Huc ferōr, & lachrymis, * ōsq; sinusq; madent.
Per lachrymas specto, cupidæq; fauentia menti
Longius assueto lumina nostra uident.
Adde precæ castas, immixtaq; uota timori,
Nunc quoq; te saluo persolüenda mihi.
Vota ego persoluam? uotis Medea fruetur?
Cor dolet, atq; ira mixtus abundat amor.
Dona feram templis, uiuum quod Iasona perdam?
Hostia pro damnis concidet icta meis?
Non equidem secura fui, semperq; uerebar
Ne pater Argolica sumeret urbe nurum,
Argolicas timui, nocuit mihi barbara pellex.
Non expectato uulnus ab hoste tuli.
Nec facie, meritisq; placet, sed carmine mouit,
Diraq; cantata pabula falce metit.
Illa reluctantem cursu deducere lunam
Nititur, & tenebris abdere solis equos.
Illa refrenat aquas, obliquaq; flumina sistit.
Illa loco syluas, uiuaq; saxa mouet.
* paßis. Per tumulos errat * sparsis discincta capillis,
Certaq; de tepidis colligit ossa rogis.
Deuouet absentes, simulachraq; cerea fingit,
Et miserum tenues in iecur urget acus,
Et quæ nescierim melius, male queritur herbis,
Moribus, & forma conciliandus amor.
Hanc potes amplecti? thalamoq; relictus in uno
Impauidus somno nocte silente frui?
Scilicet ut tauros, ita te iuga ferre coëgit,
Quaq; feros angues, te quoq; mulcet ope.

Adde,

Ayuntamiento de Madrid

Adde, quod aſcribi factis prōcerumq̃;, tuisq̃;
Se facit, & titulo coniugis uxor obeſt.
Atq; aliquis Peliæ de partibus acta uenenis
Imputat, & populum, qui ſibi credat, habet.
Non hæc Aeſonides, ſed filia Phaſias Aetæ,
Aurea Phrixeæ terga * reuulſit ouis. *Reuellit.
Non probat Alcimede mater tua, conſule matrem.
Non pater, à gelido cui uenit axe nurus.
Illa ſibi à Tanais, Scythicæq̃; paludibus undæ
Quærat, & à patria Phaſidis uſq; uirum.
Mobilis Aeſonide, uernaq̃; incertior aura,
Cur tua polliciti pondere uerba carent?
Vir meus hinc ieras, cur non meus inde rediſti?
Sim reducis coniux, ſicut euntis eram.
Si te nobilitat, generoſaq̃; nomina tangunt,
En ego Minoo nata Thoante feror.
Bacchus auus, Bacchi coniux redimita Corona
Præradiat ſtellis ſigna minora ſuis.
Dos * mihi Lemnos erit, terra ingenioſa colenti, * Tibi.
Me quoq; iam tales inter habere potes.
Nunc etiam peperi, gratare ambobus Iaſon,
Dulce mihi grauidæ fecerat author onus.
Felix in numero quoq; ſum, prolemq̃; gemellam
Pignora Lucina bina fauente dedi.
Si quæras, cui ſint ſimiles, cognoſceris illis,
Fallere non norunt, cætera patris habent.
Legatos quos penè dedi pro matre ferendos,
Sed tenuit cœptas ſæua nouerca uias.
Medeam timui, plus eſt Medea nouerca.

Ayuntamiento de Madrid

Medeæ faciunt ad scelus omne manus.
Spargere quæ fratris potuit laœrata per agros
Corpora, pignoribus parceret illa meis?
Hanc tamen ô demens, Colchisq; ablate uenenis,
Diceris Hipsipyles præposuisse toro.
Turpiter illa uirum cognouit adultera uirgo.
Me tibi, teq; mihi tœda pudica dedit.
Prodidit illa patrem, rapui de cæde Thóanta,
Deseruit Colchon, me mea Lemnos habet.
Quid referam? scelerata piam si uincit, & ipso
Crimine dotata est, emeruitq; uirum.
Lemniadum facinus culpo, non miror Iason,
Quælibet uratis ipse dat arma dolor.
Dic age, si uentis, ut oportuit, actus inuquis
Intrasses portus tuq;, comesq; meos,
Obuiaq; exissem sœtu comitata gemello,
✱ Nonne. Hiscere ✱ nempe tibi terra roganda foret?
Quo uultu natos, quo me scelerate uideres?
Perfide quo pretio, qua neœ dignus eras?
Ipse quidem per me tutus, sospesq; fuisses,
Non quia tu dignus, sed quia mitis ego.
Pellicis ipsa meos implessem sanguine uultus,
Quōsq; uenefijs abstulit illa suis.
Medeæ Medea forem, quòd si quis ab alto
Iustus adest precibus Iuppiter ipse meis.
Quod gemit Hypsipyle, lecti quoq; succuba nostri
Mœreat, & leges sentiat ipsa suas.
Vtq; ego destituor coniux, materq; duorum,
A' totidem natis orba sit, atq; uiro.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec male parta diu teneat, peiusq; relinquat,
Exulet, & toto quærat in orbe fugam,
Quàm fratri germana fuit, miseroq; parenti
Filia, tam natis, tam sit acerba uiro.
Cum mare, cum terras consumpserit, aëra tentet,
Erret inops, expes, cæde cruenta sua.
Hæc ego coniugio fraudata Thoantias oro,
Viuite deuoto nuptaq;, uirq; toro.

DIDO AENEAE. 7.

Sic, ubi fata uocant, udis abiectus in herbis,
Ad uada Mæandri concinit albus olor.
Nec quia te nostra sperem prece posse moueri,
Alloquor, aduerso mouimus ista Deo.
Sed meriti famam, corpusq;, animumq; pudicum
Cum male perdiderim, perdere uerba leue est.
Certus es ire tamen, miseramq; relinquere Dido,
Atq; ijdem uenti uela, fidemq; ferent.
Certus es Aenea cum fœdere soluere naues,
Quæq; ubi sint nescis, Itala regna sequi.
Nec noua Carthago, nec te crescentia tangunt
Mœnia, nec sceptro tradita summa tuo.
Facta fugis, * fugienda petis: quærenda per orbem
Altera, quæsita est altera terra tibi.
Vt terram inuenias, quis eam tibi tradet habendam?
Quis sua non notis arua tenenda dabit?
Alter habendus amor tibi restat, & altera Dido,
Quamq; iterum fallas, altera danda fides.
Quando erit, ut condas instar Carthaginis urbem?

* Facienda.

Et uideas populos altus ab arce tuos?
Omnia si uenant, nec te tua uota morentur,
Vnde tibi, quæ te sic amet, uxor erit?
Vror, ut inducto ceratæ sulfure tedæ.
Aenean animo noxq; diesq; refert.
Ille quidem male gratus, & ad mea munera surdus,
Et quo, si non sim stulta, carere uelim.
Non tamen Aeneam, quamuis male cogitet, odi,
Sed queror infidum, questq; peius amo.
Parce Venus nurui, durumq; amplectere fratrem,
Frater amor, castris militet ille tuis.
Aut ego, quæ cœpi (neq; enim dedignor) amare,
Materiam curæ præbeat ille meæ.
Fallor, & ipsa mihi falso iactatur imago,
Matris ab ingenio dissidet ille suæ.
Te lapis, & montes, innatq; rupibus altis
Robora, te sæuæ progenuere feræ.
Aut mare, quale uides agitari nunc quoq; uentis,
Quò tamen aduersis fluctibus ire paras.
Quò fugis? obstat hyems, hyemis mihi gratia prosit.
Aspice, ut euersas concitet Eurus aquas.
Quod tibi malueram, sine me debere procellis,
Iustior est animo uentus, & unda tuo.
Non ego sum tanti, quòd non meditaris inique,
Vt pereas, dũ me per freta longa fugis.
Exeres pretiosa odio, & constantia magno,
Si, dum me fugias, est tibi uile mori.
Iam uenti ponent, stratq; æqualiter unda,
Cæruleus Triton per mare curret equis.

Tu

Ayuntamiento de Madrid

Tu quoq; cum uentis utinam mutabilis esses,
Et, nisi duritia robora uincis, eris.
Quid? si nescires insana quid æquora possent?
Expertæ toties tam male credis aquæ?
Vt pelago suadente etiam retinacula soluas,
Multa tamen latus tristia pontus habet.
Nec uiolasse fidem tentantibus æquora prodest,
Perfidiæ pœnas exigit ille locus.
Præcipue cum læsus amor, quia mater amorum,
Nuda Cytheriacis edita fertur aquis.
Perdita ne perdam timeo, noœam'ue noœnti,
Neu bibat æquoreas naufragus hostis aquas.
Viue precor, sic te melius, quàm funere, perdam,
Tu potius leti causa ferere mei.
Finge age te rapido (nullum sit in omine pondus)
Turbine deprendi, quid tibi mentis erit?
Protinus occurrent falsæ periuria linguæ,
Et phrygia Dido fraude coacta mori.
Coniugis ante oculos deceptæ stabit imago
Tristis, & effusis sanguinolenta comis
Quicquid id est, totum merui, conœdite diœs,
Quæq; cadent, in te fulmina missa putes.
Da breue sæuitiæ spatium pelagiq;, tuæq;,
Grande moræ pretium, tuta futura uia est.
Nec mihi tu pareas, puero paratur Iulo,
Te satis est titulum mortis habere meæ.
Quid puer Ascanius? quid Di meruere penates?
Ignibus ereptos obruet unda Deos.
Sed neq; fers tecum, nec, quæ mihi perfide iactas,

Ayuntamiento de Madrid

Presserunt humeros sacra, paterq; tuos.
Omnia mentiris, neq; enim tua fallere lingua
Incipit a nobis, primaq; plector ego.
Si quæras ubi sit formosi mater Iuli,
Occidit a duro sola relicta uiro.
Hæc mihi narrabas, at me mouere merentem,
Illa minor culpa pœna futura mea est.
Nec mihi mens dubia est, quin te tua numina damnent,
Per mare, per terras septima tactat hyems.
Fluctibus eiectum tuta statione recepi,
Vixq; bene audito nomine, regna dedi.
His tamen officijs utinam contenta fuissem,
Et mihi conubitus fama sepulta foret.
Illa dies nocuit, qua nos decliue sub antrum
Cæruleus subitis compulit imber aquis.
Audieram uoces, Nymphas ululasse putaui.
Eumenides fatis signa dedêre meis.
Exige læse pudor pœnas uiolate Sicheo,
Ad quem (me miseram) plena pudoris eo.
Est mihi marmorea sacratus in æde Sicheus.
Oppositæ frondes, uellera & alba tegunt.
Hinc ego me sensi noto quater ore citari.
Ipse sono tenui dixit, Elisa ueni.
Nulla mora est, uenio quondam tibi debita coniux.
Sum tamen amisso tarda pudore meo.
Da ueniam culpæ, deæpit idoneus autor,
Inuidiam noxæ detrahit ille meæ.
Diua parens, senorq; pater pia sarcina nati
Spem mihi mansuri rite dedêre uiri.

Si

Ayuntamiento de Madrid

Si fuit errandum, causas habet error honestas.
Adde fidem, nulla parte pigendus erit.
Durat in extremum, uitaq; nouissima nostræ
Prosequitur fati, qui fuit ante, tenor.
Occidit in terras conuux mactatus ad aras,
Et sceleris tanti præmia frater habet.
Exul agor, cineresq; uiri, patriamq; relinquo,
Et feror in duras hoste sequente uias.
Applicor ignotis, fratriq; elapsa, fretoq;,
Quod tibi donaui perfide littus, emo.
Vrbem constitui, lateq; patentia fixi
Mœnia finitimis inuidiosa locis.
Bella tument, bellis peregrina, & fœmina tentor,
Vixq; rudes portas urbis, & arma paro.
Mille procis placui, qui me coiere querentes
Nescio quem thalamis præposuisse suis.
Quid dubitas uinctam Getulo tradere Iarbæ?
Præbueram sceleri brachia nostra tuo.
Est etiam frater, cuius manus impia poscit
Respergi nostro, sparsa cruore uiri.
Pone deos, & quæ tangendo sacra profanas,
Non bene cœlestes impia dextra colit.
Si tu cultor eras elapsis igne futurus,
Pœnitet elapsos ignibus esse deos.
Forsitan & grauidam Dido scelerate relinquis,
Parsq; tui * latitat corpore clausa meo.
Accedet fatis matris miserabilis infans,
Et nondum nati funeris autor eris.
Cumq; parente sua frater morietur Iuli,

* Lateat.

Ayuntamiento de Madrid

Pœnaq; connexos auferet una duos.
Si iubet ire deus, uellem uetuisset adire.
Punica nec Teueris pressa fuisset humus.
Hoc duce nempe deo uentis agitaris iniquis,
Et teris in rapido tempora longa freto.
Pergama uix tanto tibi erant repetenda labore,
Hectore si uiuo quanta fuere, forent.
Non patrium Simoënta petis, sed Tybridis undas,
Nempe ut peruenias, quo cupis, hospes eris.
Vtq; latet, refugitq; tuas obstrusa carinas,
Vix tibi continget terra petita seni.
*Remota. Hos populos potius in dotem ambage * remissa
Accipe, & aduectas Pigmalionis opes.
Ilion in Tyriam transfer felicius urbem,
*Sceptra sacrata. Inq; loco regis, * sceptraq; sacra tene.
Si tibi mens auida est belli, si quærit Iulus
Vnde suo partus Marte triumphus eat,
Quem superet, ne quid desit, præbebimus hostem,
Hic pacis leges, hic locus arma capit.
Te modo per patrem, fraternaq; tela sagittas,
Perq; fugæ comites, Dardana sacra, deos
Sic superem, quoscunq; tua de gente reportas,
Mars ferus, & damni sit modus ille tui.
Ascanius q; suos feliciter impleat annos,
Et senis Anchisæ molliter ossa cubent.
Paræ precor domui, quæ se tibi tradit habendam,
*Amasse. Quod crimen dicis præter * amare meum?
Non ego sum Phthia, magnisq; oriunda Mycenis,
Nec sceptram in te uirq; paterq; meus.

Si

Si pudet uxoris, non nupta, sed hospita dicar,
Dum tua sit Dido, quodlibet esse feret.
Nota mihi freta sunt Afrum * tangentia littus,
Temporibus certis dantq; negantq; uiam.
Cum dabit aura uiam, præbebis carbasa uentis,
Nunc leuis eiectam continet alga ratem.
Tempus ut obseruem, manda mihi, serius ibis,
Nec te, si cupias, ipsa manere sinam.
Et socij requiem poscunt, lamatáq; classis
Postulat exiguas semirefecta moras.
Prō meritis, & si qua tibi debebimus ultra,
Pro spe coniugij tempora parua peto.
Dum freta mitescunt, & amor dum temperat usum,
Fortiter ediscam tristia posse pati.
Sin minus, est animus nobis effundere uitam,
In me crudelis non potes esse diu.
Aspicias utinam quæ sit scribentis imago,
Scribimus, & gremio Troïcus ensis adest.
Perq; genas lachrymæ strictum labuntur in ensem,
Qui iam pro lachrymis sanguine tinctus erit.
Quàm bene conueniunt fato tua munera nostro.
Instruis impensa nostra sepulchra breui.
Nec mea nunc primum feriuntur pectora telo,
Ille locus sæui uulnus amoris habet.
Anna soror, soror Anna meæ male conscia culpæ,
Iam dabis in cineres ultima dona meos.
Nec consumpta rogis inscribar Elisa Sichei,
Hoc tamen in tumuli marmore carmen erit.
Præbuit Aeneas & causam mortis, & ensem,

*Frangētis.

Ipsa sua Dido concidit usa manu.

HERMIONE ORESTI.

ALloquor Hermione nuper fratremq; uirumq;,
Nunc fratrem, nomen coniugis alter habet.
Pyrrhus Achilleïdes animosus imagine patris
Inclusam contra iusq;, piumq; tenet.
Quod potui, renui, ne non inuita tenerer,
Cætera fœmineæ non ualuere manus.
Quid facis Aeacide? non sum sine uindice, dixi,
Hæc tibi sub domino est Pyrrhe puella suo.
Surdior ille freto clamantem nomen Orestis
Traxit inornatis in sua tecta comis.
Quid grauius capta Lacedemone serua tulissem,
Si raperet Graias barbara turba nurus?
Parcius Andromachen uexauit Achaïa uictrix,
Cum Danaus Phrygias ureret ignis opes.
At tu cura mei si te pia tangit, Oreste
Inijce non timidas in tua iura manus.
An, si quis rapiat stabulis armenta reclusis,
Arma feras? rapta coniuge lentus eris?
Sit socer exemplo nuptæ repetitor ademptæ,
Cui pia militiæ causa puella fuit.
Si socer ignauus uacua stertisset in aula,
Nupta foret Paridi mater, ut antè fuit.
Non tu mille rates, sinuosaq; uela parabis,
Nec numerum Danai militis, ipse ueni.
Sic quoq; eram repetenda tamen, nec turpe marito est,
Aspera pro charo bella tulisse toro,

Quid?

Ayuntamiento de Madrid

Quid? quod auus nobis idem Pelopeius Atreus?
Et si non esses uir mihi, frater eras.
Vir precor uxori, frater succurre sorori.
Instant officio nomina bina tuo.
Me tibi Tyndareus uita grauis autor, & annis
Tradidit, arbitrium neptis habebat auus.
At pater Aeacidæ promiserat inscius acti.
Plus quoq;, qui prior est ordine, posset auus.
Cum tibi nubebam, nulli mea teda noœbat,
Si iungar Pyrrho, tu mihi læsus eris.
Et pater ignoscet nostro Menelaus amori,
Sucubuit telis præpetis ipse Dei.
Quem sibi permisit, genero * conœdet amorem,
Proderit exemplo mater amata suo.
Tu mihi, quod matri pater, es: quas gesserat olim
Dardanius partes aduena, Pyrrhus agit.
Ille licet patrijs sine fine superbiat actis,
Et tu quæ referas facta parentis habes.
Tantalides omneis, ipsumq; regebat Achillem,
Hic pars militiæ, dux erat ille ducum.
Tu quoq; habes proauum Pelopem, Pelopisq; parentē,
Si melius numeres, à Ioue quintus eris.
Nec uirtute cares, arma inuidiosa tulisti,
Sed tu quid faceres? induit illa patrem.
Materia uellem fortis meliore fuisses,
Non lecta est operi, sed data causa tuo.
Hanc tamen implesti, iuguloq; Aegistus aperto
Tecta cruentauit, quæ pater ante tuus.
Increpat Acacides, laudemq; in crimina uertit,

* Permittet.

Et

Et tamen aspectus sustinet ille meos.
Rumpor, & ora mihi pariter cum mente tumescunt,
Pectoraq; inclusis ignibus usta dolent.
Hermione coràm quisquàm ne obiecit Oresti?
Nec mihi sunt uires, nec ferus ensis adest.
Flere licet, certe flendo diffundimus iram,
Perq; sinus lachrymæ fluminis instar eunt.
Has semper solas habeo, semperq; profundo,
Hument incultæ fonte perenne genæ.
Hoc generis fatum, quod nostros errat in annos,
Tantalides omnes apta rapina sumus.
Non ego fluminei referam mendacia Cycni,
Nec querar in plumis delituisse Iouem.
Qua duo porrectus longe freta detinet Isthmos
Vecta peregrinis Hippodamcia rotis.
Castori Amyclæo, & Amyclæo Polluci
Reddita Mopsopia Tyndaris urbe soror.
Tyndaris Idæo trans æquora ab hospite rapta
Argolicas pro se uertit in arma manus.
Vix equidem meminit, memini tamen, omnia luctus,
Omnia solliciti plena timoris erant.
Flebat auus, flebatq; soror, fratresq; gemelli,
Orabat superos Leda, suumq; Ioucm.
Ipsa ego non longos etiam tunc scissa capillos
Clamabam, sine me, me sine mater abis?
Nam coniux aberat, ne non Pelopeïa credar,
Ecce Neoptolemo præda parata fui.
Pelides utinam uitasset Apollinis arcus,
Damnaret nati facta proterua pater.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec quōndam placuit, nec nunc placuisset Achilli,
Abducta uiduum coniuge flere uirum.
Quæ mea cœlesteis iniuria fecit miquos?
Quod'ue mihi miseræ sydus obesse querar?
Parua mea sine matre fui, pater arma gerebat,
Et duo cum uiuant, orba duobus eram.
Non tibi blanditias primis mea mater in annis
Incerto dictas ore puella tuli.
Non ego captaui breuibus tua colla lacertis,
Non sedi gremio sarcina grata tuo.
Non cultus tibi cura mei, nec pacta marito
Intraui thalamos matre parante nouos.
Obuia prodieram reduci tibi (uera fatebor)
Nec facies nobis nota parentis erat.
Te tamen esse Helenen, q̃ eras pulcherrima, sensi,
Ipsa requirebas, quæ tua nata foret.
Pars hæc una mihi coniux bene cessit Orestes,
His quoq;, ni pro se pugnet, ademptus erit.
Pyrrhus habet captam reduce, & uictore parente,
Et munus hoc nobis diruta Troia * dedit — * Fuit.
Cum tamen altus equis Titan radiantibus instat,
Perfruor infelix liberiore malo.
Nox ubi me thalamis ululantem, & acerba gementem
Condidit, in mœsto procubuiq̃; toro.
Pro somno lachrymis oculi fungunturobortis,
Quaq̃; licet, fugio, sicut ab hoste, uiro.
Sæpe malis stupeo, rerumq̃; oblita, lociq̃;
Ignara tetigi Scyria membra manu.
Vtq̃; nefas sensi, male corpora tacta relinquo,

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et mihi pollutas credor habere manus.
Sæpe Neoptolemi pro nomine, nomen Orestis
Exit, & errorem uocis, ut omen, amo.
Per genus infelix oro, generisq; parentem,
Qui freta, qui terras, & sua regna quatit.
Per patris oßa tui, patrui mihi, quæ tibi debent,
Quæ se sub tumulo fortiter ulta iacent.
Aut ego præmoriar, primoq; extinguar in æuo,
Aut ego Tantalidæ Tantalis uxor ero.

DEIANIRA HERCVLI.

GRatulor Oechaliam titulis accedere nostris,
Victorem uictæ succubuisse queror.
Fama Pelasgiadas subito peruenit in urbes
Decolor, & factis inficianda tuis.
Quem nunquam Iuno, seriesq; immensa laborum
Fregerit, huic Iolen imposuisse iugum.
Hoc uelit Eurystheus, uelit hoc germana tonantis,
Lætaq; sit uitæ labe nouerca tuæ.
At non ille uenis, cui nox (si creditur) una,
Non tanti, ut tantus conciperere, fuit.
Plus tibi, quàm Iuno, nocuit Venus, illa premendo
Suctulit, hæc humili sub pede colla tenet.
Respice uindicibus pacatum uiribus orbem,
Qua latam Nereus Cærulus ambit humum.
Se tibi pars terræ, tibi se tota æquora debent.
Implesti meritis Solis utranq; domum.
Quod te laturum est, cœlum prius ipse tulisti,
Hercule supposito sydera fulsit Atlas.

Quid

Ayuntamiento de Madrid

Quid nisi notitia est misero quæsita pudori,
Si æmulas stupri facta priora nota?
Te'ne ferunt geminos pressisse tenaciter angues?
Cum tener in cunis iam Ioue dignus eras.
Cœpisti melius, quàm desinis: ultima primis
Cedunt: dissimiles, hic uir, & ille puer.
Quem non mille feræ, quem non Stheneleïus hostis,
Non potuit Iuno uincere, uincit Amor.
At bene nupta feror, quia nominor Herculis uxor,
Sitq; socer, rapidis qui tonat altus equis.
Quàm male inæquales ueniunt ad aratra iuuenci,
Tam premitur magno coniuge nupta minor.
Non honor est, sed onus, species læsura ferentes,
Siqua uoles aptè nubere, nube pari.
Vir mihi semper abest, & coniuge notior hospes,
Monstraq;, terribiles persequiturq; feras,
Ipsa domo uidua uotis operata pudicis
Torqueor, infesto ne uir ab hoste cadat.
Inter serpentes, aprosq;, auidosq; leones.
Iactor, & * esuros cerno per ossa canes. * Hæsuros.
Me pecudum fibræ, simulachraq; inania somni,
Omniaq; arcana nocte petita mouent.
Auaupor infelix incertæ murmura famæ.
Speq; timor dubia, spesq; timore cadit.
Mater abest, queriturq; deo placuisse potenti,
Nec pater Amphitryon, nec puer Hyllus adest.
Arbiter Eurystheus iræ Iunonis iniquæ
Sentitur nobis, iraq; longa deæ est.
Hæc mihi ferre parum est, peregrinos addis amores,

Et

Et mater de te quælibet esse potest.
Non ego Parthenijs temeratam uallibus Augen,
Nec referam partus Ormeni nympha tuos.
Nec tibi crimen erunt Teuthrantia turba sorores,
Quarum de populo nulla relicta tibi est.
Vna recens crimen referetur adultera nobis,
Vnde ego sum Lydo facta nouerca Lamo.
Mæander, toties qui terris errat in isdem,
Qui lapsas in se sæpe retorquet aquas,
Vidit in Herculeo suspensa monilia collo,
Illo cui cœlum sarcina parua fuit.
Non puduit fortes auro cohibere lacertos,
Et solidis gemmas apposuisse toris.
Nempe sub his animam pestis Nemeæa lacertis
Aedidit, unde humerus tegmina læuus habet.
Ausus es hirsutos mitra redimire capillos,
Aptior Herculeæ populus alba comæ.
Nec te mæonia lasciuæ more puellæ
Incingi zona dedecuisse pudet.
Non tibi succurrit crudi Diomedis imago,
Efferus humana qui dape pauit equos.
Si te uidisset cultu Busiris in isto,
Huic uictor uicto nempe pudendus eras.
Detrahat Antæus duro redimicula collo,
Ne pigeat molli succubuisse uiro.
Mæonias inter calathum tenuisse puellas
Diceris, & dominæ pertimuisse minas.
Non pudet Alcide uictricem mille laborum
Rasilibus calathis imposuisse manum?

Craßaq;

Crassaq; robusto deducis pollice fila,
Aequaq; formosæ pensa rependis heræ.
Ah quoties, digitis dum torques stamina duris,
Præualidæ fusos comminuere manus.
Diæris infelix saticæ tremefactus habenis,
Antè pedes dominæ pertimuisse minas.
Eximijs pompis præconia summa triumphi,
Factaq; narrabas dißimulanda tibi.
Scilicet immaneis elisos faucibus hydros,
Infantem* audis inuoluisse manum. * nuda dilacerasse manu
Vt tegeæus Aper apreßifero Erymanthò
Incubat, & uasto pondere lædit humum,
Non tibi Threcijs affixa penatibus ora,
Non hominum pingues cæde taæntur equæ.
Prodigiumq; triplex armenti diues Iberi
Geryones, quamuis in tribus unus erat.
Inq; canes totidem trunco digestus ab uno.
Cerberus implicitis angue minante comis..
Quæq; redundabat fœcundo uulnere serpens
Fertilis, & damnis* diues ab ipsa suis. * ditior ipsa
Quodq; inter leuumq; latus, dextrumq; laæertum,
Per graue compressa fauce pependit onus,
Et male confisum pedibus, formaq; bimembri.
Pulsum thessalicis agmen equestre iugis.
Hæc tu Sidonio potes insignitus amictu
Diære? num altu lingua retenta silet? * onerauit.
Se quoq; nympha tuis* ornauit Iardanis armis,
Et tulit è capto nota trophæa uiro.
I nunc, tolle animos, & fortia facta recense.

Ayuntamiento de Madrid

Quōd tu non esses iure, uir illa fuit.
Qua tanto minor es, quanto te maxime rerum,
Quàm quos uicisti, uincere maius erat.
Illi procedit rerum mensura tuarum.
Cede bonis, hæres laudis amicæ tuæ est.
O' pudor, hirsuti costis exuta leonis,
Aspera texerunt uellera molle latus.
Falleris, & nescis, non sunt spolia ista leonis,
Sed tua, tuq; feræ uictor es, illa tui.
Fœmina tela tulit Lernæis atra uenenis
Ferre grauem lana uix satis apta colum.
Instruxitq; manum claua domitriæ ferarum,
Vidit & in speculo coniugis arma sui.
Hæc tamen audieram, licuit non credere famæ.
En uenit ad sensus mollis ab aure dolor.
Ante meos oculos adducitur aduena pellex,
Nec mihi, quæ patior, dissimulare licet.
Non finis auerti, mediam captiua per urbem,
Inuitis oculis aspicienda uenit.
Non uenit inultis captarum more capillis
Fortunam uultu fassa* tegente suo. * tegendo suos.
Ingreditur late multo spectabilis auro,
Qualiter in Phrygia tu quoq; altus eras.
Dat uultum populo sublimis: ut hercule uicto,
Oechaliam uiuo stare parente putes.
Forsitan expulsa Aetolide Deïaneira
Nomine deposito pellicis, uxor erit.
Eurytidos Ioles, atq; insani Alcidæ
Turpia* formosus corpora iunget Hymen. * famosus.

Mens

Ayuntamiento de Madrid

Mens fugit admonitu, frigusq; perambulat artus,
Et iacet in gremio languida facta manus.
Me quoq; cum multis, sed me sine crimine amasti,
Ne pigeat, pugnæ bis tibi causa fui.
Cornua flens legit rapidis Achelous in undis,
Truncaq; limosa tempora mersit aqua.
Semiuir ōcubuit ui, lerniferoq; ueneno
Nessus, & infecit sanguis equinus aquas.
Sed quid ego, hæc refero, scribenti nuntia uenit
Fama, uirum tunicæ labe perire meæ
Hei mihi quid feci? quò me furor egit amantem?
Impia quid dubitas Deianeira mori?
An tuus in media coniux lacerabitur Oeta?
Tu sceleris tanti causa superstes eris?
Et quid adhuc habeo facti, cur Heraclis uxor
Credar? coniugij mors mea pignus erit.
Tu quoq; cognoscis in me Meleagre sororem.
Impia quid dubitas Deïaneira mori?
Heu deuota domus solio sedet acrior alto,
Oenèa desertum * nuda senecta premit.
Exulat ignotis Tydeus germanus in oris,
Alter fatali uiuus in igne fuit.
Exegit ferrum sua per præcordia mater,
Impia quid dubitas Deïaneira mori?
Deprecor hoc unum per iura sacerrima lecti,
Ne uidear thalamis insidiata tuis.
Nessus, ut est auidum perauſus arundine pectus
Hic, dixit, uires sanguis amoris habet.
Illita Nesseo misi tibi texta ueneno:

* longa.

Ayuntamiento de Madrid

Impia quid dubitas Deianeira mori?
Iamq; uale seniorq; pater, germanaq; Gorge,
Et patria, & patriæ frater adempte meæ.
Et tu lux oculis hodierna nouissima nostris,
Virq; (sed ò possis) & puer Hylle uale.

ARIADNE THESEO.

Multius inueni, quàm te, genus omne ferarum,
Credita non ulli, quàm tibi, peius eram.
Quæ legis, ex illo Theseu tibi littore mitto,
Vnde tuam sine me uela tulere ratem,
In quo me somnusq; meus male prodidit, & tu
Prò facinus, somnis insidiate meis.
Tempus erat, uitrea quo primum terra pruina
Spargitur, & tectæ fronde queruntur aues.
Inertum uigilans an somno languida, moui
Thesea prensuras semisopita manus
Nullus erat, referoq; manus, iterumq; retento,
Perq; torum moueo brachia, nullus erat.
Exaussere metus somnum, conterrita surgo,
Membraq; sunt uiduo præcipitata toro.
Protinus adductis sonuerunt pectora palmis,
Vtq; erat è somno turbida rapta coma est.
Luna fuit, specto, si quid, nisi littora cernam,
Quod uideant oculi, nil, nisi littus habent.
Nunc huc, nunc illuc, & utroq;, sine ordine curro,
Alta puellares tardat arena pedes.
Interea toto clamanti littore, Theseu,
Reddebant nomen concaua saxa tuum.

Et quoties

Ayuntamiento de Madrid

Et quoties ego, te toties locus ipse uocabat.
Ipse locus miseræ ferre uolebat opem.
Mons fuit, apparent frutices in uertice rari.
Nunc scopulus raucis pendet adesus aquis,
Ascendo, uires animus dabat, atq; ita late
Aequora prospectu metior alta meo.
Inde ego (nam uentis quoq; sum crudelibus usa)
Vidi præcipiti arbasa tensa noto.
Aut uidi, aut certe quia me uidisse putaui,
Frigidior glacie, semianimisq; fui.
Nec languere diu patitur dolor, excitor illo,
Excitor, & summa Thesea uoce uoco.
Quò fugis? exclamo. scelerate reuertere Theseu,
Flecte ratem, numerum non habet illa suum.
Hoc ego, quod uoci deerat, plangore replebam.
Verbera cum uerbis mista fuere meis.
Si non audires, ut saltem cernere posses,
Iactatæ late signa dedêre manus.
Candidaq; imposui longæ uelamina uirgæ,
Scilicet oblitos admonitura mei.
Iamq; oculis ereptus eras, tunc deniq; fleui.
Torpuerant molles ante dolore genæ.
Quid potius facerent, quàm me mea lumina flerent,
Postquam desierant uela uidere tua?
Aut ego diffusis erraui sola capillis,
Qualis ab Ogygio concita baccha Deo.
Aut mare prospiciens in saxo frigida sedi,
Quamq; lapis sedes, tam lapis ipsa fui.
Sæpe torum repeto, qui nos aceperat ambos,

Ayuntamiento de Madrid

Sed non acceptos exhibiturus erat.
Et tua, quæ poßum, pro te uestigia tango,
Stratáq;, quæ membris intepuere tuis.
Incumbo, lachrymisq; toro manante profusis,
Preßimus, exclamo, te duo, redde duos.
Venimus huc ambo, aut non discedimus ambo?
Perfide pars nostri lectule maior ubi est?
Quid faciam? quò sola ferar? uacat insula cultu:
Non hominum uideo, non ego facta boum.
Omne latus terræ cingit mare, nauita nusquam est,
Nulla per ambiguas puppis itura uias.
Finge dari comitesq; mihi, uentosq;, ratemq;,
Quid sequar? accßus terra paterna negat.
Vt rate felici pacata per æquora labar,
Temperet ut uentos Aeolus, exul ero.
Non ego te Crete centum digesta per urbes
Aspiciam, puero cognita terra Ioui.
Nam pater, & tellus iusto regnata parente,
Prodita sunt facto nomina cara meo,
Cum tibi, ne uictus tecto morerere recaruo.
Quæ regerent paßus, pro duce fila dedi.
Cum mihi dicebas, per ego ipsa periacula iuro,
Te fore, dum nostrum uiuet uterq;, meam.
Viuimus, & non sum Theseu tua. si modo uiuit
Fœmina periuri fraude sepulta uiri.
Me quoq;, qua fratrem, mactasses improbe claua,
Esset, quam dederas, morte soluta fides.
Nunc ego non tantum, quæ sum paßura recordor,
Sed quæcunq; potest ulla relicta pati.

Occurrunt

Ayuntamiento de Madrid

Occurrunt animo pereundi mille figuræ,
Morsq; minus pœnæ, quàm mora mortis, habet.
Iam iam ueniturus aut hac, aut suspicor illac,
Qui lanient auido uiscera dente lupos.
Forsitan, & siluos tellus alit ista leones.
Quis scit, an hæc sæuas insula tigres habet?
Et freta dicuntur magnos expellere phocas.
Quis uetat & gladios per latus ire meum?
Tantum ne religer dura captiua catena,
Ne'ue traham serua grandia pensa manu.
Cui pater est Minos, cui mater filia Phœbi,
Quodq; magis memini, quæ tibi pacta fui.
Si mare, si terras, porrectaq; littora uidi,
Multa mihi terræ, multa minantur aquæ.
Cœlum restabat, timeo simulachra Deorum,
Destituor rapidis præda, cibusq; feris.
Siue colunt, habitantq; uiri, diffidimus illis,
Externos didici læsa timere uiros.
Viueret Androgeos utinam, nec* fata tulisses
Impia funeribus Cecropi terra tuis.
Nec* tu mactasses nodoso stipite Theseu
Ardua parte uirum dextera, parte bouem.
Nec tibi, que reditus monstrarent fila dedissem,
Fila per adductas sæpe recepta manus.
Non equidem miror, si stat victoria tecum,
Stratáq; Cretæam bellua strauit* humi.
Non poterant figi præcordia ferrea cornu,
Vt te non tegeres, pectore tutus eras.
Illuc, tu silices, illuc adamanta tulisti.

* facta luisses.
* tua mactasset.
* humum.

Ayuntamiento de Madrid

Illic, qui silices Thesea uincat, habes.
Crudeles somnu, quid me tenuistis inertem?
At semel æterna nocte premenda fui.
Vos quoq; crudeles uenti, nimiumq; parati,
Flaminaq; in lachrymas officiosa meas.
Dextera crudelis, quæ me, fratremq; necauit,
Et data posænti nomen inane fides.
In me iurarunt somnus, uentusq;, fidesq;.
Prodita sum causis una puella tribus.
Ergo ego nec matris lachrymas moritura uidebo,
Nec mea, qui digitis lumina condat, erit.
Spiritus infelix peregrinas ibit in auras,
Nec positos artus unget amica manus.
Ossa superstabunt uolucres inhumata marinæ.
Hæc sunt officijs digna sepulchra meis.
Ibis Cecropios portus, patriaq; receptus
Cum steteris turbæ œlsus honore tuæ,
Et bene narrabis letum tauriq;, uiriq;,
Sectaq; per dubias saxea tecta uias.
Me quoq; narrato solam tellure relictam:
Non ego sum titulis surripienda tuis.
Nec pater est Aegeus, nec tu Pitteïdos Aetræ
Filius: autores saxa, fretumq; tui.
Di facerent, ut me summa de puppe uideres,
Mouisset uultus mœsta figura tuos.
Nunc quoq;, non oculis, sed qua potes, aspice mente,
Herentem scopulo, quem uaga pulsat aqua.
Aspice demissos lugentis more capillos,
Et tunicas lachrymis, sicut ab imbre, graues.

Corpus

Ayuntamiento de Madrid

Corpus, ut impulsæ segetes aquilonibus, horret,
Litteraq; articulo pressa tremente labat.
Non te per meritum, quoniam male cessit, adoro.
Debita sit facto gratia nulla meo.
Sed nec pœna quidem, si non ego causa salutis,
Non tamen est, aut tu sis mihi causa necis,
Has tibi plangendo lugubria pectora lassas,
Infelix tendo trans freta longa manus.
Hos tibi, qui superant, ostendo mœsta capillos,
Per lachrymas oro, quas tua facta mouent.
Flecte ratem Theseu, uersoq; relabere uento.
Si prius occidero, tu tamen ossa feres.

CANACE MACAREO. XI.

SI qua tamen cæcis errabunt scripta lituris,
Oblitus à dominæ cæde libellus erit.
Dextra tenet calamum, strictum tenet altera ferrum,
Et iacet in gremio charta* notata meo. * soluta.
Hæc est Aeolidos fratri scribentis imago.
Sic uideor duro posse placere patri.
Ipse necis aperem nostræ spectator adesset,
Autorisq; oculis exigeretur opus.
Vt ferus est, multoq; suis truculentior euris,
Spectaret siccis uulnera nostra genis.
Scilicet est aliquid cum sæuis uiuere uentis,
Ingenio populi conuenit ille sui.
Ille noto, zephyroq;, & Scythonio aquiloni
Imperat, & pennis, eure proterue tuis.
Imperat heu uentis, tumidæ non imperat iræ,

Ayuntamiento de Madrid

Poßidet & uitijs regna minora ſuis.
Quid iuuat admotam per auorum nomina cœlo
Inter cognatos poſſe referre Iouem?
Non minus infeſtum funebria munera ferrum
Fœminea teneo non mea tela manu?
* commiſit O utinam Macareu, quæ nos * coniunxit in unum,
Veniſſet leto ſerior hora meo.
Cur unquam plus me frater, quàm frater amaſti?
Et tibi, non debet quod ſoror eſſe, fui?
Ipſa quoq; incalui, qualemq; audire ſolebam,
Neſcio quem ſenſi corde tepente Deum.
* macies ad duxerat. Fugerat ore color, * maciesq; obduxerat artus,
Sumebant minimos ora coacta cibos.
Nec ſomni faciles, & nox erat annua nobis,
Et gemitum nullo læſa dolore dabam.
Nec cur hoc facerem, poteram mihi reddere cauſſam,
Nec noram, quid amans eſſet, at illud eram.
Prima malum nutrix animo præſenſit anili,
Prima mihi nutrix, Aeoli dixit, amas.
Erubui, gremioq; pudor deiecit ocellos.
Hæc ſatis in tacita ſigna fatentis erant.
Iamq; tumeſcebant uitiati pondera uentris.
Aegraq; furtiuum membra grauabat onus.
Quas mihi non herbas, quæ non medicamina nutrix
Attulit? audaci ſuppoſuitq; manu?
Vt penitus noſtris (hoc te celauimus unum)
Viſceribus creſcens excuteretur onus.
Ah nimium uiuax admotis reſtitit infans
Artibus, & tectus tutus ab hoſte fuit.

Iam

Iam nouies erat orta ſoror pulcherrima Phœbi,
Denaq; Luciferos Luna mouebat equos.
Neſcia quæ faceret ſubitos mihi cauſa dolores,
Et rudis ad partus, & noua miles eram.
Nec tenui uocem, quid ait tua crimina prodis?
Oraq; clamantis conſcia preßit anus.
Quid faciam infelix? gemitus dolor ædere cogit,
Sed timor, & nutrix, & pudor ipſe uetant.
Contineo gemitus, elapſaq; uerba reprendo,
Et cogor lachrymas combibere ipſa meas.
Mors erat ante oculos, & opem Lucina negabat,
Et graue, ſi morerer, mors quoq; crimen erat.
Cum ſuper incumbens, ſciſſa tunicaq;, comaq;,
Preßa refouiſti pectora noſtra tuis.
Et mihi uiue ſoror, ſoror ò chariſſima, dixti,
Viue, nec unius corpore perde tuos,
Spes bona det uires, fratri nam nupta futura es. *mater es.
Illius, de quo *mater, & uxor eris.
Mortua (crede mihi) tamen ad tua uerba reuixi,
Et poſitum eſt uteri crimen, onusq; mei.
Quid tibi grataris, media ſedet Aeolus aula,
Crimina ſunt oculis furripienda patris.
Frondibus infantem, ramisq; albentis oliuæ,
Et leuibus uittis ſedula cælat anus.
Fictaq; ſacra facit, dicitq; prcantia uerba,
Dat populus ſacris, dat pater ipſe uiam.
Iam prope limen erat, patrias uagitus ad aures
Venit, & indicio proditur ille ſuo.
Eripit infantem mentitaq; ſacra reuelat

Aeolus

Ayuntamiento de Madrid

Aeolus, insana regia uoce sonat.
Vt mare fit tremulum, tenui cum stringitur aura,
Vt quatitur tepido fraxina uirga noto.
Sic mea uibrari pallentia membra uideres,
Quassus ab imposito corpore lectus erat.
Irruit, & nostrum uulgat clamore pudorem,
Et uix à misero continet ore manus.
Ipsa nihil præter lachrymas pudibunda profudi,
Torpuerat gelido lingua retenta metu.
Iamq; dari paruum canibusq;, auibusq; nepotem
Iusserat, in solis destituiq; locis.
Vagitus dedit ille miser, sensisse putares,
Quaq; suum poterat uoce, rogabat auum.
Quid mihi tunc animi credis germane fuisse?
Nam potes ex animo colligere ipse tuo.
Cum mea me coràm syluas inimicus in altas
Visera montanis ferret edenda lupis.
Exierat thalamo, tunc demum pectora planxi,
Contigit mq; meas unguibus ire genas.
Interea patrius uultu mœrente satelles
Venit, & indignos ædidit ore sonos.
Aeolus hunc ensem mittit tibi, tradidit ensem,
Et iubet ex merito scire quid iste uelit.
Scimus & utemur uiolento fortiter ense,
Fectoribus condam dona paterna meis?
His mea muneribus genitor connubia donas?
Hac tua dote pater filia diues erit?
Tolle procul decæptæ faces Hymenæe maritas,
Et fuge turbato tecta nefanda pede.

Ferte

Ferte faces in me, quas fertis, Erinnyes atræ,
Vt meus ex isto luceat igne rogus.
Nubite felices parca meliore sorores,
Admissi memores sed tamen este mei.
Quid puer admisit tam paucis æditus horis?
Quo læsit facto uix bene natus auum?
Si potuit meriſſe necem, meruiſſe putetur, meruiſſe
Ah miser admisso plectitur ille meo,
Nate dolor matris, rapidarum præda ferarum
Hei mihi natali dilacerare tuo.
Nate parum fausti miserabile pignus ameris,
Hæc tibi prima dies, hæc tibi summa fuit.
Non mihi te licuit lachrymis perfundere iustis
In tua non tonsas ferre sepulchra comas.
Non super incubui, non osculla frigida carpsi,
Diripiunt auidæ uiscera nostra feræ.
Ipsa quoq; infantis cum uulnere persequar umbras,
Nec mater fuero dicta, nec orba diu.
Tu tamen ò frustra miseræ sperate sorori,
Sparsa precor nati collige membra tui.
Et refer ad matrem, socioq; impone sepulchro,
Vrnaq; nos habeat quamlibet arcta duos.
Viue memor nostri, lachrymasq; in funera funde,
Ne'ue reformida corpus amantis amans.
Tu, rogo proiectæ nimium mandata sororis,
Perfer, mandatis perfruar ipsa patris.

MEDEA IASONI. xij.

VT tibi Colchorum memori regina uacaui,

Ars

Ayuntamiento de Madrid

Ars mea cum peteres, ut tibi ferret opem.
Tunc, quæ dispensant mortalia fata sorores,
Debuerant fusos euoluisse suos.
Tunc potui Medea mori bene: quicquid ab illo
Produxi uitæ tempore, pœna fuit.
Hei mihi, ar unquam iuuenilibus acta laertis
Phrixeam petijt Pelias arbor ouem?
Cur unquam Colchi magnetida uidimus Argo?
Turbaq; Phasiacam Graia bibistis aquam?
Cur mihi plus equo flaui placuere capilli?
Et decor, & linguæ gratia ficta tuæ?
Aut *saltem (in nostras quoniam noua puppis arenas
*semel. Venerat, audaces attuleratq; uiros)
Isset anhelatos non præmeditatus in ignes
Immemor Aesonides, oraq; adunca boum.
Semina iecisset, totidem sumpsisset & hostes,
Vt caderet cultu cultor ab ipse suo.
Quantum perfidiæ tecum scelerate perisset,
Dempta forent capiti quàm mala multa meo.
Est aliqua ingrato meritum exprobrare uoluptas,
Hac fruar, hæc de te gaudia sola feram.
Iussus inexpertam Colchos aduertere puppim,
Intrasti patriæ regna beata meæ.
Hoc illic Medea fui, noua nupta quod hic est,
Quàm pater est illi, tam mihi diues erat.
Hic Ephyren bimarem, Scythia tenus ille niuosa,
Omne tenet ponti qua plaga læua iacet.
Accipit hospitio iuuenes pater Oëta Pelasgos,
Et premitis pictos corpora Graïa toros.

Tunc

Ayuntamiento de Madrid

Tunc ego te uidi, tunc œpi scire, quis esses,
Illa fuit mentis prima ruina meæ.
Et uidi, & perij, nec notis ignibus arsi,
Ardet ut ad magnos pinea tæda Deos.
Et formosus eras, & me mea fata trahebant.
Abstulerant oculi lumina nostra tui.
Perfide sensisti, quis enim bene celat amorem?
Eminet indicio prodita flamma suo.
Dixerat interea tibi rex, ut dura ferorum
Insolito premeres uomere colla boum.
Martis erant tauri plus quàm per cornua sæui,
Quorum terribilis spiritus ignis erat.
Aere pedes solidi, prætentaq; naribus æra,
Nigra per afflatus hæc quoq; facta suos.
Semina præterea populos genitura iuberis
Spargere deuota læta per arua manu.
Qui peterent natis secum tua corpora telis,
Illa erat agricolæ messis iniqua suo.
Lumina custodis succumbere nescia somno,
Vltimus est aliqua decipere arte labor.
Dixerat Oëtes, mœsti consurgitis omnes,
Mensaq; purpureos deserit alta toros.
Quàm tibi tunc longe regnum dotale Creusæ,
Et socor & magni nupta Creontis erat.
Tristis abis, oculis abeuntem prosequor udis,
Et dixit tenui murmure lingua, uale.
Vt positum tetigi thalamo male saucia lectum,
Acta est per lachrymas nox mihi, quanta fuit.
Ante oculos tauriq; meos, segetesq; nefandæ,

Ante

Ayuntamiento de Madrid

Ante meōs oculos peruigil anguis erat.
Hinc amor, hinc timor est, ipsum timor auget amorem
Mane erat, & thalamo chara recepta soror.
Disiectamq; comas, auersaq; in ora iacentem
Inuenit, & lachrymis omnia plena meis.
Orat ōpem Minyis, petit altera, & altera habebit,
Aesonio iuueni, quod rogat illa, damus.
Est nemus & piceis, & frondibus ilicis atrum,
Vix illuc radijs solis adire licet.
Sunt in eo, (fuerant certe) delubra Dianæ,
Aurea barbarica stat dea facta manu.
Nostin, an exciderint mecum loca? uenimur ambo,
Ausus es infido sic prior ore loqui.
Ius tibi & arbitrium nostræ fortuna salutis
Tradidit, inq; tua est uitaq; morsq; manu.
Perdere posse sat est siquem iuuat ista potestas,
Sed tibi seruatus gloria maior ero.
Per mala nostra precor, quorum pōtes esse leuamen,
Per genus, & numen cuncta uidentis aui.
Per triplices uultus arcanaq; sacra Dianæ,
Et si forte aliquos gens habet ista deos.
O uirgo miserere mei, miserere meorum,
Effice me meritis tempus in omne tuum.
Quod si forte uirum non dedignare Pelasgum,
(Sed mihi tam faciles unde deosq; meos?)
Spiritus ante meus tenues uanescat in auras,
Quàm thalamo nisi tu nupta sit ulla meo.
Conscia sit Iuno sacris præfecta maritis,
Et dea marmorea cuius in æde sumus.

Hæc

Ayuntamiento de Madrid

Hæc animum, & quota pars* possent mouere puellæ *horum.
Simplicis, & dextræ dextera iuncta meæ.
Vidi etiam lachrymas, an & est pars fraudis in illis?
Sic cito sum uerbis capta puella tuis.
Iungis & æripedes in adusto corpore tauros,
Et solidam iusso uomere scindis humum.
Arua uenenatis pro semine dentibus imples,
Nascitur & gladios, scutáq; miles habens.
Ipsa ego, quæ dederam medicamina, pallida sedi,
Cum uidi subitos arma tenere uiros,
Donec terrigenæ (facinus miserabile) fratres
In se constrictas conseruere manus.
Peruigil eæ draco squamis crepitantibus horrens
Sibilat, & torto pectore uerrit humum,
Dotis opes ubi erant? ubi erat tua regia coniux?
Quiq; maris gemini* detinet Isthmos aquas? *disiunet.
Illa ego quæ tibi sum nunc deniq; barbara facta,
Nunc tibi sum pauper, nunc tibi iusa nocens.
Flammea subduxi medicato lumina somno,
Et tibi quæ raperes uellera tuta dedi.
Proditus est genitor, regnum, patriamq; reliqui:
Munus in exilio quodlibet esse tuli.
Virginitas facta est peregrini præda latronis:
Optima cum chara matre relicta soror.
At non te fugiens sine me germane reliqui,
Deficit hoc uno littera nostra loco.
Quod fiere ausa mea est, non audet scribere dextra,
Sic ego, sic tecum dilaceranda fui.
Nec tamen extimui (quid enim post illa timerem?

Ayuntamiento de Madrid

Credere me pelago fœmina iamq; nocens.
Numen ubi est? ubi Di? meritas subeamus in alto,
Tu fraudis pœnas, credulitatis ego.
Compressos utinam Symplegades elisissent,
Nostraq; adhærerent oßibus ōssa tuis.
Aut nos Scylla rapax canibus misisset edendos.
Debuit ingratis Scylla nocere uiris.
Quæq; uomit totidem fluctus, totidemq; resorbet,
Nos quoq; Trinacriæ suppositisset aquæ.
Sospes ad Hæmonias, uictorq; reuerteris urbes,
Ponitur ad patrios aurea lana Deos.
Quid referam Peliæ natas pietate nocentes?
Cæsaq; uirginea membra paterna manu?
Vt alpent alij, tibi me laudare necesse est,
Pro quo sum toties esse coacta nocens.
Ausus es ò (iusto desunt sua uerba dolori)
Ausus es Aesonia dicere cede domo.
Iussa domo ceßi natis comitata duobus,
Et, qui me sequitur semper, amore tui.
Vt subito nostras hymen cantatus ad aures
Venit, & accenso lampades igne micant,
Tibiaq; effudit socialia carmina uobis,
At mihi funesta flebiliora tuba.
Pertimui, nec adhuc tantum sælus esse putabam,
Sed tamen in toto pectore frigus erat.
Turba ruunt, & hymen clamant, hymenæa frequētant.
Quò propior uox est, hōc mihi peius erat.
Diuersi flebant serui, lachrymasq; tegebant.
Quis uellet tanti nuntius esse mali?

Me

Ayuntamiento de Madrid

Me quoq;, quicquid erat, potius nescire iuuabat,
Sed tanquam scirem, mens mea tristis erat.
Cum minor è pueris *iußu, studioq; uidendi *iußus.
Constitit ad geminæ limina prima foris.
Hinc mihi, mater abi, pompam pater, inquit, Iason
Ducit, & adiunctos aureus urget equos.
Protinus abscißa planxi mea pectora ueste,
Tuta nec à digitis ora fuere meis.
Ire animus mediæ suadebat in agmina turbæ,
Sertaq; compositis demere rapta comis.
Vix me continui, quin sic laniata capillos
Clamarem, meus est, inijceremq; manus.
Læse pater gaude, Colchi gaudete relicti,
Inferias umbræ fratris habete mei.
Deseror amißis, regno, patriaq;, domoq;,
Coniuge, qui nobis omnia solus erat.
Serpentes igitur domui, taurosq; furenteis,
Vnum non potui perdomuisse uirum.
Quæq; feros repuli doctis mediatibus ignes,
Non ualeo flammas effugere ipsa meas.
Ipsi me cantus, artes, herbæq; relinquunt.
Nil Dea, nil Hecates sacra potentis agunt.
Non mihi grata *quies, noctes uigilantur amaræ, *dies.
Nec tener in misero pectore somnus adest.
Quæ me non poßum, potui sopire draconem,
Vtilior cuiuis, quàm mihi cura mea est.
Quos ego seruaui, pellex amplectitur artus,
Et nostri fructus illa laboris habet.
Forsitan & stultæ dum te iactare maritæ

Quæris, & iniustis auribus apta loqui.
In faciem, morcsq; meos noua crimina fingis.
Rideat, & uitijs læta sit illa meis.
Rideat, & Tyrio sedeat sublimis in ostro·
Flebit, & ardores uinæt adusta meos.
Dum ferrum, flammæq; aderunt, succusq; ueneni,
Hostis Medeæ nullus inultus erit.
Quòd si forte preces præcordia ferrea tangunt,
Nunc animis audi uerba minora meis.
Nam tibi sum supplex, quod tu mihi sæpe fuisti,
Nec moror ante tuos proabuisse pedes.
Si tibi sum uilis, communes respice natos.
Sæuiet in partus dira nouerca meos.
Et nimium similes tibi sunt, & imagine tangor,
Et quoties uideo, lumina nostra madent.
Per superos oro, per auitæ lumina flammæ,
Per meritum, & natos pignora nostra * tuos, *duos.
Redde torum, pro quo tot res insana reliqui,
Adde fidem dictis, auxiliumq; refer.
Non ego te imploro contra taurosq;, uirosq;,
Vtq; tua serpens uicta quiescat ope.
Te peto, quem merui, quem nobis ipse dedisti,
Cum quo sum pariter facta parente parens.
Dos ubi sit quæris? campo numerauimus illo,
Qui tibi laturo uellus arandus erat.
Aureus ille aries uillo spectabilis aureo,
Dos mea quam, dicam si tibi redde, neges.
Dos mea, tu sospes, dos est mea Graia iuuentus,
I nunc Sisyphias improbe confer opes.

Quod

Ayuntamiento de Madrid

Quod uiuis, quod habes nuptam, soœrumq; potentem,
Hoc ipsum, ingratus quod potes esse, meum est.
Quos equidem actutum, sed quid prædicere pœnam
Attinet? ingentes parturit ira minas.
Quò feret ira, sequar, facti fortasse pigebit,
Et piget infido consuluisse uiro.
Viderit ista deus, qui nunc mea pectora uersat,
Nescio quid certe mens mea maius agit.

LAODAMEIA PROTESILAO. 13.

MIttit, & optat amans quò mittitur ire, salutem
Hæmonis Hæmonio Laodameia uiro,
Aulide te fama est uento retinente morari,
Ah, me cum fugeres, hic ubi uentus erat?
Tunc freta debuerant uestris obsistere remis,
Illud erat sæuis utile tempus aquis.
Oscula plura uiro, mandataq; plura dedissem,
Et sunt quæ uolui dicere plura tibi.
Raptus es hinc præceps, & qui tua uela uocaret,
Quem caperent nautæ, non ego, uentus erat.
Ventus erat nautis aptus, non aptus amanti,
Soluor ab amplexu Protesilaë tuo.
Linguaq; mandatis uerba imperfecta reliquit,
Vix illud potui dicere triste, uale.
Incubuit boreas, arreptaq; uela tetendit,
Iamq; meus longe Protesilaus erat.
Dum potui spectare uirum, spectare iuuabat,
Sumq; tuos oculos usq; secuta meis.
Vt te non poteram, poteram tua uela uidere,

Vela diu uultus detinuere meos.
At postquam nec te, nec uela fugacia uidi,
Et quod spectarem, nil, nisi pontus, erat.
Lux quoq; tecum abijt, tenebrisq; exanguis obortis.
Succiduo dicor procubuisse genu.
Vix socer Iphiclus, uix me grandæuus Acastus,
Vix mater gelida mœsta refecit aqua.
Officium fœcre pium, sed inutile nobis,
Indignor miseræ non liuisse meri.
Vtq; animus redijt, pariter rediere dolores,
Pectora legitimus casta momordit amor.
Nec mihi pectendos aura est præbere capillos,
Nec libet aurata corpora uestre tegi.
Vt quas pampinea tetigisse Biorniger hasta
Creditur, huc illuc, quò furor egit, eo.
Conueniunt matres Phylaeïdes, & mihi clamant,
Indue regales Laodameïa sinus.
Scilicet ipsa geram saturatas muriæ uestes?
Bella sub Iliacis mœnibus ille geret?
Ipsa comas pectam? galea caput ille premetur?
Ipsa nouas uestes, dura uir arma feret?
Quo poßum, squalore tuos imitata labores
Dicar, & hæc belli tempora tristis agam.
Dux Pari Priamide damno formose tuorum,
Tam sis hostis iners, quàm malus hospes eras.
Aut te Tænariæ faciem calpasse maritæ,
Aut illi uellem displiuisse tuam.
Tu, qui pro rapta nimium Menelaë laboras,
Hei mihi quàm multis flebilis ultor eris.

Di

Ayuntamiento de Madrid

Di precor à nobis omen remouete sinistrum,
Et sua det reduci uir meus arma Ioui.
Sed timeo, quotiesq; subit miserabile bellum,
More niuis lachrymæ sole madentis eunt.
Ilion, & Tenedos, Simoisq;, & Xanthus, & Ide,
Nomina sunt ipso pene timenda sono.
Nec rapere ausurus, nisi se defendere posset,
Hospes erat, uires nouerat ipse suas.
Venerat, ut fama est, multo spectabilis auro,
Quiq; suo Phrygias corpore ferret opes,
Classe, uirisq; potens, per quæ fera bella geruntur,
Et sequitur regni pars quota quenq; sui.
His ego te uictam consors Ledæa gemellis
Suspicor, hæc Danais posse nocere puto.
Hectora nescio quem timeo, Paris Hectora dixit
Ferrea sanguinea bella mouere manu.
Hectora, quisquis is est, si sum tibi chara, caueto:
Signatum memori pectore nomen habe.
Hunc ubi uitaris, alios uitare memento,
Et multos illic Hectoras esse puta.
Et facito, ut dicas, quoties pugnare parabis,
Parcere me iussit Laodameïa sibi.
Si cadere Argolico fas est sub milite Troiam,
Te quoq; non ullum uulnus habente* cadat. * cadet.
Pugnet, & aduersos tendat Menelaus in hostes,
Vt rapiat Paridi, quam Paris antè sibi.
Irruat, & causa quem uincit, uincat & armis.
Hostibus è medijs nupta petenda uiro est.
Causa tua est dispar, tu tantum uiuere pugna,

Ayuntamiento de Madrid

Inq; pios dominæ posse redire sinus.
Parcite Dardanidæ de tot (precor) hostibus uni,
Ne meus ex illo corpore sanguis eat.
Non est, quem deceat nudo conarrere ferro,
Sæuaq; in oppositos pectora ferre uiros.
Fortius ille potest multo, qui pugnat amore.
Bella gerant alij, Protesilaus amet.
Hunc fatror uolui reuocare, animusq; ferebat,
Substitit auspicij lingua timore mali.
Cum foribus uelles ad Troiam exire paternis
Pes tuus offenso limine signa dedit.
Vt uidi, ingemui, tacitoq; in pectore dixi,
Signa reuersuri sint precor ista uiri.
Hæc tibi nunc refero, ne sis animosus in armis.
Fac meus in uentos hic timor omnis eat.
Sors quoq; nescio quem fato designat iniquo,
Qui primus Danaûm Troada tanget humum.
Infelix, que prima uirum lugebit ademptum.
Di faciant, ne tu strenuus esse uelis.
Inter mille rates tua sit millesima puppis.
Iamq; fatigatas ultima uerset aquas.
Hoc quoq; præmoneo, de naue nouissimus exi,
Non est, quò properes, terra paterna tibi.
Cum uenies, remoq; moue uelocq; carinam,
Inq; tuo celerem littore siste gradum.
Siue latet Phœbus, seu terris altior extat,
Tu mihi luce dolor, tu mihi nocte uenis.
Nocte tamen quam luce magis: nox grata puellis,
Quarum suppositus colla lacertus habet.

Auaupor

Ayuntamiento de Madrid

Auaupōr in lecto mendaces cœlibe ſomnos,
Dum cæreo ueris, gaudia falſa iuuant,
Sed tua cur nobis paliens occurrit imago?
Cur uenit à uerbis multa querela tuis?
Exactior ſomno, ſimulachraq; noctis adoro,
Nulla caret fumo Theſſalis ara meo.
Thura damus, lachrymasq; ſuper, quæ ſparſa relucent,
Vt ſolet* à fuſo ſurgere flamma mero. * affuſo.
Quando ego te reducem cupidis amplexa lacertis
Languida lætitia ſoluar ab ipſa mea?
Quando erit ut lecto mecum bene iunctus in uno
Militiæ referas ſplendida facta tuæ?
Quæ mihi dum referes, quanuis audire iuuabit,
Multa tamen rapies oſcula, multa dabis.
Semper in his apte narrantis uerba reſiſtunt,
Promptior eſt dulci lingua referre mora.
Sed cum Troia ſubit, ſubeunt uentiq;, fretumq;
Spes bona ſollicito uicta timore cadit.
Hoc quoq;, quod uenti prohibent exire carinas
Me mouet: inuitis ire paratis aquis.
Quis uelit in patriam uento prohibente reuerti?
A patria pelago uela uetante datis.
Ipſe ſuam non præbet iter Neptunus ad urbem,
Quo ruitis? ueſtras quiſq; redite domos.
Quò ruitis Danai? uentos audite uetantes,
Non ſubiti caſus, numinis iſta mora eſt.
Quid petitur tanto, niſi turpis adultera, bello?
Dum licet, Inachiæ uertite uela rates.
Sed quid ego reuoco hæc? omen reuocantis abeſto,

Ayuntamiento de Madrid

Blandaq; compositas aura secundet aquas.
Troadas nuideo, quæ sic lachrymosa suorum
Funera conspicient, nec procul hostis erit.
Ipsa suis manibus forti noua nupta marito,
Imponet galeam, barbaraq; arma dabit,
Arma dabit, dumq; arma dabit, simul oscula sumet,
Hoc genus officij dulce duobus erit.
Producetq; uirum, dabit & mandata reuerti,
Et dicet, referas ista face arma Ioui.
Ille ferens dominæ mandata recentia secum,
Pugnabit caute, respicietq; domum.
Exuet & reduci galeam, clypeumq; resoluet,
Excipietq; suo corpora lassa sinu.
Nos sumus incertæ, nos anxius omnia cogit,
Quæ possunt fieri, facta putare timor.
Dum tamen arma geris diuerso miles in orbe,
Quæ referat uultus est mihi cera tuos.
Illi blanditias, illi tibi debita uerba
Dicimus, amplexus accipit illa meos.
Crede mihi plus est, quàm quod uideatur, imago,
Adde sonum ceræ, Protesilaus erit.
Hanc specto, teneoq; sinu prō coniuge uero,
Et tanquam possit uerba referre, queror.
Per reditus, corpusq; tuum mea numina iuro,
Perq; pares animi, coniugijq; faces.
Perq;, quod ut uideam canis albere capillis,
Quod tecum possis ipse referre caput.
Me tibi uenturam comitem, quocunq; uocaris,
Siue quod heu timeo, siue superstes eris.

Vltima

Ayuntamiento de Madrid

Vltima mandato claudatur epistola paruo,
Sit tibi cura mei, sit tibi cura tui.

HYPERMESTRA *LYNCO. *LINO.

MIttit Hypermestra de tot modo fratribus uni,
Cætera nuptarum crimine turba iacet.
Clausa domo teneor, grauibusq; coërcita uinclis,
Est mihi supplicij causa, fuisse piam.
Quod manus extimuit iugulo dimittere ferrum,
Sum rea: laudarer, si sælus ausa forem.
Esse ream præstat, quàm sic placuisse parenti,
Non piget immunes cædis habere manus.
Me pater igne liæt, quem non uiolauimus, urat,
Quæq; aderant sacris, tendat in ora faces.
Aut illo iugulet, quem non bene tradidit, ense,
Vt qua non æcidit uir neæ, nupta cadat,
Non tamen, ut dicant morientia, pœnitet, ora,
Efficiet, non est, quam piget esse piam.
Pœniteat sæleris Danaum, sæuasq; sorores,
Hic solet euentus facta nefanda sequi.
Cor pauet admonitu temeratæ sanguine noctis,
Et subitus dextræ præpedit oßa tremor.
Quam tu cæde putes fungi potuisse mariti,
Scribere de facta non sibi cæde timet.
Sed tamen experiar, modo facta crepusaula terris,
Vltima pars noctis, primaq; lucis erat.
Ducimur Inachides sub magni tecta Pelasgi,
Et soær armatas accipit ipse nurus.
Vndiq; colluænt præcinctæ lampades auro,

Dantur

Dantur in multos impia thura focos,
Vulgus hymen hymenæe uocant, fugit ille uocantes,
Ipsa Iouis coniux æssit ab urbe sua.
Ecce mero dubij comitum clamore frequentes
Flore nouo madidas impedientæ comas.
In thalamos læti, thalamos sua busta feruntur,
Stratáq; corporibus funere digna premunt.
Iamq; cibo, uinoq; graues, somnoq; iacebant,
Securumq; quies alta per Argos erat.
Circum me gemitus morientum audire uidebar,
Et tamen audieram, quodq; uerebar, erat.
Sanguis abit, mentemq; calor, corpusq; reliquit,
Inq; nouo iacui frigida facta toro.
Vtq; leui Zephyro graciles uibrantur aristæ,
Frigida populeas ut quatit aura comas.
Aut sic, aut etiam tremui magis, ipse iacebas,
Quæq; tibi dederam uina soporis erant.
Exaussere metum uiolenti iussa parentis,
Erigor, & capio tela tremenæ manu.
Non ego falsa loquor, ter acutum sustulit ensem,
Ter male sublato decidit ense manus.
At rursus monitis, iussuq; coacta parentis
Admoui iugulo tela paterna tuo.
Sed timor, & pietas crudelibus obstitit ausis,
Castaq; mandatum dextra refugit opus.
Purpureos lanuata sinus, lanuata capillos
Exiguo dixi talia uerba sono.
Sæuus Hypermestra pater est tibi: iussa parentis
Effiæ, germanis sit comes iste suis.

Fœmina

Ayuntamiento de Madrid

Fœmina ſum, & uirgo, natura mitis, & annis,
Non faciunt molles ad fera bella manus.
Qum age, dumq; liæt fortes imitare ſorores
Credibile eſt cæſos omnibus eſſe uiros.
Si manus hæc aliquam pōſſet committere cædem,
Morte foret dominæ ſanguinolenta ſuæ.
Quid meruere neæm patruelia regna tenendo?
Quæ tamen externis danda forent generis?
Finge uiros meruiſſe mori, quid fecimus ipſæ?
Quo mihi commiſſo non liæt eſſe piam?
Quid mihi cum ferro? quid bellica tela puellæ?
Aptior eſt digitis lana, coluſq; meis.
Hæc ego, dūq; queror, lachrymæ ſua uerba ſequuntur,
Deq; meis oculis in tua membra cadunt.
Dum petis amplexus, ſopitaq; brachia iactas,
Penè manus telo ſaucia facta tua eſt.
Iamq; patrem, famuloſq; patris, luæmq; timebam,
Expulerant ſomnos hæc mea ✱uerba tuos. ✱dicta.
Surge age Belide de tot modo fratribus unus:
Nox tibi, ni properes, iſta perennis erit.
Territus exurgis fugit omnis inertia ſomni,
Aſpicis in timida fortia tela manu.
Quærenti cauſam, dum nox ſinit, effuge dixi.
Dum nox atra ſinit, tu fugis, ipſa moror.
Mane erat, & Danaus generos ex cæde iacentes
Dinumerat. ſummæ criminis unus abes.
Fert male cognatæ iacturam mortis in uno,
Et queritur factum ſanguinis eſſe parum.
Abſtrahor à patrijs manibus, raptamq; capillis

Hæc

(Hæc meruit pietas præmia) carcer habet.
Scilicet ex illo Iunonia permanet ira,
Quo bos ex homine est, ex boue facta Dea.
Ah satis est pœne teneram mugisse puellam,
Nec modo formosam posse placere Ioui
Astitit in ripa liquidi noua uacca parentis,
Cornuaq; in patrijs non sua uidit aquis.
Et conata loqui, mugitus edidit ore,
Territaq; est forma, territa uoce sua.
Quid furis infelix? quid te miraris in unda?
Quid numeras factos ad noua membra pedes?
Ipsa Iouis magni pellex metuenda sorori
Fronde leuas numiam, aspitibusq; famem.
Fonte bibis, spectasq; tuam stupefacta figuram,
Et te ne feriant, quæ geris arma times,
Quæq; modo, ut posses etiam Ioue digna uideri,
Diues eras nuda, nuda recumbis humo.
Per mare, per terras, cognataq; flumina curris,
Dat mare, dant amnes, dat tibi terra uiam.
Quæ tibi causa fugæ? quid Iò freta longa pererras?
Non poteris uultus effugere ipsa tuos.
Inachi quò properas? eadem sequerisq;, fugisq;
Tu tibi dux comiti, tu comes ipsa duci.
Per septem Nilus portus emissus in æquor
Exuit insanæ pellicis ora bouis.
Vltima quid referam, quorum mihi cana senectus,
Autor? dant anni quòd querar cæc mei.
Bella pater, patruusq; gerunt, regnoq; domoq;
Pellimur, eiectus ultimus orbis habet.

Ille

Ille ferox solus solio, sæptrisq; potitur,
Cum sene nos inopi turba uagamur inops.
De fratrum turba pars exiguißima restat,
Quiq; dati leto, quæq; dedêre, fleo.
Nam mihi quot fratres, totidem periere sorores,
Accipiat lachrymas utraq; turba meas.
En ego quòd uiuis, pœnæ crucianda reseruor,
Quid fiet sonti, cum rea* mortis agar?
Et consanguineæ quondam œntesima turbæ,
Infelix uno fratre manente cadam.
At tu, si qua piæ* Lynce est tibi cura sororis,
Quæq; tibi tribui munera, dignus habes.
Vel fer opem, uel dede neci, defunctaq; uita
Corpora furtiuis insuper adde rogis.
Et sepeli lachrymis perfusa fidelibus ossa,
Sculptaq; sint titulo nostra sepulchra breui.
Exul Hypermestra, pretium pietatis iniquum,
Quam mortem fratri depulit, ipsa tulit.
Scribere plura libet, sed pondere lassa catenæ,
Est manus, & uires subtrahit ipse timor.

* laudis.

* remanet tibi.

PARIS HELENAE. 15.

HAnc tibi Priamides mitto Ledæa salutem,
Quæ tribui sola te mihi dante potest.
Eloquar? an flammæ non est opus indice notæ?
Et plus, quàm uellem, iam meus extat amor.
Ille quidem lateat malim, dum tempora dentur
Lætitiæ mistos non habitura metus.
Sed male dißimulo: quis enim œlauerit ignem,

Lumine

Lumine qui ſemper proditur ipſe ſuo?
Si tamen expectas,uocem quoq;rebus ut addam,
Vror,habes animi nuntia uerba mei.
Parce precor fàſſo,nec duro cætera uultu
Perlege,ſed fòrmæ conuenente tuæ.
Iamdudum gratum eſt,quòd epiſtola noſtra recepta eſt,
Spem facit,hoc recipi me quoq; poſſe modo.
Quæ rata ſit,nec te fruſtra promiſerit opto,
Hoc mihi quæ ſuaſit mater Amoris iter.
Nanq; ego diuino monitu,ne neſcia peccæs,
Aduehor,& cœpto non leue numen adeſt.
Præmia magna quidem,ſed non indebita poſco,
Pollicita eſt thalamo te Cytherea meo.
Hac duce Sigeo dubias à littore feci,
Longa Phereclea per freta puppe uias.
Illa dedit faciles auras,uentosq; ſecundos,
In mare* (nil mirum) ius habet orta mari.
Perſtet,& ut pelagi.ſic pectoris adiuuet æſtus,
Deferat in portus,& mea uota ſuos.
Attulimus flammas,non hic inuenimus illas,
Hæ mihi tam longæ cauſa fuere uiæ.
Nam neq; triſtis hyems,neq; nos huc appulit error,
Tænaris eſt claſsi terra petita meæ,
Nec me crede fretum meræs portante carina
Findere,quas habeo Di tueantur opes.
Nec uenio graias ueluti ſpectator ad urbes,
Oppida ſunt regni diuitiora mei.
Te peto,quam pepigit lecto Venus aurea noſtro:
Te prius optaui,quàm mihi nota fores.

* nimirum.

Antè

Antè tuos animo uidi, quàm lumine uultus:
Prima fuit uultus nuntia fama tui.
Nec tamen est mirum, si sic ut oporteat, arcu
Missilibus telis eminus ictus amo.
Sic placuit fatis, quæ ne conuellere tentes,
Accipe cum uera dicta relata fide.
Matris adhuc utero partu remorante tenebar,
Iam grauidus iusto Pondere uenter erat.
Illa sibi ingentem uisa sub imagine somni,
Flammiferam pleno reddere uentre facem.
Territa consurgit, metuendaq; noctis opacæ
Visa seni Priamo, uatibus ille, refert.
Arsurum Paridis uates canit Ilion igni.
Pectoris ut nunc est, fax fuit illa mei.
Forma, uigorq; animi, quamuis de plebe uidebar,
Indicium tectæ nobilitatis erat.
Est locus in mediæ nemorosis uallibus Idæ
Deuius, & piceis, ilicibusq; frequens.
Qui nec ouis placidæ, nec amantis saxa capellæ,
Nec patulo tardæ carpitur ore bouis.
Hinc ego Dardaniæ muros, excelsaq; tecta,
Et freta prospiciens, arbore nixus eram,
Ecce pedum pulsu uisa est mihi terra moueri,
Vera loquar, uero uix habitura fidem.
Constitit ante oculos actus uelocibus alis
Atlantis magni, Pleïonesq; nepos.
Fas uidisse fuit, fas sit mihi uisa referre,
Inq; dei digitis aurea uirga fuit,
Tresq; simul diuæ, Venus, & cum Pallade Iuno
Heroidum Epistolæ. ff Gramini

ab isto carmine usq; ad illud Credis et hoc nobis dicunt nõ esse ouidij

Judiciũ triũ deaz allegoriza tũ in venies in glosa lib. 10 de asino Aureo Apulei fol. 207.

Ayuntamiento de Madrid

Graminibus teneros imposuere pedes.
Obstupui, geliduscq; comas erexerat horror,
Cum mihi, pone metum, nuntius ales ait.
Arbiter es formæ, certamina siste Dearum,
Vincere quæ forma digna sit una duas.
Ne'ue recusarem uerbis Iouis imperat, & se
Protinus ætherea tollit in astra uia.
Mens mea conualuit, subitoq; audacia uenit.
Nec timui uultu quanq; notare meo.
Vincere erant omnes dignæ, iudexq; uerebar
Non omnes causam uincere posse suam.
Sed tamen ex illis iam tunc magis una placebat,
Hanc esse ut scires, unde mouetur amor.
Tantaq; uincendi cura est, ingentibus ardent
Iudicium donis sollicitare meum.
Regna Iouis coniux, uirtutem filia iactat:
Ipse potens dubito, fortis an esse uelim.
Dulce Venus risit, nec te Pari munera tangant,
Vtraq; suspensi plena timoris, ait.
Nos dabimus quod ames, & pulchræ filia Ledæ
Ibit in amplexus pulchrior illa tuos.
Dixit, & ex æquo donis, formaq; probata
Victorem cœlo rettulit illa pedem.
Interea (credo uersis ad prospera fatis)
Regius agnoscor per rata signa puer.
Læta domus nato per tempora longa recepto,
Addit & ad festos hunc quoq; Troia diem.
Vtq; ego te cupio, sic me cupiere puellæ,
Multarum uotum sola tenere potes.

Nec

Nec tantum regum natæ petiere, ducumq;,
Sed Nymphis etiam curaq;, amorq; fui.
At mihi cunctarum subeunt fastidia, postquam
Coniugij spes est Tyndari facta tui.
Te uigilans oculis, animo te nocte uidebam,
Lumina cum placido uicta sopore iacent.
Quid facies præsens, quæ nondum uisa placebas?
Ardebam, quamuis hic procul ignis erat.
Nec potui debere mihi spem longius istam,
Cærulea petere quin mea uota uia.
Troïa cæduntur Phrygia pineta securi,
Quæq; erat æquoreis utilis arbor aquis.
Ardua proceris spoliantur Gargara syluis,
Innumerasq; mihi longa dat Ida trabes.
Fundatura citas flectuntur robora naues,
Texitur & costis panda carina suis,
Addimus antemnas, & uela sequentia malos,
Accipit & pictos puppis adunca Deos.
Qua tamen ipse uehor, comitata Cupidine paruo,
Sponsor coniugij stat Dea picta sui.
Imposita est factæ postquam manus ultima classi,
Protinus Aegæis ire iubebar aquis.
Et pater, & genitrix inhibent mea uota rogando,
Propositumq; uiæ uoce morantur iter.
Et soror effusis ut erat Cassandra capillis,
Cum uellent nostræ iam dare uela rates,
Quò ruis? exclamat, referes incendia tecum,
Quanta per has nescis flamma petatur aquas.
Vera fuit Vates, dictos inuenimus ignes,

Ayuntamiento de Madrid

Et ferus in molli pectore flagrat amor.
Portubus egredior, uentisq; ferentibus usus
Applicor in terras Oebali nymphaq; tuas.
Excipit hospitio uir me tuus, hoc quoq; factum
Non sine consilio, numinibusq; deum.
Ille quidem ostendit, quicquid Lacedæmone tota
Ostendi dignum, conspicuumq; fuit.
Sed mihi laudatam cupienti cernere formam,
Lumina nil aliud quo caperentur, erat,
Vt uidi, obstupui, præcordiaq; intima sensi
Attonitus curis intonuisse nouis.
His similes uultus, quantum reminiscor, habebat.
Venit in arbitrium cum Cytherea meum.
Si tu uenisses pariter certamen in illud,
In dubium Veneris palma futura fuit.
Magna quidem de te rumor præconia fecit,
Nullaq; de facie nescia terra tua est.
Nec tibi per usquam Phrygiam, nec solis ab ortu
Inter formosas altera nomen habet.
Credis & hoc nobis? minor est tua gloria uero,
Famaq; de forma penè maligna tua est.
Plus hic inuenio, quàm quod promiserat illa,
Et tua materia gloria uicta sua est.
Ergo arsit merito, qui nouerat omnia Theseus,
Et uisa es tanto digna rapina uiro.
More tuæ gentis nitida dum nuda palæstra
Ludis, & es nudis fœmina mista uiris.
Quòd rapuit, laudo: miror, quòd reddidit unquam.
Tam bona constanter præda tenenda fuit.

ats. tota.

Antè

Antè recessisset caput hoc ceruice cruenta,
Quàm tu de thalamis abstraherere meis.
Te'ne manus unquam nostræ dimittere uellent?
Te'ne meo paterer uiuus abire sinu?
Si reddenda fores, aliquid tamen ante tulissem,
Nec Venus ex toto nostra fuisset mers.
Vel tua uirginitas esset libata, uel illud,
Quod poterat salua uirginitate rapi.
Da modo te ✱ Paridi, quæ sit constantia nosces:
Flamma rogi flammas finiet una meas,
Præposui regnis ego te, quæ maxima quondam
Pollicita est nobis nupta, sororq; Iouis.
Dumq; tuo possem circundare brachia collō,
Contempta est uirtus Pallade dante mihi.
Cum Venus & Iuno, Pallasq; in uallibus Idæ
Corpōra iudicio supposuere meo.
Nec piget, aut unquam stulte elegisse uidebor,
Permanet in uoto mens mea firma suo.
Spem modo ne nostram fieri patiare caducam
Deprecor, ò tanto digna labore peti.
Non ego coniugium generose degener opto,
Nec mea (crede mihi) turpiter uxor eris.
Pleiada, si quæras, in nostra gente, Iouemq;
Inuenies, medios ut taceamus auos.
Sceptra parens Asiæ, qua nulla beatior ōra,
Finibus immensis uix obcunda tenet,
Innumeras urbes, atq; aurea tecta uidebis,
Quæq; suos dicas templa decere deos.
Ilion aspicies, firmataq; turribus altis

✱, Quæ sit Paridis.

Ayuntamiento de Madrid

Mœnia Phœbeæ structa canore lyræ.
Quid tibi de turba narrem, numeroq; uirorum?
Vix populum tellus sustinet illa suum.
Occurrent denso tibi Troades agmine matres,
Nec capient Phrygias atria nostra nurus.
O' quotiés dices, quàm pauper Achaïa nostra est.
Vna domus quæuis urbis habebit opes.
Nec mihi fas fuerit Sparten contemnere uestram:
In qua tu nata es, terra beata mihi est.
Parca sed est Sparte, tu cultu diuite digna,
Ad talem formam non facit iste locus.
Hanc faciem largis sine fine paratibus uti,
Delitijsq; decet luxuriare nouis.
Cum uideas cultus nostra de gente uirorum,
Quales Dardanias credis habere nurus?
Da modo te facilem, nec dedignare maritum
Rure Therapnæo nata puella Phrygem.
Phryx erat, & nostro genitus de sanguine, qui nunc
Cum Dis potando nectare miscet aquas.
Phryx erat Auroræ coniux, tamen abstulit illum
Extremum noctis quæ Dea finit iter.
Phryx erat Anchises, uolucrum cui mater Amorum
Gaudet in Idæis concubuisse iugis.
* Armis. Nec puto collatis forma Menelaus, & * annis
Iudice te, nobis anteferendus erit,
Non dabimus certe socerum tibi clara fugantem
Lumina, qui trepidos à dape uertat equos.
Nec Priamo pater est soceri de cæde cruentus,
Et qui Myrtoas crimine signet aquas.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec prouo Stygia nostro captantur in unda
Poma, nec in medijs quæritur humor aquis.
Quid tamen hoc refert? si te tenet ortus ab illis,
Cogitur huic domui Iuppiter esse socer.
Heu facinus, totis indignus noctibus ille
Te tenet, amplexu perfruiturq; tuo.
At mihi conspiceris posita uix deniq; mensa,
Multaq;, quæ lædant, hoc quoq; tempus habet,
Hostibus euenant conuiuia talia nostris,
Experior posito qualia sæpe mero.
Pœnitet hospitij, cum me spectante lacertos
Imponit collo rusticus ille tuo.
Rumpor, & inuideo (quid nunc tamen omnia narrem?)
Membra superiecta cum tua ueste fouet.
Oscula cum uero coràm non dura daretis,
Ante oculos posui pocula sumpta meos.
Lumina demitto, cum te tenet arctius ille,
Crescit & inuito lentus in ore cibus.
Sæpe dedi gemitus, & te lasciua notaui,
In gemitu risum non tenuisse meo.
Sæpe mero uōlui flammam compescere, at illa
Creuit, & ebrietas ignis in igne fuit.
Multaq; ne uideam, uersa ceruice recumbo,
Sed reuocas oculos protinus ipsa meos.
Quid faciam dubito, dolor est meus ista uidere.
Sed dolor à facie maior abesse tua est.
Quà licet, & poßum, luctor celare furorem.
Sed tamen apparet dißimulatus amor.
Nec tibi uerba damus, sentis mea uulnera, sentis:

Atq; utinam soli sint ea nota tibi.
Ah quoties lachrymis uenientibus ora reflexi,
Ne causam fletus quæreret ille mei.
Ah quoties aliquem narraui potus amorem
Ad uultus referens singula uerba tuos.
Indiciumq; mei ficto sub nomine feci.
Ille ego, si nescis, uerus amator eram.
Quin etiam, ut possem uerbis petulantibus uti,
Non semel ebrietas est simulata mihi.
Prodita sunt (memini, tunica tua pectora laxa,
Atq; oculis aditum nuda dedere meis.
Pectora uel puris niuibus, uel lacte, tuamq;
Complexo matrem candidiora Ioue.
Dum stupeo uisis (nam pocula forte tenebam)
Tortilis à digitis excidit ansa meis.
Oscula si natæ dederas, ego protinus illa
Hermiones tenero lætus ab ore tuli.
Et modo cantabam ueteres resupinus amores,
Et modo per nutum signa tegenda dabam,
Et comitum primas Clymenenq;, Aethramq; tuarum
Ausus sum blandis nuper adire sonis.
Quæ mihi nil aliud, quàm formidare locutæ,
Orantis medias deseruere preces.
Di facerent Pretium magni certaminis esses,
Teq; suo posset uictor habere toro
* Venit ut ĩ Phrygios Hippodamia sinus
Vt tulit Hippomenes Schœnëida præmia cursus,
* Quæ propero cursu uicerat antè procos.
Vt ferus Alcides Acheloïda cornua fregit,
Dum petit amplexus Deianeira tuos.

Nostra

Nostra per has leges audacia fortiter isset,
Teq; mei scires esse laboris opus.
Nunc mihi nil superest, nisi te formosa precari,
Amplectiq; tuos, si patiare, pedes.
O' decus, ò præsens geminorum gloria fratrum,
O' Ioue digna uiro, ni Ioue nata fores.
Aut ego Sigeos repetam te coniuge portus,
Aut hic Tænaria contegar exul humo.
Non mea sunt summa leuiter districta sagitta
Pectora, descendit uulnus ad ossa meum.
Hoc mihi (nam recolo) fore ut à cœleste sagitta,
Figar, erat uerax uaticinata soror.
Parce datum fatis Helene contemnere amorem
Sic habeas faciles in tua uota deos.
Multa quidem subeunt, sed coram ut plura loquamur
Excipe me lecto nocte silente tuo.
An pudet, & metuis Venerem temerare maritam?
Castaq; legitimi fallere iura tori?
Ah nimium simplex Helene, ne rustica dicam,
Hanc faciem culpa posse carere putas.
Aut faciem mutes, aut sis non dura, necesse est,
Lis est cum forma magna pudicitiæ.
Iuppiter his gaudet, gaudet Venus aurea furtis.
Hæc tibi nempe patrem furta dedere Iouem.
Vix fieri, si sint uires in semine amorum,
Et Iouis & Ledæ filia casta potes.
Casta tamen tunc sis, cum te mea Troia tenebit,
Et tua sim quæso crimina solus ego.
Nunc ea peccemus, quæ corriget hora iugalis,

Ayuntamiento de Madrid

Si modō promisit non mihi uana Venus.
Sed tibi & hoc suadet, rebus, non uoce, maritus,
Ne'ue sui fortis hospitis obstet, abest.
Non habuit tempus, quo Cressia regna uideret
Aptius, ō mira calliditate uirum.
*Exit &. * Ipse abit, Idæi mando tibi dixit iturus
Curam prō nobis hospitis uxor agas.
Negligis absentis (testor) mandata mariti,
Cura tibi non est hospitis ulla tui.
Hunccine tu speras hominem sine pectore, dotes
Posse satis formæ Tyndari nosse tuæ?
Falleris, ignorat, nam si bona magna putaret,
Quæ tenet, externo crederet illa uiro?
Vt te nec mea uox, nec te meus incitet ardor,
Cogimur ipsius commoditate frui.
Aut erimus stulti, sic ut superemus & ipsum,
Si tam securum tempus abibit iners.
Penè suis manibus ad te deduxit amantem,
Vtere mandantis simplicitate uiri.
Sola iaces uiduo tam longa nocte cubili,
In uiduo iaceo solus & ipse toro.
Te mihi, meq; tibi communia gaudia iungant,
Candidior medio nox erit illa die.
Tunc ego iurabo quæuis tibi numina, meq;
Astringam uerbis in sacra iura meis.
Tunc ego, si non est fallax fiducia nostri,
Efficiam, præsens ut mea regna petas.
Si pudet, & metuis, ne me uideare secuta,
Ipse reus sine te criminis huius ero.

Nam

Ayuntamiento de Madrid

Nam sequar Aegidæ factum, fratrumq; tuorum,
Exemplo tangi non propiore potes.
Te rapuit Theseus, geminas Leucippidas illi:
Quartus in exemplis annumerabor ego.
Troïca classis adest armis instructa, uirisq;,
Iam facient celeres remus, & aura uias.
Ibis Dardanias ingens regina per urbes,
Teq; nouam credet uulgus adesse Deam.
Quaq; feres gressus, adolebunt cinnama flammæ,
Cæsaq; sanguineam uictima planget humum.
Dona pater, fratresq; & cum genitrice sorores
Iliadesq; omnes, totaq; Troia dabit.
Hei mihi uix à me pars dicitur ulla futuri.
Plura feres, quàm quæ littera nostra refert.
Nec tu rapta time, ne nos fera bella sequantur:
Concitet & uires Græcia tota suas.
Tot prius abductis, ecquæ est repetita per arma?
Crede mihi, uanos res habet ista metus.
Nomine ceperunt Aquilonis Erethida Thraces,
Tuta tamen bello Bistonis ora fuit.
Phasida puppe noua uexit Phagasæus Iason,
Læsa nec est Colcha Thessala terra manu.
Te quoq; qui rapuit, rapuit Minoïda Theseus,
Nulla tamen Minos Cretas ad arma uocat.
Terror in his ipso maior solet esse periclo.
Quæq; timere libet, pertimuisse pudet.
Finge tamen, si uis, ingens consurgere bellum,
Et mihi sunt uires, & mea tela nocent.
Nec minor est Asiæ, quàm uestræ copia terræ,

Illa

Ayuntamiento de Madrid

Illa uiris diues, diues abundat equis.
Nec plus Atrides animi Menelaus habebit,
Quam Paris, aut armis ante ferendus erit.
Pene puer cæsis abducta armenta recepi
Hostibus, & causam nominis inde tuli.
Pene puer iuuenes uario certamine uici,
In quibus Ilioneus, Deiphobusq; fuit.
Ne'ue putes, non me nisi comminus esse timendum,
Figitur in iusso nostra sagitta loco.
Non potes hæc illi primæ dare facta iuuentæ,
Instruere Atriden non potes arte mea.
Omnia si dederis, nunquam dabis Hectora fratrem,
Vnus is in numeri militis instar erit.
Quid ualeam, nescis, & te mea robora fallunt,
Ignoras, cui sis nupta futura uiro.
Aut igitur nullo belli repetêre tumultu,
Aut cedent Marti Dorica castra meo.
Nec tamen indignor pro tanta sumere bellum
Coniuge, certamen præmia magna mouent.
Tu quoq;, si de te totus contenderit orbis,
Nomen ab æterna posteritate feres.
Spe modo non timida Dis hinc egressa secundis
Exige cum plena munera pacta fide.

HELENA PARIDI. 26.

NVnc oculos tua cum uiolarit epistola nostros
Non rescribendi gloria uisa leuis,
Ausus es hospitij temeratis aduena sacris
Legitimam nuptæ sollicitare fidem?

Scilicet

Scilicet idcirco uentosa per æquora uectum
Excepit portu Tænaris ora suo?
Nec tibi, diuersa quamuis à gente uenires,
Oppositas habuit regia nostra fores?
Esset ut * hospitij merces iniuria tanti? * Officij.
Qui sic intrabas hospes, an hostis eras?
Nec dubito, quin hæc cum sit tam iusta, uocetur
Rustica iudicio nostra querela tuo.
Rustica sim sanè, dum non oblita pudoris,
Dumq; tenor uitæ sit sine labe meæ.
Si non est ficto uultus mihi tristis in ore,
Nec sedeo duris torua supercilijs. * Lusi.
Fama tamen clara est, & adhuc sine crimine * uixi,
Et laudem de me nullus adulter habet.
Quo magis admiror, quæ sit fiducia cœpto,
Spemq; tori dederit quæ tibi causa mei.
An quia uim nobis Neptunius attulit heros,
Rapta semel, uideor bis quoq; digna rapi?
Crimen erat nostrum, si delinita fuissem,
Cum sim rapta, meum quid nisi nolle fuit?
Nec tamen è facto fructum tulit ille petitum,
Excepto redij passa timore nihil.
Oscula * luctando tantummodo pauca proteruus * Luctanti.
Abstulit: ulterius nil habet ille mei.
Quæ tua nequitia est, non his contenta fuisset,
Di melius: similis non fuit ille tui.
Reddidit intactam, minuitq; modestia crimen,
Et iuuenem facti pœnituisse patet.
Thesea pœnituit, Paris ut succederet illi?

Ne

Ayuntamiento de Madrid

Ne quando nomen non sit in ore meum.
Nec tamen irascor, quis enim succenset amanti?
Si modo, quem præfers, non simulatur amor.
Hoc quoq; enim dubito, non quòd fiducia desit,
Aut mea sit facies non bene nota mihi.
Sed quia credulitas damno solet esse puellis,
Verbaq; dicuntur uestra carere fide.
At peccant aliæ, matronaq; rara pudica est,
Quis prohibet raris nomen inesse meum?
Nam mea quod uisa est tibi mater idonea, cuius
Exemplo flecti me quoq; posse putes.
Matris in admisso falsa sub imagine lusæ
Error inest, pluma tectus adulter erat.
Nil ego, si peccem, poßum nescisse, nec ullus
Error, qui facti crimen obumbret, erit.
* Redemit. Illa bene errauit, uitiumq; autore * leuauit.
Felix in culpa quo Ioue dicar ego?
Et genus, & proauos, & regia nomina iactas,
Clara domus satis hæc nobilitate sua est.
Iuppiter ut socerí proauus taceatur, & omne
Tantalidæ Pelopis, Tindareiq; genus.
Dat mihi Læda Iouem cycno decepta parentem,
Quæ falsam gremio credula fouit auem.
I nunc, & Phrygiæ claræ primordia gentis,
Cumq; suo Priamo Laomedonta refer.
Quos ego suspicio, sed, qui tibi gloria magna est
Quintus, is à nostro sanguine primus erit.
Sceptra tuæ quamuis rear esse potentia Troiæ,
Non tamen hæc illis esse minora puto.

Si iam

Ayuntamiento de Madrid

Si iam diuitijs locus hic, numeroq; uirorum
Vincitur, at certe barbara terra tua est.
Munera tanta quidem promittit epistola diues,
Vt possint ipsas illa mouere Deas.
Sed si iam uellem fines transire pudoris,
Tu maior culpæ causa futurus eras.
Aut ego perpetuo famam sine labe tenebo,
Aut ego te potius quàm tua dona sequar.
Vtq; ea non sperno, sic acceptissima semper
Munera sunt, autor quæ pretiosa facit.
Plus multo est, quòd amas, quod sum tibi causa laboris,
Quòd tam per longas spes tua uenit aquas.
Illa quoq;, apposita quæ nunc facis improbe mensa,
Quamuis experiar dissimulare, noto.
Tu modo me spectas oculis lasciue proteruis,
Quos uix instantes lumina nostra ferunt.
Et modo suspiras, modo pocula proxima nobis
Sumis, quaq; bibi, tu quoq; parte bibis.
Ah quoties digitis, quoties ego tecta notaui
Signa supercilio penè loquente dari.
Et sæpe extimui, ne uir meus illa uideret,
Non satis occultis erubuiq; notis.
Sæpe uel exiguo, uel longo murmure dixi,
Nil pudet hunc, nec uox hæc mea falsa fuit.
Orbe quoq; in mensæ legi sub nomine nostro,
Quod deducta mero littera fecit, amo.
Credere me tamen hoc oculo renuente negaui,
Hei mihi, iam didici, sic quoq; posse loqui.
His ego blanditijs si peccatura fuissem,

Flecterer

Ayuntamiento de Madrid

Flecterer, his poterant pectora nostra capi.
Est quoq; (confiteor) facies tibi rara, potestq;,
Velle sub amplexus ire puella tuos.
Altera sed potius felix sine crimine fiat,
Quàm cadat externo noster amore pudor.
Disce meo exemplo, formosis posse carere:
Est uirtus placitis abstinuisse bonis.
Quàm multos credis iuuenes optare, quod optas?
Qui sapiant, oculos an Paris unus habet?
Non tu plus cernis, sed plus temerarius audes:
Non tibi plus cordis, sed minus oris inest.
Tunc ego te uellem celeri uenisse carina,
Cum mea uirginitas mille petita procis.
Si te uidissem, primus de mille fuisses.
Iudicio ueniam uir dabit ipse meo:
Ad possessa uenis, præreptaq; gaudia serus,
Spes tua lenta fuit, quod petis, alter habet.
Vt tamen optarem fieri tua Troica coniux,
Inuitam sic me non Menelaus habet.
Desine molle precor uerbis conuellere pectus,
Ne'ue mihi, quam tu dicis amare, noce.
Sed sine quam tribuit sortem fortuna tueri,
Nec spolium nostri turpe pudoris habe.
At Venus hoc pacta est, & in altæ uallibus Idæ
Tres tibi se nudas exhibuere Deæ.
Vnaq; cum regnum, belli daret altera laudem,
Tyndaridis coniux tertia dixit eris.
Credere uix equidem cœlestia numina possum
Arbitrio formam supposuisse tuo.

Vtq;

Ayuntamiento de Madrid

Vtq; sit hoc uerum, ærte pars altera ficta est,
Iudicij pretium qua data dicar ego.
Non est tanta mei fiducia corporis, ut me
Maxima teste dea dona fuisse putem.
Contenta est oculis hominum mea forma probari,
Laudatrix Venus est* insidiosa mihi. *inuidiosa.
Sed nihil* insinuo, faueo quoq; laudibus istis, *infirmo.
Nam mea uox quare, quod cupit, esse neget?
Nec tu Sucænse nimium mihi creditus ægre,
Tarda solet magnis rebus inesse fides.
Prima mea est igitur Veneri placuisse uoluptas,
Proxima me uisam præmia summa tibi.
Nec te Palladios, nec te Iunonis honores
Auditis Helenes præposuisse bonis.
Ergo ego sum uirtus, ego sum tibi nobile regnum:
Ferrea sim, si non hoc ego pectus amem.
Ferrea crede mihi non sum, sed amare recuso
Illum, quem fieri uix puto posse meum.
Quid bibulum aruo proscindere littus aratro,
Spemq; sequi coner, quam locus ipse negat?
Sum rudis ad Veneris furtum, nullaq; fidelem
(Di mihi sunt testes) lusimus arte uirum.
Nunc quoq; quòd tacitò mando mea uerba libello,
Fungitur officio littera nostra nouo.
Felices, quibus usus adest, ego nescia rerum
Difficilem culpæ suspicor esse uiam.
Ipse malo metus est, iam nunc confundor, & omnes
In nostris oculos uultibus esse reor.
Nec reor hoc falsò, sensi mala murmura uulgi,

Et quasdam uoces rettulit Aethra mihi.
* si At tu dissimula, nisi * tu desistere mauis,
Sed aut desistas: dissimulare potes.
Lude, sed occulte: maior, non maxima nobis
Est data libertas, quòd Menelaus abest.
Ille quidem procul est, ita re cogente, profectus,
Magna fuit subitæ, iustáq; causa uiæ.
* iussum. At mihi sic * uisum est, ego, cum dubitaret, an iret,
Quàm primum, dixi, fac rediturus eas.
Omine lætatus dedit oscula, resq;, domusq;,
Et tibi sit auræ Troïcus hospes, ait.
Vix tenui risum, quem dum compescere lector,
Nil illi potui dicere, præter, erit.
Vela quidem uentis Creten dedit ille secundis,
Sed tu non ideo cuncta licere puta.
Sic meus hinc uir abest, ut me custodiat absens,
An nescis longas regibus esse manus?
Fama quoq; est oneri, nam quo constantius ore
Laudamur uestro, iustius ille timet.
Quæ iuuat, ut nunc est, eadem mihi gloria damno est,
Et melius famæ uerba dedisse fuit.
Nec quòd abest, hic me tecum mirare relictam.
Moribus, & uitæ credidit ille meæ.
De facie metuit, uitæ confidit, & illum
Securum probitas, forma timere facit.
Tempora ne pereant ultro data, præcipis, utq;
Simplicis utamur commoditate uiri.
Et libet, & timeo, nec adhuc exacta uoluntas
Est satis, in dubio pectora nostra labant.

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et uir abest nobis, & tu sine coniuge dormis,
Inq; uicem tua me, te mea forma capit.
Et longæ noctes, & iam sermone coimus,
Et tu (me miseram) blandus, & una domus.
Et peream, si non inuitent omnia culpam.
Nescio quo tardor sed tamen ipsa metu.
Quod male persuades, utinam bene cogere posses,
Sic mea rusticitas exutienda foret.
Vtilis interdum est ipsis iniuria passis.
Sic certe felix ipsa coacta forem.
Dum nouus est, cœpto potius pugnemus amori:
Flamma recens parua sparsa resedit aqua.
Certus in hospitibus non est amor, errat, ut ipsi:
Cumq; nihil speres firmius esse, fugit.
Hypsipyle testis, testis Minoïa uirgo,
In non exhibitis utraq; iuncta toris.
Tu quoq; dilectam multos infide per annos
Diceris Oenonen deseruisse tuam.
Nec tamen ipse negas, & nobis omnia de te
Quærere, si nescis, maxima cura fuit.
Adde, quòd ut cupias constans in amore manere,
Non potes, expedient iam tua uela Phryges.
Dum loqueris mecum, dum nox sperata paratur,
Qui ferat in patriam iam tibi uentus erit.
Cursibus in medijs nouitatis plena relinques
Gaudia, cum uentis noster abibit amor.
An sequar, ut suades, laudataq; Pergama uisam?
Prōnurus & magni Laōmedontis ero?
Non ita contemno uolucris præconia famæ,

LIBROS DEL DR. L. MARCO
Ayuntamiento de Madrid

Vt probris terras impleat illa meis.
Quid de me poterit Sparte? quid Achaïa tota?
Quid gentes Asiæ? quid tua Troia loqui?
Quid Priamus de me? Priami quid sentiet uxor?
Totq; tui fratres, Dardaniæq; nurus?
Tu quoq;, qui poteris fore me sperare fidelem,
Et non exemplis anxius esse tuis?
Quicunq; Iliacos intrauerit aduena portus,
Is tibi solliciti causa timoris erit.
Ipse mihi quoties iratus, adultera, dices,
Oblitus nostro crimen inesse tuum?
Delicti fies idem reprensor & autor:
Terra precor uultus obruat antè meos.
At fruar Iliacis opibus, altuq; beato,
Donaq; promißis uberiora feram.
Purpura nempe mihi, pretiosaq; texta dabuntur,
Congestoq; auri pondere diues ero.
Da ueniam fassæ, non sunt tua munera tanti,
Nescio quo tellus me tenet ista modo.
Quis mihi, si lædar, Phrygijs sucurret in oris?
Vndè petam fratris? unde parentis opem?
Omnia Medeæ fallax promisit Iason.
Pulsa est Aesonia non minus illa domo.
Non erat Aeetes, ad quem despecta rediret,
Non ipsea parens, Chasciopeq; soror.
Tale nihil timeo, sed nec Medea timebat.
Fallitur augurio spes bona sæpe suo.
Omnibus inuenies, quæ nunc iactantur in alto,
Nauibus, à portu lene fuisse fretum.

Fax

Ayuntamiento de Madrid

Fax quoq; me terret, quam se peperisse cruentam
Ante diem partus est tua uisa parens.
Et uatum timeo monitus, quos igne Pelasgo
Ilion arsurum præmonuisse ferunt.
Vtq; fauet Cytherea tibi, quia uicit, habetq;
Parta per arbitrium bina trophæa tuum,
Sic illas timeo, quæ si tua gloria uera est,
Iudiæ te causam non tenuere duæ.
Nec dubito, quin, te si persequar, arma parentur.
Ibit per gladios (hei mihi) noster amor.
An fera Centauris indiere bella coëgit
Athracis Hæmonios Hippodameia uiros.
Tu fore tam lentum iusta Menelaon in ira,
Et geminos fratres, Tyndareumq; putas?
Quòd bene te iactas, & fortia facta recenses,
A'uerbis facies dissidet ista tuis.
Apta magis Veneri, quàm sunt tua corpora Marti:
Bella gerant fortes, tu Pari semper ama.
Hectora, quem laudas, pro te pugnare iubeto:
Militia est operis altera digna tui.
His ego si saperem, pauloq; audacior essem,
Vterer: utetur, si qua puella sapit.
Aut ego deposito faciam fortasse pudore,
Et dabo conuictas tempore uicta manus.
Quòd petis, ut furtim præsentes ista loquamur,
Scimus, quid captes, colloquiumq; uocas.
Sed nimium properas, & adhuc tua messis in herba est:
Hæc mora fit uoto forsan amica tuo.
Hactenus arcanum furtiuæ conscia mentis

Ayuntamiento de Madrid

Littera iam lasso polliæ sistat opus.
Cætera per socias Clymenen, Aethramq; loquemur,
Quæ mihi sunt comites, consiliumq; duæ.

17. LEANDER HERONI.

Mittit Abydenus, quam mallet ferre, salutem,
Si cadat ✱ unda maris, Sesta puella tibi,
✱ira.
Si mihi Di faciles, & sunt in amore secundi,
Inuitis oculis hæc mea uerba leges.
Sed non sunt faciles, nam cur mea uota morantur?
Currere me nota non patiuntur aqua.
Ipsa uides cœlum piæ nigrius, & freta uentis
Turbida, perq; cauas uix adeunda rates.
Vnus, & hic audax, à quo tibi littera nostra
Redditur, à portu nauita fecit iter.
Ascensurus eram, nisi quòd dum uimcula proræ
Solueret, in speculis omnis Abydos erat.
Non poteram œlare meos, uelut antè, parentes
Quemq; tegi uolumus, non latuisset amor.
Protinus hæc scribens felix i littera dixi,
Iam tibi formosam porriget illa manum.
Forsitan admotis etiam tangère labellis,
Rumpere dum niueo uimcula dente uõlet.
Talibus exiguo dictis mihi murmure uerbis,
Cætera cum charta dextra locuta mea est.
Ah quanto mallem, quàm scriberet, illa nataret,
Meq; per assuetas sedula ferret aquas.
Aptior illa quidem placido dare uerbera ponto,
Est tamen & sensus apta ministra mei.

Septima

Ayuntamiento de Madrid

Septima nox agitur, spatium mihi longius anno,
Sollicitum raucis quod mare feruet aquis.
His ego si uidi mulcentem pectora somnum
Noctibus, insani sit mora longa freti.
Rupe sedens aliqua specto tua littora tristis,
Et quo non possum corpore mente feror.
Lumina quinetiam summa uigilantia turre
Aut uidet, aut acies nostra uidere putat.
Ter mihi deposita est in sicca uestis arena,
Ter graue tentaui carpere nudus iter.
Obstitit inceptis tumidum iuuenilibus æquor,
Mersit & aduersis ora natantis aquis.
At tu de rapidis immansuetissime uentis,
Quid mecum certa prælia mente geris?
In me, si nescis Borea, non æquora, sæuis,
Quid faceres, esset ni tibi notus amor?
Tam gelidus cum sis, non te tamen improbe quondam
Ignibus Actæis incaluisse negas.
Gaudia rapturo si quis tibi * rumpere uellet — * claudere.
Aërios aditus, quo patereré modo?
Parce precor, facilemq; moue moderantius auram,
Imperet Hippotades sic tibi triste nihil.
Vana peto, precibusq; meis obmurmurat ipse,
Quasq; quatit, nulla parte coërcet aquas.
Nunc daret audaces utinam mihi Dedalus alas,
Icarium quamuis hic prope littus adest.
Quicquid erit, patiar. liceat modo corpus in auras
Tollere, quod dubia sæpe pependit aqua.
Interea dum cuncta negant, uentiq;, fretumq;,

Ayuntamiento de Madrid

Mente agito furti tempora prima mei.
Nox erat incipiens (nanq; est meminisse uoluptas)
Cum foribus patrijs egrediebar amans.
Nec mora, deposito pariter cum ueste timore,
Iactabam liquido brachia lenta mari.
Luna mihi tremulum lumen præbebat eunti,
Vt comes in nostras officiosa uias.
Hanc ego suspiciens, faucas ò candida dixi,
Et subeant animo Latmia saxa tuo.
Non sinit Endymion te pectoris esse seueri,
Flecte precor uultus ad mea furta tuos.
Tu dea mortalem cœlo delapsa petebas.
(Vera loqui liceat) quam sequor, ipsa dea est.
Neu referam mores cœlesti pectore dignos,
Forma nisi in ueras non cadit illa deas.
A' Veneris facie non est prior ulla, tuaq;,
Ne' ue meis credas uocibus, ipsa uide.
Quantum cum radijs fulges argentea puris,
Concedunt flammis sydera cuncta tuis,
Tanto formosis formosior omnibus illa est.
Si dubitas, cæcum Cynthia lumen habes.
Hæc ego, uel certe non his diuersa locutus,
Per mihi cedentes nocte ferebar aquas.
Vnda reperaussæ radiabat imagine Lunæ,
Et nitor in tacita nocte diurnus erat.
Nullaq; uox unquam nostras ueniebat ad aures,
Præter dimotæ corpore murmur aquæ.
Halcyones solæ memores Cæycis amati
Nescio quid uisæ sunt mihi dulce queri.

Iamq;

Ayuntamiento de Madrid

Iamq; fatigatis humero sub utroq; lacertis,
Fortiter in summas erigor altus aquas.
Vt proaul aspexi lumen, meus ignis in illo est,
Illa meum, dixi, littora lumen habent.
Et subito lassis uires rediere lacertis,
Visaq;, quàm fuerat, mollior unda mihi.
Frigora ne possim gelidi sentire profundi,
Qui calet in cupido pectore, præstat amor.
Quò magis accedo, propioraq; littora fiunt,
Quoq; minus restat, plus libet ire mihi.
Cum uero possum cerni quoq;, protinus addis,
Spectatrix animos, ut ualeamq; facis.
Tunc etiam nando dominæ placuisse laboro,
Atq; oculis iacto brachia nostra tuis.
Te tua uix prohibet nutrix descendere in altum:
Hoc etenim uidi, nec mihi uerba dabas.
Nec tamen effecit, quanuis retinebat euntem,
Ne fieret prima pes tuus udus aqua.
Excipis amplexu, feliciaq; oscula iungis,
Oscula Dis magnis trans mare digna peti.
Deq; tuis demptos humeris mihi tradis amictus,
Et madidam siccas æquoris imbre comam.
Cætera nox, & nos, & turris conscia nouit,
Quodq; mihi monstrat per uada lumen iter.
Non magis illius numerari gaudia noctis,
Hellespontiaci quàm maris alga potest.
Quò breuius spatium nobis ad furta dabatur,
Hoc magis est cautum, ne foret illud iners.
Iamq; fugatura Tithoni coniuge noctem,

Ayuntamiento de Madrid

Præuius Auroræ Lucifer ortus erat.
Oscula congerimus properata sine ordine raptim,
Et querimur paruas noctibus esse moras.
Atq; ita contactus monitu nutricis amaro,
Frigida deserta littora turre peto.
Digredimur flentes, repetoq; ego uirginis æquor
Respiciens dominam, dum licet, usq; meam.
Siqua fides uero est, ueniens huc esse natator,
Cum redeo, uideor naufragus esse mihi.
Hoc quoq; si credis, ad te uia prona uidetur.
A te cum redeo, cliuus inertis aquæ.
Inuitus patriam repeto, quis credere posset?
Inuitus certe nunc moror urbe mea.
Hei mihi cur animis iuncti secernimur undis?
Vnaq; mens, tellus non habet una duos?
Vel tua me Sestos, uel te mea sumat Abydos,
Tam tua terra mihi, quàm tibi nostra placet.
Cur ego confundor quoties confunditur æquor?
Cur mihi causa leuis, uentus obesse potest?
Iam nostros curui norunt Delphines amores,
Ignotum nec me piscibus esse reor.
Iam patet attritus solitarum limes aquarum,
Non aliter, multa quàm uia pressa rota.
Quod mihi non esset, nisi sic iterare, querebar,
At nunc per uentos hoc quoq; deesse queror.
Fluctibus immodicis Athamantidos æquora canent,
Vixq; manet portu tuta carina suo.
Hoc mare, cum primum de uirgine nomina mersa,
Quæ tenet, est nactum, tale fuisse puto.

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et ſatis amiſſa locus hic infamis ab Helle eſt:
Vtq́; mihi parcat, *crimine nomen habet.
Inuideō Phrixo, quem per freta triſtia tutum,
Aurea lanigero uellere uexit ouis.
Nec tamen officium pecoris, nauisq́; requiro,
Dummodo, quas *ſcindam corpore, dentur aquæ.
Arte egeo nulla, *detur modo copia nandi,
Idem nauigium, nauita, uector ero.
Nec ſequar aut Heliœn, aut qua Tyrus utitur, Arcton,
Publica non curat ſydera noſter amor.
Andromeden alius ſpectet, claramq́; coronam,
Quæq́; micat gelido Parrhaſis urſa polo.
At mihi quòd Perſeus, & cum Ioue Liber amarunt,
Indicium dubiæ non placet eſſe uiæ.
Eſt aliud lumen multo mihi certius iſtis,
Non erit in tenebris quo duce noſter amor.
Hoc ego dum ſpectem, Colchos, atq; ultima ponti,
Quaq́; uiam fecit Theſſala puppis, eam.
Et iuuenem poſſum ſuperare Palæmona nando,
Miraq́; quem ſubito reddidit herba Deum.
Sæpe per aſſiduos languent mea brachia motus,
Vixq́; per immenſas feſſa trahuntur aquas.
His ego cum dixi, pretium non uile laboris,
Iam dominæ uobis colla tenenda dabō.
Protinus illa ualent, atq; ad ſua præmia tendunt,
Vt cœler Eleo carcere miſſus equus.
Ipſe meos igitur ſeruo, quibus uror, amores,
Teq́; magis cœlo digna puella ſequor.
Digna quidem cœlo, ſed adhuc tellure morare,

*nōmine crimen.

*findam,
*fiat.

Aut

Aut dic ad superos hinc mihi quà sit iter.
*Hic es, & exiguum. *Hinc est, quod raro misero contingis amanti,
Cumq; mea fiunt turbida mente freta,
Quid mihi, quòd lato non separor æquore, prodest?
Non minus hæc nobis tam breuis obstat aqua.
Num malim dubito toto procul orbe remotus,
Cum domina longe spem quoq; habere meam.
*est. Quò propius nunc *es flamma propiore calesco,
Et res non semper, spes mihi semper adest,
Penè manu, quod amo, tanta est uicinia, tango,
Sæpe sed (heu) lachrymas hoc mihi penè mouet.
Velle quid est aliud fugientia prendere poma?
Spemq; suo refugi fluminis ore sequi?
Ergo ego te nunquam, nisi cum uolet unda, tenebo?
Et me feliæm nulla uidebit hyems?
Cumq; minus firmum nil sit, quàm uentus, & unda,
In uentis, & aqua spes mea semper erit?
Aestus adhuc tamen est, quid cum mihi læserit æquor
Pleias, & Arctophylax, Oleniumq; pecus?
Aut ego non noui, quàm sim temerarius, aut me
In freta non cautus tunc quoq; mittet amor.
Ne'ue putes id me, quod abest, promittere tempus,
Pignora polliciti non tibi tarda dabo.
Sit tumidum paucis etiam nunc noctibus æquor,
Ire per inuitas experiemur aquas.
Aut mihi continget felix audacia saluo,
Aut mors solliciti finis amoris erit,
Optabo tamen, ut partes expellar in illas,
Et teneant portus naufraga membra tuos.

Flebis

Ayuntamiento de Madrid

Flebis enim, tactuq; meum dignabere corpus,
Et mortis dices huic ego causa fui.
Scilicet interitus offenderis omine nostri,
Litteraq; inuisa est hac mea parte tibi.
Desine parte queri, sed ut & mare finiat iram,
Accedant quæso fac tua uota meis.
Pacæ breui nobis opus est, dum transferor istuc,
Cum tua contigero littora perstet hyems.
Illic est aptum nostræ nauale carinæ,
Et melius nulla stat mea puppis aqua.
Illic me claudat Boreas, ubi dulcæ morari est,
Tunc piger ad nandum, tunc ego cautus erō.
Nec faciam surdis conuitia fluctibus ulla,
Triste nataturō nec querar esse fretum.
Me pariter uenti teneant, tenericq; lacerti,
Per causas istic impediarq; duas.
Cum patietur hyems, remis ego corpōris utar,
Lumen in aspectu tu modo semper habe.
Interea pro me pernoctet epistola tecum,
Quam precor ut minima persequar ipse mora.

HERO LEANRO. 18.

QVam mihi misisti uerbis Leandre salutem,
Vt pōßim mißam rebus habere, ueni.
Longa mora est nobis omnis, quæ gaudia differt,
Da ueniam fassæ, non patienter amo.
Vrimur igne pari, sed sum tibi uiribus impar,
Fortius ingenium suspicor esse uiris.
Vt corpus teneris, sic mens infirma, puellis.

Deficiam,

Ayuntamiento de Madrid

Deficiam, parui temporis adde moram.
Vos modo uenando, modō rus geniale colendō,
Ponitis in uaria tempora longa mora.
Aut fora uos retinent, aut unctæ dona palestræ,
Flectitis aut freno colla fugacis equi.
Nunc uolucrem laqueo, nunc pisæm ducitis hamo,
Diluitur pōsito serior hora mero.
His mihi submotis, uel si minus acriter urar,
Quod faciam, superest, præter amare, nihil.
Quod superest facio, teq;, o mea sola uoluptas,
Plus quoq;, quàm credi quod mihi pōßit, amo.
Aut ego cum chara de te nutriæ susurro,
Quæq; tuum mirōr causa moretur iter.
Aut mare prospiciens odioso concita uento,
Corripiō uerbis æquora sæpe tuis.
Aut ubi sæuitiæ paulum grauis unda remisit,
Posse quidem, sed te nolle uenire, queror.
Dumq; queror, lachrymæ per amantia lumina manant,
Polliæ quas tremulo conscia fiat anus.
Sæpe tui specto, si sint in littore, paßus,
Impositas tanquam seruet arena notas.
Vtq; rogem de te, & scribam tibi, si quis Abydo
Venerit, aut quæro, si quis Abydon eat.
Quid referam, quōties dō uestibus osula, quas tu
Hellespontiaca ponis iturus aqua?
Sic ubi lux acta est, & noctis amicior hora,
Exhibuit pulsa sydera clara die.
Protinus in summa uigilantia lumina turre
Ponimus aßuetæ signa, notamq; uiæ

Tortaq;

Ayuntamiento de Madrid

Tortaq; uersato ducentes stamina fuso,
Fœminea tardas fallimus arte moras.
Quid loquar interea tam longo tempore quæris?
Nil, nisi Leandri nomen in ore meo est.
Iam'ne putas exisse domo mea gaudia nutrix?
An uigilant omnes, & timet ille suos?
Iam'ne suis humeris illum deponere uestes,
Tingere iam pingui Pallade membra putas?
Annuit illa fore, non nostra quòd oscula curet,
Sed mouet obrepens somnus anile caput.
Postq; moræ minimum, iam certe nauigat, inquam,
Lentaq; dimotis brachia iactat aquis.
Paucaq; cum tacta perfeci stamina terra,
An medio possis quærimus esse freto.
Et modo prospicimus, timida modo uoce precamur,
Vt tibi det faciles utilis aura uias.
Auribus interdum uoces captamus, & omnem
Aduentus strepitum credimus esse tui.
Sic ubi deceptæ pars est mihi maxima noctis
Acta, subit furtim lumina fessa sopor,
Forsitan inuitus, mecum tamen improbe dormis,
Et, quamuis non uis ipse uenire, uenis.
Nam modo te uideor prope iam spectare natantem,
Brachia nunc humeris humida ferre meis.
Nunc dare, que soleo, madidis uelamina membris,
Pectora nunc iuncto nostra fouere sinu.
Multaq; præterea lingua reticenda modesta,
Quæ fecisse iuuat, facta referre pudet.
Me miseram, breuis est hæc, & non uera uoluptas,

Nam

Ayuntamiento de Madrid

Nam tu cum ſomno ſemper abire ſoles.
Firmius ò cupidi tandem coëamus amantes,
Ne careant uera gaudia noſtra fide.
Cur ego tot uiduas exegi frigida noctes?
Cur toties à me lente natator abes?
Eſt mare (confiteor) nondum tractabile nanti,
Nocte ſub heſterna lenior aura fuit.
Cur ea præterita eſt? aut non uentura timebas?
Tam bona aut perijt, nec tibi rapta uia eſt?
Protinus ut ſimilis detur tibi copia aurſus,
Hoc melior certe, quò prior, illa fuit.
At cito mutata eſt iactati forma profundi,
Tempore, cum properas, ſæpe minore uenis.
Hic puto deprenſus, nil quod quereris, haberes,
Meq; tibi amplexo nulla noceret hyems.
Certe ego tunc uentos audirem læta ſonantes,
Et nunquam placidas eſſe precarer aquas.
Quid tamen euenit, aut ſis metuentior undæ?
Contemptumq; prius nunc uereare fretum?
Nam memini, cum te ſæuum uenientem, minaxq;
Non minus, aut multo non minus æquor erat,
Cum tibi clamabam, ſic tu temerarius eſto,
Ne miſeræ uirtus ſit tua flenda mihi.
Vnde nouus timor hic? quoq; illa audacia fugit?
Magnus ubi eſt ſpretis ille natator aquis?
Sis tamen hoc potius, quàm quod prius eſſe ſolebas,
Et facias placidum per mare tutus iter.
Dummodo ſis idem, dum ſic, ut ſcribis, amemur,
Flammaq; non fiat frigidus illa cinis.

Non

Ayuntamiento de Madrid

Non ego tam uentos timeo mea uota morantes,
Quàm similis uento ne tuus eret amor.
Et ne sim tanti, superenúq; periacla causam,
Et uidear meræs esse labore minor.
Interdum metuo, paria ne lædar, & impar
Dicar Abydeno Sesta puella toro.
Ferre tamen possum patientius omnia, quàm si
Ocia nescio qua pelliæ captus agas.
In tua si ueniant alieni colla lacerti,
Sitq; nouus nostri finis amoris amor.
Ah potius peream, quàm crimine uulnerer isto,
Fatáq; sint culpa nostra priora tua.
Nec quia uenturi dederis mihi signa doloris,
Hæc loquor aut fama sollicitata noua.
Omnia sed uereor (quis enim securus amauit?)
Cogit & absentes * multa timere locus. * plura.
Felices illas, sua quas præsentia nosse
Crimina uera iuuat, falsa timere uetat.
Nos tam uana mouet, quàm facta iniuria fallit,
Incitat & morsus error uterq; pares:
O utinam uenias, aut hic uentus ue, pater ue,
Causáq; sit * ærtæ fœmina nulla moræ. * tantæ.
Quòd si quam sciero, moriar (mihi crede) dolendo
Iandudum peccas, si mea fata petis.
Sed neq; peccabis, frustráq; ego terreor istis,
Quoq; minus uenias, inuida pugnat hyems.
Me miseram, quanto planguntur littora fluctu,
Et latet obscura condita nube dies.
Forsitan ad pontum mater pia uenerit Helles,

Ayuntamiento de Madrid

* rōratis.

Mersaq; * turbatis nata fleatur aquis.
Aut mare ab inuiso priuignæ nomine dictum
Vexat in æquoream uersa nouerca Deam.
Non fauet, ut nunc est, teneris locus iste puellis,
Hac Helle perijt, hac ego lædor aqua.
At tibi flammarum memori Neptune tuarum
Nullus erat uentis impediendus amor.
Sed neq; Amymone, nec laudatissima forma
Criminis est Tyro fabula uana tui.
Lucidaq; Alcyone, Cæyæq;, & Anthone nata,
Et nondum nexis angue Medusa comis,
Flauaq; Laodice, cœloq; recepta Celæno,
Et quarum memini nomina lecta mihi.
Has certe, pluresq; canunt Neptune poëtæ,
Molle latus lateri conseruisse tuo.
Cur igitur toties uires expertus amoris,
Assuetum nobis turbine claudis iter?
Parce ferox, latoq; mari tua prælia misce,
Seducit terras hæc breuis unda duas.
Te decet aut magnas magnum iactare carinas,
Aut etiam totis classibus esse trucem.
Turpe Deo pelagi iuuenem terrere natantem,
Gloriaq; est stagno quolibet ista minor.
Nobilis ille quidem est, & clarus origine, sed non
A' tibi suspecto duxit Vlysse genus.
Da ueniam, seruaq; duos, natat ille, sed ijsdem
Corpus Leandri, spes mea pendet aquis.
Interea lumen (posito nam scribimus illo)
Stertuit, & nobis prospera signa dedit.

Eae

Eæ merum nutrix fauſtos inſtillat in ignes.
Cras erimus plures, inquit, & ipſa bibit.
Effiæ nos plures euicta per æquora uectus,
O penitus toto corde receptæ mihi.
In tua caſtra redi ſocij deſertor amoris:
Ponuntur medio cur mea membra toro?
Quod timeas non eſt, auſo Venus ipſa fauebit,
Sternet & æquoreas æquore nata uias.
Ire libet medias ipſi mihi ſæpe per undas,
Sed ſolet hoc maribus tutius eſſe fretum.
Nam cur *hoc uectis Phryxo, Phryxiq; ſorore, *huc.
Sola dedit uaſtis fœmina nomen aquis?
Forſitan ad reditum metuis, ne robora deſint,
Aut nequeas gemini ferre laboris onus.
At nos diuerſi medium coëamus in æquor,
Obuiaq; in ſummis oſcula demus aquis.
Atq; ita quiſq; ſuas iterum redeamus ad urbes,
Exiguum, ſed plus quàm nihil, illud erit.
Vel pudor hic utinam, qui nos *tam cogit amare, *clam
Vel timidus famæ cedere uellet amor.
Nunc male res iunctæ calor & reuerentia pugnant,
Quid ſequar in dubio eſt, hæc decet, ille iuuat.
Vt ſemel intrauit Colchos Pagaſæus Iaſon,
Impoſitam cleri Phaſida puppe tulit.
Vt ſemel Idæus Lacedæmona uenit adulter,
Cum præda redijt protinus ille ſua.
Tu quàm ſæpe petis, quod amas, tam ſæpe relinquis,
Et quoties graue ſit puppibus ire, natas.
Sic tamen ò iuuenis tumidarum uictor aquarum,

Ayuntamiento de Madrid

Sic facito spernas, ut uereare, fretum.
*uincuntur ab — Arte laboratæ *merguntur in æquōre puppes.
Tu tua plus remis brachia posse putas?
Quod cupis, hoc nautæ metuunt Leandre, natare.
Exitus his fractis puppibus esse solet.
Me miseram, cupio non persuadere, quod hortor,
Sisq; precor monitis fortior ipse meis.
Dummodo peruenias, exaussaq; sæpe per undas,
Inijcias humeris brachia lassa meis.
*obuertor — Sed mihi cæruleas quoties *obuersor ad undas,
Nescio quid pauidum frigore pectus habet.
Nec minus hesternæ confundor imagine noctis,
Quamuis est sacris illa piata meis.
Namq; sub aurora iam dormitante lucerna,
Tempore quo cerni somnia uera solent,
Stamina de digitis cecidere sopore remissis,
Collaq; puluino nostra ferenda dedi.
Hac ego uentosas nantem Delphina per undas
Cernere non dubia sum mihi uisa fide.
*illisit. — Quem postquam bibulis *iniecit fluctus arenis,
Vnda simul miserum, uitaq; deseruit.
Quicquid id est timeo, nec tu mea somnia ride,
Nec nisi tranquillo brachia crede mari.
Si tibi non parcis, dilectæ paræ puellæ,
Quæ nunquam, nisi te sospite, sospes erit.
Spes tamen est fractis uicinæ pacis in undis,
Tu placidas toto pectore finde uias.
Interea, quoniam nanti freta peruia non sunt,
*missa — Lenat inuisas littera *nostra moras.

ACON-

ACONTIVS CYDIPPE. 19.

PONe metum, nihil hic iterum iurabis amanti,
Promissam satis est te semel esse mihi.
Perlege, disædat sic corpore languor ab isto,
Qui meus est, ulla parte dolente, dolor.
Quid pudor *ante subit? nam sicut in æde Dianæ *ora.
Suspicor ingenuas erubuisse genas.
Coniugium, pactamq; fidem, non crimina posco,
Debitus ut coniux, non ut adulter, amo.
Verba licet repetas, quæ demptus ab arbore fœtus
Pertulit ad castas me iacente manus.
Inuenies illic id te *iurasse, quod opto, *spondere
Te potius uirgo, quàm meminisse deam.
Nunc quoq; idem timeo, sed idem tamen acrius illud
Assumpsit uires, auctaq; flamma mora est,
Quiq; fuit nunquam paruus uel tempore longo
Ex spe, quam dederas tu mihi, crescit amor.
Spem mihi tu dederas, meus hic tibi credidit ardor,
Non potes hoc factum teste negare dea.
Adfuit, & præsens, ut erat, tua uerba notauit,
Et uisa est mota dicta tulisse coma.
Deceptam dicas nostra te fraude licebit,
Dum fraudis nostræ causa feratur amor.
Fraus mea quid petijt, nisi *quòd tibi iungerer uni? *ut
Id me quod quereris conciliare potest.
Non ego natura, nec sum tam callidus usu,
Solertem tu me, crede, puella facis.
Te mihi compositis, si quid tamen eginus arte,
Astrinxit uerbis ingenuosus amor.

Dictatis ab eo feci sponsalia uerbis,
Consultoq; fui iuris amore uafer.
Sit fraus huic facto nomen, dicarq; dolosus,
Si tamen est, quod ames, uelle tenere, dolus.
En iterum scribo, mittoq; rogantia uerba:
Altera fraus hæc est, quodq; queraris, habes.
Si noceo, quod amo, fateor sine fine nocebo,
Teq; petam, caueas tu licet, ipse petam.
Per gladios alij placitas rapuere puellas:
Scripta mihi caute littera crimen erit?
Di faciant, possim plures imponere nodos,
Vt tua sit nulla libera parte fides.
Mille modi restant, cliuo sudamus in uno:
Ardor inexpertum nil sinit esse meus.
Sit dubium possis ne capi, captabere arte:
Exitus in Dis est, sed capiere tamen.
Vt partem effugias, non omnia retia falles,
Quæ tibi, quàm credis, plura tetendit amor.
Si non proficient artes, ueniemus ad arma,
Inq; mei cupido rapta ferere sinu.
Non sum qui soleam Paridis reprendere factum,
Nec quenquam, qui uir posset ut esse, fuit.
Nos quoq;, sed taceo, mors huius pœna rapinæ
Vt sit, erit, quàm te non habuisse, minor.
Aut esses formosa minus, peterere modeste:
Audaces facie cogimur esse tua.
Tu facis hoc, oculiq; tui, quibus igneæ edunt
Sydera, qui flammæ causa fuere meæ,
Hoc faciunt flaui crines, & eburnea, ceruix,

Quæq;

Quæq; precor ueniant in mea colla manus: ats. quasq.
Et decor, & uultus sine rusticitate pudentes,
Et Thetidis quales uix reor esse pedes.
Cætera si possem laudare, beatior essem,
Nec dubito totum quin tua pars sit opus.
Hac ego compulsus, non est mirabile, forma,
Si pignus uolui uocis habere tuæ.
Deniq; dum captam tu te cogare fateri,
Insidijs esto capta puella meis.
Inuidiam patiar, passo sua premia dentur,
Cur suus à tanto crimine fructus abest?
Hesionem Telamon, Briseïda cepit Achilles,
Vtraq; uictorem nempe secuta* suum. * uirum.
Quamlibet accuses, & sis irata licebit,
Irata liceat dum mihi posse frui.
Iidem qui facimus, factam tenuabimus iram,
Sit modo placandæ copia parua tui.
Ante tuos flentem liceat consistere uultus,
Et liceat lachrymis addere uerba meis.
Vtq; solent famuli, cum uerbera sæua uerentur,
Tendere submissas sub tua crura manus.
Ignoras tua iura, uoca, cur arguor absens?
Iandudum dominæ moræ uenire iube.
Ipsa meos scindas licet imperiosa capillos,
Oraq; sint digitis liuida* facta tuis, * nostra.
Omnia perpetiar, tantum fortasse timebo,
Corpore ledatur ne manus ista meo.
Sed neq; compedibus, nec me compesce catenis,
Seruabor firmo uinctus amore tui.

Ayuntamiento de Madrid

Cum bene se quantumq; uolet satiauerit ira,
Ipsa tibi dices, quàm patienter amat.
Ipsa tibi dices, cum uideris omnia ferre,
Tam bene qui seruit, seruiat iste mihi.
Cur reus infelix absens agor? & mea cum sit
Optima, non ullo causa tuente perit.
Hoc quod amor iussit, scriptum est, iniuria nostra,
Quod de me solum nempe queraris, habes.
Non meruit falli mecum quoq; Delia: si non
Vis mihi promissum reddere, redde deæ.
Affuit, & uidit, cum tu deæpta rubebas,
Et uocem memori condidit aure tuam.
Omnia re arcant, nihil est uiolentius illa,
Cum sua, quæ nolit, numina læsa uidet.
Testis erit Calydonis aper. nam scimus in illo
Sit magis in natum sæua reperta parens.
Testis & Actæon. * quoniam fera creditus illis, * quondam.
Ipse dedit leto cum quibus ante feras.
Quæq; superba parens saxo per corpus oborto
Nunc quoq; Mygdonia flebilis astat humo.
Hei mihi Cydippe, timeo tibi dicere uerum,
Ne uidear causa falsa monere mea.
Dicendum tamen est, hoc est (mihi crede) quod ægra
Ipso nubendi tempore sæpe iaces.
Consuli ipsa tibi, neu sis periura laborat,
Et saluam salua te cupit esse fide.
Inde fit, ut quoties * resistere perfida tentas, * existere.
Peccatum toties corrigat illa tuum.
Parce mouere feros animosæ uirginis arcus,

Mitis

Ayuntamiento de Madrid

Mitis adhuc fieri, si patiere, potest.
Parce precor teneros corrumpere febribus artus
Seruetur facies ista fruenda mihi.
Seruentur uultus ad nostra incendia nati,
Quiq; subest niueo lenis in ore rubor.
Hostibus, & si quis ne fias nostra repugnat,
Sic sit, ut inualida te solet esse mihi.
Torqueor ex æquo uel te nubente, uel ægra,
Dicere non possum, quod minus esse uelim.
Interdum maceror, quòd sim tibi causa doloris,
Teq; mea lædi calliditate puto.
Inq; caput nostrum dominæ periuria quæso,
Eueniant, pœna tuta sit illa mea.
Ne tamen ignorem, quid agas, ad limina tendo,
Anxius huc illuc dißimulanter eo.
Subsequor ancillam furtim, famulumq; requiro,
Profuerint somni quid tibi, quid'ue cibi.
Me miserum, quòd non medicorum iussa ministro,
Astringoq; manus, insideoq; toro,
Et rursus miserum, quòd me procul inde remoui
Quem minime uellem, forsitan alter adest.
Ille manus istas astringit, & aßidet ægrè,
Inuisus superis, cum superisq; mihi.
Dumq; suo tentat salientem pollice uenam,
Candida per causam brachia sæpe tenet.
Contrectatq; sinus, & forsitan oscula iungit,
Officio merces plenior ista suo est.
Quis tibi permisit nostras * percipere messes? *deœrpere.
Ad spes alterius quis tibi fecit iter?

Ayuntamiento de Madrid

Ille sinus meus est, mea turpiter oscula sumis.
A' mihi promisso corpore tolle manus.
Improbe tolle manus, quam tangis, nostra futura est,
Postmodo, si facies istud, adulter eris.
Elige de uacuis, quam non sibi uendicet alter,
Si nescis, dominum res habet ista suum.
Nec mihi credideris recitetur formula pacti,
Neu falsam dicas esse, fac ipsa legat.
Alterius thalamo tibi nos, tibi dicimus, exi,
Quid* facis? hinc exi, non uacat iste torus.

* facis hic?

Nam quòd habes & tu humanu uerba altera pacti,
Non erit idcirco par tua causa meæ.
Hæc mihi se pepigit, pater hanc tibi primus ab illa,
Sed propior certe, quàm pater, ipsa sibi est.
Promisit pater hanc, hæc adiurauit amanti,
Ille homines, hæc est testificata Deam.
Hic metuit mendax, sed & hæc periura uocari,
Num dubitas hic sit maior, an ille metus?
Deniq;, ut amborum conferre periacula possis,
Respice ad euentus, hæc cubat, ille ualet.
Nos quoq; dissimili certamina mente subimus,
Nec spes par nobis, nec timor æquus adest.
Tu petis ex tuto, grauior mihi morte repulsa est,
Idq; ego iam, quod tu forsan amabis, amo.
Si tibi iustitiæ, si recti cura fuisset,
Cedere debueras ignibus ipse meis.
Nunc quoniam ferus hic pro causa pugnat iniqua,
Ad quid Cydippe littera nostra redit?
Hic facit, ut iaceas, & sis suspecta Dianæ.

Hunc

Hunc tu, si sapias, limen adire uetes.
Hoc faciente subis tam sæua pericula uitæ,
Atq; utinam pro te, qui*mouet, ille cadat. *monet ille.
Quem si reppuleris, nec quem Dea damnat, amaris,
Et tu, continuo certe ego saluus erō.
Siste metum uirgo, stabili potiere salute,
Fac modo polliciti conscia templa colas.
Nōn boue mactato cœlestia numina gaudent,
Sed, quæ præstanda est, & sine teste, fide.
Vt ualeant aliæ, ferrum patiuntur, & ignes,
Fert alijs tristem succus amarus opem.
Nil opus est istis, tantum periuria uita,
Teq́; simul serua, meq́;, datamq́; fidem.
Præteritæ ueniam dabit ignorantia culpæ
Exciderant animo fœdera*lecta tuō. *nostro.
Admonita es modo uoce mea,*cum casibus istis, *modo.
Quos quoties tentas fallere, ferre soles.
His quoq; uitatis in partu nempe*rogabis, *uocabis.
Vt tibi luciferas afferat illa manus.
Audiet hæc, repetens quæ sunt audita, requiret
Ipsa, tibi de quo coniuge partus eat.
Promittes uotum, scit te promittere falsò:
Iurabis, scit te fallere posse Deos.
Non agitur de me, cura maiore laboro,
Anxia sunt uitæ pectora nostra tuæ.
Cur modo te dubij pauidam fleuere parentes?
Ignaros culpæ quos facis esse tuæ?
Et cur ignorant? matri licet omnia narres,
Nil tua Cydippe facta*ruboris habent. *pudoris.

Ordine

Ordine fac referas, ut sis mihi cognita primum,
Sacra pharetratæ dum facis ipsa deæ.
Vt te conspecta subito, si forte notasti,
Restitimus fixis in tua membra genis.
Et te dum nimium miror, nota certa furoris,
Deciderint humero pallia lapsa meo.
Postmodo nescio qua uenisse uolubile malum
Verba ferens doctis insidiosa notis.
Quod quia sit lectum sancta præsente Diana,
Esse tuam uinctam numine teste fidem.
Ne tamen ignoret scripti sententia quæ sit,
Lecta tibi quondam nunc quoq; uerba refer.
Nube precor diæt, qui te bona numina iungunt,
Quem fore iurasti, sit gener ille mihi.
Quisquis is est, placeat, quoniam placet ante Dianæ.
Talis erit mater: si modo mater erit.
Si tamen & quærat, quis sim, qualisq;, uideto,
Inueniet nobis consuluisse Deam.
Insula Corycijs quondam celeberrima Nymphis
Cingitur Aegæo nomine Cæa mari.
Illa mihi patria est, nec si generosa probaris
Nomina, despectis arguor ortus auis.
Sunt & opes nobis, sunt & sine crimine mores,
Amplius utq; nihil, me tibi iungit amor.
Appeteres talem uel non iurata maritum,
Iuratæ uel non talis habendus erat.
Hæc tibi me in somnis iaculatrix scribere Phœbe,
Hæc tibi me uigilans scribere iussit Amor.
E quibus alterius mihi iam nocuere sagittæ,

Alterius

Ayuntamiento de Madrid

Alterius noœant ne tibi tela, caue.
Iuncta salus nostra est, miserere meiq; tuiq;.
Quid dubitas unam ferre duobus opem?
Quod si contigerit, cum iam data signa sonabunt,
Tinctaq; uotiuo sanguine Delos erit,
Aurea ponetur mali felicis imago,
Causaq; uersualis scripta duobus erit.
Effigie pomi testatur Acontius huius,
Quæ fuerint in eo scripta, fuisse rata.
Longior infirmum ne lasset epistola corpus,
Clausaq; consueto sit tibi fine, uale.

CYDIPPE ACONTIO. XX

PErtimui, scriptumq; tuum sine murmure legi,
Iuraret ne quos inscia lingua Deos.
Et puto captasses iterum, nisi ut ipse fateris,
Promissam scires me satis esse semel.
Nec lectura fui, sed si tibi dura fuissem,
Aucta foret sæuæ forsitan ira deæ,
Omnia cum faciam, cum dem pia thura Dianæ.
Illa tamen iusta plus tibi parte fauet,
Vtq; aspis credi, memori te uindicat ira,
Talis in Hippolyto uix fuit illa suo.
At melius uirgo fauisset uirginis annis,
Quos uereor paucos ne uelit esse mihi.
Languor enim causis non apparentibus hæret,
Adiuuor & nulla fessa medentis ope.
Quam tibi nunc gracilem uix hæc rescribere, quamq;
Pallida uix subito membra leuare putas?

Nunc

Ayuntamiento de Madrid

Nunc timor accedit, nequis nisi conscia nutrix,
Colloquij nobis sentiat esse uices.
Ante fores sedet hæc, quid agamq; rogantibus inter,
Vt possim tutò scribere, dormit ait.
Mox ubi secreti longe causa optima somnus
Credibilis tarda desinit esse mora,
Iamq; uenire uidet, quos non admittere durum est,
Excreat, & ficta dat mihi signa nota.
Siaut eram, prōperans uerba imperfecta relinquō,
Et tegitur trepido littera cauta sinu.
Inde meōs digitos iterum repetita fatigat,
Quantus sit nobis aspicis ipse labor.
Quæ peream, si dignus eras, ut uera loquamur,
Sed melior iusto, quamq; mereris, erō.
Ergo te propter toties incerta salutis
Commentis pœnas doq;, dediq; tuis.
Hæc nobis formæ te laudatore superbæ
Continget meres, & placuisse nocet.
Sed tibi deformis, quod mallem, uisa fuissem,
Culpatum nulla corpus egeret ope,
Nunc laudata gemo, nunc me certamine uestro
Proditis & proprio uulneror ipsa bono.
Dum neq; tu cedis, nec se putat ille secundum,
Tu uotis optas illius, ille tuis.
Ipsa uelut nauis iactor, quam certus in altum,
Propellit Boreas, æstus & unda refert.
Cumq; dies charis optata parentibus instat,
Immodicus pariter corporis ardor inest.
Nec mihi coniugij tempus crudelis ad ipsum,

Persephone

Ayuntamiento de Madrid

Persephone nostras pulsat acerba fores.
Iam pudet, & timeo, quamuis mihi conscia non sim,
Offensos uidear ne meruisse Deos.
Accidere hoc aliquis casu contendit, & alter
Acceptum superis hunc negat esse uirum.
Ne'ue mihi credas, in te quoq; dicere famam,
Facta ueneficijs pars putat ista meis.
Causa latet, mala nostra patent, uos pace mouetis
Aspera summota prælia, plector ego.
Dicam nunc, solitóq; tibi me despice more,
Quid facies odio, sic ubi amore noces?
Si lædis, quod amas, hostem sapienter amabis,
Me precor ut serues, perdere uelle uelis.
Aut tibi iam nulla est speratæ cura puellæ,
Quam ferus indigna labe pertre sinis.
Aut Dea si frustra pro me tibi sæua rogatur,
Quid mihi te iactas? gratia nulla tua est.
Elige quid fingas, non uis placare Dianam,
Immemor es nostri, non potes, illa tui est.
Vel nunquam mallem, uel non mihi tempore in illo
Esset in Aegæis cognita Delos aquis.
Tunc mea difficilis deducta est æquore nauis,
Et fuit ad cœptas hora sinistra uias.
Quo pede processi? quo me pede limine moui?
Picta meæ tetigi quo pede texta ratis?
His tamen aduerso redierunt carbasa uento:
Mentior ah demens, ille secundus erat.
Ille secundus erat, qui me referebat euntem,
Quiq; parum felix impediebat iter.

Atq;

Ayuntamiento de Madrid

Atq; utinam constans contra mea uela fuisset,
Sed stultum est uenti de leuitate queri.
Mota loci fama properabam uisere Delon,
Et faere ignaua puppe uidebar iter.
Quàm sæpe, ut tardis, feci conuitia remis,
Questáq; sum uento lintea parca dare.
Et iam transieram Myconen, iam Tenon, & Andrō,
Inq; meis oculis candida Delos erat.
Quam procul ut uidi, quid me fugis insula dixi?
Laberis in magno nunquid, ut ante, mari?
Institeram terræ, cum iam prope luce peracta
Demere purpureis sol iuga uellet equis.
Quos idem solitos postquam reuocauit ad ortus
Comuntur nostræ matre iubente comæ.
Ipsa dedit gemmas digitis, & crinibus aurum,
Et uestes humeris induit ipsa meis.
Protinus egressæ superis, quibus insula sacra est,
Flaua salutatis thura, merumq; damus.
Dumq; parens aras uotiuo sanguine tingit,
Festáq; fumosis ingerit exta focis,
Sedula me nutrix alias quoq; ducit in ædes,
Erramusq; uago per loca sacra pede,
Et modo porticibus spatior, modo munera regum
Miror, & in cunctis stantia signa locis.
Mirōr & innumeris structam de cornibus aram,
Et de qua pariens arbore nixa dea est.
Et quæ præterea (neq; enim memini'ue, libet'ue
Quicquid ibi uidi diere) Delos habet.
Forsitan hæc spectans, à te spectabar Aconti,

Visáq;

Ayuntamiento de Madrid

Visaq; simplicitas est mea posse capi.
In templum redeo gradibus sublime Dianæ,
Tutior hoc ecquis debuit esse locus?
Mittitur ante pedes malum cum carmine tali:
Hei mihi uiraui nunc quoq; pene tibi.
Sustulit hoc nutrix, mirataq;, perlege dixit:
Insidias legi magne poëta tuas.
Nomine coniugij dicto, confusa pudore,
Sensi me totis erubuisse genis.
Luminaq; in gremio ueluti defixa tenebam,
Lumina propositi facta ministra tui.
Improbe quid gaudes? aut quæ tibi gloria parta est?
Quid'ue uir elusa uirgine laudis habes?
Non ego constiteram sumpta peltata secure,
Qualis in Iliaco Penthesilea solo.
Nullus Amazonio cælatus balteus auro,
Sicut ab Hippolyta præda relata tibi est.
Verba quid exultas tua si mihi uerba dederunt?
Sumq; parum prudens capta puella dolis?
Cydippen pomum, pomum Schœneida cepit.
Tu nunc Hippomenes scilicet alter eris.
At fuerat melius, si te puer iste tenebat,
Quem tu nescio quas dicis habere faces:
More bonis solito spem non corrumpere fraude.
Exoranda ubi, non capienda fui.
Cur me cum peteres, ea non profitenda putabas?
Propter quæ nobis ipse petendus eras?
Cogere cur potius, quàm persuadere uolebas?
Si poteram audita conditione capi.

Ayuntamiento de Madrid

Quid tibi nunc prodest iurandi formula iuris?
Linguaq; præsentem testificata Deam?
Quæ iurat mens est, nil coniurauimus illa,
Illa fidem dictis addere sola potest.
Consilium prudensq; animi sententia iurat,
Et nisi iudicij uincula nulla ualent.
Si tibi coniugium uolui promittere nostrum,
Exige pollicititi debita iura tori.
Sed si nil dedimus, præter sine pectore uocem,
Verba suis frustra uiribus orba tenes.
Non ego iuraui, legi iurantia uerba.
Vir mihi non isto more legendus eras.
Decipe sic alios, succedat epistola pomo,
Si ualet hoc, magnas diuitis aufer opes.
Fac iurent reges sua se tibi regna daturos,
Sitq; tuum toto quicquid in orbe placet.
Maior es hac ipsa multo (mihi crede) Diana,
Si tua tam præsens littera numen habet.
Cum tamen hæc dixi, cum me tibi firma negaui,
Cum bene promisi causa peracta mei est,
Confiteor timeo sæuæ Latoïdos iram,
Et corpus lædi suspicor inde meum.
Nam quare quoties socialia sacra parantur
Nupturæ toties languida membra cadunt?
Ter mihi iam ueniens positas Hymenæus ad aures
Fugit, & è thalami limine terga dedit.
Vixq; manu pigra toties infusa resurgunt
Lumina, uix moto corripit igne faces.
Sæpe coronatis stillant unguenta capillis,

Et

Et trahitur multo ſplendida palla croco.
Cum tetigit limen, lachrymas mortisq; timorem
Cernit, & à cultu multa remota ſuo.
Proijcit ipſe ſuas deducta fronte coronas,
Spißaq; de nitidis tergit amoma comis.
Et pudet in triſti lætum conſurgere turba,
Quiq; erat in palla, tranſit in ora rubor.
At mihi uæ miſeræ torrentur febribus artus,
Et grauius iuſto pallia pondus habent.
Noſtraq; plorantes uideo ſuper ora parentes,
Et face pro thalami, fax mihi mortis adeſt.
Parce laboranti picta Dea læta pharetra,
Daq; ſalutiferam iam mihi fratris opem.
Turpe tibi eſt illum cauſas depellere leti,
Te contra titulum mortis habere meæ.
Nunquid in umbroſo cum uelles fonte lauari,
Imprudens uultus ad tua labra tuli?
Præterij'ne tuas de tot cœleſtibus aras?
Atq; tua eſt noſtra ſpreta parente parens?
Nil ego peccaui, niſi quòd periuria legi,
Inq; parum fauſto carmine docta fui.
Tu quoq; pro nobis, ſi non mentiris amorem,
Thura feras: proſint, quæ nocuere, manus,
Cur, quæ ſuccenſet, quòd adhuc tibi pacta puella
Non tua ſit? fieri ne tua poßit, agit?
Omnia de uiua tibi ſunt ſperanda, quid aufert
Sæua mihi uitam, ſpem tibi diua mei?
Nec tu credideris, illum cui deſtinor uxor,
Aegra ſuperpoſita membra fouere manu.

Ayuntamiento de Madrid

Aßidet ille quidem, quantum permittitur ipsi,
Sed meminit nostrum uirginis esse torum.
Et quoq; nescio quid de me sensisse uidetur,
Nam lachrymæ causa sæpe latente cadunt.
Et minus audacter blanditur, & oscula rara
Accipit, & timido me uocat ore suam.
Nec miror sensisse, notis cum prodar apertis,
In dextrum uersor, cum uenit ille, latus.
Nec loquor, & tecto simulatur lumine somnus,
Captantem tactus eijcioq; manum.
Ingemit, & tacito suspirat pectore, meq;
Offensam, quamuis non mercatur, habet.
Si mihi quòd gaudes, & te iuuat ista uoluptas,
Si mihi, quòd sensus sum tibi fassa meos,
Si mihi lingua foret, tu nostra iustius ira,
Qui mihi tendebas retia, dignus eras.
Scribis, ut inualidum liceat tibi uisere corpus,
Es procul à nobis, & tamen inde noces.
Mirabar quare tibi nomen Acontius esset,
Quod faciat longe uulnus, acumen habes.
Certe ego conualui nondum de uulnere tali
Vt iaculo, scriptis eminus icta tuis.
Quid tamen huc uenias? sanè miserabile corpus,
Ingenij uideas bina trophæa tui.
Concidimus macie, color est sine sanguine, qualem
In pomo refero mente fuisse tuo.
Candida nec misto sublucent ora rubore:
Forma noui talis marmoris esse solet.
Argenti color est inter conuiuia talis,

Quod

Ayuntamiento de Madrid

Quōd tactum gelidæ frigore pallet aquæ.
Si me nunc uideas, uisam prius esse negabis,
Arte nec est dices ista petenda mea.
Promißiq; fidem ne sim tibi uicta remittes,
Et cupies illud non meminisse Deam.
Forsitan & facies iurem ut contraria rursus,
Quæq; legam mittes altera uerba mihi.
Sed tamen aspiceres uellem prout ipse rogabas,
Et discas sponsæ languida membra tuæ.
Durius & ferro cum sit tibi pectus Aconti,
Tu ueniam nostris uocibus ipse petas.
Ne tamen ignores, ope qua reualescere poßim,
Quæritur à Delphis fata canente Deo.
Et quoq; nescio quantum nunc uaga fama susurrat,
Neglectam queritur testis habere fidem.
Hoc Deus, & uates, hoc & mea carmina dicunt,
At desunt uoto carmina nulla tuo.
Vnde tibi fauor hic? nisi quòd noua forte reperta est,
Quæ capiat magnos littera lecta Deos?
Teq; tenente Deos nomen sequor ipsa Deorum,
Doq; libens uictas in tua uota manus.
Fassaq; sum matri deceptæ fœdera linguæ,
Lumina fixa tenet plena pudoris humo.
Cætera cura tua est, plus hoc quoq; uirgine factum,
Non timuit tecum quod mea charta loqui.
Iam satis inualidos calamo lassauimus artus,
Et manus officium longius ægra negat.
Quid, nisi quòd cupio me tam coniungere tecum,
Restat ut ascribat littera nostra? uale.

Ayuntamiento de Madrid

SAPPHO PHAONI. 21.

Vt. NVnquid, ubi aspecta est studiosæ littera dextræ,
Protinus est oculis cognita nostra tuis?
An,nisi legisses autoris nomina Sapphus,
Hoc breue nescires unde mouetur opus?
Forsitan & quare mea sint alterna requiris
Carmina,cum lyricis sim magis apta modis.
Elegeïa. Flendus amor meus est, elegi quoq; flebile carmen.
Non facit ad lachrymas barbitos ulla meas.
Vror,ut indomitis ignem exercentibus euris,
Fertilis accensis messibus ardet ager.
Arua Phaon celebrat diuersa Typhoïdos Aetnæ,
Coquit. Me calor Aetnæō non minor igne tenet.
Nec mihi,dispositis iungam quæ carmina neruis
Proueniunt,uacuæ carmina mentis opus.
Nec me Pyrrhiades,Methymniades'ue puellæ,
Nec me Lesbiadum cætera turba iuuant.
Vilis Amythóne,uilis mihi candida Cydnò,
Non oculis grata est Atthis,ut antè meis.
Atq; aliæ centum,quas non sine crimine amaui.
Improbe,multarum quod fuit,unus habes.
Est in te facies,sunt apti lusibus anni.
O' facies oculis insidiosa meis.
Sume fidem & pharetram,fies manifestus Apollo:
Accedant capiti cornua,Bacchus eris.
Et Phœbus Daphnen,& Gnosida Bacchus amauit,
Nec norat lyricos illa,uel illa modos,
At mihi Pegasides blandissima carmina dictant:
Iam canitur toto nomen in orbe meum.

Nec

Nec plus Alcæus consors patriæq; lyræq;
Laudis habet, quamuis grandius ille sonet.
Si mihi difficilis formam natura negauit,
Ingenio formæ damna rependo meæ.
* Nec me despicias, si sum tibi corpore parua,
Mensuramq; breuis nominis ipsa fero.
Candida si non sum, placuit Cepheïa Perseo
Andromede patriæ fusca colore suæ.
Et uarijs albæ iunguntur sæpe columbæ,
Et niger à uiridi turtur amatur aue.
Si, nisi quæ facie poterit te digna uideri,
Nulla futura tua est, nulla futura tua est.
At mea cum legeres, etiam formosa uidebar,
Vnam iurabas usq; decere loqui.
Cantabam, memini (meminerunt omnia amantes)
Oscula cantanti tu mihi rapta dabas.
Hæc quoq; laudabas, omniq; à parte placebam,
Sed tunc præcipue, cum fit amoris opus.
Tunc te plus solito lasciuia nostra iuuabat,
Crebraq; mobilitas, aptaq; uerba ioco.
* Atq; ubi iam amborum fuerat confusa uoluptas,
Plurimus in lasso corpore languor erat.
Nunc tibi Sicelides ueniunt noua præda puellæ.
Quid mihi cum Lesbo? Sicelis esse uolo.
Nec uos erronem tellure * admittite nostrum
Nisiades matres, * Sicelidesq; nurus.
Nec uos decipiant blandæ mendacia linguæ,
Quæ dicit uobis, dixerat antè mihi.
Tu quoq;, quæ immites celebras Ericyna Sicanos,

* Sum breuis, at nomē, quod terras impleat omnes,
Est mihi, mēsuram nominis ipsa fero.

* Et qd, ubi.

* Remittite.

* Nisiadesq;

Ayuntamiento de Madrid

Nam tua ſum, Vati conſule diua tuæ.
An grauis inceptum peragit fortuna tenorem?
Et manet in curſu ſemper acerba ſuo?
Sex mihi natales ierant, cum lecta parentis
Ante diem lachrymas oſſa bibêre meas.
Arſit inops frater uictus meretricis amore,
Miſtaq́; cum turpi damna pudore tulit.
Factus inops, agili peragit freta cærula remo,
Quasq́; male amiſit, nunc male quærit opes.
Me quoq;, quòd monui bene multa fideliter, odit,
Hoc mihi libertas, hoc pia lingua dedit.
Et tanquam deſint, quæ me ſine fine fatigent,
Accumulat curas filia parua meas.
Vltima tu noſtris accedis cauſa querelis,
Non agitur uento noſtra carina ſuo.
Ecce iacent collo poſiti ſine lege capilli,
Nec premit articulos lucida gemma meos.
Veſte tegor uili, nullum eſt in crinibus aurum.
Non * Arabo noſter rore capillus olet.
Cui colar infelix? aut cui placuiſſe laborem?
Ille mei cultus unicus author abeſt.
Molle meum leuibus cor eſt uiolabile telis,
Et ſemper cauſa eſt, cur ego ſemper amem.
Siue ita naſcenti legem dixere ſorores,
Et data ſunt uitæ fila ſeuera meæ
Siue abeunt ſtudia in mores, artesq́; magiſtras,
Ingenium nobis molle Thaleia dedit.
Quid mirum ſi me primæ lanuginis ætas
Abſtulit, atq; anni, quos uir amare poteſt?

* Arabũ noſter dõa cap.

1. Unguento mirra. glo. apuleij de aſino. lib. 2. fol. 37.

Hunc

Hunc ne pro Cephalo raperes Aurora timebam,
Et faceres, sed te prima rapina tenet.
Hunc si conspiciat, quæ conspicit omnia, Phœbe,
Iussus erit somnos continuare Phaon.
Hunc Venus in cœlum curru uexisset eburno,
Sed uidet & Marti posse placere suo.
O nec adhuc iuuenis, nec iam puer, utilis ætas,
O decus, atq; æui gloria magna tui,
Huc ades, inq; sinus formose relabere nostros,
Non ut ames oro, * sed quòd amare sinas. *Verum ut
Scribimus, & lachrymis oculi rorantur obortis,
Aspice * sit quantum hoc multa litura loco. * Quam sit in hoc
Si tam certus eras hinc ire, modestius isses,
Si modo dixisses, Lesbi puella uale:
Non tecum lachrymas, non oscula * summa tulisti, * Nostra,
Denuq; non timui, quod dolitura fui.
Nil de te mecum, nisi tantum iniuria, nec te,
Admonuit, quòd tu * pignus amantis habes. * Munus.
Non mandata dedi, neq; enim mandata dedissem
Vlla, nisi ut nolles immemor esse mei.
Per tibi, qui nunquam longe discedit, amorem,
Perq; nouem iuro numina nostra Deas.
Cum mihi nescio quis, fugiunt tua gaudia, dixit,
Nec me flere diu, nec potuisse loqui.
Et lachrymæ decrant oculis, & * lingua palato, * Verba.
Astrictum gelido frigore pectus erat.
Postquam se dolor imminuit, mea pectora planxi,
Nec puduit * ruptis exululare comis. * Scissis.
Non aliter, quàm si nati pia mater adempti compatio

Portet ad extructos corpus inane rogos.
Gaudet, & è nostro crescit mœrore Charaxus
Frater, & ante oculos itq; reditq; meos.
Vtq; pudenda mei uideatur causa doloris,
Quid dolet hæc? certe filia uiuit, ait.
Non uenunt in idem pudor, atq; amor, omne uidebat
Vulgus, eram lacero pectus aperta sinu.
Tu mihi ara Phaon, te somnua nostra reducunt,
Somnua formoso candidiora die.
Illic te mueno, quanquam regionibus absis,
Sed non longa satis gaudia somnus habet.
Sæpe tuos nostra ceruice onerare lacertos,
Sæpe tuæ uideor suppofuisse meos.
Oscula cognosco, quæ tu committere linguæ,
Aptaq; consueras accipere, apta dare.
Blandior interdum, uerisq; simillima uerba
Eloquor, & uigilant sensibus ora meis.
* Vlteriora pudet nar. * Vlterius pudet hic narrare, sed omnia fiunt
Et iuuat, & sine te non licet esse mihi.
At cum se Titan ostendit, & omnia secum,
Tam cito me somnos destituisse queror.
Antra, nemusq; peto, tanquam nemus, antraq; prosint,
Conscia delitijs illa fuere meis.
Illuc mentis inops, ut quam furialis Erichthò
Impulit, in collo crine iacentæ feror.
Antra uident oculi scabro pendentia tofo,
Quæ mihi Mygdonij marmoris instar erant.
Inuenio syluam, quæ sæpe cubilia nobis
Præbuit, & multa pressit opaca coma.

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed non inuenio ſyluæ dominumq;,meumq;.
Vile ſolum locus eſt,dos erat ille loci.
Cognoui preſſas noti mihi ceſpitis herbas,
De noſtro curuum pondere gramen erat.
Incubui,tetigiq; locum,qua parte fuiſti:
Grata prius lachrymas combibit herba meas.
Quin etiam rami poſitis lugere uidentur
Frondibus,& nullæ dulce queruntur aues.
Sola uirum non ulta * prius mœſtiſſima mater,
Concinit Iſmarium Daulias ales Ityn.
Ales Ityn,Sapphò * miſeros decantat amores
Hactenus,& media cætera nocte ſilent.
Eſt nitidus,uitroq; magis perlucidus amnis,
Fons ſacer,hunc multi numen habere putant.
Quem ſupra ramos extendit aquatica lotos
* Vda nemus:tenero ceſpite terra uiret.
Hic ego cum feſſos poſuiſſem flebilis artus,
Formoſus puer eſt uiſus adeſſe mihi.
Conſtitit,& dixit,quæ nunc non ignibus æquis,
Vreris,Ambracia eſt terra petenda tibi.
Phœbus ab excelſo,quantum patet,aſpicit æquor,
Actæum populi,Leucadiumq; uocant.
Hinc ſe Deucalion Pyrrhæ ſuccenſus amore
Miſit,& illæſo corpore preſſit aquas.
Nec mora,* iuſſus amans tetigit lætiſſima Pyrrhæ,
Pectora,Deucalion igne leuatus erat.
Hanc legem locus ille tenet,pete protinus altam
Leucada,nec ſaxo deſiluiſſe time.
Vt monuit,cum uoce abijt,ego territa ſurgo,

* Pie.

* Deſertos cantat.

* una nemus

* Verſus amor fugit lætiſſima merſi

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec grauidæ lachrymas continuere genæ.
Ibimus ò Nymphæ, monstrataq; saxa petemus,
Sit procul insano uictus amore timor.
Quicquid erit, melius quàm nunc erit, aura subito,
Et mea non magnum corpora pondus habent.
Tu quoq; mollis amor pennas suppone cadenti,
Ne sim Leucadiæ mortua crimen aquæ.
Inde chelyn Phœbo communia munera ponam,
Et sub ea uersus unus & alter erit.
Grata lyram posuit tibi Phœbe poëtica Sappho,
Conuenit illa mihi, conuenit illa tibi.
Cur nunc Actiacas miseram me mittis ad oras,
Cum profugum poßis * ipse referre pedem? * Inde.
Tu mihi Leucadia potes esse salubrior unda,
Et formæ meritis tu mihi Phœbus eris.
An potes ò scopulis, undaq; ferocior illa,
Si moriar, titulum mortis habere meæ?
O' quantum melius iungi mea pectora tecum,
Quàm poterant saxis præcipitanda dari.
Hæc sunt illa Phaon, quæ tu laudare solebas,
Visaq; sunt toties ingeniosa tibi.
Nunc uellem facunda forem, dolor artibus obstat,
Ingeniumq; meis substitit omne malis.
Non mihi respondent ueteres in carmina uires.
Plectra dolore tacent, muta dolore lyra est.
Lesbides æquoreæ * nupturæ, nuptaq; proles, * nupturaq;
Lesbides Aeonia nomina dicta lyra,
Lesbides, infamem quæ me fecistis * amare, * Amatæ.
Desinite ad citharas turba uenire meas.

Abstulit

Ayuntamiento de Madrid

Abstulit omne Phaon, quod uobis ante placebat,
Me miseram, dixi * quæ modo pene, meus. * Quam.
Efficite ut redeat, Vates quoq; uestra redibit:
Ingenio uires ille dat, ille rapit.
Hæc qd * ego? an precibus pectus ne agreste mouetur? * Ago precibus.
An riget, & zephyri uerba caduca ferunt?
Qui mea uerba ferunt, uellem tua uela referrent.
Hoc te, si saperes, lente decebat opus.
Siue redis, puppiq; tuæ uotiua parantur
Munera, quid laceras pectora nostra mora?
Solue ratem, Venus orta mari, mare præstat eunti.
Aura dabit cursum, tu modo solue ratem.
Ipse gubernabit residens in puppe Cupido,
Ipse dabit tenera uela, legetq; manu.
Siue iuuat longe fugisse Pelasgida Sapphon,
Non tamen inuenies, cur ego digna fuga.
O' saltem miseræ crudelis epistola dicat,
Vt mihi Leucadiæ fata petantur aquæ.

SAPPHVS EPISTOLAE FINIS.

DE SAPPHVS PATRIA ET MORIBVS EX SVIDA.

Appho patre Simone nata est, ut alij Eunomio, ut alij Erigyo, ut alij Ecryto, ut alij Semo, ut alij Camone, Etarcho alij, nonnulli Scamandronimo, quibus astipulatur Herodotus: matre autem Cleïde, Lesbia ex Ereso lyrica, quadragesima secũda

Ayuntamiento de Madrid

da Olympiade, quo tempore & Alcæus, & Stesichorus, & Pittacus floruit. Tres fratres habuit, Larychũ, Charaxum, Eurygium. Cercolæ uiro Andrio ditißimo nupsit, cui filiam peperit Cleïda nomine. Amicas treis, Atthidem, Thelesippam, Megaram habuit, quibus ad libidinem usa dicitur. Discipulas Anagoram Milesiam, Congylam Colophoniam, Eunicam Salaminiam. Scripsit libros lyricos nouem, Prima plectrum reperit, Scripsit Epigrammata, Elegias, Iambos, & Nenias.

Sapphò Lesbia ex Mitylene psaltria, hæc amore Phaonis Mitylenæi ex Leucade sese demersit in pelagus: quidam uerò & lyricum carmen huius esse conscripserunt.

ANTIPATER SIDONIVS.

Dulcia Mnemosyne demirans carmina Sapphûs
Quæsiuit decima Pieris unde foret.

AVSONIVS.

Lesbia Pierijs Sapphò soror addita musis
ἐιμ' αὕτη λυρικῶυ ἀονίδωυ δεκάτη.

PAPINIVS.

Stesichorusq́; ferox, saltusq́; ingreßa uiriles
Non formidata temeraria Leucade Sapphò.

HORATIVS.

Viuuntq́; commißi calores.
Aeoliæ fidibus puellæ.

SABINVS Poëta, Ouidij temporibus scripsit epistolas, quibus Vlysses, Penelope, Hippolytus, Phedræ, Aeneas Didoni, Demophoon Phyllidi, Iason Hypsipyle,

Ayuntamiento de Madrid

Hypsipyle, Phaon Sapphoni respondent. Sed non extant. Nam tres hæ quæ habentur, mihi non modo non uidentur Sabini, sed ne excellentis quidem cuiusquam Poëte. Imò centum, & quatuor uersus insertos in epistola Paridis ad Helenam ab eo uersu: Nec tamen est mirum, usq; ad illum, Credis & hoc nobis, censeo non esse Ouidij. Sunt enim duri, nec digni diuino Nasonis ingenio. Tum si Ouidij illi essent, non idem in eadem epistola repetisset his uersibus:

Cum Venus, & Iuno, Pallasq; in uallibus Idæ
Corpora iudicio supposuere meo.

Erant præterea & alij duo statim post illum uersum, Sed Nymphis etiam curaq;, amorq; fui, quos ego subtraxi, tum quia nullum omnino habent sensum, tum etiam, quia sine illis cohæret materia. hi uero sunt.

Quas super Oenonem faciem mutarer in orbem,
Nec Priamo est ad te dignior ulla nurus.

Ouidius ipse de Sabino hæc in libro secundo Elegiarũ:

Quàm cito de toto redijt celer orbe Sabinus,
Scriptaq; diuersis rettulit illa locis.

Candida Penelópe signum cognouit Vlyßis,
Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo.
Iam pius Aeneas miseræ rescripsit Elisæ,
Quodq; legat Phyllis, si modo uiuit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera uenit.
Dat notam Phœbo Lesbis amica lyram.

Idem de Ponto lib. III. in Inuidos.

Et qui Penelópe rescribere iußit Vlyssem
Errantem sæuo per duo lustra mari.

Quiq;

Supra pagina 81 pagina 84

elegia 18. ad Macrum

ille

Elegia 15. q̃ est finalis

Ayuntamiento de Madrid

Quiq; ſuam Troezena, imperfectumq; dierum
Deſeruit celeri morte Sabinus opus.

RESCRIPTIO VLYSSIS AD PENELOPEN.

PErtulit ad miſerum tandem tua caſus Vlyſſem
Penelope chartis uerba notata pijs.
Agnoui caramq; manum, gemmasq; fideles,
Solamen longis illa fuere malis.
Arguis ut lentum: mallem quoq; forſitan eſſe,
Quàm tibi quæq; tuli dicere, quæq; feram.
Non hoc obiecit mihi Græcia, cum mea fictus
Detinuit patrio littore uela furor.
Sed thalamis nec uelle tuis, nec poſſe carere,
Cauſaq; fingendæ tu mihi mentis eras.
Nil tibi reſcribam curas, properemq; uenire,
Dum propero, aduerſi uela tulere noti.
Non me Troia tenet Grais odioſa puellis:
Iam cinis, & tantum flebile Troia ſolum.
Deiphobusq; iacet, iacet Aſius, & iacet Hector,
Et quicunq; tui cauſa timoris erant.
Euaſi, & Thracum cæſo duce prælia Rheſo,
In mea captiuis caſtra reuectus equis.
Tutus & è media Phrygiæ Tritonidos aræ
Fatalis palmæ pignora capta tuli.
Nec timui commiſſus equo, male ſedula quamuis
Clamabat Vates, uritè Troës equum,
Vrite, mendaci cælantur robore Achiui,
Et Phrygas in miſeros ultima bella ferunt.

Perdiderat

Ayuntamiento de Madrid

Perdiderat tumuli ſupremum munus Achilles,
Sed Thetidi eſt humeris redditus ille meis.
Nec laudem Danai tanto renuere labori.
Erepti pretium corporis arma tuli.
Quid refert? pelago ſunt obruta: non mihi claſſes,
Non ſocij ſuperant, omnia pontus habet.
Solus adhuc mecum, qui me tot caſibus unus
Durauit, patiens ad mala perſtat Amor.
Illum non auidis canibus Nereïa uirgo
Fregit, non tumidis torta Charybdis aquis,
Non ferus Antiphates, nec in uno corpore diſcors
Parthenope blandis inſidioſa modis.
Non quod Colchiacas artes tentauerit herbis,
Non quòd ſolennes altera diua toros.
Vtraq; ſe nobis mortalia demere fila
Spondebat, ſtygias utraq; pòſſe uias,
Te tamen hac etiam ſpreta meracde petiui
Paſſurus terra tot mala, totq; mari.
Sed tu fœmineo nunc forſan nomine tacta
Non ſeaura leges cætera uerba mea.
Quæq; mihi Ciræ, quæ ſit mihi cauſa Calypſo,
Iandudum ignoto ſollicitere metu.
Certe ego cum Antinoũ, Polybumq;, Medontaq; legi,
Heu toto ſanguis corpore nullus erat.
Tot iuuenes inter tot uina liquentia ſemper,
Hei mihi quid credam? pignore caſta manes.
Cur'ue placent ulli, ſi ſunt in fletibus ora?
Deperit & lachrymis non decor iſte tibi?
Pacta quoq; es thalamo, niſi mendax tela moretur.

Ayuntamiento de Madrid

Et cœptum reuocas pallida semper opus.
Ars pia, sed quoties oculos frustrabere lana,
Suæssum toties ars dabit ista tibi,
Ah melius Polyphemo tuo superatus in antrō
Fuissem ingratos ad mala tanta dies.
Threicio melius cecidissem milite uictus,
Ismaron errantes cum tenuere rates.
Crudelem'ue illo satiassem tempore ditem
Quo redij Stygijs fata moratus aquis.
✱ ælat. Vidi ubi nequicquam quod me tua littera✱ cessat
Sospes digresso quæ mihi mater erat.
Rettulit illa domus eadem mala, méq; querentem
Fugit, ab amplexu ter resoluta meo.
Phylaciden uidi, contemptis sordibus ille
Primus in Hectoreas intulit arma domos.
Felix laudata cum coniuge, læta per umbras
Illa suum sorte sit comitata uirum
Necdum illi Lachesis dictos numerauerat annos,
Sed iuuat ante suum sic cecidisse diem.
Vidi, nec lachrymas oculi tenuere cadentes,
Deformem Atriden (hei mihi) cæde noua.
Illum Troia uirum non læserat, ille ferentem
Nauplion, Euboicos transieratq; sinus.
Quid refert? animam per uulnera mille profudit
Iam reduci soluens debita uota Ioui.
Tyndaris has illi lætas prō fœdere pœnas
Struxerat, externos ipsa secuta uiros.
Ah mihi quid prodest, captiuas Teucridas inter
Cum staret coniux Hectoris, atq; soror

Defectis

Ayuntamiento de Madrid

Defectis Hecubam potui legisse sub annis
Ne tibi suspectus pellicis esset amor.
Prima meis omen metuendum puppibus illa
Fecit, non membris ipsa reperta suis.
Latratu miseras finiuit mœsta querelas,
Et stetit in rabidam protinus acta canem.
Prodigio tali placidum Thetis abstulit æquor,
Aeolus infusis incubuitq; notis.
Peruagus hinc toto non felix differor orbe,
Et quacunq; uocat fluctus & aura feror.
Sed si Tiresias tam læti prouidus augur,
Quàm uerax uates in mala nostra fuit,
Et terra, & pelago quicquid mihi triste canebat
Emensus, fato iam meliore uagor.
Iam mihi nescio quo comitem se in littore iungit
Pallas, & hospitibus per loca tuta trahit.
Nunc primum Pallas uersæ post funera Troiæ
Visa mihi medium temporis ira tulit.
Quicquid Oïlides commiserat, omnibus unus
Peccauit, Danais omnibus ira nocens.
Nec te Tydide, alius modo nouerat arma,
Eximit, errato tu quoq; ab orbe uenis.
Non Telamone satum capta de coniuge Teucrum,
Non ipsum, pro quo mille fuere rates.
Felix Pliseides, quacunq; in sorte fuisti,
Coniuge cum chara, non grauis illa fuit.
Seu uenti fœre moras, siue æquora uobis,
Ad nulla est uester damna retentus amor.
Oscula nec uenti certe tenuere, nec undæ

Ayuntamiento de Madrid

Promptaq; in amplexus brachia semper erant,
Sic utinam errarem, faeres tu mollia coniux
Aequora, te socia nul mihi triste foret.
Nunc quoq; Telemacho tecum mihi sospite tecto
Omnia sunt animo iam leuiora mala.
Quem tamen infestas rursus queror ire per undas
Heraleam Sparten, Nestoreamq; Pylon.
Ingrata est pietas, cui tanta pericula subsunt.
Nam male commissus fluctibus ipse fuit.
Sed labor in fine est, occursum in littore Vates
Dixit, in amplexus chare ferere tuos.
Noscendus soli ueniam tibi, tu preme solers
Laeticiam, & tacito gaudia conde sinu.
Non ui certandum, nec aperta in bella ruendum.
Sic oecinit laurus ire monere suas.
Forsitan ante dapes, interq; uacantia uina
Vltoris pharetris utile tempus erit.
Et modo despectum subito mirentur Vlyssem.
Heu precor, ut properet ille uenire dies.
Antiqui renouet qui laetus faedera lecti,
Et tandem incipias coniuge chara frui.

23 PHYLLIDI DEMOPHOON.

PHyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe.
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec faec Demophoon alia nec coniuge captus,
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas,
Impuleritq; ignes forsitan ille tuos.

Turpe

Ayuntamiento de Madrid

Turpe pati nobis, regno ferus expulit hospes,
Nunc illi finem longa senecta dedit.
Qui modo peltiferas fudit Meotidas armis,
Alcide magni non minor esse comes.
Qui soërum Minoa graui sibi fecit ab hoste
Mirantem monstri cornua uicta sui.
Arguor exilij, quem credis, causa fuisse,
Nec tacitum frater, nec sinit esse reum.
Dum thalamos (inquit) dilectæ Phyllidos urges,
Et tuuss externo æssat in igne furor.
Fluxere interea pede tempora lapsa fugaci,
Præuenutq; tuas flebilis hora moras.
Forsitan aut nondum factis occurrere rebus,
At poteras factis utilis esse tamen.
Cum potiora tibi Rhodopeia regna fuere,
Quæq; magis regnis cara puella fuit.
Intonat his Athamas, eadem mox obijcit Aethra
Infelix functæ iam prope sortis anus.
Et quod non condant nati sua lumina palmæ,
Fecisse hic nostras arguit usq; moras.
Non equidem infiteor, multum clamauit uterq;
Staret Threicijs cum mihi puppis aquis.
Poscunt Demophoon, quid æssas carbasa uentis?
Demophoon patrios respiæ iure Deos.
Respiæ & exemplum, qua gaudes, Phyllida sume,
Sic amat, ut terra nolit abire sua.
Vtq; redire uelis, non ut comitetur euntem
Te rogat, & præfert Barbara regna tuis.
Me tamen hic inter tacitum conuitia sæpe

Ayuntamiento de Madrid

Aduersis memini uota tulisse notis.
Sæpe abitura tuo ponentem brachia collo
Gauisum in fluctus æquora mota truces.
Nec metuam hoc ipso coram genitore fateri.
Libertas meritis est mihi facta tuis.
Dices non duro dilectam Phyllida liqui
Pectore, nec præceps uela ferenda dedi,
Et fleui, & flentem solando sæpe, remansi,
Cum staret cursus iam mihi certa dies.
Deniq; Threicia ueni rate, non dare Phyllis
Quam potuit, iussit tardius ire ratem.
Ignosce, & fasso, memor es Minoidos ipse.
Antiquus necdum pectore cessit amor.
Et quoties oculis circundat sydera dixit,
Quæ fulget cœlo, nostra puella fuit.
Illum dilecta Bacchus sibi cedere iussit
Coniuge, desertæ crimen at ille subit.
Exemploq; patris periurus dicor, & ipse,
Nec quæris causas Sithoni dura moræ,
Nec satis ampla putas redituri pignora, si me
Non amor alterius, non amor ullus habet.
Nulla'ne fama tibi turbatos Phylli penates
Theseos, & miseræ rettulit acta domus?
Non laqueos audis chari me flere parentis?
Flebilior laqueis hei mihi causa subest.
Non fratrem Hippolytum, cecidit miserabilis ille
Præceps attonitus per freta raptus equis.
Non tamen exauso reditus, licet undiq; fata
Accumulent causas, tempora parua peto.

Thesea

Ayuntamiento de Madrid

Thesea, quod superest, patrem tumulabimus ante,
Succedat tumulo non sine honore decens.
Da spatium, ueniamq; peto, non perfidus absum,
Nec mihi iam terra tutior ulla tua est.
Quicquid mite fuit post diruta pergama quicquid
Aut bella, aut pelagi detinuere moræ,
Sola fuit Thrace, patria quoq; iactor in illa.
Auxilium superest casibus una meis.
Si modo mens eadem, nec quod sit iam mihi diues
Regia Cecropia non minor arce mouet.
Nec patris offendunt casus, nec crimina matris,
Nec iam non felix omine Demophoon.
Quid si Phœbeam peterem te coniuge Troiam?
Perq; annos sequerer bella gerenda decem?
Penelopen audis, toto laudatur in orbe,
Exemplum fidi non leue facta tori.
Illa pie (sic rumor ait) mendacia telæ
Struxit, & instantes distulit arte toros.
Cum properata palàm reuocaret stamina noctis,
Atq; iterum in lanas omne rediret opus.
At tua ne fugiant spreti connubia Thraces
Phylli times, ulli nubere dura potes?
Estq; tibi pectus aliusquam accedere tedas?
Obstat perfidiæ nec metus iste tuæ?
O' tibi quantus erit facti rubor, ah tibi quantus
Tum dolor, aspicies cum mea uela procul.
Damnabisq; tuos sero temeraria questus.
Demophoon, dices, hei mihi fidus erat.
Demophoon * reddit, & sæuos forsitan euros

* redit huc.

Ayuntamiento de Madrid

Passus, & hybernas dum quoq; currit aquas.
Ah cur nescio quam properauimus hei mihi alpam,
Rupi, quam ruptam sum mihi questa fidem.
Sic tamen ah potius, sic perstes, quàm mihi de te
Vlterior tangat pectora Phylli dolor.
Quos tibi (me miserum) laqueos? quæ fata minaris?
Et nimis audaces gens habet ista Deos.
Parce precor, * flãmasq; domus mihi crimen habẽtis, * famamq;.
Perfidiæ, gemina ne preme dura nota.
Excuset patrem fatis in parte relicta
Gnosis, non merui, cur ferar ipse noens.
Nunc uenti mea uerba ferant, qui uela tulerunt,
Est animus reditus, sed pia causa tenet.

24. PARIS OENONE.

QVæ satis apta tibi tam iuste Nympha querenti
Rescribam fateor quærere uerba manum.
Quærit, nec subeunt, sentit sua crimina tantum,
Soluere quæ sentit, non sinit alter amor,
Si leuat hic iras, ipso me iudice damnor,
Quid refert? causa tu meliore cares.
Damnatumq; tibi non sub sua iura Cupido
Retrahit, alterius sic quoq; præda sumus.
Prima meis tu pacta tõris, fassusq; iuuentam
Te primum acepta est coniuge noster amor.
Nondum tantus eram, quo me genitore superbum
Arguis, hoc dominus tunc retinendus eram.
Non ego Deiphobum sperabam, aut Hectora fratrem,
Cum pastos agerem te comitante greges.

Reginamq;

Ayuntamiento de Madrid

Reginamq; Heauben nisi matris nomine noram,
Et fueras illi digna manere nurus.
Sed non est rationis amor: te consule Nympha
Læsa es, & læsam scribis amare tamen.
Cumq; petant Satyri connubia, cum tua Panes,
Deiectæ memor es, tu tamen usq; facis.
Adde quòd hic fatis amor est adiutus, & illum,
Præscia uenturi uiderat ante soror.
Nondum Tyndaridos nomen mihi sederat aure,
Nec cecinit Graïos illa uocare uiros.
Omnia uera uides, superant mea uulnera tantum,
Vtq; tuam supplex poscere cogor opem.
Te penes arbitrium nostræ uitæq;, necisq;,
Victuri iam nunc pectora sume tibi.
Fleuisti, memini, tamen hac in uoce canentis,
Et mala dixisti sint precor ista procul.
Nec sic fata ferant, tulerint sic cætera quamuis,
Vt poßim Oenone perdere læsa Parim.
Tot superare metus qui me, nec credere cogit,
Ignoscas, idem te quoq; fallit amor.
Imperat ille Deus, cum uult in cornua tauri,
Cum uult in pennas destruit ille Iouem.
Non foret in terris tanto miranda decore,
Tyndaris, heu flammis nata puella meis:
Si sua non cycno mutasset Iuppiter ora,
Fluxerat in Danaës aureus ante sinus.
Piniferamq; Iden falsus lustrauerat ales,
Inter Agenoreas constiteratq; boues.
Victorem Alciden dominæ quis pensa tenere

Ayuntamiento de Madrid

Crederet? at lanas nere coëgit amor.
Dicitur & Coæ sedisse in ueste puellæ,
Illa Cleonæo tecta leone fuit.
Te memini Phœbum Oenone (mea crimina dico)
Fugisse, & nostros præposuisse toros.
Non ego præstabam Phœbo, sed tela Cupido
His in te uolüit legibus ire sua.
Consuluere tamen digna tua pellice damna,
Quam tibi prætulimus nata puella Ioue est.
Sed quòd nata Ioue est minimum me tangit in illa,
Quòd non est facies pulchrior ulla, nocet.
Atq; utinam formæ iudex incallidus essem,
Creditus Idæis Pegasi nympha iugis.
Non mihi Iunonis, nec obesset Pallados ira,
Laudata est oculis quòd Cytherea meis.
Diuidit hæc alijs flammas celeresq; paresq;
Vt libitum est nati temperat ipsa faces.
Non tamen eualuit uitare domestica tela,
Quos alijs arcus & sibi dura tulit,
Deprensa coniux illa in Mauorte dolebat.
Testibus hic diuis cum Ioue questus erat.
Iam dolet & Mauors terras, ultroq; reliquit:
Prætulit Anchisen hic abitura suum.
Anchisen propter uoluit formosa uideri,
Visaq; post latam iacuit ulta deam.
Quid mirum est potuisse Pari sucurrere amori,
Immunis sub quo non fuit ipse Paris?
Quam læsus Menelaus amat, non læsus amaui,
Adijce non læso quòd comes ipsa fuit.

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et magnos uideo cogi mihi rapta tumultus,
Armataq; petunt Pergama mille rates.
Non uereor belli ne non sit causa probanda.
Est illi facies digna mouere duces.
Si mihi nulla fides, armatos respice Atridas,
Quam sibi sic repetunt, sic metuenda mihi est.
Quòd si uertendæ spem mentis concipis huius,
Cur cessant herbæ? carmina cur'ue tua?
Cum te nec Phœbi solertior artibus ulla est,
Phœbeæq; Hecates somnia uera uides.
Tecum syderibus, tecum deducere lunam,
Nubibus & meminì surripuisse diem.
Pascebam tauros, interq; armenta leones,
Obstupui placidos uocibus ire tuis.
Quid retro Xanthum? retro Simoenta uocatum
Adijciam cursus non tenuisse suos?
Ipse pater seu rem natæ male tutus haberet,
Cantatus quoties restitit inter aquas.
Nunc locus Oenone est, nunc illas tende, parauit
Siue tuos ignes pellere, siue meos.

FINIS.

PHYLLIDI DEMOPHOON. 25.

Phyllidi Demophoon patria dimittit ab urbe.
Et patriam meminit muneris esse tui.
Nec fuit Demophoon alia nec coniuge captus,
Sed tam non felix, quàm tibi notus erat.
Thesea, quo socero nequicquam Phylli timebas,
Impuleritq; ignes forsitan ille tuos.

sup folio 148. hanc inveries integram

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, SIVE AMORVM LIBER PRIMVS.

ELEGIA PRIMA.

Quemadmodũ a Cupidine pro bellis, amores scribere coactus sit.

QVI MODO Nasonis fueramus quinq; libelli,
Tres sumus, hoc illi prætulit auctor opus.
Vt iam nulla tibi non sit legisse voluptas,
At leuior demptis pœna duobus erit.
Arma graui numero, uiolentaq; bella parabam
Aedere, materia conuenente modis.
Par erat inferior uersus, risisse Cupido
Dicitur, atq; unum surripuisse pedem.
Quis tibi sæue puer dedit hoc in carmine iuris?
Pieridum Vates, non tua turba sumus.
Quid, si præripiat flauæ Venus arma Mineruæ,
Ventilet accensas flaua Minerua faces?
Quis probet in syluis Cererem regnare iugosis?
Lege pharetratæ uirginis arua coli?
Crinibus insignem quis acuta aspide Phœbum
Instruat, Aonam Marte mouente lyram?
Sunt tibi magna puer, numiumq; potentia regna.
Cur opus affectas ambitiose nouum?
An, quod ubiq;, tuum est? tua sunt Heliconia Tempe?

Ayuntamiento de Madrid

Vix etiam Phœbo iam lyra tuta sua est.
Cum bene surrexit uersu noua pagina primo,
At tenuat neruos protinus ille meos.
Nec mihi materia est numeris leuioribus apta,
Aut puer, aut longas compta puella comas.
Questus eram, pharetra cum protinus ille soluta,
Legit in exitium spicula facta meum.
Lunauitq; genu sinuosum fortiter arcum,
Quodq; canas Vates accipe dixit opus.
Me miserum, certas habuit puer ille sagittas.
Vror & in uacuo pectore regnat amor.
Sex mihi surgat opus numeris, in quinq; residat,
Ferrea cum uestris bella ualete modis.
Cingere littorea flauentia tempora myrto,
Musa per undenos emodulanda pedes.

ELEGIA II.

Quod primo amore correptus, in triumphum duci se a Cupidine patiatur.

ESse quid hoc dicam, quòd tam mihi dura uidentur
Strata? neq; in lecto pallia nostra sedent?
Et uacuus somno noctem, quàm longa, peregi,
Lassaq; uersati corporis ossa dolent.
Nam puto sentirem, si quo tentarer amore,
An subit, & tacita callidus arte nocet?
Sic erat, hæserunt tenues in corde sagittæ,
Et possessa ferus pectora uersat Amor.
Cedimus? an subitum luctando accendimus ignem?
Cedamus, leue fit, quod bene fertur, onus.
Vidi ego iactatus mota face crescere flammas,
Et uidi nullo concutiente mori.

Verbera

Ayuntamiento de Madrid

Verbera plura ferunt, quàm quōs iuuat usus aratri,
Detrectant pressi dum iuga prima boues,
Asper equus duris contunditur ora lupatis,
Frena minus sentit, quisquis ad arma facit.
Acrius inuitos, multoq́; ferocius urget,
Quàm qui seruitium ferre fatentur, amor.
En ego confiteor, tua sum noua præda Cupido,
Porrigimus uictas ad tua*iura manus.
*uincla. Nil opus est bello, ueniam, pacemq́; rogamus,
Non tibi laus, armis uictus inermis, ero.
Necte comam myrto, maternas iunge columbas.
Qui deceant, currus uitricus ipse dabit.
Inq́; dato curru populo clamante triumphum,
Stabis, & adiunctas arte mouebis aues.
Ducentur capti iuuenes, captæq́; puellæ,
Hæc tibi magnificus pompa triumphus erit.
Ipse ego præda recens, factum modo uulnus habebo,
Et noua captiua uincula mente feram.
*reuictis. Mens bona ducetur manibus post terga*retortis,
Et pudor, & castris quicquid amoris obest.
Omnia te metuent, ad te sua brachia tendent,
Vulgus Iò magna uoce triumphe canet.
Blanditiæ comites tibi erunt, terrorq́;, furorq́;,
Assidue partes turba secuta tuas.
His tu militibus superas hominesq́;, Deosq́;,
Hæc tibi si demas commoda, nudus eris.
Læta triumphanti de summo mater olympo
Plaudet, & appositas sparget in ora rosas.
*gemina. Tu penna, pulchros*gemma uariante capillos,

Ibis

Ibis in auratis aureus ipse rotis.
Tum quoq; non pauꝗs (si te bene nouimus) ures,
Tunc quoq; præteriens uulnera multa dabis.
Non possunt (licet ipse uelis) æssare sagittæ,
Feruida uicino flamma uapore noæt.
Talis erat domita Bacchus Gangetide terra,
Tu grauis alitibus, tigribus ille fuit.
Ergo, cum possim sacri pars esse triumphi,
Parce tuas in me perdere uictor opes.
Aspice cognati felicia Cæsaris arma,
Qua uicit, uictos protegit ille manu.

ELEGIA III.

Ad amicam.

IVsta precor, quæ me nuper prædata puella est,
Aut amet, aut faciat aut ego semper amem.
Ah nimium uolui, tantum patiatur amari,
Audierit nostras tot Cytherea preces.
Accipe, per longos tibi qui deseruiat annos,
Accipe, qui pura norit amare fide.
Si me non ueterum commendant magna parentum
Nomina, si nostri sanguinis autor eques.
Nec meus innumeris renouatur campus aratris,
Temperat & sumptus parcus uterq; parens
At Phœbus, comitesq; nouem * iurisq; repertor,
Hoc faciunt, & me qui tibi donat amor.
Et non cessuri nisi Dis sine crimine mores,
Nudaq; simplicitas, purpureusq; pudor.
Non mihi mille placent, non sum desertor amoris,
Tu mihi (si qua fides) aura perennis eris.

* uitisq;.

Tecum

Ayuntamiento de Madrid

Tecum, quos dederint annos mihi fila sororum,
Viuere contingat, teq; dolente mori.
Te mihi materiam felicem in carmina præbe,
Proueniant causæ carmina digna tuæ.
Carmine nomen habet exterrita cornibus Io,
Et quam fluminea lusit adulter aue.
Quæq; super pontum simulato uecta iuuencō,
Virginea tenuit cornua falsa manu.
Nos quoq; per totum pariter cantabimur orbem,
Iunctaq; semper erunt nomina nostra tuis.

ELEGIA IIII.

Amicā, qua arte, quibusve nutibus in cœna præsente viro vti debeat, admonet.

VIr tuus est epulas nobiscum aditurus easdem
Vltima cœna tuo sit, precor illa uiro.
Ergo ego dilectam tantum conuiua puellam
Aspiciam? tangi quem iuuet, alter erit?
Alteriusq; sinu dextram subiecta fouebis?
Inijciet collo, cum uolet, ille manum?
Desine mirari, posito quòd candida uino,
Atracis ambiguos traxit in arma uiros.
Nec mihi sylua domus, nec equo mea membra cohærēt,
Vix à te uideor posse tenere manus,
Quæ tibi sunt facienda, tamen cognosce, nec curis,
Da mea, nec tepidis uerba ferenda notis.
Ante ueni, quàm uir, nec quid si ueneris ante,
Possit agi, uideo, sed tamen ante ueni.
Cum premet ille torum, uultu comes ipsa modesto,
Ibis, ut acumbas, clàm mihi tange pedem.
Me specta, nutusq; meos, uultumq; loquacem,

Excipe

Ayuntamiento de Madrid

Excipe furtiuas, & refer ipsa, notas.
Verba supercilijs sine uōce loquentia dicam:
Verba leges digitis, uerba notata mero.
Cum tibi sucurret Veneris lasciuia nōstræ,
Purpureas tenero pollice tange genas.
Si quid erit, de me tacita quod mente loquaris,
Pendeat extrema mollis ab aure manus:
Cum tibi quæ faciam, mea lux, dicam'ue, placebunt,
Versetur digitis annulus usq; tuis.
Tange manu mensam, tangunt quo more precantes
Optabis merito cum mala multa uiro.
Quod tibi misauerit, sapias, bibat ipse iubeto.
Tu puerum leuiter posce, quōd ipsa uoles.
Quæ tu reddideris, ego primus pocula sumam.
Et qua tu biberis, hac ego parte bibam.
Si tibi forte dabit, quos prægustauerit ipse,
Reijce libatos illius ore cibos.
Nec premat ille suis finito tua cōlla lacertis,
Mite nec in rigido pectore pone caput.
Nec sinus admittat digitos, habiles'ue papillæ:
Oscula precipue nulla dedisse uelis.
Oscula si dederis, fiam manifestus amatōr,
Et dicam, mea sunt, inijciamq; manus.
Hæc tamen aspiciam, sed quæ bene pallia cælant
Illa mihi cæci causa timoris erunt.
Nec femori committe femur, nec crure cohære,
Nec tenerum durō cum pede iunge pedem.
Multa miser timeo, quia feci multa proterue.
Exemplique metu torqueor ipse mei.

Ayuntamiento de Madrid

Sæpe mihi, dominæq; meæ properata uoluptas
Veste subiniecta dulce peregit opus.
Hoc tu non facies, sed ne fecisse puteris,
Conscia de tergo pallia deme tuo.
Vir bibat usq; roga, precibus tamen oscula desint,
Dumq; bibet, furtim (si potes) adde merum.
Si bene compositus somno, uinoq; iacebit,
Consilium nobis resq;, locusq; dabunt.
Cum surges abitura domum, surgemus & omnes,
In medium turbæ, fac memor agmen eas.
Agmine me inuenies, aut inuenieris in illo:
Quicquid ibi poteris tangere, tange mei.
Me miserum monui, paucis quod prosit in horis,
Separor à domina nocte iubente mea.
Nocte uir includet, lachrymis ego mœstus obortis,
Quà licet, ad sæuas prosequar usq; fores.
Oscula iam sumet, iam non tantum oscula sumet.
Quod mihi das furtim, iure coacta dabis.
Verum inuita dato, potes hoc, similisq; coactæ,
Blanditiæ taceant, sitq; maligna Venus.
Si mea uota ualent, illum quoq; ne iuuet, opto,
Sin minus, at certe te iuuet inde nihil.
Sed quæcunq; tamen noctem Fortuna sequatur,
Cras mihi constanti uoce dedisse nega.

ELEGIA V.

Corinnæ concubitus.

AEstus erat, mediamq; dies exegerat horam,
Apposui medio membra * lauanda toro.
Pars adaperta fuit, pars altera clausa fenestræ,

* leuanda.

Quale

Quale ferè syluæ lumen habere solent.
Qualia subluænt fugiente crepuscula Phœbo,
Aut ubi nox abijt, nec tamen orta dies.
Illa uerecundis lux est præbenda puellis,
Quà timidus latebras speret habere pudor.
Ecce Corinna uenit tunica uelata recincta,
Candida diuidua colla tegente coma.
Qualiter in thalamos formosa Semiramis isse
Dicitur, & multis Laïs amata *uiris.
Diripui tunicam, nec multum rara noæbat.
Pugnabat tunica se tamen illa tegi.
Quæ cum ita pugnaret, tanquam quæ uinœre nollet,
Victa est non ægre proditione sua,
Vt stetit ante oculos posito uelamine nostros,
In toto nusquam corpore menda fuit.
Quos humeros, quales uidi, tetigiq; lacertos?
Forma papillarum quàm fuit apta premi?
Quàm castigato planus sub pectore uenter?
Quantum & quale latus? quàm iuuenile femur?
Singula quid referam? nil non laudabile uidi,
Et nudam preßi corpus ad usq; meum.
Cætera quis nescit? laßi requieuimus ambo:
Proueniant medij sic mihi sæpe dies.

*procis.

Laïs Corinthia meretrix speciosissima.

Gel. Lib. 1. Cap. 8 Laïs meretrix.

ELEGIA VI.

Ad ianitorem, vt fores sibi aperiat.

IAnitor indigne dura religate catena
Difficilem moto cardine pande forem.
Quod precor, exiguum est, aditu fac ianua paruo
Obliquum capiat semiadaperta latus.

Ayuntamiento de Madrid

Longus amor tales corpus tenuauit in usus,
Aptaq; subducto corpore membra dedit.
Ille per excubias custodum leniter ire
Monstrat, inoffensos dirigit ille pedes.
At quondam noctem, simulachraq; uana timebam,
Mirabar tenebris si quis iturus erat.
Risit, ut audiuit tenera cum matre Cupido,
Et leuiter fies tu quoq; fortis, ait.
Nec mora, uenit amor, non umbras nocte uolantes,
Non timeo strictas in mea fata manus.
Te nimium timeo lentum, tibi blandior uni,
Tu, me quo possis perdere, fulmen habes.
Aspiæ, ut inuideas, inimicaq; claustra relaxa,
Vda sit ut lachrymis ianua facta meis.
Certe ego, cum posita stares ad uerbera ueste,
Ad dominam pro te uerba tremente tuli.
Ergo quæ ualuit pro te quoq; gratia quondam,
(Heu facinus) pro me nunc ualet illa parum.
Redde uicem meritis, gratis licet esse quod opto.
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Excute, sic nunquam dura religere catena,
Nec tibi perpetuo serua bibatur aqua.
Ferreus orantem nequicquam ianitor audis,
Roboribus duris ianua fulta riget.
Vrbibus obsessis clausæ munimina portæ
Prosunt, in media pace quid arma times?
Quid faceres hosti, qui sic excludis amantem?
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Non ego militibus uenio comitatus, & armis,

Solus

Ayuntamiento de Madrid

Solus eram, si non sæuus adesset amor.
Hunc ego si cupiam, nunquam dimittere possum,
Ante uel à membris diuidar ipse meis.
Ergo amor, & modicum circum mea tempōra uinum
Mecum est, & madidis lapsa corona comis.
Arma quis hæc timeat? quis non eat obuius illis?
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Lentus es? an somnus, qui te male præbet amanti,
Verba dat in uentos aure repulsa tua?
At (memini) primo, cum te cœlare uolebam,
Peruigil in mediæ sydera noctis eras.
Forsitan & tecum tua nunc requiescit amica.
Heu meliōr quanto sors tua sorte mea est.
Dummodō sic, in me duræ transite catenæ
Tempōra noctis eunt, excute poste seram.
Fallimur? an uerso sonuerunt cardine postes,
Raucaq́; concussæ signa dedere fores?
Fallimur? impulsa est animoso ianua uento,
Heu mihi quàm longe spem tulit aura meam.
Si satis es raptæ borea memor Orithyiæ
Huc ades, & surdas flamine tunde fores.
Vrbe silent tota, uitreoq́; madentia rore,
Tempora noctis eunt, excute poste seram.
Aut ego iam ferroq́;, igniq́; *potentiōr ipsō, *paratiōr ipse.
Quam face sustineo, tecta superba petam.
Nox, & amor, uinumq́;, nihil moderabile suadent,
Illa pudore uacat, Liber, Amorq́; metu.
Omnia consumpsi, nec te precibusq́;, minisq́; *ò foribus.
Mouimus, *es foribus durior ipse tuis.

Ayuntamiento de Madrid

Nec te formosæ decuit seruare puellæ
Limina, sollicito carere dignus eras.
Iamq; pruinosos molitur Lucifer axes,
Inq; suum miseros excitat ales opus.
At tu non lætis detracta corona capillis,
Dura super tota limina nocte iacæ.
Tu dominæ, cum te proiectam mane uidebit,
Temporis absumpti tam male, testis eris.
Qualiscunq; uale, sentiq; abeuntis amorem
Lente, nec admisso turpis amante, uale.
Vos quoq; crudeles rigido cum limine postes,
Duraq; consertæ ligna ualete fores.

ELEGIA VII.

Ad pacandam amicam, quam verberauerat.

ADde manus in uincla meas, meruere catenas:
Dum furor omnis abit, si quis amicus adest.
Nam furor in dominam temeraria brachia mouit.
Flet mea uesana læsa puella manu.
Tunc ego uel charos potui uiolare parentes,
Sæua uel in sanctos uerbera ferre deos.
Quid? non & clypei dominus septemplicis Aiax!
Strauit deprensos lata per arua greges?
Et uindex in matre, patris malus ultor Orestes
Ausus in arcanas posere tela Deas?
Ergo, ego digestos potui lanuare capillos?
Nec dominam motæ dedecuere comæ?
Sic formosa fuit, talem Schœneïda dicam
Mænalias arcu sollicitasse feras.
Talis periuri promissaq; uelaq; Thesei

Fleuit

Ayuntamiento de Madrid

Fleuit præcipites Cressa tulisse notos.
Sic, nisi uittatis quod erat Cassandra capillis,
Procubuit templo casta Minerua tuo.
Quis mihi non demens? quis non mihi barbare dixit?
Ipsa nihil, pauido lingua retenta metu est.
Sed taciti fecere tamen conuitia uultus,
Egit me lachrymis ore silente reum.
Ante meos humeris uellem cecidisse lacertos.
Vtilius pot ui parte carere mei.
In mea uesanas habui dispendia uires?
Et potui pœnam fortis inire meam?
Quid mihi uobiscum cædis, scelerumq; ministræ?
Debita sacrilegæ uincla subite manus.
An, si pulsassem minimum de plebe quiritem,
Plecterer? in dominam ius mihi maius erit?
Peßima Tydides scelerum monimenta reliquit,
Ille Deam primus perculit, alter ego.
Et minus ille nocens, me quam profitebar amare,
Læsi, Tydides sæuus in hoste fuit.
I nunc, magnificos uictor molire triumphos,
Cinge comam lauro, uotaq; redde Ioui.
Quæq; tuos currus comitantum turba sequetur,
Clamet, iò forti uicta puella uiro est.
Ante eat effuso tristis captiua capillō,
Si sinerent læsæ candida colla genæ.
Aptius impreßis fuerat liuere labellis,
Et collum blandi dentis habere notam.
Deniq;, si tumidi ritu torrentis agebar,
Cæcaq; me prædam fecerat ira suam,

Ayuntamiento de Madrid

Nónne ſatis fuerat timidæ inclamaſſe puellæ?
Nec nimium rigidas intonuiſſe minas?
Aut tunicam ſumma deducere turpiter ora?
Vt mediam mediæ zona tuliſſet opem?
At nunc ſuſtinui raptis à fronte capillis
Ferreus ingenuas ungue notare genas.
Aſtitit illa* gemens, albo & ſine ſanguine uultu,
Cæduntur Parijs qualia ſaxa iugis.
Exanimes artus, & membra trementia uidi,
Vt cum populeas uentilat aura comas.
Vtq; leni zephyro gracilis uibratur arundo,
Summa'ue cum tepido ſtringitur unda noto.
Suſpenſæq; diu lachrymæ fluxere per ora,
Qualiter abiecta de nuue manat aqua.
Tunc ego me primum cœpi ſentire nocentem.
Sanguis erant lachrymæ, quas dabat illa, meus.
Ter tamen ante pedes uolui procumbere ſupplex,
Ter formidatas reppulit illa manus.
At tu, ne dubita, minuet uindicta dolorem,
Protinus in uultus unguibus ire* licet.
Nec noſtris oculis, nec noſtris parce capillis,
Quaslibet infirmas adiuuat ira manus.
Ne'ue mei ſceleris tam triſtia ſigna ſuperſint,
Pone recompoſitas in ſtatione comas.

* amens.

comparatio.

* meos.

ELEGIA VIII.

Execratur Lenam, quæ puellam ſuam meretricia arte inſtruebat.

EST quædam, quicunq; uolet cognoſcere lenam,
Audiat, eſt quædam nomine Dipſas anus,
Ex re nomen habet, nigri non illa parentem

Memnonis

Ayuntamiento de Madrid

Memnonis in roseis sobria uidit equis.
Illa magas arteis, Aeæaq́; carmina nouit,
Inq́; caput liquidas arte recuruat aquas.
Scit bene quid gramen, quid torto concita rhombo,
Litia, quid ualeat uirus amantis equæ.
Cum uoluit, toto glomerantur nubila cœlo,
Cum uoluit, puro fulget in orbe dies.
Sanguine (si qua fides) stillantia sydera uidi
Purpureus lunæ sanguine uultus erat.
Hanc ego nocturnas* uersam uolitare per umbras, * uiuam.
Suspicor, & pluma corpus anile tegi.
Suspicor, & fama est, oculis quoq; pupula duplex,
Fulminat, & geminum lumen ab orbe uenit.
Euocat antiquis proauos, atauosq́; sepulchris,
Et solidam longo carmine findit humum.
Hæc sibi proposuit thalamos uiolare pudicos,
Nec tamen eloquio lingua nocente caret.
Fors me sermoni testem dedit, illa monebat
Talia, me duplices occuluere fores.
Scis hera te mea lux iuueni placuisse beato,
Hæsit, & in uultu constitit usq; tuo.
Et cur non placeas? nulli tua forma secunda est,
Me miseram, dignus corpore cultus abest.
Tam felix esses, quàm formosißima, uellem.
Non ego te facta diuite pauper ero.
Stella tibi oppositi nocuit contraria Martis,
Mars abijt, signo nunc Venus apta tuo est.
Prosit* & adueniens, en aspice, diues amator, * ut.
Te cupit, & curæ, quid tibi desit, habet.

Ayuntamiento de Madrid

Est etiam facies, quæ se tibi comparet, illi.
Si te non emptam, uellet, emendus erat.
Erubuit, decet alba quidem pudor ora, sed iste,
Si simules, prodest, uerus obesse solet.
Cum bene deiectis gremium spectabis ocellis
Quantum quisq; ferat, respiciendus erit.
Forsitan inultæ Tatio regnante sabinæ,
Noluerint habiles pluribus esse uiris.
Nunc Mars externis animos exercet in armis,
Et Venus Aeneæ regnat in urbe sui.
Ludunt formosæ, casta est, quam nemo rogauit,
Aut si rusticitas non uetat, ipsa rogat.
Has quoq;, quas frontis rugas in uertice portas
Exacte, de rugis crimina multa cadent.
Penelope uires iuuenum tentabat in arcu,
Qui latus argueret, corneus arcus erat.
Labitur occulte, fallitq; uolatilis ætas,
Et celer admißis labitur annus equis.
Aera nitent usu, uestis bona quærit haberi,
Canescunt turpi tecta relicta situ.
Forma, nisi admittas, nullo exercente senescit,
Nec satis effectus unus & alter habet.
Certior e multis, nec tam inuidiosa rapina est,
Præda uenit canis de grege plena lupis.
Eœ, quid iste tuus præter noua carmina Vates
Donat? amatoris millia multa leges.
Ipse Deus uatum, palla spectabilis aurea,
Tractat inauratæ consona fila lyræ.
Qui dabit, ille tibi magno sit maior Homero,

Crede

Ayuntamiento de Madrid

(Crede mihi) res est ingeniosa dare,
Nec tu, si quis erit capitis meræde redemptus,
Despiæ gypsati nomen inane pedis.
Nec te decipiant ueteris quinquatria ceræ,
Tolle tuos tecum pauper amator auos.
Qui, quia pulcher erit, posæt sine munere noctem:
Quod det, amatorem flagitet ante suum.
Parcius exigito pretium, dum retia tendis,
Ne fugiant, captos legibus ure tuis.
Nec nocuit simulatus amor. sine credat amari,
Et caue, ne gratis hic tibi constet amor.
Sæpe nega noctem, capitis modo finge dolorem,
Et modo quæ causas præbeat, Isis erit.
Mox recipe, ut nullum patiendi colligat usum,
Ne'ue relentescat sæpe repulsus amor.
Surda sit oranti tua tanua, laxa ferenti,
Audiat exclusi uerba receptus amans.
Et quasi læsa prius, nonnunquam irascere læso,
Vanescat culpa culpa repulsa tua.
Sed nunquam dederis spatiosum tempus in iram:
Sæpe simultates ira morata facit.
Quinetiam discant oculi lachrymare coacti,
Et faciant udas ille uel ille genas.
Nec, si quem fallas, tu periurare timeto.
Commodat illusis numina surda Venus,
Seruus, & ad partes solers ancilla parentur,
Qui doceant aptæ, quid tibi possit emi.
Et sibi pauca rogent: multos si pauca rogabunt,
Postmodo de stipula grandis aeruus erit.

Et

Et sorōr & mater, nutrix quoq; carpat amantem,
Fit cito per multas præda petita manus.
Cum tibi deficient poscendi munera causæ,
Natalem libo testificare tuum.
Ne securus amet nullo riuale, caueto.
Non bene, si tollas prælia, durat amor.
Ille uiri uideat toto uestigia lecto,
Factaq; lasciuis liuida colla notis.
Munera præcipue uideat, quæ miserit alter,
Si tibi nil dederit, sacra roganda uia est.
Cum multa abstuleris, ut non tamen omnia donet,
Quod nunquam reddas, commodet ille, roga.
Lingua iuuet, mentemq; tegat, blandire, uocesq;,
Impia sub dulci melle uenena latent.
Hæc si præstiteris usu mihi cognita longo,
Nec tulerint uoces uentus & aura meas.
Sæpe mihi dices, uiuas bene, sæpe rogabis,
Vt mea defunctæ molliter ossa cubent.
*Vox. *Nox erat in cursu, cum me mea prodidit umbra,
At nostræ uix se continuere manus.
Quin albam, raramq; comam, lachrymosaq; uino
Lumina, rogosas distraheremq; genas.
Di tibi dent nullosq; lares, inopemq; senectam,
Et longas hyemes, perpetuamq; sitim.

ELEGIA IX.

Ad Atticum. amātē nō oportere desidiosum esse, sicuti nec militem.

MIlitat omnis amans, & habet sua castra Cupido,
Attice (crede mihi) militat omnis amans.
Quæ bello est habilis, Veneri quoq; conuenit, ætas,

Turpe

Ayuntamiento de Madrid

Turpe ſenex miles, turpe ſenilis amor.
Quos petiere duces annos in militè forti,
Hos petit in ſocio bella puella uiro.
Peruigilant ambo, terra requieſcit uterq;
Ille fores dominæ ſeruat, at iſte ducis,
Militis officium longa eſt uia, mitte puellam,
Strenuus exempto fine ſequetur amans.
Ibit in aduerſos montes duplicataq; numbo,
Flumina, congeſtas conteret ille niues.
Nec freta preſſurus tumidos cauſabitur euros:
Aptaq; uertendis ſydera quæret aquis.
Quis, niſi uel miles, uel amans, & frigora noctis
Et denſo miſtas perferet imbre niues?
Mittitur in feſtos alter ſpeculator in hoſtes,
In riuali oculos alter ut hoſte tenet.
Ille graues urbes, hic duræ lumen amicæ
Obſidet, hic portas frangit, at ille fores.
Sæpe ſoporatos inuadere profuit hoſtes,
Cædere & armata uulgus inerme manu.
Sic fera Threïcij ceciderunt agmina Rheſi,
Et dominum capti deſeruiſtis equi.
Nempe maritorum ſomnis utuntur amantes,
Et ſua ſopitis hoſtibus arma mouent.
Cuſtodum tranſire manus, uigilumq; cateruas
Militis, & miſeri eſt ſemper amantis opus.
Mars dubius, nec certa Venus, uictiq; reſurgunt,
Quosq; neges unquam poſſe iacere, cadunt.
Ergo deſidiam quicunq; uocabit amorem,
Deſinat, ingenij eſt experientis amor.

Ardet

*magnus. Ardet in abducta Briseide *mœstus Achilles,
Dum licet, Argiuas frangit Troës opes.
Hector ab Andromaches complexibus ibat in arma,
Et galeam capiti quæ daret, uxor erat.
Summa ducum Atrides uisa Priameide fertur,
Mænadis effusis obstupuisse comis.
Mars quoq; deprensus fabrilia uincula sensit.
Notior in cœlō fabula nulla fuit.
Ipse ego segnis eram, discinctaq; in ocia natus,
Mollierant animos lectus, & umbra meos.
Impulit ignauum formosæ cura puellæ,
Iussit & in castris æra merere suis.
Inde uides uigilem, nocturnaq; bella gerentem,
Qui non uult fieri desidiosus, amet.

ELEGIA X.

Ad puellā, ne pro amore præmia poscat.

QValis ab Europa Phrygijs aducta carinis
Coniugibus belli causa duobus erat.
Qualis erat Ledæ, quam plumis abditus albis,
Callidus in falsa lusit adulter aue.
Qualis Amymone sicis errauit in agris,
Cum premeret summi uerticis urna comas.
Talis eras, aquilamq; in te, taurumq; timebam,
Et quicquid magno de Ioue fecit amor.
Nunc timor omnis abest, animiq; euanuit ardor,
Nec facies oculos iam capit ista meos.
Cur sim mutatus quæris? quia munera poscis,
Hæc te non patitur causa placere mihi.
Donec eras simplex, animum cum corpore amaui,

Nunc

Ayuntamiento de Madrid

Nunc mentis uitio læsa figura tua est.
Et puer est, & nudus amor, sine sordibus annos,
Et nullas uestes, ut sit apertus, habet.
Quid puerum Veneris pretio prostare iubetis?
Quò pretium condat, non habet ille sinum.
Nec Venus apta feris, Veneris nec filius armis,
Non decet imbelles æra merere Deos.
Stat meretrix ærto auiuis mercabilis ære,
Et miseras iusso corpore quærit opes.
Deuouet imperium tamen hæc leonis auari,
Et quod uos facitis sponte, coacta facit.
Sumite in exemplum pecudes ratione carentes,
Turpe erit ingenium mitius esse feris.
Non equa munus equum, non taurum uacca poposcit,
Non aries placidam munere captat ouem.
Sola uiro mulier spolijs exultat ademptis,
Sola locat noctes, sola locanda uenit.
Et * uenit quod utrunq; iuuat, quod uterq; petebat, * uendit.
Et pretium, quanti gaudeat ipsa, facit.
Quæ uenus ex æquo uentura est grata duobus,
Altera cur illam uendit, & alter emit?
Cur mihi sit damnō, tibi sit lucrosa uoluptas?
Quam socio motu fœmina, uirq; ferunt?
Nōn bene conducti uendunt periuria testes,
Non bene selecti iudicis arca patet.
Turpe reos empta miseros defendere lingua,
Quod faciat magnas turpe tribunal opes.
Turpe tori reditu census augere paternos,
Et faciem lucro prostituisse suam.

Gratia

Ayuntamiento de Madrid

Gratia prò rebus merito debetur inemptis,
Pro male conducto gratia nulla toro.
Omnia conductor ſoluit, mercede ſoluta,
Non manet officio debitor ille tuō.
Parcite formoſæ pretium pro nocte paciſci:
Non habet euentus ſordida præda bonos.
Non fuit armillas tanti pepigiſſe Sabinas,
Vt premerent ſacræ uirginis arma caput.
Ex quibus exierat, traiecit uiſcera ferro
Filius, & pœnæ cauſa monile fuit.
Nec tamen indignum eſt à diuitæ* præmia poſci. *munera.
Munera poſcenti quæ dare poſſit, habet.
Carpite de plenis pendentes uitibus uuas,
Præbeat Alcinoi poma benignus ager.
Officium numeret pauper ſtudiumq;, fidemq;.
Quod quis habet, dominæ conferat omne ſuæ.
Eſt quoq; carminibus meritas celebrare puellas
Dos mea, quam uolui, nota ſit arte mea.
Scindentur ueſtes, gemmæ frangentur, & aurum,
Carmina quam tribuent, fāma perennis erit.
Nec dare, ſed pretium poſci dedignor, & odi.
Quod nego poſcenti, deſine uelle, dabo.

ELEGIA XI.

Napen alloquitur, vt paratas tabellas ad Cotinnā perferat.

Colligere incertos, & in ordine ponere crines
Docta, neq; ancillas inter habenda Nape,
Inq; miniſterijs furtiuæ cognita noctis,
Vtilis, & dandis ingenioſa notis.
Sæpe uenire ad me dubitantem hortata Cōrinnam,

Fida

Ayuntamiento de Madrid

Fida laboranti ſæpe reperta mihi.
Accipe, & ad dominam peraratas mane tabellas
Perfer, & obſtantes ſedula pelle moras.
Nec ſilicum uenæ, nec durum in pectore ferrum,
Sed tibi ſimplicitas ordine maior ineſt.
Credibile eſt & te ſenſiſſe Cupidinis arcus,
In me militiæ ſigna tuere tuæ.
Si quæret quid agam, ſpe noctis uiuere dices.
Cætera fert blanda cera notata manu.
Dum loquor, hora fugit, uacuæ bene redde tabellas.
Verum continuò fac tamen ipſa legat.
Aſpicias oculos, mando, frontemq; legentis.
Ex tacito uultu ſcire futura licet.
Nec mora, perlectis reſcribat multa iubeto,
Odi cum late ſplendida cera uacat.
Comprimat ordinibus uerſus, oculosq; moretur
Margine in extremo littera raſa meos.
Quid digitos opus eſt graphium laſſare tenendo?
Hoc habeat ſcriptum tota tabella, ueni.
Non ego uictrices lauro redimire tabellas,
Nec Veneris media ponere in æde morer.
Subſcribam. Veneri fidas ſibi Naſo tabellas
Dedicat, at nuper uile fuiſtis acer.

ELEGIA XII.

FLete meos caſus, triſtes rediere tabellæ:
Infelix hodie littera poſſe negat.
Omina ſunt aliquid, modo cum diſcedere uellet,
Ad limen digitos reſtitit icta Nape.

Tabellas, quas miſerat execratur, q̃ amica noctẽ negabat.

Ayuntamiento de Madrid

Mißa foras iterum limen transire memento
Cautius, atq; alte sobria ferre pedem.
Ite hinc difficiles, funebria ligna, tabellæ,
Tuq; negaturis cera referta notis.
Quam puto de longe collectam flore cicutæ,
Melle sub infami Corsica misit apis.
At tanquam minio penitus medicata rubebas,
Ille color uere sanguinolentus erat.
Proiectæ in triuijs iaceatis inutile lignum,
Vosq; rotæ frangat prætereuntis onus.
Illum etiam, qui uos ex arbore uertit in usum
Conuincam puras nõn habuisse manus.
Præbuit illa arbor misero suspendia collo.
Carnifici duras præbuit illa cruces.
Illa dedit turpes raucis bubonibus umbras.
Vulturis in ramis & strigis oua tulit.
His ego commisi nostros insanus amores?
Molliaq; ad dominam uerba ferenda dedi?
Aptius hæ capiant uadimonia garrula ceræ,
Quas aliquis duro cognitor ore legat.
Inter ephemeridas melius, tabulasq; iacerent,
In quibus absumptas fleret auarus opes.
Ergo ego uos rebus duplices pro nomine sensi,
Auspicij numerus non erat ipse bonus.
Quid precer iratus? nisi uos cariosa senectus
Rodat, & immundo cera sit alba situ.

ELEGIA XIII.

Ad auroram se properet.

IAm super oceanum uenit à seniore marito

Flaua

Ayuntamiento de Madrid

Flaua Pruinoso quæ uehit axe diem.
Quò properas Aurora? mane: sic Memnonis umbras,
Annua solenni cæde parentet auis.
Nunc iuuat in teneris dominæ iacuisse lacertis,
Si quando, lateri nunc bene iuncta meo est.
Nunc etiam somni pingues, nunc frigidus aër,
Et liquidum tenui gutture cantat auis.
Quò properas ingrata uiris, ingrata puellis?
Roscida purpurea supprime lora manu.
Ante tuos ortus melius sua sydera seruat
Nauita, nec media nescit an erret aqua.
Te surgit (quamuis lassus) uenente uiator,
Miles & armiferas aptat ad arma manus.
Prima * bidente uides oneratos arua * colentes,
Prima uocas tardos sub iuga panda boues.
Tu pueros somno fraudas, tradisq; magistris,
Vt subeant teneræ uerbera sæua manus.
Atq; eadem sponsum consulti ante atria mittis,
Vnius ut uerbi grandia damna ferat.
Nec tu consulto, nec tu iucunda diserto es,
Cogitur ad lites surgere uterq; nouas.
Tu, ne fœminei possint cessare lacerti,
Lanificam reuocas ad sua pensa manum.
Omnia perpeterer: sed surgere mane puellas
Quis, nisi cui non est ulla puella, ferat?
Optaui quoties, ne nox tibi cedere uellet,
Nec fugerent multus sydera mota tuos.
Optaui quoties, aut uentus frangeret axem,
Aut caderet sprißa nube retentus equus.

* Subire iubes.
* Colonos.

Inuida quò properas? quòd erat tibi filius ater,
Maternu fuerat pectoris ille color.
Quid si non Cephali quondam flagrasset amore?
An putat ignotam nequitiam esse suam?
Tithono uellem de te narrare liceret,
Fœmina non cœlo turpior ulla foret.
Illum dum refugis, longo quòd marcet ab æuò,
Surgis ad inuisas à sene mane rotas.
At si quem Cephalum manibus complexa teneres,
Clamares, lente currite noctis equi.
Cur ego plectar amans. si uir tibi marcet ab annis?
Non me nupsisti conciliante seni.
Aspice quos somnos iuueni donarit amato
Luna, nec illius forma secunda tua est.
Ipse Deum genitor (ne te tam sæpe uideret)
Commisit noctes in sua uota duas.
Iurgia finieram: scires audisse, rubebat,
Nec tamen * est solito tardior orta dies.

* Assueto tardius.

ELEGIA XIIII.

Puellam consolatur, cui prænimia cura comæ deciderant.

DIcebam, desiste tuos medicare capillos,
Tingere quam possis iam tibi nulla cõma est.
At, si passa fores, quid erat speciosius illis?
Contigerant imum quà patet usq; latus.
Quid, quòd erant tenues, & quos ornare timeres?
Vela colorati qualia Seres habent.
Vel pede quod gracili deducit aranea filum,
Cum leue deserta sub trabe nectit opus.
Nec tamen ater erat, nec erat color aureus * ille,

* Illis.

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed quamuis neuter, mixtus uterq; color.
Qualem cliuosæ madidis in uallibus Idæ
Ardua direpto cortice cedrus habet.
Adde, quòd & dociles, & centum flexibus apti,
Et tibi nullius causa doloris erant.
Non acus abrupit, non uallum pectinis illos,
Ornatrix tuto corpore semper erat.
Ante meos oculos sæpe est ornata, nec unquam
Brachia direpta saucia fecit acu.
Sæpe etiam nondum digestis mane capillis
Purpureo iacuit semisopita toro.
Tum quoq; erat neglecta decens, ut Thracia Bacche
Cum temere in uiridi gramine lassa iacet.
Cum graciles essent tamen, & lanuginis instar,
Heu mala uexatæ quanta tulere comæ.
Quàm se præbuerant ferro patienter & igni,
Vt fieret torto nexilis orbe sinus.
Clamabam, scelus est, istos scelus urere crines:
Sponte decent capiti ferrea parce tuo.
Vim procul hinc remoue, non est qui debeat uri,
Erudit admotas ipse capillus acus.
Formosæ pericre comæ, quas uellet Apollo,
Quas uellet capiti Bacchus messe suo.
Illis contulerim, quas quondam nuda Dione
Pingitur humenti sustinuisse manu.
Quid male compositos quereris perijsse capillos?
Quid speculum mœsta ponis inepta manu?
Non bene consuetis à te spectaris ocellis:
Vt placeas, debes immemor esse tui.

Ayuntamiento de Madrid

Non te cantatæ læserunt pellicis herbæ.
Non anus Hæmonia perfida lauit aqua.
Nec tibi uis morbi nocuit, procul omen abesto.
Nec minuit densas inuida lingua comas.
Facta manu, culpaq; tua dispendia sentis,
Ipsa dabas capiti mixta uenena tuo.
Nunc tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.
O' quàm sæpe comas aliquo mirante rubebis,
Et dices, empta nunc ego merce probor.
Nescio quam pro me laudat nunc ipse Sicambram:
Fama tamen memini cum fuit ista mea.
Me miserum, lachrymas male continet, oraq; dextra
Protegit ingenuas picta rubore genas.
Sustinet antiquos gremio, spectatq; capillos,
Hei mihi non illo munera digna loco.
Collige cum uultu mentem, reparabile damnum est.
Postmodo natiua conspiciere coma.

ELEGIA XV.

Ad Iuuidos, qd' fama poëtarum sit perennis.

QVid mihi liuor edax ignauos obijcis annos?
Ingenijq; uocas carmen inertis opus?
Non me more patrum, dum strenua sustinet ætas,
Præmia militiæ pulueruleuta sequi?
Nec me uerbosas leges ediscere, nec me
Ingrato uoces prostituisse foro?
Mortale est, quod quæris opus: mihi fama perennis
Quæritur, ut toto semper in orbe canar.
Viuet Mæonides, Tenedos dum stabit, & Ide:

Dum

Ayuntamiento de Madrid

Dum rapidas Simoïs in mare uoluet aquas.
Viuet & Ascræus, dum mustis uua tumebit,
Dum cadet incurua falce resecta ceres.
Battiades toto semper cantabitur orbe,
Quamuis ingenio non ualet, arte ualet.
Nulla Sophocleo ueniet iactura cothurno.
Cum sole, & luna semper Aratus erit.
Dum fallax seruus, durus pater, improba lena
* Vixerit, & meretrix blanda, Menandros erit. * Viuet, dũ.
Ennius arte carens, animosiq; Accius oris,
Casurum nullo tempore nomen habent.
Varronem, primamq; ratem quæ nesciet ætas?
Aureaq; Aesonio terga petita duci?
Carmina sublimis tunc sunt peritura Lucreti,
Exitio terras cum dabit una dies.
Tityrus, & segetes, Aeneïaq; arma legentur,
Roma triumphati dum caput orbis erit.
Donec erunt ignes, arcusq; Cupidinis arma,
Discentur numeri culte Tibulle tui.
Gallus & Hesperijs, & Gallus notus Eois,
Et sua cum Gallo nota Lycoris erit.
Ergo cum silices, cum dens patientis aratri
Depereant æuo, carmina morte carent.
Cedant carminibus reges, regumq; triumphi,
Cedat & auriferi ripa beata Tagi,
Vilia miretur uulgus, mihi flauus Apollo
Pocula Castalia plena ministret aqua.
Sustineamq; coma metuentem frigora myrtum,
Atq; ita sollicito multus amante legar.

LIBROS DEL DR. MARCO
Ayuntamiento de Madrid

Pascitur in uiuis liuor, post fata quiescit.
Tunc suus ex merito quenq; tuetur honor.
Ergo etiam, cum me supremus adusserit ignis,
Viuam, parsq; mei * multa superstes erit.

* Magna.

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, SIVE AMORVM LIBER SECVNDVS.

ELEGIA PRIMA.

AEC quoque composui Pelignis natus aquosis,
Ille ego neqtiæ Naso Poëta meæ.
Hoc quoq; iussit amor, procul hinc procul este seueri,
Nõ estis teneris apta theatra mo (dis.
Me legat in sponsi facie non frigida uirgo,
Et rudis igno to tactus amore puer.
Atq; aliquis iuuenum, quo nunc ego saucius, arat
Agnoscat flammæ conscia signa suæ,
Miratusq; diu, quo, dicat, ab indice doctus,
Composuit casus iste Poëta meos?
Ausus eram, memini, cœlestia dicere bella,
Centimanumq; Gygen, & satis oris erat.
Cum male se tellus ulta est, ingestaq; Olympo
Ardua deuexum Pelion Ossa tulit.
Iuppiter in manibus, & cum Ioue fulmen habebam,

* In manibusq; Iouẽ.

Quod

Quōd bene pro cœlo mitteret ille suo.
Clausit amica fores, ego cum Ioue * fulmina misi, * Fulmen omisi.
Excidit ingenio Iuppiter ipse meo.
Iuppiter ignoscas, nil me tua tela iuuabant,
Clausa tuo maius ianua fulmen habet.
Blanditias, elegosq; leues mea tela resumpsi,
Mollierant duras lenia uerba fores.
Carmina sanguineæ deducunt cornua Lunæ,
Et reuocant niueos Solis euntis equos.
Carmine dißiliunt abruptis faucibus angues,
Inq; suos fontes uersa recurrit aqua.
Carminibus cessere fores, insertaq; posti,
Quamuis robur erat, carmine uicta sera est.
Quid mihi profuerit uelox cantatus Achilles?
Quid pro me Aiaces alter, & alter agem?
Quiq; tot errando, quot bello perdidit annos?
Raptus & Hæmonijs flebilis Hector equis?
At facies teneræ ut laudata est sæpe puellæ,
Ad Vatem, pretium carminis, ipsa uenit.
Magna datur merces, heroum clara ualete
Nomina, non apta est gratia uestra mihi.
Ad mea formosos uultus adhibete puellæ
Carmina, purpureus quæ mihi dictat Amor.

ELEGIa II.

QVem penes est dominam seruandi cura Bagoē, Ad Bagoum.
Dum perago tecum pauca, sed apta, uaca.
Hesterna uidi spatiantem luce puellam,
Illa, quæ Danai porticus agmen habet.

Ayuntamiento de Madrid

Protinus ut placuit, misi, noctemq; rogaui,
Rescripsit trepida, non licet, illa manu.
Et cur non liceat quærenti, reddita causa est,
Quòd nimium dominæ cura molesta tua est.
Si sapis ò custos, odium (mihi crede) mereri
Desine: quem metuit, quisq; perisse cupit.
Vir quoq; non sapiens: quid enim seruare laboret?
Vnde nihil, quamuis non tueare, perit?
Sed gérat ille suo morem furiosus amori,
Et castam, multis quæ placet, esse putet.
Huic furtiua tuo libertas munere detur,
Quam dederis illi, reddat ut illa tibi.
Conscius esse uelis, domina est obnoxia seruo,
Conscius esse times, dissimulare licet.
Scripta leget secum, matrem scripsisse putato,
Venerit ignotus, postmodo notus eat.
Ibit ad effectam, quæ non languebit, amicam,
*Iudicijs. Visa, * & indicijs ægra sit illa tuis.
Si faciet tarde, ne te mora longa fatiget,
Imposita gremio stertere fronte potes.
* Niligenã. Nec tu * linigeram fieri quid possit ad Isim
Quæsieris, nec tu curua theatra time.
Conscius assiduos commissi tollet honores.
Quis minor est autem, quàm tacuisse, labor?
Ille placet, uersatq; domum, nec uerbera sentit,
* Als sic: Ille placet dominę, cætera turba iacet.
* Ille potens dominæ, sordida turba iacent.
Huic, ueræ ut lateant causæ, finguntur inanes,
Atq; ambo domini, quod probat una, probant.
Cum bene uir traxit uultum, rugasq; coëgit,

Quod

Ayuntamiento de Madrid

Quod uoluit fieri blanda puella, facit.
Sed tamen interdum tecum quòq; iurgia nectat,
Et lachrymas simulet, carnificemq; uocet.
Tu contrà obijcies, quæ tutò diluat illa:
In uero, falso crimine, deme fidem.
Sic tibi semper honos, sic alta pecunia crescet:
* Hæc facis, exiguo tempore liber eris. * Face &c.
Aspicis indicibus nexas per colla catenas.
Squallidus orba fide pectora carcer habet.
Quærit aquas in aquis, & poma fugacia captat
Tantalus, hoc illi garrula lingua dedit.
Dum nimium seruat custos Iunonius Iò,
Ante suos annos occidit, illa Dea est.
Vidi ego compedibus liuentia crura gerentem,
Vnde uir incestum scire coactus erat.
Pœna minor merito, nocuit mala lingua duobus,
Vir doluit, famæ damna puella tulit.
(Crede mihi) nulli sunt crimina grata marito,
Nec quenquam, quamuis audiat illa, iuuant.
Seu tepet, indicium securas prodis ad aures,
Siue amat, officio fit miser ille tuo.
Culpa nec ex facili, quamuis manifesta, probatur,
Iudicis illa sui tuta fauore uenit.
Viderit ipse licet, credet tamen ille neganti,
Damnabitq; oculos, & sibi uerba dabit.
Aspiciet dominæ lachrymas, plorabit & ipse,
Et dicet, pœnas garrulus iste dabit.
Cur dispar certamen inis? tibi uerbera uicto

Adsunt

Adsunt, in gremio iudicis illa sedet.
Non scelus aggredimur, non ad miscenda coïmus
Toxica, non stricto fulminat ense manus.
Quærimus, ut tutò per te possimus amare.
Quid precibus nostris mollius esse potest?

ELEGIA III.

Ad Eunuchũ seruantem dominam.

HEi mihi, quòd dominam nec uir, nec fœmina seruat,
Mutua nec Veneris gaudia nosse potes.
Qui primus pueris genitalia membra recidit
Vulnera, quæ fecit, debuit ipse pati.
Mollis in obsequium, facilisq; rogantibus esses,
Si tuus in quauis prætepuisset amor.
Non tu natus equo, non fortibus utilis armis,
Bellica non dextræ conuenit hasta tuæ.
Ista mares tractant, tu spes depone uiriles,
Sunt tibi cum domina signa ferenda tua.
Hanc imple meritis, huius tibi gratia prosit,
Si careas illa, qui tuus usus erit?
Est etiam facies, sunt apti lusibus anni:
Indigna est pigro forma perire situ.
Fallere te potuit, quamuis habeare molestus.
Non caret effectu, quod uoluere duo.
Aptius ut * fieret, precibus tentasse, rogamus,
Dum bene ponendi munera tempus habes.

* Fuerit.

ELEGIA IIII.

Quod amet mulieres, cuiuscunq; formæ sint.

NOn ego mendosos ausim defendere mores
Falsaq; pro uitijs arma mouere meis.

Confiteor

Ayuntamiento de Madrid

Confiteor, si quid prodest delicta fateri,
In mea nunc demens crimina fassus eo.
Odi, nec possum cupiens non esse, quod odi.
Heu quàm, quod studeas ponere, ferre graue est.
Nam desunt uires ad me mihi, iusq; regendi,
Auferor ut rapida concita puppis aqua.
Non est certa, meos quæ forma mouitet amores,
Centum sunt causæ, cur ego semper amem.
Siue aliqua est oculos in me deiecta modestos,
Vror, & insidiæ sunt pudor ille meæ.
Siue procax ulla est, capior, quia rustica non est,
Spemq; dat in molli mobilis esse toro.
Aspera si uisa est, rigidasq; imitata Sabinas,
Velle, sed ex alto dissimulare puto.
Siue est docta, placet raras dotata per artes,
Siue rudis, placita est simplicitate sua.
Est, quæ Callimachi præ nostris rustica dicat
Carmina, cui placeo, protinus ipsa placet.
Est etiam, quæ me Vatem, & mea carmina culpet,
Culpantis cupiam sustinuisse femur.
Molliter incedit, motu capit: altera dura est,
At poterit tacto mollior esse uiro.
Hæc quia dulce canit, flectitq; facillima uocem,
Oscula cantanti rapta dedisse uelim.
Hæc querulas habili * prætentat pollice chordas, *Præcurrit
Tam doctas qui non possit amare manus?
Illa placet gestu, numerosaq; brachia ducit,
Et tenerum molli torquet ab arte latus.
Vt taceam de me, qui causa tangor ab omni,

Illic,

Ayuntamiento de Madrid

Illic Hippolytum pone, Priapus erit.
Tu, quia tam longa es, ueteres heroidas æquas,
Et potes in toto multa iacere toro.
Hæc habilis breuitate sua est, corrumpor utraq;,
Conueniunt uoto longa, breuisq; meo.
Non est culta, subit quid cultæ accedere possit:
Ornata est, dotes exhibet ipsa suas.
Candida me capiat, capiet me flaua puella,
Est etiam in fusco grata colore Venus.
Seu pendent niuea pulli ceruice capilli,
Leda fuit nigra conspicienda coma.
Seu flauent, placuit croceis Aurora capillis:
Omnibus historijs se meus aptat amor.
Me noua sollicitat, me tangit serior ætas:
Hæc melior specie, moribus illa placet.
Deniq; quas tota quisquam probat urbe puellas,
Noster in has omnes ambitiosus amor.

ELEGIA V.

Ad amicam corruptam.

NVllus amor tanti est, abeas pharetrate Cupido,
Vt mihi sint toties maxima uota mori.
Vota mori mea sunt, cum te peccasse recordor,
Hei mihi perpetuum nata puella malum.
Non mihi deceptæ nudant tua facta tabellæ,
Nec data furtiue munera crimen habent.
O utinam arguerem, sicut non uincere possem,
Me miserum, quare tam bona causa mea est?
Felix, qui quod amat, defendere fortiter audet,
Cui sua, non feci, dicere amica potest.
Ferreus est, nimiumq; suo fauet ille dolori,

Cui

Ayuntamiento de Madrid

Cui petitur uicta palma cruenta rea
Ipse miser uidi, cum me dormire putares,
Sobrius apposito crimina uestra mero.
Multa supercilio uidi uibrante loquentes,
Nutibus in uestris pars bona uocis erat.
Non oculi tacuere tui, conscriptaq; uino
Mensa, nec in digitis littera nulla fuit.
Sermonem agnoui, * quod non uideatur, agentem,
Verbaq; pro certis * uisa ualere notis.
Iamq; frequens ierat mensa conuiua relicta,
Compositi iuuenes unus & alter erant.
Improba tum uero iungentes oscula uidi,
Illa mihi lingua nexa fuisse liquet.
Qualia nec fratri tulerit germana seuero,
Sed tulerit cupido mollis amica uiro.
Qualia credendum est non Phœbum ferre Dianæ,
Sed Venerem Marti sæpe tulisse suo.
Quid facis, exclamo, quò nunc mea gaudia differs?
Inijciam dominas in mea iura manus.
Hæc mihi sunt tecum, tibi sunt communia mecum,
In bona cur quisquam tertius ista uenit?
Hæc ego, quæq; dolor linguæ dictauit: at illi,
Conscia purpureus uenit in ora pudor.
Quale coloratum Tithoni coniuge cœlum
Subrubet, aut sponso uisa puella nouo,
Quale rosæ fulgent inter sua lilia mixtæ,
Aut ubi cantatis luna laborat equis.
Aut quod, ne longis flauescere possit ab annis,
Mœonis Assyrium fœmina tinxit ebur.

(* Quid nõ uideatur amantis?)
* Iussa.

Hic

Ayuntamiento de Madrid

Hic erat, aut aliquis color ille simillimus horum,
Et nunquam casu pulchrior illa fuit.
Spectabat terram, terram spectare decebat.
Mœsta erat in uultu, mœsta decenter erat.
* Compti. Sicut erant, & erant * culti, laniare capillos,
Et fuit in teneras impetus ire genas.
Vt faciem uidi, fortes cecidere lacerti,
Defensa est armis nostra puella suis.
Qui modo sæuus eram, supplex, ultroq; rogaui,
Oscula ne nobis deteriora daret.
Risit, & ex animo dedit oscula, qualia possent
Excutere irato tela trisulca Ioui.
Torqueor infelix, ne tam bona senserit alter.
Et uolo non ex hac illa fuisse nota.
Hæc quoq;, quàm docui, multo meliora fuerunt,
Et quiddam uisa est addidicisse noui.
Quòd nimium placuere, malum est, quòd tota labellis
Lingua tua est nostris, nostra recepta tuis.
Nec tamen hoc unum doleo, non oscula tantum
* Quōq;. Iuncta queror, quamuis hæc * ego iuncta queror.
Illa nisi in lecto nunquam potuere doceri,
Nescio quis pretium grande magister habet.

ELEGIA VI.

In mortem Psitaci. Psitacus eois ales mihi missus ab Indis
Occidit, exequias ferte frequenter aues.
Ite piæ uolucres, & plangite pectora pennis,
Et rigido teneras ungue notate genas.

Horrida

Ayuntamiento de Madrid

Horrida pro mœstis lanietur pluma capillis,
Pro longa resonent carmina uestra tuba.
Quid scelus Ismarij quereris Philomela tyranni?
Expleta est annis ista querela tuis.
Alitis in raræ miserum diuertite funus,
Magna, sed antiqua est causa doloris Itys.
Omnes, quæ liquido libratis in aëre * cursus, * pennas.
Tu tamen ante alias turtur amicæ dole.
Plena fuit uobis omni concordia uita,
Et stetit ad finem longa, tenaxq; fides.
Quod fuit Argolico iuuenis Phoceus Oresti,
Hoc tibi, dum liuit, Psittace turtur erat.
Quid tamen ista fides? quid rari forma coloris?
Quid uox mutandis ingeniosa sonis?
Quid iuuat, ut datus es, nostræ placuisse puellæ?
Infelix auium gloria nempe iaces.
Tu poteras uirides pennis hebetare smaragdos,
Tincta gerens rubro punica rostra croco.
Non fuit in terris uocum simulantior ales,
Reddebas blæso tam bene uerba sono.
Raptus es inuidia, non tu fera bella mouebas,
Garrulus, & placidæ pacis amator eras.
Eæ cothurnices inter * sua prælia uiuunt, * fera.
Forsitan & fiunt inde frequenter anus.
Plenus eras minimo, nec præ sermonis amore
In multos poterant ora uacare cibos.
Nux erat esca tibi, causæq; papauera somni,
Pellebatq; sitim simplicis humor aquæ.
Viuit edax uultur, ducitq; per aëra gyros

Ayuntamiento de Madrid

Miluius & pluuiæ Gracculus autor aquæ.
Viuit & armigeræ cornix inuisa Mineruæ,
Illa quidem seclis uix moritura nouem.
Occidit illa loquax humanæ uocis imago
Psitacus, extremo munus ab orbe datum.
Optima prima ferè manibus rapiuntur auaris,
Implentur numeris deteriora suis.
Tristia phyllacidæ Thersites funera uidit,
Iamq; cinis, uiuis fratribus, Hector erat.
Quid referam timidæ pro te pia uota puellæ
Vota procelloso per mare rapta noto?
Septima lux uenit non exhibitura sequentem,
Et stabat uacua iam tibi parca colo.
Non tamen ignauo stupuerunt uerba palato.
Clamauit moriens lingua, Corinna uale.
Colle sub Elysio nigra nemus iliæ frondet,
Vdaq; perpetuo gramine terra uiret.
Si qua fides dubijs, uolucrum locus ille piarum
Dicitur, obscœnæ quo prohibentur aues.
Illic innocui late pascuntur Olores,
Et uiuax Phœnix unica semper auis.
Explicat atq; suas ales Iunonia pennas,
Oscula dat cupido blanda columba mari.
Psitacus has inter nemorali sede receptus
Conuertit uolucres in sua uota pias.
Oßa tegit tumulus, tumulus pro corpore magnus,
Quo lapis exiguus par sibi nomen habet.
Colligor ex ipso dominæ placuisse sepulchro,
Ora fuere mihi plus aue docta loqui.

ELE

Scilicet omne Sacrum mors importuna profanat, omnibus obuium inficit illa manus.

ELEGIA VII.

Amicæ se purgat, quod ancillam non amet.

ERgo ego sufficiam reus in noua crimina semper?
Vt uincam, toties dimicauisse pudet.
Siue ego marmorei respexi summa theatri,
Eligis è multis unde dolere uelis.
Candida seu tacito uidit me fœmina uultu,
In uultu tacitas arguis esse notas.
Si quam laudaui, miseros petis ungue capillos:
Si aulpo, crimen dissimulare putas.
Siue color bonus est, in te quoq; frigidus esse:
Seu malus, alterius dicor amore mori.
At ego peccati uellem mihi conscius esse.
Aequo animo, pœnam qui meruere, ferunt.
Nunc temere insimulas, credendoq; omnia frustra
Ipsa uetas iram pondus habere tuam.
Aspice, ut auritus miserandæ sortis asellus
Assiduo dōmitus uerbere tardus eat.
Eœ tuum solers caput exornare Cypassis
Obijcitur dominæ contemerasse torum.
Di melius, quàm * sic mihi sit peccasse libido,
Sordida contemptæ sortis amica iuuet.
Quis Veneris famulæ connubia liber inire,
Tergaq; complecti uerbere secta uelit?
Adde, quòd ornandis operosa est illa capillis,
Et tibi per doctas grata ministra manus.
Scilicet ancillam, quæ sit tibi fida, rogarem?
Quid, nisi ut indicio iuncta repulsa foret?
Per Venerem iuro, pueriq; uolatilis arcus,
Me non admissi criminis esse reum.

* me, si sit.

Ayuntamiento de Madrid

ELEGIA VIII.

Ad Cypassim ancillam Corinnæ.

*Eras. legit: Ponēdis in mille modos præfecta capillis.

*Omendis in mille modis perfecta capillis,
Comere sed solas digna Cypaßi deas.
Et mihi iucundo non rustica cognita furto,
Apta quidem dominæ, sed magis apta mihi.
Quis fuit inter nos sociati corporis index?
Sensit conubitus unde Corinna tuos?
Non tamen erubui, nec uerbo lapsus in ullo
Furtiuæ Veneris conscia signa dedi.
Quid, quòd in ancillam si quis delinquere poßit,
Illum ego contendi mente carere bona?
Theßalus ancillæ facie Briseïdos arsit.
Serua Mycenæo est Phœbas amata duci.
Nec sum Tantalide, nec forti maior Achille:
Quod decuit reges, cur mihi turpe putem?
Vt tamen iratos in te defixit ocellos,
*Sensit te totis erubuisse genis. *uidit.
At quanto, si forte refert, præsentior ipse
Per Veneris feci numina magna fidem.
Tu dea, tu iubeas animi periuria nostri
Carpathium tepidos per mare ferre notos.
Pro quibus officijs pretium mihi dulce rependę,
Conubitus hodie fusca Cypaßi tuos.
Quid renuis? fingisq; nouos ingrata timores?
Est unum è dominis *emeruisse satis. *promeruisse.
Quod si stulta negas, index ante acta fatebor,
Et ueniam culpæ proditor ipse meæ.
Quoq; loco fuerim tecum, quotiesq; Cypaßi
Narrabo dominæ, quotq;, quibusq; modis.

Elegia

ELEGIA IX.

Ad cupidinẽ.

O Nunquam pro me ſatis indignate Cupido,
O' in corde meo deſidioſe puer.
Quid me, qui miles nunquam tua ſigna reliqui,
Lædis? & in caſtris uulneror ipſe tuis?
Cur tua fax urit, figit tuus arcus amicos?
Gloria pugnantes uincere maior erat.
Quid non Aemonius, quem aſpide peraulit heros,
*Confoſſum media poſtmodo iuuit ope?
Venator ſequitur fugientia, capta relinquit,
Semper & inuentis ulteriora petit.
Nos tua ſentimus populus tibi deditus arma,
Pigra reluctanti æſſat in hoſte manus.
Quid iuuat in nudis hamata recondere tela
Oßibus? oſſa mihi nuda reliquit amor.
Tot ſine amore uiri, tot ſunt ſine amore puellæ,
Hinc tibi cum magna laude trumphus eat.
Roma, niſi immenſum uires promoſſet in orbem,
Straminеis eſſet nunc quoq; tecta caſis.
Feſſus in acceptos miles deducitur agros,
Tutáq;, ſed poſito poſcitur enſe, rudis.
Longaq; ſubductam celant naualia pinum,
Mittitur in ſaltus carere liber equus.
Me quoq; qui toties merui ſub amore puellæ,
Defunctum placide uiuere tempus erat,
Viue, Deus poſito ſi quis mihi dicat amore,
Deprecer, uſque adeo dulce puella malum eſt.
Cum bene pertæſum eſt, animiq; reuanuit ardor,

*cum petijt

Nescio quo miseræ turbine mentis agor.
Vt rapit in præceps dominum spumantia frustra
Frena retentantem durior oris equus,
*prensa. Vt subitus prope iam *preßa tellure carinam
Tangentem portus uentus in alta rapit,
Sic me sæpe refert inerta cupidinis aura,
Notaq; purpureus tela resumit amor.
Fige puer, positis nudus tibi præbeor armis.
*facit. Hic tibi sunt uires, hic tua dextra *ualet.
Huc tanquam iussæ uenunt iam sponte sagittæ.
Vix ullis præ me nota pharetra tua est.
Infelix, tota quicunq; quiescere nocte
Sustinet, & somnos præmia magna uocat.
Stultæ quid est somnus, gelidæ nisi mortis imago?
Longa quiescendi tempora fata dabunt.
Ne modo decipiam uocis fallacis amicæ,
Sperando ærtæ gaudia magna feram.
Et modo blanditias dicat, modo iurgia nectat,
Sæpe fruar domina, sæpe repulsus eam.
Quod dubius Mars est, per te priuigne Cupido est,
Et mouet exemplo uitricus arma tuo.
Tu leuis es, multoq; tuis uentosior alis.
Gaudiaq; ambigua dasq;, negasq; fide.
Si tamen exaudis pulchra cum matre Cupido,
Indeserta meo pectore regna gere.
Accedant regno numium uaga turba puellæ,
Ambobus populis sic uenerandus eris.

ELEGIA X.

Tu mihi

Ayuntamiento de Madrid

Ad Græcinũ, quod eodẽ tempore duas amet.

TV mihi, tu certe (memini) Græcine negabas,
Vno posse aliquem tempore amare duas.
Per te ego decipior, per te deprensus inermis,
Eæ duas uno tempore solus amo.
Vtraq; formosa est, operosæ cultibus ambæ:
Artibus in dubio est hæc sit, an illa prior.
Pulchrior hac illa est, hæc est quoq; pulchrior illa,
Et magis hæc nobis, & magis illa placet.
Errat, ut à uentis discordibus acta phaselus,
Diuiduumq; tenent alter & alter amor.
Quid geminas Erycina meos sine fine dolores?
Non erat in curas una puella satis?
Quid folia arboribus, quid pleno sydera cœlo?
In freta collectas alta quid addis aquas?
Sed tamen hoc melius, quam si sine amore iacerem,
Hostibus eueniat uita seuera meis.
Hostibus eueniat uacuo dormire cubili,
Et medio late ponere membra toro.
At mihi sæuus amor somnos abrumpat inertes,
Simq; mei lecti non ego solus onus.
Me mea disperdat nullo prohibente puella,
Si satis una potest. si minus una, due.
Sufficiant, graciles non sunt sine uiribus artus.
Pondere, non neruis corpora nostra carent.
Et lateri dabit in uires alimenta uoluptas.
Decepta est opera nulla puella mea.
Sæpe ego lasciuæ consumpsi* gaudia noctis.
Vtilis, & * fortis corpore mane fui.
Felix, quem Veneris certamina mutua perdunt.

* tempora.
* forti.

Di faciant leti causa sit ista mei.
Induat aduersis contraria pectora telis
Miles, & æternum sanguine nomen emat.
Quærat auarus opes, & quæ lassarit eundo
Aequora, periuro naufragus ore bibat.
At mihi contingat Veneris languescere motu,
Cum moriar, medium soluar & inter opus.
Atq; aliquis nostro lachrymans in funere dicat,
Conueniens uitæ mors fuit ista tuæ.

ELEGIA XI.

Ad amicam navigantem.

PRima malas doauit mirantibus æquoris undas
Peliaco pinus uertice cæsa uias.
Quæ concurrentes inter temeraria cautes,
Conspicuam fluuo uellere uexit ouem.
O' utinam, ne quis remo freta longa moueret,
Argo funestas pressa bibisset aquas.
Eæ fugit notumq; torum, patriosq; penates,
Fallacesq; uias ire Corinna parat.
Quid tibi me miserum Zephyros, Eurosq; timebo,
Et gelidum Boream, præcipitemq; Notum?
Non illic urbes, non tu mirabere syluas,
Vna est iniusti cœrula forma maris.
Nec medius tenues conchas, pictos'ue lapillos
Pontus habet, bibuli littoris illa mora est.
Littora marmoreis pedibus signanda puellæ,
Hactenus est tutum, cætera cæca uia est.
Et uobis alij uentorum prælia narrent,
Quas Scylla infestet, quas'ue Charybdis aquas.

Et qui

Ayuntamiento de Madrid

Et quibus emineant uiolenta Ceraunia ſaxis,
Quo lateant Syrtes magna, minorq; ſinu.
Hòc alij referant: at uos quod quiſq; loquatur,
Credite: credenti nulla proœlla nocet.
Serò reſpicitur tellus, ubi fune ſoluto
Currit in immenſum panda carina ſalum.
Nauita ſollicitus iam uentos horret iniquos,
Et prope tam letum, quàm prope cernit aquam.
Quòd ſi conauſſas Triton exaſperat undas,
Qui tibi nunc toto eſt, nullus in ore color.
Tum generoſa uoces fœcunda ſydera Ledæ,
Et felix dicas quem ſua terra tenet.
Tutius eſt fouiſſe torum, legiſſe libellos,
Threïciam digitis increpuiſſe lyram.
At ſi uana ferunt uolucres mea* dicta procellæ, * uerba.
Aequa tamen puppi ſit Galatea tuæ.
Veſtrum crimen erit talis iactura puellæ,
Nereïdesq; Deæ, Nereïdumq; pater.
Vade memor noſtri uento reditura ſecundo:
Impleat illa tuos fortior aura ſinus.
Tunc mare in hæc magnus declinet littora Nereus,
Huc uenti ſpectent, huc agat æſtus aquas.
Ipſa roges, zephyri ueniant in lintea pleni,
Ipſa tua moueas turgida uela manu.
Primus ego aſpiciam notam de littore puppim,
Et dicam, noſtros aduehit iſta Deos.
Excipiamq; humeris, & multa ſine ordine carpam
Oſcula, pro reditu uictima uota cadet.
Inq; tori formam molles ſternentur arenæ,

Pro mensa tumulus quilibet esse potest.
Illic apposito narrabis multa Lyæo.
Pene sit ut medijs obruta nauis aquis.
Dumq; ad me properas, nec iniquæ tempora noctis,
Nec te præcipites extimuisse notos.
Omnia pro ueris credam. sint ficta licebit,
Cur ego non uotis blandiar ipse meis?
Hæc mihi quamprimum cœlo nitidissimus alto,
Lucifer admisso tempora portet equo.

ELEGIA XII.

Exultat, quod amica potitus sit.

ITe triumphales circum mea tempora lauri:
Vicimus, in nostro est eœ Corinna sinu.
Quam uir, quam custos, quam ianua firma, tot hostes,
Seruabant, ne qua posset ab arte capi.
Hæc est præcipuo uictoria digna triumpho,
In qua, quæcunq; est, sanguine præda caret.
Non humiles muri, non paruis oppida fossis
Cincta, sed est ductu capta puella meo.
Pergama cum caderent bello superata bilustri,
Ex tot in Atridis pars quota laudis erat.
At mea seposita est, & ab omni milite discors
Gloria, nec titulum muneris alter habet.
Me duce ad hunc uoti finem, me milite ueni,
Ipse eques, ipse pedes, signifer ipse fui.
Nec casum fortuna meis immiscuit actis:
Huc ades ò cura parte triumphe mea.
Nec belli est noua * cura mei, nisi rapta fuisset,
Tyndaris, Europæ pax, Asicq; foret.

* causa.

Fœmina

Fœmina syluestres Lapithas, populumq; biformem,
Turpiter apposito uertit in arma mero.
Fœmina Troianos iterum noua bella mouere,
Impulit in regno iuste Latine tuo.
Fœmina Romanis *iterum nunc urbe recenti,
Immisit soceros, armaq; sæua dedit.
Vidi ego pro niuea pugnantes coniuge tauros,
Spectatrix animos ipsa iuuenca dabat.
Me quoq; *cum multis, sed me sine cæde, Cupido,
Iussit militiæ signa mouere suæ.

*etiam.

*qui multos

ELEGIA XIII.

Ad Isidem, vt parientem Corinnam iuuet.

DVm labefactat onus grauidi temeraria uentris,
In dubio uitæ lassa Corinna iacet.
Illa quidem clam me tantum molita pericli
Ira digna mea est, sed cadit ira metu.
Sed tamen aut ex me conceperat, aut ego credo:
Est mihi pro facto sæpe, quod esse potest.
Isi Paretonium, genitaliaq; arua Canopi,
Quæ colis, & Memphim, palmiferamq; Pharon.
Quaq; celer lato Nilus delapsus *in alueo,
Per septem portus in maris exit aquas.
Per tua sistra precor, per Anubidis ora uerendi,
Sic tua sacra pius semper Osyris amet.
Pigraq; labatur circum donaria serpens,
Et comes in pompa corniger Apis eat,
Huc adhibe uultus, & in una parce duobus,
Nam uitam dominæ tu dabis, illa mihi.

*ab.

Sæpe

Sæpe tibi meruit ærtis operata diebus,
Qua cingit laurus Gallica turma tuas.
Tuq; laborantes utero miserata puellas
Quarum tarda latens corpora tendit onus.
Lenis ades, precibusq; faue Lucina puellæ,
Digna est, quam iubeas muneris esse tui.
Ipse ego thura dabo fumosis candidus aris,
Ipse feram ante tuos munera uota pedes.
Adijciam titulum seruata Naso Corinna,
Tu modo fac titulo, muneribusq; locum.
Si tamen in tanto fas est monuisse timore,
Hac tibi sit pugna dimicauisse satis.

ELEGIA XIIII.

In amicã, q̃ ab ortiuum ipsa fecerit.

Quid iuuat immunes belli æssare puellas?
Nec fera peltatas agmina uelle sequi?
Si sine Marte suis patiuntur uulnera telis,
Et cæcas armant in sua fata manus?
Quæ prima instituit teneros * conuellere fœtus,
Militia fuerat digna perire sua.
Scilicet ut careat rugarum crimine uenter,
Sternetur pugnæ tristis arena tuæ?
Si mos antiquis placuisset matribus idem,
Gens hominum uitio deperitura fuit.
Quiq; iterum iacaret generis primordia nostri,
In uacuo lapides orbe, parandus erat.
Quis Priami fregisset opes, si numen aquarum
Iusta recusasset pondera ferre Thetis?
Ilia si tumido geminos in uentre necasset,

* auellere.

Casurus

Casurus dominæ conditor urbis erat.
Si Venus Aeneam grauida temerasset in aluo,
Cæsaribus tellus orba futura fuit.
Tu quoq; cum posces nasci formosa, perisses,
Tentasset, quod tu, si tua mater opus.
Ipse ego cùm fuerim melius periturus amando,
Vidissem nullos matre *necante dies. *negante.
Quid plenam fraudas uitem crescentibus uuis?
Pomaq; crudeli uellis acerba manu?
Sponte fluent matura sua, sine crescere nata,
Est pretium *tardæ non leue uitæ moræ. *paruæ.
Vestra quid effoditis subiectis uiscera telis?
Et nondum natis dira uenena datis?
Colchida respersam puerorum sanguine culpant,
Atq; sua cæsum matre querunt Itym.
Vtraq; sæua parens, sed tristibus utraq; causis,
Iactura socij sanguinis ulta uirum est.
Dicite, quis Tereus, quis uos irritet Iason,
Figere sollicita corpora uestra manu?
Hæc neq; in Armenijs tigres fecere latebris,
Perdere nec fœtus ausa leæna suos.
At teneræ faciunt, sed non impune, puellæ:
Sæpe suos utero quæ necat, ipsa perit.
Ipsa perit, ferturq; rogo resoluta capillos,
Et merito clamant, qui modo cunq; uident.
Ista sed ætherias uanescant dicta per auras,
Et sint ominibus pondera nulla meis,
Di faciles peccasse semel concedite tutò:
Et satis est, pœnam culpa secunda ferat.

Elegia

Ayuntamiento de Madrid

ELEGIA XV.

Ad annulum, quē dono amicæ mittit.

ANnule formosæ digitum uincture puellæ
In quo œnsendum nil, nisi dantis amor,
Munus eas gratum, te læta mente receptum
Protinus articulis induat illa suis.
Tam bene conuenias, quàm mecum conuenit illi,
Et digitum iusto commodus orbe teras.
Felix à domina tractaberis annule nostra:
Inuideo dōnis tam miser ipse meis.
O' utinam subito fieri mea munera possem
Artibus Aeææ, Carpathijq; senis.
Tunc ego te aupiam dominæ tetigisse papillas,
Et læuam tunicis inseruisse manum.
Elabar digito quamuis angustus & hærens,
Inq; sinum mira lapsus ab arte cadam.
Idem ego, ut arcanas possim signare tabellas,
Ne'ue tenax ceram, sicaq; gemma trahat.
Humida formosæ tangam prius ora puellæ:
Tantum ne signem scripta dolenda mihi.
Si dabor, ut condar loculis, exire negabo,
Astringens digitos orbe minore tuos.
Non ego dedecori tibi sum mea uita futurus,
Quod'ue tener digitus ferre recuset onus.
Me gere, cum calidis perfundes imbribus artus,
Damnaq; sub gemma perfer euntis aquæ.
Sed puto te uisa mea membra libidine surgent,
Et peraget partes annulus ipse uiri.
uoueō, Irrita quid moneo? paruum proficiscere munus,
Illa datam tecum sentiet esse fidem.

ELE

Ayuntamiento de Madrid

ELEGIA XVI.

Ad amicam, vt ad rura sua veniat.

ME pars Sulmo tenet Peligni tertia ruris,
Parua, sed irriguis ora salubris aquis.
Sol licet admoto tellurem sydere findat,
Et micet Icarij stella proterua canis,
Arua pererrantur Peligna liquentibus undis,
Et uiret in tenero fertilis herba solo.
Terra ferax ærere, multoq; feracior uuis,
Dat quoq; baccifera Pallada rarus ager.
Perq; resurgenteis riuis labentibus herbas
Gramineus madidam cespes obumbrat humum.
At meus ignis abest, uerbo peccauimus uno,
Quæ mouet ardores, est procul, ardor adest.
Non ego si medius Pollucc & Castore ponar,
In cœli sine te parte fuisse uelim.
Solliciti iaceant, terraq; premantur iniqua,
In longas orbem qui secuere uias.
Aut iuuenum comites iussissent ire puellas,
Si fuit in longas terra secanda uias.
Tunc mihi, si premerem uentosas horridus alpes,
Durum, cum domina molle fuisset iter.
Cum domina Lybicas ausim perrumpere syrteis,
Et dare non æquis uela ferenda notis.
Non quæ uirgineo portenta sub inguine latrant,
Nec timeam uestros arua Malæa sinus.
Nec quas submersis ratibus saturata Charybdis
Fundit, & effusas ore recaptat aquas.
Quòd si Neptuni uentosa potentia uincat,

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et subuenturos auferat unda Deos,
Tu nostris niueos humeris impone lacertos,
Corpore nos facili dulce feremus onus.
Sæpe petens Hero iuuenis tranauerat undas,
Tunc quoq; transasset, sed uia cæca fuit.
At sine te, quamuis operosi uitibus agri
Me teneant, quamuis * imbribus arua natent,
Et uocet in riuos aurrentem rusticus undam,
Frigidaq; arboreas mulceat aura comas.
Non ego Pelignos uideor celebrare salubres,
Non ego natalem rura paterna locum.
Sed Scythiam, Cilicasq; feros, uiridesq; Britannos,
Quæq; Prometheo saxa cruore madent.
Vlmus amat uites, uitis non deserit ulmum,
Separor à domina cur ego sæpe mea?
At mihi te comitem iurabas usq; futuram
Per me, perq; oculos, * qui rapuere, tuos.
Verba puellarum folijs leuiora caducis,
Irritaq;, ut uisum est, uentus, & aura ferunt.
Si qua mei tamen est in te pia cura relicti,
Incipe pollicitis addere facta tuis.
Paruaq; quamprimum rapientibus esseda mannis
Ipsa per admissas conuate lora iubas.
At uos, quà ueniet, tumidi subsidite montes,
Et faciles aruis uallibus este uiæ.

* amnibus.

* sydera nostra.

ELEGIA XVII.

Quod Corinnæ soli sit seruiturus.

SI quis erit, qui turpe putet seruire puellæ,
Illo conuincar iudice turpis ego.

Sim

Ayuntamiento de Madrid

Sim licet infamis, dum me moderatius urat,
Quæ Paphon, & fluctu pulsa Cithæra tenet.
Atq; utinam dominæ mitis quoq; præda fuissem,
Formosæ quoniam præda futurus eram.
Dat facies animos, facie uiolenta Corinna est.
Me miserum, cur est tam bene nota sibi?
Scilicet à speculi sumuntur imagine fastus,
Nec nisi compositam se uidet illa prius.
Non tibi si facies nimium dat in omnia regnum,
(O' facies oculos* docta tenere meos) * nata.
Collatum idcirco tibi me contemnere debes.
Aptari magnis inferiora licet.
Creditur & nymphe mortalis amore Calypso
Capta recusantem detinuisse uirum.
Credimus æquoream Phthio Nereïda regi
Egeriam* iusto concubuisse Numæ. * nostro.
Vulcano Venerem, quamuis incude relicta,
Turpiter obliquo claudicet ille pede.
Carminis hoc ipsum genus impar, sed tamen apte,
Iungitur herous cum breuiore modo.
Tu quoq; me mea lux in quaslibet accipe leges.
Te decet in medio iura dedisse toro.
Non tibi crimen ero, nec quo* lædêre remoto, * lætere.
Non erit hic nobis inficiandus amor.
Sunt mihi pro magno felicia carmina censu,
Et multæ per me nomen habere uolunt.
Noui aliquam, quæ se circumferat esse Corinnam,
Vt fiat, quid non illa dedisse uelit?
Sed neq; diuersi ripa labuntur eadem

Ayuntamiento de Madrid

Frigidus Eurotas, populiferq; Padus.
Nec, nisi tu, nostris cantabitur ulla libellis,
Ingenio causas tu dabis una meo.

ELEGIA XVIII.

Ad Macrum, quod de amoribus scribat,

CArmen ad iratum dum tu perducis Achillem,
Primaq; iuratis induis arma uiris,
Nos Macer ignauae Veneris cessamus in umbra,
Et tener ausuros grandia frangit amor.
Saepe meae dixi, tandem discede, puellae,
In gremio sedit protinus illa meo.
Saepe pudet dixi, lachrymis uix illa retentis,
Me miseram, cur te dixit amare pudet?
Impliciitq; suos circum mea colla lacertos,
Et, quae me perdunt, osculа mille dedit.
Vincor, & ingenium sumptis reuocatur ab armis,
Resq; domi gestas, & mea bella cano.
Sceptra tamen sumpsi, curaq; Tragoedia nostra
Creuit, & huic operi quamlibet aptus eram.
Risit amor pallamq; meam, pictosq; cothurnos,
Sceptraq; priuata tam cito sumpta manu.
Hinc quoq; me dominae numen deduxit iniquae,
Deq; cothurnato uate triumphat amor.
Quod licet, * & partes teneri profitemur amoris,
Hei mihi praeceptis * urgeor ipse meis.
Et, quod Penelopes uerbis reddatur Vlyßi,
Scribimus, & lachrymas Phylli relicta tuas.
Quod Paris, & Macareus, & quod male gratus Iason,
Hippolytiq; parens, Hippolytusq; legant.

* artes.
* torquor.

Quodq;

Ayuntamiento de Madrid

Quodq; tenens strictum Dido miserabilis ensem
Dictat, & Aoniæ Lesbis amica lyræ.
Quàm citò de toto redijt *meus orbe Sabinus? *celer.
Scriptaq; diuersis rettulit ille locis?
Candida Penelope signum cognouit Vlyssis:
Legit ab Hippolyto scripta nouerca suo.
Iam pius Aeneas misere rescripsit Elisæ,
Quodq; legat Phyllis, si modo uiuit, habet.
Tristis ad Hypsipylen ab Iasone littera uenit:
Dat uotam Phœbo Lesbis amica lyram.
Nec tibi, quà tutum uati Macer arma canenti
Aureus in medio Marte tacetur amor.
Et Paris est illic, & adultera nobile crimen,
Et comes extincto Laodameia uiro.
Si bene te noui, non bella libentius istis
Dicis, & à uestris in mea castra *redis. *uenis.

ELEGIA XIX.

Ad riualē, cui uxor curæ non erat.

SI tibi non opus est seruata stulte puella,
At mihi fac serues, quò magis ipse uelim.
Quod licet, ingratum est, quod non licet, acrius urit.
Ferreus est, si quis, quod sinit alter, amat.
Speremus pariter, pariter metuamus amantes.
Et faciat uoto rara repulsa locum.
*Quid Fortuna mihi, quæ nunquam fallere possit? *Quo mihi fortunam.
Nil ego, quod nullo tempore lædat, amo.
Viderat hoc in me uitium uersuta Corinna,
Quaq; capi possem, callida norat opem.
Ah quoties sani capitis mentita dolorem,

Cunctantem tardo iußit abire pede,
Ah quoties finxit culpam, quantumq; licebat
Insontis speciem præbuit ipsa nocens.
Sic ubi uexarat, tepidosq; refouerat ignes,
Rursus erat uotis comis, & apta meis,
Quas mihi blanditias, quàm dulcia uerba parabat?
O saula (Di magni) qualia, quotq; dabat?
Tu quoq;, quæ nostros rapuisti nuper ocellos,
Sæpe fæc insidias, sæpe rogata nega.
Et sine me ante tuos proiectum in limine postes
Longa pruinosa frigora nocte pati.
Sic mihi durat amor, longosq; adolescit in annos:
Hoc iuuat, hæc animi sunt alimenta mei.
Esca dulcis nocet tedio sis.
Pinguis amor, numiumq; potens in tædia nobis
Vertitur, & stomacho, dulcis ut esca, nocet,
Si nunquam Danaën habuisset ahenea turris,
Non esset Danaë de Ioue facta parens.
Dum seruat Iuno mutatam cornibus Io,
Facta est, quàm fuerat gratior ipsa Ioui.
Quod liæt, & facile est, quisquis capit, arbore frondes
Carpat, & è medio flumine sumat, aquam.
Si qua uolet regnare diu, deludat amantem.
Hei mihi de monitis torqueor ipse meis.
Quodlibet euenat, nocet indulgentia nobis.
Quod sequitur, fugio: quod fugit, ipse sequor.
At tu formosæ nimium secure puellæ
Incipe iam prima claudere nocte domum.
Incipe, quis furtim toties tua limina pulset
Quærere, quid latrent nocte silente canes.

Quò

Quò ferat & referat solers ancilla tabellas,
Cur toties uacuo secubet illa toro.
Mordeat ista tuas aliquando cura medullas,
Detq; locum nostris, materiamq; dolis.
Ille potest uacuo furari in littore arenas,
Vxorem stulti si quis amare potest.
Iamq; ego præmoneo, nisi tu seruare puellam
Incipis, incipiet desinere esse mea.
Multa, diuq; tuli, speraui sæpe futurum,
Cum bene seruasses, ut bene uerba darem.
Lentus es, & pateris nulli patienda marito.
At mihi concessi finis amoris erit.
Scilicet infelix nunquam prohibebor adire?
Nox mihi sub nullo uindice semper erit?
Nil metuam? per nulla traham suspiria somnos?
Nil facies, aut te iure perisse uelim?
Quid mihi cum facili, quid cum lenone marito?
Corrumpis uitio gaudia nostra tuo.
Quin alium, quem tanta iuuet patientia, quæres:
Me tibi riualem si iuuat, esse ueta.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS ELEGIARVM, SIVE AMORVM LIBER TERTIVS.

ELEGIA PRIMA.

STAT uetus, & multos incidua sylua per annos:
Credibile est illi numen inesse loci.
Fons sacer in medio, spelunca q; pumice pendens,
Et latere ex omni dulce queruntur aues.
Hic ego dum spatior tectus nemoralibus umbris,
Quod mea quærebam musa moueret opus,
Venit odoratos Elegeia nexa capillos,
Et puto pes illi longior alter erat.
Forma decens, uestis tenuissima, uultus amantis,
In pedibus uitium causa decoris erat.
Venit & ingenti uiolenta Tragœdia passu,
Fronte comæ torua, palla iacebat humi.
Leua manus sceptrum late regale tenebat,
Lydius apta pedum uincla cothurnus erat.
Et prior, ecquis erit dixit tibi finis amandi?
O argumenti lente poëta tui,
Nequitiam uinosa tuam conuiuia narrant,
Narrant in multas compita secta uias.
Sæpe aliquis digito uatem designat euntem,

Atq;

Ayuntamiento de Madrid

Atq; ait, hic hic est, quem ferus urit amor.
Fabula (nec sentis) tota iactaris in urbe,
Dum tua postposito facta pudore refers.
Tempus erat Thyrso * dudum grauiore moueri: * pulsum.
Cessatum satis est, incipe maius opus.
Materia premis ingenium, cane facta uirorum,
Hæc animo dices area digna meo est.
Quod tenere cantent, lusit tua musa, puellæ,
Primaq; per numeros apta iuuenta suos.
Nunc habeam per te Romana Tragœdia nomen,
Implebit leges spiritus iste meas.
Hactenus: & mouit pictis innixa cothurnis,
Densum cæsarie terq;, quaterq; caput.
Altera (nam memini) limis subrisit oœllis:
Fallor? an in dextra myrtea uirga fuit?
Quid grauibus uerbis animosa Tragœdia (dixit) dixi puto dicēdum non dixit
Me premis? an nunquam non grauis esse potes?
Imparibus tamen es numeris dignata moueri,
In me pugnasti uersibus usa meis.
Non ego contulerim sublimia carmina nostris:
Obruit exiguas regia uasta fores.
Sum leuis, & mecum leuis est mea cura Cupido,
Non sum materia fortior ipsa mea.
Rustica sit sine me lasciui mater amoris,
Huic ego proueni lena, comesq; Deæ.
Quam tu non poteris duro reserare cothurno,
Hæc est blanditijs ianua laxa meis.
Et tamen emerui plus quàm tu posse, ferendo,
Multa, supercilio non patienda tuo.

Per me decœpto didicit custode Corinna,
Liminis astricti sollicitare forem.
* soluta. Delabiq; toro tunica uelata* recincta,
Atq; impercussos nocte mouere pedes.
Ah quoties foribus duris incisa pependi?
Non uerita à populo prætereunte legi.
Quin ego me memini, dum custos sæuus abiret,
* missam. Ancillæ* miseram delituisse sinu.
Quid, cum me munus natali misit, at illa
Rupit, & apposita barbara mersit aqua?
Prima tuæ moui felicia semina mentis:
Munus habes, quod te iam petit ista meum.
Desierant, cœpi, per uos utrasq; rogamus,
In uacuas auras uerba timentis eant.
Altera me sæptro decoras, altoq; cothurno,
Iam nunc contracto magnus in orbe sonor.
Altera das nostro uicturum nomen amori,
Ergo ades, & longis uersibus adde breues.
Exiguum uati conœde Tragœdia tempus,
Tu labor æternus, quod petit illa, breue est.
Mota dedit ueniam, teneri properentur amores,
Dum uacat, à tergo grandius urget opus.

ELEGIA II.

Ad amicã cursum equorum spectantem.

NOn ego nobilium* uenio spectator equorum,
Cui tamen ipsa faues, uincat ut ille precor.
* sedeo. Vt loquerer tecum, ueni, tecumq; sederem,
Ne tibi non notus, quem facis esset amor.
Tu cursum spectes, ego te: spectemus uterq;

Quod

Quòd iuuet, atq; oculos pascat uterq; suos.
O cuicunq; faues felix agitator equorum.
Ergo illi curæ contigit esse tuæ?
Hoc mihi contingat, sacro de carcere mißis
Insistam forti mente uehendus equis.
Et modo lora dabo, modo uerbere terga notabo,
Nunc stringam metas interiore rota.
Si mihi currenti fueris conspecta, morabor,
Deq; meis manibus lora remissa fluent.
Ah quam penè Pelops Pisæo concidit axe,
Dum spectat uultus Hippodameia tuos.
Nempe fauore suæ uicit tamen ille puellæ,
Vincamus dominæ quisq; fauore suæ.
Quid frustra refugis? cogit nos linea iungi,
Hæc ex lege loci commoda circus habet.
Tu tamen à dextra quicunq; es, parce puellæ.
Contactu lateris læditur ista tui.
Tu quoq;, qui spectas post nos, tua contrahe crura,
Si pudor est, rigido ne preme terga genu.
Sed nimium demissa iacent tua pallia terræ,
Collige, uel digitis en ego tollo meis.
Inuida uestis eras, quæ tam bona crura tegebas,
Quoq; magis spectes, inuida uestis eras.
Talia Melanion Atalante crura fugacis,
Optauit manibus sustinuisse suis.
Talia pinguntur succinctæ crura Dianæ,
Cum sequitur fortes, fortior ipsa feras.
His ego non uisis arsi, quid fiet ab istis?
In flammam flammas, in mare fundis aquas.

Hippodamie sepulcri tudo

Ayuntamiento de Madrid

Suspicor ex istis, & cætera posse placere,
Quæ bene sub tenui condita ueste latent.
Vis tamen interea tenues arcessere uentos,
Quos faciant nostra mota flabella manu.
An magis hic meus est animi, non aëris æstus?
Captaq; fœmineus corpora torret amor?
* loquor. Dum* tamen alba nigro sparsa est tibi puluere uestis,
Sordide de niueo corpore puluis abi.
Sed iam pompa uenit, linguis animisq; fauete,
Tempus adest plausus, aurea pompa uenit.
Prima loco fertur sparsis uictoria pennis:
* atq; meus. Huc ades, * & meus hic fac Dea uincat amor.
Plaudite Neptuno, numium qui creditis undis,
Nil mihi cum pelago, me mea terra tenet.
Plaude tuo Marti miles, nos odimus arma,
Pax iuuat, & media pace repertus amor.
Auguribus Phœbus, Phœbe uenantibus adsit,
Artificæ in te uerte Minerua manus.
* Agricolæ, * Ruricolæ Cereri, teneroq; assurgite Baccho:
Pollucem pugiles, Castora placet eques.
Nos tibi blanda Venus, pueriq; potentibus armis,
Plaudimus, inceptis annue diua meis.
Daq; nouam mentem dominæ, ut patiatur amari.
Annuit, & motu signa secunda dedit.
Quod Dea promisit, promittas ipsa rogamus:
Pace loquor Veneris, tu Dea maior eris.
Per tibi tot iuro testes, pompamq; Deorum,
Te dominam nobis tempus in omne fore.
Sed pendent tibi crura, potes, si forte iuuabit

Canællis

Ayuntamiento de Madrid

Cancellis primos inseruisse pedes.
Maxima iam uacuo *praeco spectacula Circo. *pretor.
Quadriiuges aequo carcere misit equos.
Cui faueas uideo, uincet, uicunq; fauebis,
Quod cupias ipsi scire uidentur equi.
Me miserum metam spatioso circuit orbe,
Quid facis? admoto protinus axe subi.
Quid facis infelix? perdis bona uota puellae,
Tende precor ualida lora sinistra manu.
Fauimus ignauo, sed eum reuocate Quirites,
Et date iactatis undiq; signa togis.
En reuocant, at ne turbet toga mota capillos,
In nostros abdas te licet usq; sinus.
Iamq; patent iterum reserato carcere postes,
Et uolat admissis discolor agmen equis.
Nunc saltem supera, spatioq; insurge patenti
Sint mea, fac dominae, sint rata uota meae.
Sunt dominae rata uota meae, mea uota supersunt,
Ille tenet palmam, palma petenda mea est.
Risit, & argutis quiddam promisit ocellis,
Hoc satis est, alio caetera redde loco.

ELEGIA III.

De amica, quae peierauerat.

ESse Deos credam'ne? fidem iurata fefellit,
Et facies illi, quae fuit ante, manet.
Quàm longos habuit nondum *iurata capillos *periura.
Tam longos, postquam numina laesit, habet.
Candida candorem rosco suffusa rubore,
Ante fuit, nuco lucet in ore rubor.

Pes

Pes erat exiguus, pedis est aptissima forma,
Longa decensq; fuit, longa decensq; manet,
Argutos habuit, radiant ut sydus oælli,
Per quos mentita est perfida sæpe mihi.
Sciliæt æterni falsum iurare puellis
Di quoq; concedunt, formaq; numen habet.
Perq; suos illam nuper iurasse recordor,
Perq; meos oculos, & doluere mei.
Dicite Di, si uos impune fefellerit illa,
Alterius meriti cur ego damna tuli?
At non inuidiæ uobis Cepheïa uirgo est,
Pro male formosa iussa parente mori.
Non satis est, quòd uos habuit sine pondere testes,
Sed mecum læsos ridet inulta Deos.
Vt sua per nostram redimat periuria pœnam,
Victima deceptus decipientis ero.
Aut sine re Deus est nomen, frustraq; timetur,
Et stulta populos credulitate mouet.
Aut si quis Deus est, teneras amat ille puellas,
Et nimium solas omnia pōsse iubet.
Nobis fatifero Mauors accingitur ense,
Nos petit inuicta Palladis hasta manu.
Nobis flexibiles aruantur Apollinis arcus,
In nos alta Iouis dextera fulmen habet.
Formosas superi metuunt offendere læsi,
Atq; ultro quæ se non timuere timent.
Et quisquam pia thura focis imponere curat?
Certe plus animi debet inesse uiris.
Iuppiter igne suo lucos iaculatur, & arces,

Missaq;

Ayuntamiento de Madrid

Missaq; periuras tela ferire uetat,
Tot meruere pati. Semele miserabilis arsit.
Officio est illi pœna reperta suo.
At si uenturo se subduxisset amanti,
Non pater in Baccho matris haberet onus.
Quid queror? & toto facio conuitia cœlo?
Di quoq; habent oculos, Di quoq; pectus habent.
Si Deus ipse forem, numen sine fraude liæret
Fœmina mendaci falleret ore meum.
Ipse ego iurarem uerum iurasse puellas:
Et non de tetricis diærer esse Deis.
Tu tamen illorum moderatius utere dono,
Aut oculis ærte paræ puella meis,

ELEGIA IIII.

Ad virũ seruantem coniugem.

DVre uir imposito teneræ custode puellæ,
Nil agis, ingeniõ quæq; tuenda suo est.
Si qua metu dempto casta est, ea deniq; casta est,
Quæ quia non liæat, non facit, illa facit.
Vt iam seruaris bene corpus, adultera mens est,
Nec custodiri, nu uelit, ulla potest.
Nec mentem seruare potes, liæt omnia claudas.
Omnibus exclusis intus adulter erit.
Cui peccare liæt, peccat minus, ipsa potestas
Semina nequitiæ languidiora facit.
Desine (crede mihi) uitia irritare uetando,
Obsequio uincæs aptius ipse tuo.
Vidi ego nuper equum contra sua frena tenacem,
Ore reluctanti fulminis ire modo.

Constitit

Constitit, ut primum conceßas sensit habenas,
Frenaq; in effusa laxa iacere iuba
Nitimur in uetitum semper, cupimusq; negata,
Sic interdictis imminet æger aquis.
Centum fronte oculos, centum ceruice gerebat
Argus, & hos unus sæpe fefellit amor.
In thalamo Danaē saxo, ferroq; perenni,
Quæ fuerat uirgo * tradita, mater erat. * credita.
Penelope mansit, quamuis custode careret,
Inter tam multos intemerata procos.
Quicquid seruatur, cupimus magis ipsaq; furem * Cura.
* Preda uocat: pauci, quod sint alter, amant.
Nec facie placet ipsa sua, sed amore mariti:
Nescio quid, quod te ceperit, esse putant.
Non proba sit, quam uir seruat, sed adultera, chara est:
Ipse timor pretium corpore maius habet.
Indignere licet * placet inconcessa uoluptas: * iuuat.
Sola piacet, timeo dicere, si qua potest.
Non tamen ingenuam ius est seruare puellam,
Hic metus externæ corpora gentis agat.
Scilicet ut poßit custos ego dicere, feci
In laudem serui casta sit illa tui.
Rusticus est nimium, quem lædit adultera coniux,
Et notos mores non satis urbis habet.
In qua Martigenæ non sunt sine crimine nati
Romulus Iliades, Iliadesq; Remus
Quid tibi formosa, si non nisi casta placebat?
Non pōßunt ullis ista coire modis.
Si sapis, indulge, domnæ, uultusq; seueros

Exue

Ayuntamiento de Madrid

Exue, nec rigidi iura tuere uiri.
Et cole, quos dederit, multos dabit uxor amicos:
Gratia sic minimo magna labore uenit.
Sic poteris iuuenum conuiuia semper inire,
Et quæ non tuleris multa uidere domi.

ELEGIA V.

Ad amnem, dũ iter faceret ad amicam.

AMnis arundinibus limosas obsiste ripas,
Ad dominam propero. siste parumper aquas.
Nec tibi sunt pontes, nec quæ sine remigis ictu
Concaua traiecto cimba rudente uehat.
Paruus eras (memini) nec te transire refugi,
Summáq; uix talos contigit unda meos.
Nunc ruis apposito niuibus de monte solutis
Et turpi crassas gurgite uoluis aquas.
Quid properasse iuuat? quid pauca dedisse quieti
Tempora? quid nocti conseruisse diem?
Si tamen hic standum est, si non datur artibus ullis
Vlterior nostro ripa premenda pede.
Nunc ego, quas habuit pennas Danaëius heros,
Terribili densum cum tulit angue caput,
Nunc opto aurum, de quo cerealia primum
Semina uenerunt in rude missa solum.
Prodigiosa loquor ueterum mendacia uatum:
Non tulit hæc unquam, nec feret ulla dies.
Tu potius ripis effusæ capacibus amnis,
Sic æternus eas, labere fine tuo.
Non eris inuidiæ torrens (mihi crede) ferendæ,
Si dicar per te sortæ retentus amans.

Flumina

Ayuntamiento de Madrid

Flumina deberent iuuenes in amore iuuare,
Flumina senserunt ipsa quid esset amor.
Inachus in media Bithynide pallidus isse
Dicitur, & gelidis inaluisse uadis.
Nondum Troia fuit lustris obsessa duobus,
Cum rapuit uultus Xanthe Neæra tuos.
Quid? non Alpheon diuersis currere terris
Virginis Arcadiæ certus adegit amor?
* Creusam. Te quoq; promissam Xanthō Penee * Neæram
Phitiadum terris oculuisse ferunt.
Quid referam Asopon? quem cepit Martia Thebe,
Natarum Thebe quinq; futura parens?
Cornua si tua sunt: ubi nunc, Acheloē requiram,
Heralis irata fracta querêre manu.
Nec tanti Calydon, nec tota Aetolia tanti.
Vna tamen tanti Deïaneira fuit.
Ille fluens diues septena per ostia Nilus,
Qui patriam tantæ non bene celat aquæ,
Fertur in Euadne collectam Asopide flammam
Vincere gurgitibus non potuisse suis.
Siccus ut amplecti Salmonida posset Enipeus,
Cedere iussit aquam, iussa recessit aqua.
Nec te prætereo, qui per cauua saxa uolutus
Tiburis Argæi spumifer arua rigas.
historica sine doche.
Ilia cui placuit, quamuis erat horrida uultu,
Vngue notata comas, ungue notata genas.
Illa gemens, patruiq; nefas, delictaq; Martis
Errabat nudo per loca sola pede.
Hanc amnis rapidis animosis uidit ab undis,

Rauacq;

Ayuntamiento de Madrid

Raucaq; de medijs sustulit ora uadis.
Atq; ita, quid nostras, inquit, teris anxia ripas
Ilia ab Idæo Laomedonte genus?
Quò cultus abiere tui? quid sola uagaris?
Vitta nec euinctas impedit alba comas?
Quid fles? & teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Pectoraq; insana * plangis acerba manu?
Ille habet & silices, & durum in pectore ferrum,
Qui tenero lachrymas lætus in ore uidet.
Ilia pone metus, tibi regia nostra patebit,
Teq; colent omnes, Ilia pone metus.
Tu centum, aut plures inter dominabere nymphas,
Nam centum, aut plures flumina nostra tenent.
Nec me sperne (precor) tantum Romana propago:
Munera promißis uberiora feres.
Dixerat, illa oculos in humum deiecta modestos
Spargebat tepido flebilis imbre sinus.
Ter molita fugam, ter ad altas restitit undas,
Currendi uires eripiente metu.
Sera tamen scindens inimico pollice crinem,
Aedidit indignos ore tremente sonos.
O' utinam mea tecta forent, patrioq; sepulchro
Condita, dum poterant uirginis ossa tegi.
Cur modo Vestalis tedas inuitor ad ullas
Turpis, & Iliacis inficianda focis?
Quid moror? & digitis designor adultera uulgi,
Desit famosus qui notet ora, pudor.
Hactenus, & uestem timidis prætendit ocellis,
Atq; ita se in rapidas perdita misit aquas.

* Tundis aperta.

Ayuntamiento de Madrid

Suppoſuiſſe manus ad pectora lubricus amnis
Dicitur, & ſocij iura dediſſe tori.
Te quoq; credibile eſt aliqua caluiſſe puella,
Sed nemora, & ſyluæ, crimina uestra tegunt.
*Latis. Dum loquor, increuit * uaſtis ſpatioſus in undis,
Nec capit admißas alueus altus aquas.
Quid mecum furioſe tibi? quid mutua differs
Gaudia? quid cœptum ruſtice rumpis iter?
Quid ſi legitimum flueres? ſi nobile flumen?
Si tibi per terras maxima fama foret?
Nomen habes nullum niuibus collecte caducis,
Nec tibi ſunt fontes, nec tibi certa domus.
Fontis habes inſtar, pluuiasq;, niuesq; ſolutas,
Quas tibi diuitias pigra miniſtrat hyems.
Aut lutulentus agis brumali tempore curſus,
Aut premis arentem puluerulentus humum.
Quis te unquam potuit ſitiens haurire uiator?
Quis dixit grata uoce, perennis eas?
Damnoſus pecori curris, damnoſior agris.
Forſitan hæc alios, me mea damna mouent.
Huic ego næ demens narrabam fluminum amores.
Iactaſſe indigno nomina tanta pudet.
*Quem. Neſcio * quid ſpectans, Acheloon, & Inachon amnes,
Et potui nomen Nile referre tuum.
At tibi pro meritis opto nunc candide torrens
Sint rapidi ſoles, ſiccaq; ſemper hyems.

Quod ab amica receptus, cũ ea coire nõ potuit conqueritur.

ELEGIA VI.

AVt non formoſa eſt, aut non bene culta puella,
Aut puto non uotis ſæpe petita meis.

Hanc

Hanc tamen in nullos tenui male languidus usus,
Sed iacui pigro crimen, onusq; toro.
Nec potui cupiens pariter cupiente puella
Inguinis effœti parte iuuante frui.
Illa quidem nostro subiecit eburnea collo
Brachia Sithonia candidiora niue.
Osculaq; inseruit cupide luctantia linguis,
Lasciuum femori, supposuitq; femur.
Et mihi blanditias dixit, dominumq; uocauit:
Et quæ præterea publica uerba iuuant.
Tacta tamen gelida ueluti mea membra cicuta,
Segnia propositum destitucre meum.
Truncus iners iacui, Species, & mutile * lignum
Nec satis exactum est, corpus, an umbra forem.
Quæ mihi uentura est, si quidem est uentura, senectus?
Cum desit numeris ipsa iuuenta suis?
Ah pudet annorum, quod me iuuenemq;, uirumq;,
Nec iuuenem, nec me sensit amica uirum.
Sic flammas aditura pias æterna sacerdos
Surgit, & à charo fratre uerenda soror.
At nuper bis flaua Chie, ter candida Pitho,
Ter Libas officio continuata meo est.
Exigere à nobis angusta nocte Corinnam,
Et meminu numeros sustinuisse nouem.
Num mea Thessalico languent deuota ueneno
Corpora? num misero carmen, & herba nocent?
Saga'ue Phœnicea defixit nomina cera?
Et medium tenues in iecur urget acus?
Carmine læsa Ceres sterilem uanescit in herbam,

* Signum.

Ayuntamiento de Madrid

Deficiunt læsi carmine fontis aquæ.
Ilicibus glandes, cantataq; uitibus uua
Decidit, & nullo poma mouente fluunt.
Quis uetat & neruos magicas torpere per artes?
Forsitan impatiens fit latus inde meum.
Huc pudor acceßit facti, pudor ipse nocebat.
Ille fuit uitij causa secunda mei.
At qualem uidi, qualem tetigiq; puellam,
Sic etiam tunica tangitur illa sua.
Illius à tactu Pylius iuuenescere posset,
Tithonusq; annis fortior esse suis.
Hæc mihi contigerat. sed non uir contigit illi:
Quas nunc concipiam per noua uota preces?
Credo etiam magnos, quo sum tam turpiter usus,
Muneris oblati pœnituisse deos.
Optabam certe recipi, sum nempe receptus:
Oscula ferre, tuli: proximus esse, fui.
Quid mihi fortunæ tantum? quid regna sine usu?
Quid nisi possedi diues auarus opes?
Tantalo
Sic aret medijs taciti uulgator in undis:
Pomaq;, quæ nullo tempore tangat, habet.
A tenera quisquam sic surgit mane puella,
Protinus ut sanctos poßit adire Deos.
Sed puto non blanda, non optima perdidit in me
Oscula, non omni sollicitauit ope.
Illa graues potuit quercus, adamantaq; durum,
Surdaq; blanditijs saxa mouere suis.
Digna mouere fuit certe diuosq;, uirosq;,
Sed neq; tunc uixi, nec uir, ut ante, fui.

Quid

Ayuntamiento de Madrid

Quid iuuat ad surdas si cantet Phœmius aures?
Quid miserum * Thamyrin picta tabella iuuat? * Thamyrã
At quæ non tacita formaui gaudia mente?
Quos ego non finxi, disposuiq; modos?
Nostra tamen iacuere uelut præmortua membra
Turpiter hesterna languidiora rosa.
Quæ nunc ecce uigent intempestiua, ualentq;,
Nunc opus exposcunt, militiamq; suam.
Quin istic pudibunda iace pars pessima nostri.
Sic sim pollicitis captus ut ante tuis.
Tu dominum fallis, per te deprensus inermis
Tristia cum magno damna pudore tuli.
Hanc etiam non est mea dedignata puella
Molliter admota sollicitare manu.
Sed postquam nullas consurgere posse per artes,
Immemoremq; sui procubuisse uidet,
Quid me ludis, ait? quis te male sane iubebat
Inuitum nostro ponere membra toro?
Aut te traiectis Aeæa uenefica * ramis * Lanis.
Deuouet, aut alio lassus amore uenis.
Nec mora, dissiluit tunica uelata recincta,
Et decuit nudos proripuisse pedes.
Ne'ue suæ possent intactam scire ministræ,
Dedecus hoc sumpta dissimulauit aqua.

ELEGIA VII.

EN quisquam ingenuas etiamnum suscipit artes? Quod ab amica non recipiatur, dolet.
Aut tenerum dotes carmen habere putat?
Ingenium quondam fuerat pretiosius auro,

At nunc barbaria est grandis, habere nihil.
Cum pulchre nostri dominæ placuere libelli,
Quò licuit libris, non licet ire mihi?
Cum bene laudauit, laudato ianua clausa est,
Turpiter huc illuc ingeniosus eo.
Ecce recens diues parto per uulnera censu
Præfertur nobis sanguine factus eques.
Hunc potes amplecti formosis stulta lacertis?
Huius in amplexu stulta iacere potes?
Si nescis, caput hoc galeam portare solebat.
Ense latus cinctum, quod tibi seruit, erat.
Læua manus, cui nunc ferum male conuenit aurum,
Scuta tulit: dextram tange, cruenta fuit.
Qua perijt aliquis, potes contingere dextram?
Heus ubi mollicies pectoris illa tui est?
Cerne cicatrices ueteris uestigia pugnæ:
Quæsitum est illi corpore, quicquid habet.
Forsitan & quoties hominem iugulauerit, ille
Indicet, hoc fassas tangis auara manus?
Ille ego musarum purus, Phœbiq; sacerdos
Ad rigidas canto carmen inane fores.
Discite, qui sapitis, non hæc quæ scimus inertes,
Sed trepidas acies, & fera bella sequi.
Proq; bono uersu primum deducite pilum,
Hoc tibi si uelles, posset Homere dari.
Iuppiter admonitus nihil esse potentius auro,
Corruptæ pretium uirginis ipse fuit.
Dum merces aberat, durus pater, ipsa seuera,
Aerati postes, ferrea turris erat.

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed postquam sapiens in munera uenit adulter,
Præbuit ipsa sinus, & dare iussa, dedit.
At cum regna senex cœli Saturnus haberet,
Omne lucrum tenebris alta premebat humus.
Aeraq́;, & argentum, cumq́; auro pondera ferri
Manibus admorat, nullaq; massa fuit.
At meliora dabat curuo sine uomere fruges,
Pomaq́;, & in quercu mella reperta caua.
Nec ualido quisquam terram scindebat aratro,
Signabat nullo limite fossor humum.
Non freta demissi uerrebant eruta remi,
Vltima mortali tum uia littus erat.
Contra te solers hominum natura fuisti,
Et nimium damnis ingeniosa tuis.
Quid tibi turritis incingere mœnibus urbes?
Quid tibi discordes addere in arma * uiros?
Quid tibi cum pelago? terra contenta fuisses,
Cur non & cœlum tertia regna petis?
Quà licet, affectas cœlum quoq;, templa Quirinus,
Liber, & Alcides, & modo Cæsar habent.
Eruimus terra solidum prō frugibus aurum,
Possidet inuentas sanguine miles opes.
Curia pauperibus clausa est, dat census honores,
Inde grauis iudex, inde seuerus eques.
Omnia possideant, illis campusq́;, forumq́;
Seruiat: hi pacem, sæuaq́; bella gerant,
Tantum ne nostros auidi lucrentur amores,
Et satis est, aliquam pauperis esse sinant.
At nunc exæquet tetricas licet illa Sabinas,

* Manus.

Imperat,

Imperat, ut captæ, qui dare multa potest.
Me prohibet custos, in me timet illa maritum
Si dederim, tota cedet uterq; domo.
O' si neglecti quisquam Deus ultor amantis,
Tam male quæsitas puluere mutet opes.

ELEGIA VIII.

Tibulli mortem deflet.

MEmnona si mater, mater plorauit Achillem,
Et tangunt magnas tristia fata Deas,
Flebilis indignos Elegeïa solue capillos,
Ah nimis ex uero nunc tibi nomen erit.
Ille tui uates operis, tua fama Tibullus
Ardet in extructo corpus inane rogo.
Ecce puer Veneris fert euersamq; pharetram,
Et fractos arcus, & sine luce facem.
Aspice demißis ut eat miserabilis alis,
Pectoraq; infesta tundat aperta manu.
Excipiunt lachrymas sparsi per colla capilli,
Oraq; singultu concutiente sonant.
Fratris in Aeneæ sic illum funere ducunt
Egressum * tectis pulcher Iule tuis.
Nec minus est confusa Venus moriente Tibullo,
Quàm iuuenu rupit cum ferus inguen aper.
At sacri Vates, & diuûm cura uocamur,
Sunt etiam qui nos numen habere putent.
Scilicet omne sacrum mors importuna profanat,
Omnibus obscuras inijcit illa manus.
Quid pater Ismario? quid mater profuit Orpheo?
Carmine quid uictas obstupuisse feras?

* Castris.

Et Linon

Et Linon in ſyluis idem pater ædidit altis,
Dicitur inuicta concinuiſſe lyra.
Aſpice Mæoniden, à quo ceu fonte perenni
Vatum Pierijs ora rigantur aquis.
Hunc quoq; ſumma dies nigro ſummerſit auerno,
Effugiunt auidos carmina ſola rogos.
Durat opus Vatum Troiani fama laboris,
Tardaq; nocturno tela retexit dolo.
Sic Nemeſis longum, ſic Delia nomen habebit,
Altera cura recens, altera primus amor.
Quid nos ſacra iuuant? quid nunc Aegyptia proſunt
Siſtra? quid in uacuo ſecubuiſſe toro?
Cum rapiant mala fata bonos, ignoſcite faſſo:
Sollicitor nullos eſſe putare Deos.
Viue * tamen moriture pius: cole ſacra, colentem
Mors grauis à templis in caua buſta trahet.
Carminibus confide bonis, iacet ecce Tibullus,
Vix manet * ex toto parua quod urna capit.
Te'ne ſacer Vates flammæ rapuere rogales?
Pectoribus paſci nec timuere tuis?
Aurea ſanctorum potuiſſent templa deorum
Vrere, quæ tantum ſuſtinuere nefas.
Auertit uultus Erycis quæ poſſidet arces,
Sunt quoq;, qui lachrymas continuiſſe negant.
Sed tamen hoc melius, quàm ſi Phæacia tellus,
Ignotum uili ſuppoſuiſſet humo.
Hic certe manibus fugientis preſſit ocellos
Mater, & in cineres ultima dona * dedit.
Hic ſoror in partem miſera cum matre doloris,

* Pius, moriere tamen.

* è.

* Tulit.

Ayuntamiento de Madrid

Venit inornatas dilaniata comas.
Cumq; tuis sua iunxerunt Nemesisq;, priorq;
Oscula, nec solos destituere rogos.
Delia discedens, felicius inquit amata,
Sum tibi, uixisti, dum tuus ignis eram.
Cui Nemesis, quid (ait) tibi sunt mea damna doloris?
Me tenuit moriens deficiente manu.
Si tamen è nobis aliquid nisi nomen, & umbra
Restat, in Elysia ualle Tibullus erit.
Obuius huic uenies edera iuuenilia cinctus
Tempora, cum Caluo docte Catulle tuo.
Tu quoq;, si falsum est temerati crimen amici,
Sanguinis atq; animæ prodige Galle tuæ.
His comes umbra tua est, si qua est modo corporis um-
Auxisti numeros culte Tibulle pios. (bra,
Ossa quieta precor tuta requiescite in urna,
Et sit humus cineri non onerosa tuo.

ELEGIA IX.

Ad Cererem. conquerens qd eius sacris cum amica concumbere non permittatur.

ANnua uenerunt Cerealis tempora sacri,
Secubat in uacuo sola puella toro.
Flaua Ceres tenues spicis redimita capillos,
Cur inhibes sacris commoda nostra tuis?
Te Dea munificam gentes ubicunq; loquuntur,
Nec minus humanis inuidet ulla bonis.
Ante è nec hirsuti torrebant farra coloni,
Nec notum terris arca nomen erat.
Sed glandem quercus oracula prima ferebant,
Hæc cibus, & teneri cespitis herba torus.

Prima

Prima Ceres docuit turgescere semen in agris,
Falce coloratas subsecuitq; comas.
Prima iugis tauros supponere colla coëgit,
Et ucterem curuo dente reuellit humum.
Hanc quisquam lachrymis lætari credat amantum?,
Et bene tormentis, secubituq; colit.
Nec tamen est, quamuis agros amet illa feraces
Rustica, nec * uiduum pectus amoris habet. * Vacuum.
Cretes erunt testes, nec fingunt omnia Cretes,
Cretes nutrito terra superba Ioue.
Illic, sydeream mundi qui temperat arcem,
Exiguus tenero lac bibit ore puer.
Magna fides testi, testis laudatur alumno.
Fassuram Cererem crimina nota puto.
Viderat Iasium Cretæa diua sub Ida,
Figentem certa terga ferina manu.
Vidit & ut teneræ flammam rapuere medullæ,
Hinc pudor, ex illa parte trahebat amor.
Victus amore pudor, sulcos arere uideres,
Et sata cum minima parte redire sui.
Cum bene iactati pulsarant arua ligones,
Ruperat & duram uomer aduncus humum.
Seminaq; in latos ierant æqualiter agros,
Irrita decepti uota colentis erant.
Diua potens frugum syluis errabat in altis.
Deciderant longæ spicea serta comæ.
Sola fuit Cretæ fœcundo fertilis anno,
Omnia, quà tulerat se Dea, messis erant.
Ipse locus nemorum canebat frugibus Idæ:

Ayuntamiento de Madrid

Et ferus in ſylua farra metebat aper.
Optauit Minos ſimiles ſibi legifer annos,
Optauit Cereris longus ut eſſet amor,
Qui tibi ſecubitus triſtes Dea flaua fuiſſent,
Hos cogor ſacris nunc ego ferre tuis.
Cur ego ſum triſtis, cum ſit tibi nata reperta?
Regnaq; * quæ Iunō, ſorte minora regat?
Feſta dies, Veneremq; uocat, cantusq;, merumq;,
Hæc decet ad dominos munera ferre Deos.

* Quam.

ELEGIA X.

Ad amicam, a cuius amore diſcedere non poteſt.

MVlta diuq; tuli, uitijs patientia uicta eſt:
Cede fatigato pectore turpis amor.
Scilicet aſſerui iam me, fugiq; catenas,
Et quæ non puduit ferre, tuliſſe pudet.
Vicimus, & domitum pedibus calcamus amorem,
Venerunt capiti cornua ſera meo.
Perfer, & obdura: dolor hic tibi proderit olim,
Sæpe tulit laßis ſuccus amarus opem.
Ergo ego ſuſtinui foribus tam ſæpe repulſus
Ingenuum dura ponere corpus humo.
Ergo ego neſcio cui, quem tu complexa tenebas,
Excubui clauſam ſeruus ut ante domum.
Vidi ego cum foribus laſſus prodiret amator,
Inualidum referens, emeritumq; latus.
Hoc tamen eſt leuius, quàm quòd ſum uiſus ab illo:
Eueniat noſtris hoſtibus ille pudor.
Quando ego non fixus lateri ſpatiantis adhæſi?
Ipſe tuus cuſtos, ipſe uir, ipſe comes?

Scilicet

Scilicet & populo per me comitata placebas,
Causa fuit multis noster amoris amor.
Turpia quid referam uanæ mendacia linguæ?
Et peruratos in mea damna Deos?
Quid iuuenum tacitos inter conuiuia nutus?
Verbaq; compositis dissimulata notis?
Dicta erat ægra mihi, præceps, amensq; cucurri,
Veni, & riuali non erat ægra meo.
His & quæ tacco duraui sæpe ferendis.
Quære alium, pro me qui uelit ista pati.
Iam mea uotiua puppis redimita corona,
Læta tumescentes æquoris audit aquas.
Desine blanditias, & uerba potentia quondam
Perdere, non ego sum stultus, ut ante fui.
Luctantur, pectusq; leue in contraria ducunt,
Hac amor, hac odium: sed puto uincet amor.
Odero, si potero: si non, inuitus amabo,
Nec iuga taurus amat, quæ tamen odit, habet.
Nequitiam fugio, fugientem forma reducit,
Auersor morum crimina, corpus amo.
Sic ego nec sine te, nec tecum uiuere possum,
Et uideor uoti nescius esse mei.
Aut formosa fores minus, aut minus improba uellem.
Non facit ad mores tam bona forma malos.
Facta merent odium, facies exorat amorem.
Me miserum, uitijs plus ualet illa suis.
Parce per ò lecti socialia iura, per omnes,
Qui dant fallendos se tibi sæpe deos.
Perq; tuam faciem magni mihi numinis instar,

Perq;

Ayuntamiento de Madrid

Perq; tuos oculos, qui rapuere meos.
Quicquid eris, mea semper eris: tu selige tantum,
Me quoq; uelle, uelis, an ne coactus amem?
Lintea dem potius, uentisq; ferentibus utar,
Vt quamuis nolim, cogar amare tamen.

ELEGIA XI.

Ad Amicam.

QVis fuit ille dies, quo tristia semper amanti,
Omnia non albæ concinuistis aues?
Quod'ue putem sydus nostris occurrere uotis?
Quos'ue Deos in me bella mouere querar?
Quæ modo dicta mea est, quam cœpi solus amare,
Cum multis uereor ne sit habenda mihi.
Fallimur? an nostris innotuit illa libellis?
Sic est, ingenio prostitit illa meo.
Et merito, quid enim formæ præconia feci?
Vendibilis culpa facta puella mea est.
Me lenone placet, duce me productus amator:
Ianua per nostras est adaperta manus.
An prosint dubium est, nocuerunt carmina certe:
Inuidiæ nostris illa fuere bonis.
Cum Thebæ, cum Troia foret, cum Cæsaris acta,
Ingenium mouit sola Corinna meum.
* Aduersus utinam. * O' utinam aduersis tetigissem carmina Musis,
Phœbus & incœptum destituisset opus.
Nec tamen ut testes mos est audire poëtas,
Malueram uerbis pondus abesse meis.
Per nos Scylla patri canos furata capillos,
Pube premit rabidos, inguinibusq; canes.

Nos

Nos pedibus pennas dedimus, nos crinibus angues:
Victor Abantiades alite fertur equo.
Iidem per spatium Tityon porreximus ingens,
Et tria uipereo fecimus ora cani.
Fecimus Enceladum iaculantem mille lacertis,
Ambiguæ captos uirginis ore uiros.
Aeolios Ithacis inclusimus utribus Euros:
Proditor in medio Tantalus amne sitit.
De Niobe silicem, de uirgine fecimus ursam:
Concinit Odrysium Cecropis ales Itym.
Iuppiter aut in aues, aut se transformat in aurum,
Aut secat imposita uirgine taurus aquas.
Protea quid referam, Thebanaq; semina dentes?
Qui uomerent flammas ore, fuisse boues?
Flere genis * auriga suis electra sorores,
Quæq; rates fuerant, nunc maris esse Deas?
Auersumq; diem mensis furialibus Atrei,
Duraq; percussam saxa secuta lyram?
Exit in immensum fœcunda licentia uatum,
Obligat historica nec sua uerba fide.
Et mea debuerat falso laudata uideri
Fœmina, credulitas nunc mihi uestra nocet.

* Electra tuas. Auriga.

ELEGIA XII.

De Iunonis festo.

CVm mihi pomiferis coniux foret orta Phaliscis
Mœnia contigimus uicta Camille tibi.
Casta sacerdotes Iunoni festa parabant,
Et celebres ludos, indigenamq; bouem.
Grande moræ pretium ritus cognoscere, quamuis

Difficilis

Ayuntamiento de Madrid

Difficilis cliuis huc uia præbet iter.
Stat uetus, & densa prænubilus arbore lucus,
Aspice, concedes numinis esse locum.
* Accipit. * Aspicit ara preces, uotiuaq; thura piorum,
Ara per antiquas facta sine arte manus.
Hic ubi personuit solenni tibia cantu,
It per uelatas annua pompa uias.
Ducuntur niueæ populo plaudente iuuencæ,
Quas aluit campis herba Phalisca suis.
Et uituli nondum metuenda fronte minaces,
Et minor ex humili uictima porcus hara.
Duxq; gregis cornu per tempora dura recuruo,
Inuisa est dominæ sola capella Deæ.
Illius indicio syluis inuenta sub altis
* Destituisse. Dicitur inceptam * detinuisse fugam.
Nunc quoq; per pueros iaculis incessitur index,
Et pretium autori uulneris ipsa datur.
Quá uentura Dea est, iuuenes, timidæq; puellæ
Præbuerant latas uestæ iacente uias.
Virginei crines auro, gemmaq; premuntur,
Et tegit auratos palla superba pedes.
Mōre patrum sanctæ uelatæ uestibus albis
Tradita sapposito uertice sacra ferunt.
Ore fauent populi tunc, cum uenit aurea pompa,
* Suas. Ipsa sacerdotes subsequiturq; * suos.
Argiua est pompæ facies, Agamemnone cæso,
Et scelus, & patrias fugit Halesus opes.
Iamq; pererratis profugus terraq;, mariq;
Mœnia felici condidit alta manu.

Ille

Ayuntamiento de Madrid

Ille suos docuit Iunonia sacra Phaliscos,
Sint mihi, sint populo semper amica suo.

ELEGIA XIII.

Ad amicam, si peccatura est. vt occulte peccet.

NOn ego ne pecces, cum sis formosa, recuso:
Sed ne sit misero scire necesse mihi.
Nec te nostra iubet fieri censura pudicam:
Sed tamen, ut tentes dissimulare rogat.
Non peccat, quæcunq; potest peccasse negare,
Solaq;* deformem culpa professa facit.
Quis furor est, quæ nocte latent, in luce fateri?
Et quæ clàm facias, facta referre palàm?
Ignoto meretrix corpus iunctura Quiriti,
Opposita populum submouet ante sera.
Tu tua prostitues famæ peccata sinistræ?
Commissi perages indicium q; tui?
Sit tibi mens melior, saltemq; imitare pudicas,
Teq; probam, quamuis non eris, esse putem.
Quæ facis, hæc facito, tantum fecisse negato,
Nec pudeat coràm uerba modesta loqui.
Est qui nequitiam locus exigat, omnibus illum
Delitijs imple, sit procul inde pudor.
Hinc simul exieris, lasciuia protinus omnis
Absit, & in lecto crimina pone tuo.
Illic nec tunicam tibi sit posuisse pudori,
Nec femori impositum sustinuisse femur.
Illic purpureis cœndatur lingua labellis,
Inq; modos Venerem mille figuret amor.
Illic nec uoces, nec uerba iuuantia cessent.

* famosam.

Spondaq; lasciua mobilitate tremat.
Indue cum tunicis metuentem crimina uultum,
Et pudor obscœnum diffiteatur opus.
Da populo, da uerba mihi, sine nescius errem.
Et liceat stulta credulitate frui.
Cur toties uideo mitti, recipiq; tabellas?
Cur pressus prior est, interiorq; torus?
Cur plus quàm somno turbatos esse capillos,
Collaq; conspicio dentis habere notam?
Tantum non oculos crimen deducis ad ipsos.
Si dubitas famæ parcere, parce mihi.
Mens abit, & morior, quoties peccasse fateris,
Perq; meos artus frigida gutta fluit.
Tunc amo, tunc odi frustra, quod amare necesse est:
Tunc ego, sed tecum, mortuus esse uelim.
Nil equidem inquiram, nec quæ celare parabis
Insequar, & falsi criminis instar erit.
Si tamen in media deprensa tenebere culpa,
Et fuerint oculis probra uidenda meis,
Quæ bene uisa mihi fuerint, bene uisa negato:
Concedent uerbis lumina nostra tuis.
Prona tibi uinci cupientem uincere palma est:
Sit modo, non feci, dicere lingua memor.
tibi. Cum bene contingat uerbis superare duobus,
Et si non causa, iudice uince tuo.

ELEGIA XIIII.

Ad Venerem, quod elegis finem imponat.

QVære nouum Vatem tenerorum mater amorum,
Traditur hæc elegis ultima* charta meis.

*meta.

Quos

Quos ego composui Peligni ruris alumnus,
Nec me delitiæ dedecuere meæ.
Si quid id est, usq; à proauis uetus ordinis hæres,
Non modo militiæ turbine factus eques.
Mantua Vergilio gaudet, Verona Catullo,
Pelignæ dicar gloria gentis ego.
Quem sua libertas ad honesta coëgerat arma,
Cum timuit socias anxia Roma manus.
Atq; aliquis spectans hospes Sulmonis aquosi
Mœnia* quà campi iugera pauca tenent. *quæ.
Quæ tantum dicet potuistis ferre poëtam:
Quantulacunq; estis, uos ego magna uoco.
Culte puer, pueriq; parens mihi tempore longo
Aurea de campo uellite signa meo.
Corniger increpuit thyrso grauiore Lyæus.
Pulsanda est magnis area maior equis.
Imbelles elegi genialis Musa ualete,
Post mea mansurum fata superstes opus.

P. Ouidij Nasonis Elegiarum
FINIS.

Si velles velles mecum conjungere Pelles
lancea carnalis vulnera nulla facit.
Dum video pulcram stantem sine veste Pue
lam;
fit subito erectus Dactilus iste meus.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI LIBER PRIMVS.

SI QVIS in hoc artem populo non nouit amandi,
Me legat, & lecto carmine doctus amet.
Arte citæ, ueloq; rates, remoq; reguntur,
Arte leuis currus, arte regendus amor.
Curribus Automedon lentisq; erat aptus habenis:
Tiphys in Hæmonia puppe magister erat.
Me Venus artificem tenero præfecit amori:
Tiphys, & Automedon dicar amoris ego.
Ille quidem ferus est, & qui mihi sæpe repugnat:
Sed puer est, ætas mollis, & apta regi.
Phillyrides puerum cithara præfecit Achillem,
Atq; animos *molli contudit arte feros.
Qui toties socios, toties perterruit hostes,
Creditur annosum pertimuisse senem.
Quas Hector sensurus erat, poscente magistro
Verberibus iussas præbuit ille manus.
Aeacidæ Chiron, ego sum præceptor amoris:
Sæuus uterq; puer, natus uterq; Dea.
Sed tamen & tauri ceruix oneratur aratro,

*placida

Frenaq;

Ayuntamiento de Madrid

Frenaq́; magnanimi dente teruntur equi.
Et mihi cedet amor, quamuis mea uulneret arcu
Pectora, iactatas excutiatq́; faces.
Quo me fixit amor, quo me uiolentius ußit,
Hoc melior facti uulneris ultor ero.
Non ego Phœbe datas à te mihi mentiar artes.
Nec nos aëriæ uoce monemur auis.
Non mihi sunt uisæ Clio, Cliusq́; sorores,
Seruanti pecudes uallibus Ascra tuis.
Vsus opus mouet hoc, Vati parete perito:
Vera canam, cœptis mater amoris ades.
Este procul uittæ tenues, insigne pudoris:
Quæq́; tegis medios instita longa pedes:
Nos Venerem tutam, concessaq́; furta canemus,
Inq́; meo nullum carmine crimen erit.
Principio, quod amare uelis, reperire labora,
Qui noua nunc primum miles in arma uenis.
Proximus huic labor est, placidam exorare puellam:
Tertius, ut longo, tempore duret amor.
Hic modus, hæc nostro signabitur area curru.
Hæc erit admißa meta terenda rota.
Dum licet, & loris paßim potes ire solutis,
Elige, cui dicas, tu mihi sola places.
Hæc tibi non ueniet tenues delapsa per auras:
Quærenda est oculis apta puella tuis.
Scit bene uenator, ceruis ubi retia tendat:
Scit bene, qua frendens ualle moretur aper.
Aucupibus noti frutices: qui sustinet hamos,
Nouit quæ multo pisce natentur aquæ.

Tu quoq;, materiam longo qui quæris amori,
Ante frequens quo sit disce puella loco.
Non ego quærentem uentis dare uela iubebo.
Nec tibi, ut inuenias, longa terenda uia est.
Andromeden Perseus nigris portauit ab Indis,
Raptaq; sit Phrygio Graia puella uiro,
Tot tibi nanq; dabit formosas Roma puellas,
Hæc habet, ut dicas, quicquid in orbe fuit,
Gargara quot segetes, quod habet Methymna racemos
Aequore quot pisces, fronde teguntur aues,
Quot cœlum stellas, tot habet tua Roma puellas,
Mater & Aeneæ constat in urbe sua.
Seu caperis primis, & adhuc crescentibus annis,
Ante oculos ueniet uera puella tuos.
Siue petis iuuenem, iuuenes tibi mille placebunt,
Cogeris uoti nescius esse tui,
Seu te forte iuuat sera, & sapientior ætas,
Hoc quoq; (crede mihi) crebrius agmen erit.
Tu modo Pompeia lentus spatiare sub umbra,
Cum sol Herculei terga leonis adit.
Aut, ubi muneribus nati sua munera mater
Addidit, externo marmore diues opus.
Nec tibi uitetur, quæ priscis sparsa tabellis
Porticus, autoris Liuia nomen habet.
Quæq; parare necem miseris patruelibus ausæ
Belides, & stricto * barbarus ense pater. *stat ferus.
Nec te prætereat Veneri prælatus Adonis,
Cultaq; Iudæo septima sacra uiro.
Neu fuge Niligenæ Memphitica sacra iuuencæ,

Multas

Ayuntamiento de Madrid

Multas illa facit, quod fuit ipsa Ioui.
Et fora conueniunt (quis credere posset?) amori,
Flammaq; in arguto sæpe reperta foro est.
Subdita* quæ Veneris facto de marmore templo est, * qua.
Appias expreßis aëra pulsat aquis.
Illo sæpe loco capitur consultus amore,
Quiq; alijs cauit, non cauet ille sibi.
Illo sæpe loco desunt sua uerba diserto,
Resq; nouæ ueniunt causaq; agenda sua est.
Hunc Venus è templis, quæ sunt confinia, ridet,
Qui modo patronus, iam cupit esse cliens.
Sed tu præcipue auris uenare theatris.
Hæc loca sunt uotis fertiliora tuis.
Illic inuenes, quod ames, quod ludere poßis,
Quodq; semel tangas, quodq; tenere uelis.
Vt redit itq; frequens longum formica per agmen, lepida cum palatio
Granifero solitum dum uehit ore cibum.
Aut ut apes, saltusq; suos, & olentia nactæ
Pascua, per flores, & thyma summa uolant:
Sic ruit in celebres altißima fœmina ludos,
Copia iudicium sæpe morata meum est.
Spectatum ueniunt, ueniunt spectentur ut ipsæ:
Ille locus casti damna pudoris habet.
Primus sollicitos fecisti Romule ludos,
Cum iuuit uiduos rapta Sabina uiros.
Tunc neq; marmoreo pendebant uela theatro,
Nec fuerant liquido pulpita rubra croco.
Illic, quas tulerant nemorosa palatia frondes
Simpliciter positæ, scena sine arte fuit.

Ayuntamiento de Madrid

In gradibus ſedit populus de æſpite factis,
Qualibet hirſutas fronte tegente comas.
Reſpiciunt, oculisq; notat ſibi quiſq; puellam,
Quam uelit, & tacito pectore multa mouet.
Dumq; rudem præbente modum tibicine Thuſco,
Lydius æquatam ter pede pulſat humum.
In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.
Protinus exiliunt, animum clamore fatentes,
Virginibus cupidas inijciunq; manus.
Vt fugiunt aquilas timidiſſima turba, columbæ,
Vtq; fugit uiſos agna nouella lupos.
Sic illæ timuere uiros ſine lege ruentes,
Conſtitit in nulla, qui fuit ante, color.
Nam timor unus erat, facies non una timoris,
Pars laniat crines, pars ſine mente ſedet.
Altera mœſta ſilet, fruſtra uocat altera matrem,
Hæc queritur, ſtupet hæc, hæc fugit, illa manet.
Ducuntur raptæ, genialis præda, puellæ,
Et potuit multas ipſe decere pudor,
Si qua repugnabat nimium, comitemq; negabat,
Sublatam cupido uir tulit ipſe ſinu.
Atq; ita, quid teneros lachrymis corrumpis ocellos?
Quod matri pater eſt, hoc tibi, dixit, ero.
Romule militibus ſciſti dare commoda ſolus,
Hæc mihi ſi dederis commoda, miles ero.
Scilicet ex illo ſolennia more Theatra,
Nunc quoq; formoſis inſidiosa manent.
Nec te nobilium fugiat certamen equorum,

Multa

Ayuntamiento de Madrid

Multa capax populi commoda Circus habet.
Nil opus est digitis, per quos arcana loquaris,
Nec tibi per nutus accipienda nota est.
Proximus ad dominam nullo prohibente sedeto,
Iunge tuum lateri, quàm potes, usq; latus.
Et bene te cogit, si nolit, linea iungi,
Qua tibi tangenda est lege puella loci.
Hic tibi quæratur socij sermonis origo,
Et moueant primos publica uerba sonos.
Cuius equi ueniant, facito studiose requiras,
Nec mora, quisquis erit, aui fauet illa, faue.
At cum pompa frequens certantibus ibit ephebis,
Tu Veneri dominæ plaude fauente manu.
Vtq; fit, in gremium puluis si forte puellæ,
Deciderit, digitis exatiendus erit.
Et, si nullus erit puluis, tamen exaute nullum,
Quælibet officio causa sit apta tuo.
Pallia si terræ nimium demissa iacebunt,
Collige, & in munda sedulus effer humo.
Protinus officij pretium, patiente puella,
Contingent oculis crura uidenda tuis.
Respice præterea, post uos quiaunq; sedebit,
Ne premat oppposito mollia terga genu.
Parua leues capiunt animos: fuit utile multis
Puluinar facili composuisse manu.
Profuit & tenui uentos mouisse flabellō,
Et caua sub tenerum scamna dedisse pedem.
Hos aditus, Circusq; nouo præbebit amori,
Sparsaq; sollicito tristis arena foro.

Ayuntamiento de Madrid

Illa ſæpe puer Veneris pugnauit arena,
Et qui ſpectauit uulnera, uulnus habet.
Dum loquitur, tangitq; manu, poſcitq; libellum,
Et quærit poſito pignore, uincat uter.
Saucius ingemuit, telumq; uolatile ſenſit,
Et pars ſpectati uulneris ipſe fuit.
Quid modo belli naualis imagine Cæſar
Perſidas induxit, Cecropidasq; rates?
Nempe ab utroq; mari iuuenes, ab utroq; puellæ
Venêre, atq; ingens orbis in urbe fuit.
Quis non inuenit, turba quod amaret in illa?
Heheu quàm multos aduena torſit amor.
Eœ parat Cæſar domito quod deſuit ōrbi
Addere, nunc Oriens ultime noſter eris.
Parthe dabis pœnas, Craſſi gaudete ſepulti,
Signaq; barbaricas non bene paſſa manus.
Vltor adeſt, primisq; ducem profitetur in annis,
Bellaq; non puero tractat agenda puer.
Parcite natales timidi numerare Deorum,
Cæſaribus uirtus contigit ante diem.
Ingenium cœleſte ſuis uelocius annis
Surgit, & ignauæ fert male damna moræ.
* duos. Paruus erat, manibusq; * ſuis Tirynthius angues
Preſſit, & in annis iam Ioue dignus erat.
* quantus. Nunc quoq; qui puer es, * tantus tum Bacche fuiſti,
Cum timuit thyrſos India uicta tuos.
* annisq;. Auſpicijs, * animisq; patris puer arma mouebis.
* annis. Et uinces * animis, auſpicijsq; patris.
Tale rudimentum tanto ſub nomine debes

Nunc

Nunc iuuenum princeps, deinde future senum.
Cum tibi sint fratres, fratres ulcisere læsos,
Cumq; pater tibi sit, iura tuere patris.
Præbuit arma tibi genitor patriæq;, tuusq;,
Hostis ab inuito regna parente rapit.
Tu pia tela feres, sceleratas ille sagittas,
Stabit pro signis iusq;, piumq; tuis.
Vincuntur Parthi causa, uincantur & armis,
Eoas Latio dux meus addat opes.
Marsq; pater, Cæsarq; pater, date numen eunti,
Est Deus è uobis alter, & alter erit.
Auguror, en uincæs, uotiuaq; carmina reddam,
Et magno nobis ore sonandus eris.
Consistes, aciemq; meis hortabere uerbis.
O desint animis ne mea uerba tuis.
Tergaq; Parthorum, Romanaq; pectora dicam,
Telaq;, ab auerso quæ iacit hostis equo,
Quid fugis, ut uincas? quid uictos Parthe relinquis?
Parthe malum iam nunc Mars tuus omne habet,
Ergo erit illa dies, qua tu pulcherrime rerum,
Quattuor in nueis aureus ibis equis.
Ibunt antè duces onerati colla catenis,
Ne possint tuti, qua prius, esse fuga.
Spectabunt iuuenes læti, mistæq; puellæ,
Diffundetq; animos omnibus illa dies.
Atq; aliqua ex illis, dum regum nomina quæret,
Quæ loca, qui montes, quæ'ue ferantur aquæ.
Omnia responde, nec tantum si qua rogabit,
Et quæ nescieris, ut bene nota, refer.

Hic

Ayuntamiento de Madrid

Hic est Euphrates præcinctus arundine frontem,
Cui coma dependet cærula, Tigris erit.
Hos fac Armenios, hæc est Danaeïa Persis,
Vrbs in Achemenijs uallibus ista fuit.
Ille uel ille, duces, & erunt, quæ nomina dicas,
Si poteris, uere: si minus, apta tamen.
Dant etiam positis aditum conuiuia mensis,
Est aliquid præter uina, quod inde petas.
Sæpe illic positis, teneris adducta lacertis
Purpureus Bacchi cornua preßit Amor,
Vinaq; cum bibulas sparsere Cupidinis alas,
Permanet, & capto stat grauis ille loco.
Ille quidem pennas uelociter excutit udas.
Sed tamen aspergi pectus amore nocet.
Vina parant animos, faciuntq; caloribus aptos,
Cura fugit multo, diluiturq; mero.
Tunc ueniunt risus, tunc pauper cornua sumit,
Tunc dolor, & curæ, rugaq; frontis abit.
Tunc aperit mentes æuo rarißima nostro
Simplicitas, artes excutiente Deo.
Illic sæpe animos iuuenum rapuêre puellæ,
Et Venus in uinis, ignis in igne fuit.
Hic tu fallaci nimium ne crede lucernæ,
Iudicio formæ, noxq;, merumq; nocet.
Luce Deas, cœloq; Paris spectauit aperto,
Cum dixit Veneri, uincis utranq; Venus.
Nocte latent mendæ, uitioq; ignoscitur omni,
Horaq; formosam quamlibet illa facit.
Consule de gemmis, de tincta muricæ lana,

Consule

Ayuntamiento de Madrid

Consule de facie, corporibusq;, diem.
Quid tibi fœmineos cœtus uenatibus aptos
Enumerem? numero cedet arena meo.
Quid referam Baias? prætextaq; littora uelis?
Et, quæ de calido sulfure fumat, aquam?
Hinc aliquis uulnus referens in pectore, dixit,
Non hæc (ut fama est) unda salubris erat.
Eæ suburbanæ templum nemorale Dianæ,
Partaq; per gladios regna nocente manu.
Illa quòd est uirgo, quòd tela Cupidinis odit,
Multa dedit populo uulnera, multa dabit.
Hactenus unde legas, quod ames, ubi retia * ponas, *tendas.
Præcipit imparibus uecta Thaleia modis.
Nunc tibi quæ placuit, quas sit capienda per artes,
Dicere præcipue molior artis opus.
Quisquis ubiq;, uiri * faciles aduertite mentes, *dociles.
Pollicitisq; fauens uulgus * adesto meis. *adeste.
Prima tuæ menti ueniat fiducia, cunctas
Posse capi, capies, tu modo tende plagas.
Vere prius uolucres taceant, æstate cicadæ,
Mænalius lepori det sua terga canis,
Fœmina quàm iuuenu blande tentata repugnet,
Hæc quoq;, quam poteris credere nolle, uolet.
Vtq; uiro furtiua Venus, sic grata puellæ,
Vir male dissimulat, tectius illa cupit.
Conueniat maribus, ne quam nos ante rogemus,
Fœmina iam partes uicta rogantis aget.
Mollibus in pratis admugit fœmina tauro,
Fœmina cornipedi semper adhinnit equo.

Fortiõr

Ayuntamiento de Madrid

*Parcior. *Fortior in nobis, nec tam furiosa libido est,
Legitimum finem flamma uirilis habet.
Byblida quid referam? uetito quæ fratris amore
Arsit, & est laqueo fortiter ulta nefas.
Myrrha patrem, sed non ut filia debet, amauit,
Et nunc obducto cortice pressa latet,
*arbore fundit. Illius lachrymis, quas *arbor fudit odora,
Vngimur, & dominæ nomina gutta tenet.
Forte sub umbrosis nemorosæ uallibus Idæ,
Candidus armenti gloria taurus erat,
*nigro. Signatus tenui media inter cornua *uirga,
Vna fuit labes, cætera lactis erant.
*Cyd. Illum Gnosiades, *Sidoniadesq; iuuencæ
Optarunt tergo sustinuisse suo.
Pasiphaë fieri gaudebat adultera tauri,
Inuida formosas oderat illa boues.
Nota cano, non hoc, quæ cæntum sustinet urbes,
Quamuis sit mendax, Creta negare potest.
Ipsa nouas frondes, & prata tenerrima tauro
Fertur inassueta subsecuisse manu.
It comes armentis, nec ituram cura moratur
Coniugis, & Minos à boue uictus erat.
Quid tibi Pasiphaë pretiosas sumere uestes?
Ille tuus nullas sentit adulter opes.
Quid tibi cum speculo montana armenta petenti?
Quid toties positas fingis inepta comas?
Crede tamen speculo, quod te negat esse iuuencam,
Quàm aperes fronti cornua nata tuæ.
Siue placet Minos, nullus quæratur adulter

Siue

Ayuntamiento de Madrid

Siue uirum mauis fallere, falle uiro.
In nemus, & saltus thalamo regina relicto
Fertur, ut Aonio concita Baccha Deo.
Ah quoties uultu uacam spectauit iniquo,
Et dixit, domino cur placet ista meo?
Aspice, ut ante ipsum teneris exultat in herbis,
Nec dubito, quin se stulta placere putet.
Dixit, & ingenti iandudum de grege duci
Iussit, & immeritam sub iuga curua trahi.
Aut cadere ante aras, commentaq; sacra coëgit:
Et tenuit læta pellicis exta manu.
Pellicibus quoties placauit numina cæsis,
Atq; ait exta tenens: ite placete meo.
Et modo se fieri Europam, modo postulat Iò,
Altera quòd bos est, altera uecta boue.
Hanc tamen impleuit uacca deceptus acerna
Dux gregis, & partu proditus autor erat.
Cressa Thyestæo si se abstinuisset amore,
(Ah quantum est uni posse placere uiro)
Non medium rapuisset iter, curruq; retorto
Auróram uersis Phœbus adisset equis.
Filia purpureos Niso furata capillos
Puppe cadens œlsa facta refertur auis.
Altera Scylla maris monstrum, medicamine Circes
Pube premit rabidos, inguinibusq; canes.
Qui Martem terris, Neptunum effugit in undis,
Coniugis Atrides uictima dira fuit.
Cui non defleta est Ephyrææ flamma Creusæ?
Et nece natorum sanguinolenta parens?

Fleuit

Fleuit Amyntorides per inania lumina Phœnix.
Hippolytum rapidi diripuistis equi.
Quid fodis immeritis Phineu sua lumina natis?
Pœna reuersura est in caput ista tuum.
Omnia fœminea sunt ista libidine mota:
Acrior est nostra, plusq; furoris habet.
Ergo age ne dubita cunctas superare puellas.
Vix erit è multis quæ neget una tibi.
Quæ dant, quæq; negant, gaudent tamen esse rogatæ:
Vt iam fallaris, tuta repulsa tua est.
Sed cur fallaris, cum sit noua grata uoluptas?
Et capiant animos plus aliena suis?
Fertilior seges est alienis semper in agris,
Vicinumq; pecus grandius uber habet.
Sed prius ancillam captatæ nosse puellæ
Cura sit, accessus molliet ista tuos.
Proxima consilijs dominæ sit ut illa uideto,
Ne'ue parum tacitis conscia fida iocis.
Hanc tu pollicitis, hanc tu corrumpe rogando.
Quod petis, ex facili, si uolet illa, feres.
Illa leget tempus (medici quoq; tempora seruant)
Quò facilis dominæ mens sit, & apta capi.
Mens erit apta capi tunc, cum lætissima rerum,
Vt seges in pingui luxuriabit humo.
Pectora dum gaudent, nec sunt astricta dolore,
Ipsa patent, blanda tum subit arte Venus,
Tunc cum tristis erat, defensa est Ilion armis:
Militibus grauidum læta recepit equum.
Tum quoq; tentanda est, cum pelliæ læsa dolebit,

Tune

Ayuntamiento de Madrid

Tunc facies, opera ne sit inulta tua.
Hanc matutinos pectens ancilla capillos
Incitet, & uelo remigis addat opem.
Et secum tenui suspirans murmure dicat,
Vt puto, non poteris ipsa referre uicem.
Tunc de te narret, tunc persuadentia uerba
Addat, & insano, iuret amore mori.
Sed propera, ne uela cadant, iræq; residant.
Vt fragilis glacies, interit ira mora.
Quæris, an hanc ipsam prosit uiolare ministram?
Talibus admißis alea grandis inest.
Hæc ad conubitum fit sedula, tardior illa:
Hæc dominæ munus temperat, illa sibi.
Casus in euentu est, licet hic indulgeat ausis,
Consilium tamen est abstinuisse meum.
Non ego per præceps, & acuta cacumina uadam,
Nec iuuenum quisquam me duce captus erit.
Si tamen illa tibi dum dat, recipitq; tabellas,
Corpore, non tantum sedulitate, placet:
Fac domina potiare prius: comes illa sequetur:
Non tibi ab ancilla est incipienda Venus.
Hoc unum moneo (si quid creditur arti)
Ne mea dicta rapax per mare uentus agat:
Aut nunquam tentes, aut perfice: tollitur index,
Cum semel in partem criminis illa uenit.
Non auis utiliter uiscatis effugit alis:
Non bene de laxis caßibus exit aper.
Saucius arrepto piscis retinetur ab hamo:
Opprime tentatam, nec nisi uictor abi.

Ayuntamiento de Madrid

Tunc neq; te prodet communi noxia culpa,
Factaq; erunt dominæ, dictaq; nota tibi.
Sed bene œletur, bene si œlabitur index,
Notitiæ suberit semper amica tuæ.
Tempora qui solis operosa colentibus arua
Fallitur, & nautis aspicienda putat.
Nec semper credenda Ceres fallacibus aruis,
Nec semper uiridi concaua puppis aquæ.
Nec teneras tutum est semper captare puellas:
Sæpe dato melius tempore fiet idem.
Siue dies suberit natalis, siue calendæ,
Quas Venerem Marti continuasse iuuat,
Siue erit ornatus, non ut fuit ante sigillis
Sed regum positas circus habebit opes:
Differ opus, tunc tristis hyems, tunc Pleïades instant,
Tunc & in æquorea mergitur Hœdus aqua.
Tunc bene desinitur: tunc si quis creditur alto,
Vix tenuit laceræ naufraga membra ratis.
Tunc licet incipias, qua flebilis Allia luce
Vulneribus Latijs sanguinolenta fuit.
Quaq; die redeunt rebus minus apta gerendis
Culta Palæstino septima festa uiro.
Magna superstitio tibi sit natalis amicæ,
Quaq; aliquid dandum est, illa sit atra dies.
Cum bene uitaris, tamen auferet, inuenit artem
Fœmina, qua cupidi carpat amantis opes.
Institor ad dominam ueniet discinctus emacem,
Expediet merces teq; sedente suas.
Quas illa, inspicias, sapere ut uideare, rogabit:

Osaula

Ayuntamiento de Madrid

Osaula deinde dabit, deinde rogabit, emas.
Hoc fore contentam multos iurabit in annos,
Nunc opus esse sibi, nunc bene diæt emi.
Si non esse domi, quos des, causabere nummos,
Littera posætur, nec didicisse iuuat.
Quid quasi natali cum poscit munera libo?
Et quoties opus est, nascitur illa sibi?
Quid cum mendaci damno mœstissima plorat?
Elapsusq; caua fingitur aure lapis?
Multa rogant tradenda sibi, data reddere nolunt:
Perdis, & in damno gratia nulla tuo est.
Non mihi, sacrilegas meretricum ut persequar artes,
Cum totidem linguis sint satis ora decem.
Cera uadum tentet rasis infusa tabellis.
Cera tuæ primum conscia mentis erit.
Blanditias ferat illa tuas, imitataq; amantum
Verba, nec exiguas, quisquis es, adde preces.
Hectora donauit Priamo preces motus Achilles:
Flectitur iratus uoce rogante Deus.
Promittas facito, quid enim promittere lædit?
Pollicitis diues quilibet esse potest.
Spes tenet in tempus, semel est si credita, longum:
Illa quidem fallax, sed tamen apta Dea est.
Si dederis quicquam, poteris ratione relinqui.
Præteritum tulerit, perdideritq; nihil.
Et quod non dederis, semper uideare daturus.
Sic dominum sterilis sæpe fefellit ager.
Sic, ne perdiderit, non æsat perdere lusor:
Et reuocat cupidas alea sæpe manus.

Ayuntamiento de Madrid

Hoc opus, hic labor est, primum sine munere iungi:
Si dederit gratis, quæ dedit, usq; dabit.
Ergo eat, & blandis peraretur littera uerbis:
Exploretq; animos, primaq; tentet iter.
Littera Cydippen pomo perlata fefellit,
Insciaq; est uerbis capta puella suis.
Discæ bonas artes (moneo) Romana iuuentus,
Non tantum trepidos ut tueare reos.
Quàm populus, iudexq; grauis, lectusq; senatus,
Tam dabit eloquio uicta puella manus.
Sed lateant uires, nec sis in fronte disertus,
Effugiant uoces uerba molesta tuæ.
Quis, nisi mentis inops, teneræ declamat amicæ?
Sæpe ualens odij litera causa fuit.
Sit tibi credibilis sermo, consuetaq; uerba,
Blanda tamen, præsens ut uideare loqui.
Si non accipiet scriptum, illectumq; remittet,
Lecturam spera propositumq; tene.
Tempore difficiles ueniunt ad aratra iuuenci:
Tempore lenta pati frena docentur equi.
Ferreus assiduo consumitur annulus usu:
Interit assidua uomer aduncus humo.
Quid magis est durum saxo? quid mollius unda?
Dura tamen molli saxa cauantur aqua.
Penelopen ipsam, perstes modo, tempore uincæs:
Capta uides sero Pergama, capta tamen.
Legerit, & nolit rescribere, cogere noli:
Tu modo blanditias fac legat ipsa tuas.
Quæ uoluit legisse, uolet rescribere lectis:

Per

Ayuntamiento de Madrid

Per numeros ueniunt ista, gradusq; suos.
Forsitan & primo ueniet tibi littera tristis,
Quæq; roget, ne se sollicitare uelis.
Quod rogat illa, timet: quod non rogat, optat ut instes:
Insequere, & uoti postmodo compos eris.
Interea siue illa toro resupina feratur,
Lecticam dominæ dissimulanter adi.
Ne'ue aliquis uerbis odiosas afferat aures,
Quàm potes ambiguis callidus abde notis.
Seu pedibus uacuis illi spatiosa teretur
Porticus, hic socias tu quoq; iunge moras.
Et modo præcedas, facito, modo terga sequaris,
Et modo festines, & modo lentus eas.
Nec tibi de medijs aliquot transire columnas
Sit pudor, & lateri continuasse latus.
Nec sine te curuo sedeat speciosa theatro.
Quod spectes, humeris afferet illa suis.
Illam respicias, illam mirere licebit,
Multa supercilio, multa loquare notis.
Et plaudas aliquo mimo saltante puellæ:
Et faueas illi, quisquis agatur amans.
Cum surgit, surgas: donec sedet illa, sedeto:
Arbitrio dominæ tempora perde tuæ,
Sed tibi nec ferro placeat torquere capillos,
Nec tua mordaci pumice crura teras.
Ista iube faciant, quorum Cybeleïa mater
Concinnitur Phrygijs exululata modis.
Forma uiros neglecta decet. Minoïda Theseus
Abstulit à nulla tempora comptus acu.

Hippōlytum Phædra, nec erat bene cōmptus, amauit:
Cura Deæ ſyluis aptus Adonis erat.
Munditiæ placeant, fuſcentur corpora campo,
Sit bene conueniens & ſine labe toga.
Linguaq; nec rigeat, careant rubigine dentes,
Nec uagus in laxa pes tibi pelle natet.
Nec male deformet rigidos tonſura capillos,
Sit coma, ſit docta barba reſecta manu.
Et nihil emineant, & ſint ſine ſordibus ungues,
Inq; caua nullus ſtet tibi nare pilus.
Nec male odorati ſit triſtis anhelitus oris,
Nec lædat nares uirq;, paterq; gregis.
Cætera laſciue faciant concæde puellæ,
Et ſi quis male uir quærit habere uirum.
Eæ ſuum uatem Liber uocat, hic quoq; amantes
Adiuuat, & flammæ, qua calet ipſe, fauet.
Gnoſis in ignotis amens errabat arenis,
Qua breuis æquoreis Dia feritur aquis.
Vtq; erat è ſomno tunica uelata recincta,
Nuda pedem, croceas irreligata comas.
Theſea crudelem ſurdas clamabat ad undas,
Indigno teneras imbre rigante genas.
Clamabat, flebatq; ſimul, ſed utrunq; decebat,
Nec facta eſt lachrymis turpior illa ſuis.
Iamq; iterum tundens molliſima pectora palmis,
Perfidus ille abijt, quid mihi fiet? ait.
Quid mihi fiet ait, ſonuerunt cymbala toto
Littore, & attonita tympana pulſa manu.
Excidit illa metu, rupitq; nouiſſima uerba,

Nullus

Nullus in exanimi corpore ſanguis erat.
Eæ Mimallonides ſparſis in terga capillis,
Eæ leues Satyri præuia turba dei:
Ebrius eæ ſenex pando Silenus aſello
Vix ſedet, & preſſas continet arte iubas.
Dum ſequitur Bacchas, Bacchæ fugiuntq; petuntq;,
Quadrupedem ferula dum malus urget eques,
In caput aurito cecidit delapſus aſello,
Clamarunt Satyri, ſurge age, ſurge pater.
Iam Deus in curru, quem ſummum texerat uuis,
Tigribus adiunctis aurea lora dabat.
Et color, & Theſeus, & uox abiere puellæ:
Terq; fugam petijt, terq; retenta metu eſt.
Horruit, ut ſteriles, agitat quas uentus, ariſtæ,
Vt leuis in madida canna palude tremit.
Cui Deus, en adſum tibi cura fidelior, inquit,
Pone metum, Bacchi Gnoſias uxor eris.
Munus habe cœlum, cœlo ſpectabere ſydus,
Sæpe reges dubiam Creſſa puella ratem.
Dixit, & è curru, ne tigres illa timeret,
Deſilit, impoſito cæſit arena pede.
Implicitamq; ſinu (neq; enim pugnare ualebat)
Abſtulit, ut facile eſt omnia poſſe Deo.
Pars Hymenæa canunt, pars altera Euoe clamant,
Sic coëunt ſacro nupta, Deusq; toro.
Ergo, ubi contigerint poſiti tibi munera Bacchi,
Atq; erit in ſocij fœmina parte tori:
Nicte liumq; patrem, nocturnaq; ſacra precare,
Ne iubeant capiti uina nocere tuo.

Ayuntamiento de Madrid

* ficto. Hic tibi multa licet sermone latentia* tecto
Dicere, quæ dici sentiat illa sibi.
Blanditiasq; leues tenui perscribere uino,
Vt dominam in mensa se legat illa tuam.
Atq; oculos oculis spectare fatentibus ignem,
Sæpe tacens uocem, uerbaq; uultus habet.
Fac primus rapias illius tacta labellis
Pocula, quaq; bibit parte puella, bibas.
Et quemanq; cibum digitis libauerit illa,
Tu pete, dumq; petes, sit tibi tacta manus.
Sint etiam tua uota uiro placuisse puellæ,
Vtilior uotis factus amicus erit.
Huic, si forte bibas, sortem conæde priorem,
Huic detur capiti missa corona tuo.
Siue sit inferior, seu par, prior omnia sumat:
Ne dubites illi uerba secunda loqui.
Tuta, frequensq; uia est, per amici fallere nomen,
Tuta frequensq; licet sit uia, crimen habet.
* nimium quoq;. Inde propinator* nimirum multa propinet.
Et sibi mandatis plura uidenda putet.
Certa tibi à nobis dabitur mensura bibendi:
Officium præstent, mensq;, pedesq;, suum.
Iurgia præcipue uino stimulata caueto,
Et nimium faciles ad fera bella manus.
Occidit Eurytion stulte data uina bibendo,
Aptior est dulci mensa, merumq; ioco.
Si uox est, canta: si mollia brachia, salta,
Et, quacunq; potes dote placere, place.
Ebrietas ut uera nocet, sic ficta iuuabit:

Fac

Ayuntamiento de Madrid

Fac titubet blæso subdola lingua sono.
Et quicquid dices, facies'ue proteruius æquo,
Credatur nimium causa fuisse merum.
Et bene dic dominæ, bene, cum quo dormiet illa,
Sed male sit tacita mente precare uirō.
At, cum discedet mensa cōuiua* relicta, * remota.
Ipsa tibi accessus turba, locumq; dabit.
Insere te turbe, leuiterq; admotus eunti,
Velle latus digitis, & pede tange pedem.
Colloquij iam tempus adest, fuge rustice longe
Hinc pudor: audacem sorsq; Venusq; iuuant.
Non tua sub nostras ueniet facundia leges:
Fac tantum cupias, sponte disertus eris.
Est & agendus amans, imitandaq; uulnera uerbis,
Hic tibi quæratur qualibet arte fides.
Non credi labor est, sibi quæq; uidetur amanda,
Pessima sit, nulli non sua forma placet.
Sæpe tamen uere cœpit simulator amare,
Sæpe, quod incipiens finxerat esse, fuit.
Quo magis ò faciles imitantibus este puellæ,
Fiet amor uerus, qui modo fictus erat.
Blanditijs animum furtim deprendere* fas est, * nunc sit.
Vt pendens liquida ripa subitur aqua.
Nec faciem, nec te pigeat laudare capillos,
Et teretes digitos, exiguumq; pedem.
Delectant etiam castas præconia formæ,
Virginibus curæ, grataq; forma sua.
Nam cur in Phrygijs Iunonem & Pallada syluis
Nunc quoq; iudicium non tenuisse pudet?

Ayuntamiento de Madrid

Laudatas ostendit auis Iunonia pennas,
Si tacitus spectes, illa recondet opes.
Quadrupedes inter rapidi certamina aursus,
Depexæq; iubæ, plausaq; colla iuuant.
Nec timide promitte, trahunt promissa puellas,
Pollicitis testes quoslibet adde Deos.
Iuppiter ex alto periuria ridet amantum,
Et iubet Aeolios irrita ferre notos.
Per styga Iunoni falso iurare solebat
Iuppiter, exemplo nunc fauet ille suo.
Expedit esse Deos, & ut expedit, esse putemus,
Dentur in antiquos thura, merumq; focos.
Nec secura quies illos, similisq; sopori
Detinet: innocui uiuite, numen adest.
Reddite depositum, pietas sua fœdera seruet,
Fraus absit, uacuas cædis habete manus.
Ludite, si sapitis, solas impune puellas,
Hac minus est una fraude pudenda fides.
Fallite fallentes, ex magna parte profanum
Sunt genus, in laqueos, quos posuere, cadant.
Dicitur Aegyptus caruisse iuuantibus arua
Imbribus, atq; annos sicca fuisse nouem.
Cum Thrasius Busirin adit, monstratq; piari,
Hospitis effuso sanguine posse Iouem,
Illi Busiris, fies Iouis hostia primus,
Inquit, & Aegypto tu dabis hospes aquam.
Et Phalaris tauro uiolenti membra Perilli,
Torruit: infelix imbuit autor opus.
Iustus uterq; fuit, neq; enim lex iustior ulla est,

Quam

Ayuntamiento de Madrid

Quàm necis artifices arte perire sua.
Ergo ut periuras merito periuria fallant,
Exemplo doleat fœmina læsa suo.
Et lachrymæ prosunt, lachrymis adamanta mouebis,
Fac madidas uideat, si potes, illa genas,
Si lachrymæ (neq; enim ueniunt in tempore semper)
Deficiunt, uda lumina tange manu.
Quis sapiens blandis non misceat oscula uerbis?
Illa licet non det, non data sume tamen,
Pugnabit primo fortaßis, & improbe dicet:
Pugnando uinci se tamen illa uolet,
Tantum ne noceant teneris male rapta labellis,
Ne'ue queri poßit, dura fuisse, caue.
Oscula qui sumpsit, si non & cætera sumpsit,
Hæc quoq;, quæ data sunt, perdere dignus erat.
Quantum defuerat pleno post oscula uoto?
Hei mihi rusticitas, non pudor ille fuit.
Vim licet appellent, grata est uis ista puellis,
Quod iuuat, inuitæ sæpe dedisse uolunt.
Quæcunq; est Veneris subita uiolata rapina,
Gaudet & improbitas muneris instar habet.
At, quæ cum posset cogi, non tacta recæßit,
Cum simulet uultu gaudia, tristis erit.
Vim paßa est Phœbe, uis est illata sorori,
Et gratus raptis raptor uterq; fuit.
Fabula nota quidem, sed non indigna referri,
Scyrias Hæmonio uicta puella uiro,
Iam Dea laudatæ dederat mala præmia formæ
Colle sub Idæo uincere digna Venus.

Iam

Iam nurus ad Priamum diuerso uenerat orbe,
Gratáq; in Iliacis mœnibus uxor erat.
Iurabant omnes in læsi uerba mariti,
Nam dolor unius publica causa fuit.
Turpe, nisi hoc matris precibus tribuisset, Achilles,
Veste uirum longa dissimulatus erat.
Quid facis Acacide? non sunt tua munera lanæ,
Tu titulos alia Palladis arte pete.
Quid tibi cum calathis? clypeo manus apta ferendo,
Pensa quid in dextra, qua cadet Hector, habes?
Reijce succinctos operoso stamine fusos,
Quassanda est ista Pelias hasta manu.
Forte erat in Thalamo uirgo regalis eodem,
Hæc illum stupro comperit esse uirum.
Viribus illa quidem uicta est (ita credere oportet)
Sed uoluit uinci uiribus illa tamen.
Sæpe mane dixit, cum iam properaret Achilles,
Fortia nam posita sumpserat arma colo.
Vis ubi nunc illa est? quid blanda uoce moraris,
Autorem stupri Deïdameia tui?
Scilicet, ut pudor est, quidam cœpisse priorem,
Sic alio gratum est incipiente pati.
Ah nimia est propriæ iuueni fiducia formæ,
Expectet si quis, dum prior illa roget.
Vir prior accedat, uir uerba precantia dicat,
Excipiet blandas * molliter illa preces. * comiter.
Vt potiare, roga: tantum cupit illa rogari,
Da causam uoti principiumq; tui.
Iuppiter ad ueteres supplex heroïdas ibat,

Corripuit

Ayuntamiento de Madrid

Corripuit magnum nulla puella Iouem.
Si tamen à precibus tumidos acedere fastus
Senseris, incœpto parce, referq; pedem.
Quod refugit, multæ cupiunt, odere, quod instat,
Lenuus instando tædia tolle tui.
Nec spes est Veneris semper profitenda roganti,
Intret amicitiæ nomine tectus amor.
Hoc aditu uidi tetricæ data uerba puellæ,
Qui fuerat cultor, factus amator erat.
Candidus in nauta turpis color, æquoris unda
Debet & à radijs syderis esse niger.
Turpis & agricolæ, qui uomere semper adunco,
Et grauibus rastris sub Ioue uersat humum.
Et tu, Palladiæ petitur cui fama coronæ,
Candida si fuerint corpora, turpis eris.
Palleat omnis amans, color est hic aptus amanti,
Hoc decet, hoc multi non ualuisse putant.
Pallidus in Lyricen syluis errabat Orion,
Pallidus in lenta Naïde Daphnis erat.
Arguat & macies ✱ uultum, nec turpe putaris,
Pileolum nitidis imposuisse comis.
Attenuant iuuenum uigilatæ corpora noctes,
Curaq;, ✱ & immenso qui fit amore, dolor.
Vt uoto potiare tuo, miserabilis esto,
Vt, qui te uideat, dicere possit, amas.
Conquerar? an moneam? nullum fas esse nefasq;,
Nomen amicitiæ, nomen inane fides.
Hei mihi non tutum est, quod ames, laudare sodali,
Cum tibi laudanti credidit, ille subit.

✱ animum.

✱ in magno

At non

Ayuntamiento de Madrid

At non Actorides lectum temerauit Achillis,
Quantum ad Pirithoum Phædra pudica fuit.
Hermionem Pylades, qua Pallada Phœbus amauit,
Quodq; tibi geminus tyndari Castor, erat.
Si quis idem sperat, laturas poma myricas
Speret, & è medio flumine mella petat.
Nil, nisi turpe iuuat, auræ est sua cuiq; uoluptas:
Hæc quoq; ab alterius grata dolore uenit.
Heu facinus, non est hostis metuendus amanti:
Quos credis fidos, effuge, tutus eris.
Cognatum, fratremq; caue, fidumq; sodalem:
Præbebit ueros hæc tibi turba metus.
Finiturus eram, sed sunt diuersa puellis
Pectora, mille animos excipe mille modis.
Nec tellus eadem parit omnia, uitibus illa
Conuenit, hæc oleis, hic bene farra uirent,
Pectoribus mores tot sunt, quot in orbe figuræ:
Qui sapit, innumeris moribus aptus erit.
Vtq; leuis Proteus modo se tenuabit in undas,
Nunc leo, nunc arbor, nunc erat hirtus aper,
Hi iaculo pisces, illi capiuntur ab hamis,
Hos caua contento retia fune trahunt.
Nec tibi conueniet cunctos modus unus ad annos,
Longius insidias curua uidebit anus.
Si doctus uideare rudi, petulans'ue pudenti,
Diffidet miseræ protinus illa sibi.
Inde fit, ut quæ se timuit committere honesto,
Vilis in amplexus inferioris eat.
Pars suberat cœpti, pars est exhausta laboris,
Hic teneat nostras anchora iacta rates.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI LIBER SECVNDVS.

Dicite Iò Pæan, & Iò bis dicite Pæan
Decidit in casses præda petita meos.
Lætus amans donet uiridi mea carmina palma.
Præferor Ascræo, Mæoniõq; seni.
Talis ab armiferis Priameius hospes Amyclis
Candida cum rapta coniuge uela dabat.
Talis erat, qui te carru uictore ferebat
Vecta peregrinis Hippodameia rotis.
Quid properas iuuenis? medijs tua pinus in undis
Nauigat, & longe, quem peto, portus abest.
Non satis inuenisse tibi est me uate puellam:
Arte mea capta est, arte tenenda mea est.
Nec minor est uirtus, quàm quærere, parta tueri:
Casus inest illic, hic erit artis opus.
Nunc mihi, si quando, puer, & Cytherea, fauete,
Nunc Erato, nam tu nomen amoris habes.
Magna paro, quas possit amor remanere per artes,
Dicere, tam uasto peruagus orbe puer.
Et leuis est, & habet geminas, quibus euolet, alas.
Difficile est illis imposuisse modum.
Hospitis effugio præcluserat omnia Minos:
Audacem pennis repperit ille uiam.

Dædalus

Ayuntamiento de Madrid

Dædalus ut clausit conceptum crimine matris
Semibouemq; uirum, semiuirumq; bouem,
Sit modus exilio dixit iustissime Minos,
Accipiat cineres terra paterna meos.
Et, quoniam in patria fatis agitatus iniquis
Viuere non potui, da mihi posse mori.
Da reditum puero, senis est si gratia uilis:
Si non uis puero parcere, parce seni.
Dixerat hæc: sed & hæc, & multo plura licebat
Dicere, at egressus non dabat ille uiro.
Quod simulac sensit, nunc nunc ò Dedale, dixit,
Materiam, qua sis ingeniosus, habes.
Possidet & terras, & possidet æquora Minos,
Nec tellus nostræ, nec patet unda fugæ.
Restat iter cœli, cœlo tentabimus ire:
Da ueniam cœpto Iuppiter alte meo.
Non ego sydereas affecto tangere sedes:
Qua fugiam dominum nulla, nisi ista uia est.
Per styga detur iter, stygias transibimus undas:
Sunt mihi naturæ iura nouanda meæ.
Ingenium mala sæpe mouent, quis crederet unquam
Aërias hominem carpere posse uias?
Remigium uolucrum disponit in ordine pennas,
Et leue per lini uinacla nectit opus.
Imaq; pars æris astringitur igne solutis.
Finitusq; noua iam labor artis erat.
Tractabat æramq; puer, pennasq; renidens,
Nescius hæc humeris arma parata suis.
Cui pater his (inquit) patria est adeunda carinis,

Hac

Ayuntamiento de Madrid

Hac nobis Minos effugiendus ope est.
Aëra non potuit Minos, alia omnia clausit.
Quà licet inuentis aëra rumpe meis.
Sed tibi non uirgo Tegeæa, comesq; Bootes,
Ensifer Orion, aspiciendus erit.
Me pennis sectare datis, ego præuius ibo:
Sit tibi cura sequi, me duce tutus eris.
Nam siue ætherias uicino sole per auras
Ibimus, impatiens cera caloris erit.
Siue humiles propiore freto iactabimus alas,
Mobilis æquoreis penna madescet aquis.
Inter utrunq; uola, uentos quoq; nate caueto.
Quaq; ferent auræ, uela secunda dato.
Dum monet, aptat opus puero, monstratq; moueri,
Erudit infirmas ut sua mater aues.
Inde suis factas humeris accommodat alas,
Perq; nouum timidus corpora librat iter.
Iamq; uolaturus paruo dedit oscula nato.
Nec patriæ lachrymas continuere genæ.
Monte minor collis campis erat altior æquis.
Hinc data sunt miseræ corpora bina fugæ.
Et mouet ipse suas, & nati respicit alas
Dædalus, & cursus sustinet usq; suos.
Iamq; nouum delectat iter, positoq; timore
Icarus audaci fortius arte uolat.
Hos aliquis tremula dum captat arundine pisces
Vidit & incœptum dextra reliquit opus.
Iam Samos à læua fuerat, Naxosq; relictæ,
Et Paros, & clario Delos amata deo.

Ayuntamiento de Madrid

* Calydne. Dextra Lebynthos erat, ſyluisq; umbroſa * Pachynne,
Cinctaq; piſcoſis Aſtypalæa uadis.
Cum puer incautis nimium temerarius annis
Altius egit iter, deſeruitq; patrem.
Vincla labant, & cera Deo propiore liqueſcit:
Nec tenues uenti brachia mota tenent.
Territus à ſummo deſpexit in æquora cœlo,
Nox oculis pauido uenit oborta metu.
Tabuerant ceræ, nudos quatit ille lacertos:
Et trepidat, nec quo ſuſtineatur, habet.
Decidit: atq; cadens, pater ò pater auferor, inquit:
Clauſerunt uirides ora loquentis aquæ.
At pater infelix, non iam pater, Icare clamat,
Icare clamat, ubi es? quo'ue ſub axe uolas?
Icare clamabat, pennas aſpexit in undis:
Oßa tegit tellus, æquora nomen habent.
Non potuit Minos hominis compeſcere pennas,
Ipſe Deum uolucrem detinuiſſe paro.
Fallitur, Hæmonias ſi quis decurrit ad artes,
Datq; quod à teneri fronte reuellit equi.
Non facient, ut uiuat amor, Medcïdes herbæ,
Mixtaq; cum magicis Marſa uenena ſonis.
Phaſias Aeſoniden, Circe tenuiſſet Vlyſſem,
Si modo ſeruari carmine poſſet amor.
Nec data profuerint pallentia philtra puellis.
Philtra nocent animis, uimq; furoris habent.
Sit procul omne nefas, ut ameris, amabilis eſto.
Quod tibi non facies, ſola'ue forma dabit.
Sit licet antiquo Nireus adamatus Homero,
Naiadumq;

Ayuntamiento de Madrid

Naîadumq; tener crimine captus Hylas.
Vt dominam teneas, nec te mirere relictum,
Ingenij dotes corporis adde bonis.
Forma bonum fragile est, quantumq; accedit ad annos,
Fit minor, & spatio carpitur illa suo.
Nec semper uiolæ, nec semper lilia florent:
Et riget amissa spina relicta rosa.
Et tibi iam uenient cani formose capilli:
Iam uenient rugæ, quæ tibi corpus arent.
Iam molire animum, qui duret, & astrue formam:
Solus ad extremos permanet ille rogos.
Nec leuis ingenuas pectus coluisse per artes
Cura sit, & linguas edidicisse duas.
Non formosus erat, sed erat facundus Vlysses,
Et tamen æquoreas torsit amore Deas.
Ah quoties illum doluit properare Calypso,
Remigioq; aptas esse negauit aquas.
Hæc Troiæ casus iterumq; iterumq; rogabat,
Ille referre aliter sæpe solebat idem.
Littore constiterant, illic quoq; pulchra Calypso
Exigit Odrysij facta cruenta ducis.
Ille leui uirga (uirgam nam forte tenebat)
Quod rogat, in spisso littore pingit opus.
Hic (inquit) Troia est (muros in littore fecit)
Hic tibi sit Simoïs, hæc mea castra puta.
Campus erat (campum fecit) quem cæde Dolonis
Sparsimus, Hæmonios dum uigil optat equos.
Illic Sithonij fuerant tentoria Rhesi:
Hac ego sum captis nocte reuersus equis.

Ayuntamiento de Madrid

Pluraq; pingebat, subitus cum Pergama fluctus
Abstulit, & Rhesi cum duce castra suo.
Tum dea, quas inquit fidas tibi credis ituro,
Perdiderint undæ nomina quanta, uides?
Ergo age fallaci timide confide figuræ
Quisquis es, atq; aliquid corpore pluris habe.
Dextera præcipue capit indulgentia mentes:
Asperitas odium, sæuaq; bella mouet.
Odimus accipitrem, quia uiuit semper in armis,
Et pauidum solitos in pecus ire lupos.
At caret insidijs hominum, quia mitis hirundo est:
Quasq; colat turres chaonis ales habet.
Este procul lites, & amaræ prælia linguæ:
Dulcibus est uerbis mollis alendus amor.
Lite fugant nuptæq; uiros, nuptasq; mariti,
Inq; uicem credunt rem sibi semper agi.
Hoc decet uxores, dos est uxoria lites,
Audiat optatos semper amica sonos.
Non legis iussu lectum uenistis in unum:
Fungitur in uobis munere legis amor.
Blanditias molles auresq; iuuantia uerba
Affer, ut aduentu læta sit ipsa tuo.
Non ego diuitibus uenio præceptor amandi:
Nil opus est illi, qui dabit, arte mea.
Secum habet ingenium, qui cum libet, accipe dicit,
Cedimus, inuentis plus habet ille meis.
Pauperibus uates ego sum, quia pauper amaui:
Cum dare non possem munera, uerba dabam.
Pauper amet caute, timeat maledicere pauper:

Multaq;

Ayuntamiento de Madrid

Multaq; diuitibus non patienda ferat.
Me iratum memini dominæ turbasse capillos,
Hæc mihi quàm multos abstulit ira dies?
Nec puto, nec sensi tunicam laniasse: sed ipsa
Dixerat, & prætio est illa redempta meo.
At uos (si sapitis) uestri peccata magistri
Effugite, & culpæ damna timete meæ.
Prælia cum Parthis, cum culta pax sit amica,
Et iocus, & causas quicquid amoris habet.
Si nec blanda satis, nec erit tibi comis amica,
Perfer, & obdura, postmodo mitis erit.
Flectitur obsequio curuatus ab arbore ramus:
Franges, si uires experiere tuas.
Obsequio tranantur aquæ: nec uincere poßis
Flumina, si contra, quàm rapit unda, nates.
Obsequium Tigresq; domat, tumidosq; leones,
Rustica paulatim taurus aratra subit.
Quid fuit asperius nonacrina Atalanta?
Succubuit meritis trux tamen illa uiri.
Sæpe suos casus * immitia facta puellæ
Flesse sub arboribus Melaniona ferunt.
Sæpe tulit iusso fallentia retia collo,
Sæpe fera toruos cuspide fixit apros.
Sensit & Ilei contentum saucius arcum,
Sed tamen hoc arcu notior alter erat.
Non te Menalias armatum scandere syluas,
Nec iubeo collo retia ferre tuo.
Corpora nec mißis iubeo præbere sagittis,
Artis erunt cautæ mollia iußa meæ.

* Nec mitia

Cede repugnanti, cedendo uictor abibis,
Fac modo quas partes illa iubebit, agas.
Arguet, arguito: quicquid probat illa, probato:
Quod dicit, dicas: quod negat illa neges.
Riserit, arride: si flerit, flere memento.
Imponat leges uultibus illa tuis.
Seu ludet, numerosq; manu iactabit eburnos,
Tu male iactato, tu bene iacta dato.
Seu iacies talos, uictam ne pœna sequatur,
Damnosi facito stent tibi sæpe canes.
Siue latrocinij sub imagine calculus ibit,
Fac pereat uitreo miles ab hoste tuus.
Ipse tene distincta tuis umbracula uirgis,
Ipse face in turba, quà uenit illa, locum.
Nec dubita tereti scamnum producere lecto,
Et tenero soleam deme, uel adde pedi.
Sæpe etiam dominæ, quamuis horrebis & ipse,
Algentis manus est calfacienda sinu.
Nec tibi turpe puta, quamuis sit turpe, placebit,
Ingenua speculum suctinuisse manu.
Ille fatigatæ uincendo monstra nouercæ,
Qui meruit cœlum, quod prior ipse tulit,
Inter Ioniacas calathum tenuisse puellas
Creditur, & lanas excoluisse rudes.
Paruit imperio dominæ Tirynthius heros:
I nunc, & dubita ferre, quod ipse tulit.
Iußus adesse foro, iußa maturius hora
Fac semper uenias, nec nisi serus abi.
Occurras aliquò tibi dixerit, omnia differ,

Curre,

Ayuntamiento de Madrid

Curre, nec incœptum turba moretur iter.
Nocte domum repetens epulis perfuncta redibit,
Tunc quoq; pro seruo, si uocat illa, ueni.
Rure erit, & dicet uenias (amor odit mertes)
Si rota defuerit, tu pede carpe uiam.
Nec graue te tempus, sitiens'ue canicula tardet,
Nec uia per iactas candida facta niues.
Militiæ species amor est, discedite segnes,
Non sunt hæc timidis signa tuenda uiris.
Nox & hyems, longæq; uiæ, sæuiq; * labores
Mollibus his castris, & * dolor omnis adest.
Sæpe feres imbrem cœlesti nube solutum,
Frigidus in nuda sæpe iacebis humo.
Cynthius Admeti uaccas pauisse per æstus
Fertur, & in parua delituisse casa.
Quod Phœbum decuit, quem non decet? exue fastus,
Curam mansuri quisquis amoris habes.
Si tibi per tutum, placitumq; negabitur ire,
Atq; erit opposita ianua fulta sera:
At tu per præceps tecto delabere aperto,
Det quoq; furtiuas alta fenestra uias.
Læta erit, ut causam tibi se sciet esse pericli,
Hoc dominæ certi pignus amoris erit.
Sæpe tua poteras Leandre carere puella,
Tranabas, animum nosset ut illa tuum.
Nec pudor ancillas, ut quæq; erit ordine prima,
Nec tibi sit seruos demeruisse pudor.
Nomine quenq; suo (nulla est iactura) saluta,
Iunge tuas humiles ambitiose * preces.

* Dolores.
* Labor.
* Manus.

Ayuntamiento de Madrid

Sed tamen & seruo (leuis est impensa) roganti
Porrige fortunæ munera parua tuæ.
Porrige & ancillæ, quæ pœnas luce pependit
Lusa maritali gallica ueste manus.
Fac plebem (mihi crede) tuam, sit semper in illa
Ianitor, & thalami qui iacet ante fores.
Nec dominam iubeo pretioso munere dones:
Parua, sed è paruis callidus apta, dato.
Dum bene diues ager, dum rami pondere nutant,
Afferat in calatho rustica dona puer,
Rure suburbano poteris tibi dicere missa,
Illa tibi in sacra sint licet empta uia,
Afferat aut uuas, aut quas Amaryllis amabat,
Et nunc castaneas, nunc amat illa nuces.
Quin etiam turdoq; licet, missaq; corona,
Te memorem dominæ testificere tuæ.
Turpiter his emitur spes mortis, & orba senectus,
Ah pereant, per quos munera crimen habent.
Quid tibi præcipiam teneros quoq; mittere uersus?
Hei mihi non multum carmen honoris habet.
Carmina laudantur, sed munera magna petuntur,
Dum modo sit diues barbarus, ille placet.
Aurea sunt uere nunc secula, plurimus auro
Venit honos, auro conciliatur amor.
Ipse licet uenias musis comitatus Homere,
Si nihil attuleris, ibis Homere foras.
Sunt tamen & doctæ rarissima turba puellæ,
* Sed tamen Altera non doctæ * turba sed esse uolunt.
Vtraq; laudetur per carmina, carmina lector,

Commendet

Ayuntamiento de Madrid

Commendet dulci qualiacunq; sono.
His ergo, aut illis, uigilatum carmen in ipsas,
Forsitan exigui muneris instar erit.
At, quod eris per te facturus, & utile credis,
Id tua te facito semper amica roget.
Libertas alicui fuerit promissa tuorum,
Hanc tamen à domina fac petat ille tua.
Si pœnam seruo, si uincula sæua remittis,
Quod facturus eras, debeat illa tibi.
Vtilitas tua sit, titulus donetur amicæ,
Perde nihil, partes illa petentis agat.
Sed tu, cuicunq; est retinendæ cura puellæ,
Attonitum forma fac putet esse sua.
Siue erit in Tyrijs, Tyrios laudabis amictus,
Siue erit in Cois, Coa decere puta.
Aurata est, ipsa tibi sit pretiosior auro:
Gausapa si sumit, gausapa sumpta proba.
Astiterit tunicata, moues incendia, clama
Sed timida caueat frigora uoce roga.
Compositum discrimen erit, discrimina lauda,
Torserit igne comam, torte capille places.
Brachia saltantis, uocem mirare canentis,
Et cum desierit, uerba querentis habe.
Ipsos concubitus, ipsum uenerere licebit,
Quod iuuat, * & quædam gaudia uocis habe.
Si fuerit torua uiolentior ipsa Medusa:
Fiet amatori lenis, & æqua suo.
Tantum ne pateas uerbis simulator in illis,
Effice, nec uultu destrue uerba tuo.

* Querula gaudia uoce notes.

Ayuntamiento de Madrid

Si latet ars, prodest, affert deprensa pudorem,
Atq; adimit merito tempus in omne fidem.
Sæpe sub autumno, cum formosissimus annus
Plenaq; purpureo subrubet uua mero:
Cum modo frigoribus premimur, modo soluimur æstu,
Aëre non certo corpora languor habet.
Illa quidem ualeat: sed si male firma cubabit,
Et uitium cœli senserit ægra sui,
Tunc amor, & pietas tua sit manufesta puellæ,
Tunc fere, quæ plena postmodo falce metas.
Nec tibi morosi ueniant fastidia morbi:
Perq; tuas fiant, quæ finit illa, manus.
Et uidcat flentem, nec tædeat oscula ferre,
Et sicco lachrymas combibat ore tuas.
Multa uoue, sed cuncta palàm, quotiesq; licebit,
Quæ referas illi somnia læta uide.
Et ueniat, quæ lustret anus lectumq; locumq;,
Præferat & tremula sulfur, & oua manu.
Omnibus his inerunt gratæ uestigia curæ,
In thalamos multis hæc uia fecit iter.
Ne tamen officijs odium quæratur ab ægra,
Sit tuus in blanda sedulitate modus.
Ne'ue cibos præbe, nec amari pocula succi
Porrige, riualis misceat illa tuus.
Sed non, quo dederas à littore carbasa, uento
Vtendum, medio cum potiare freto.
Dum nouus errat amor, uires sibi colligit usu:
Si bene nutrieris, tempore firmus erit.
Quem taurum metuis, uitulum mulcere solebas,

Sub

Sub qua nunc recubas arbore, uirga fuit.
Nascitur exiguus, sed opes acquirit eundo,
Quaq; uenit multas accipit amnis aquas.
Fac tibi consuescat, nihil assuetudine maius,
Quam tu dum capias, tædia nulla fuge.
Te semper uideat, tibi semper præbeat aures,
Exhibeat uultus noxq;, diesq; tuos.
Cum tibi maior erit fiducia posse requiri,
Tunc procul absenti cura futurus eris.
Da requiem, requietus ager bene credita reddit.
Terraq; cœlestes arida sorbet aquas.
Phyllida Demophoon præsens moderantius ussit,
Exarsit uelis acrius illa datis.
Penelopen absens solers torquebat Vlysses,
Phylacides aberat Laodameia tuus.
Sit mora tuta breuis, lentescunt tempore curæ,
Vanescitq; absens, & nouus intrat amor.
Dum Menelaus abest, Helene, ne sola iaceret,
Hospitis est tepido nocte recepta sinu.
Quis stupor hic Menelaë fuit? tu solus abibas,
Iisdem sub tectis hospes, & uxor erant.
Accipitri timidas credis furiose columbas,
Plenum montano credis ouile lupo.
Nil Helene peccat, nil hic committit adulter,
Quod tu, quod faceret quilibet, ille facit.
Cogis adulterium, dando tempusq;, locumq;,
Quo, nisi consilio est usa puella tuo?
Quid faciat? uir abest, & adest non rusticus hospes,
Et timet in uacuo sola cubare toro.

Viderit

Viderit Atrides, Helenen ego crimine soluo,
Vsa est humani commoditate uiri.
Sed neq; fuluus aper media tam sæuus in ira est,
Fulmineo rapidos dum rotat ore canes.
Nec lea, cum catulis lactentibus ubera præbet,
Nec breuis ignaro uipera læsa pede.
Fœmina quàm socij deprensa pellice lecti
Ardet, & in uultu pignora mentis habet.
In ferrum, flammasq; ruit, positoq; decore
Fertur, ut Aonij cornibus icta dei.
Coniugis admissum, uiolataq; iura mariti,
Barbara per natos Phasias ulta suos.
Altera dira parens hæc est, quam cernis, hirundo,
Aspice, signatum sanguine pectus habet,
Hoc bene compositos, & firmos rumpit amores,
Crimina sunt cautis ista timenda uiris.
Nec mea uos uni donat censura puellæ,
Di melius, uix hoc nupta tenere potest.
Ludite, sed furto cæletur culpa modesto:
Gloria peccati nulla petenda tui est.
Nec dederis munus, cognosse quod altera possit:
Et sint nequitiæ tempora certa tuæ.
Et ne te capiat latebris sibi fœmina notis,
Non uno est * omnis conuenienda loco. * Semper
Et quoties scribis, totas prius ipse tabellas
Inspice, plus multæ, quàm sibi missa, legunt.
Læsa Venus iusta arma mouet, telumq; remittit:
Et modo quod questa est, ipse querare facit.
Dum fuit Atrides una contentus, & illa

Casta

Casta fuit, uitio est improba facta uiri.
Audierat, laurumq; manu, uittasq; ferentem
Pro nata Chrysen non ualuisse sua.
Audierat Lyrnesi tuos abducta dolores,
Bellaq; per turpes longius isse moras.
Nec tantum audierat, Priamеida uiderat ipsa,
Victor erat prædæ, præda pudenda suæ.
Inde Thyestiaden animo, thalamoq; recepit,
Et male peccantem Tyndaris ulta uirum est.
Quæ bene cælaris, siqua tamen acta patebunt.
Illa licet pateant, tu tamen usq; nega.
Tu neq; subiectus, solito neq; blandior esto,
Hæc animi multum signa nocentis habent.
Sed lateri nec parce tuo, pax omnis in illo est,
Concubitu prior est inficianda Venus.
Sunt, qui præcipiant herbas Saturea nocentes
Sumere, iudicijs ista uenena meis.
Aut piper urticæ mordacis semine miscent,
Tritaq; in annoso flaua pyretra mero.
Sed dea non patitur sic ad sua munera cogi,
Colle sub umbroso quam tenet altus Eryx.
Candidus Alcathoë qui mittitur urbe pelasga,
Bulbus, & ex horto quæ uenit herba salax,
Ouaq; sumantur, * necnon humentia mella, — *Sumantur Hymettia.
Quasq; tulit folio pinus acuta nuces.
Docta quid ad magicas Eratò diuerteris artes?
Interior curru meta * tenenda meo est. — * Terenda.
Qui modo cælabas monitu tua crimina nostro,
Flecte iter, & monitu detege furta meo.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec leuitas mea culpanda est, nec semper eodem
Impositos uento panda carina uehit.
Nam modo Threïcio Borea, modo currimus Euro,
Sæpe tument Zephyro lintea, sæpe Noto.
Aspice, ut in curru modo det fluitantia rector
Lora, modo admissos arte retentet equos.
Sunt quibus ingrate timida indulgentia seruit,
Et si nulla subest æmula, languet amor.
Luxuriant animi rebus plerunq; secundis:
Nec facile est æqua commoda mente pati.
comparatio Vt leuis absumptis paulatim uiribus ignis
Ipse latet, summo candet in igne cinis,
Sed tamen extinctas admoto sulfure flammas
Inuenit: & lumen quod fuit ante, redit.
Sic, ubi pigra situ, securáq; pectora torpent,
Acribus est stimulis eliciendus amor.
Fac timeat de te, tepidamq; recalface mentem,
Palleat indicio criminis illa tui.
O' quantum, & quoties numero comprendere non est
Felicem, de quo læsa puella dolet.
Quæ, simul inuitas crimen peruenit ad aures,
Excidit, & miseræ uoxq;, colorq; fugit.
Ille ego sim, cuius laniet furiosa capillos,
Ille ego sim, teneras cui petat ungue genas.
Quem uideat lachrymans, quem toruis spectet ocellis,
Quo sine non poßit uiuere, posse uelit.
Si spatium quæras, breue sit, quo læsa queratur,
Ne uires lenta colligat ira mora.
Candida iamdudum cingantur colla lacertis,

Inq;

Ayuntamiento de Madrid

Inq; tuo flens est accipienda sinu.
Oscula da flenti, Veneris da gaudia flenti,
Pax erit, hoc uno soluitur ira modo.
Cum bene sæuierit, cum certa uidebitur hostis,
Tunc pete concubitus fœdera, mitis erit.
Illic depositis habitat concordia telis.
Illo (crede mihi) gratia nata loco est.
Quæ modo pugnarunt, iungunt sua rostra columbæ,
Quarum blanditias, uerbaq; murmur habet.
Prima fuit rerum confusa sine ordine moles:
Vnaq; erat facies, sydera, terra, fretum.
Mox cœlum impositum est terris, humus æquore cincta est,
Inq; suas partes cessit mane Chaos.
Sylua feras, * aër uolucres accepit habendas:
In liquida pisces delituistis aqua.
Tum genus humanum solis errabat in agris.
Hisq; meræ uires, & rude corpus erat.
Sylua domus fuerat, cibus herba, cubilia frondes:
Iamq; diu nulli cognitus alter erat.
Blanda truces animos fertur mollisse uoluptas,
Constiterant uno fœmina, uirq; toro.
Quid facerent, ipsi nullo didicere magistro:
Arte Venus nulla dulce peregit opus.
Ales habet, quod amet, cum quo sua gaudia iungat,
Inuenit in media fœmina piscis aqua.
Cerua parem sequitur, serpens serpente tenetur,
Hæret adulterio cum cane nexa canis.
Læta salitur ouis, tauro quoq; læta iuuenca est:
Sustinet immundum sima capella marem.

* Cepit uolucres agitabilis aër.

In

In furias agitantur equæ, ſpatioq; remota
Per loca diuiduos amne ſequuntur equos.
Ergo age, & iratæ medicamina fortia præbe:
Illa feri requiem ſola doloris habent.
Illa Machaonios ſuperant medicamina ſuccos:
His, ubi peccaris, reſtituendus eris.
Hæc ego cum canerem, ſubito manifeſtus Apollō
Mouit inaurate pollice fila Lyræ.
In manibus laurus, ſacris inducta capillis
Laurus erat, uates ille uidendus adeſt.
Is mihi laſciui, dixit, præceptor amoris,
Duc age diſcipulos ad mea templa tuos.
Eſt ubi diuerſum fama celebrata per orbem
Littera, cognoſci quæ ſibi quenq; iubet.
Qui ſibi notus erit, ſolus ſapienter amabit,
Atq; opus ad uires exiget omne ſuas.
Cui faciem natura dedit ſpectetur ab illa,
Cui color eſt, humero ſæpe patente cubet.
Qui ſermone placet, taciturna ſilentia uitet.
Qui canit arte, canat: qui bibit arte, bibat.
Sed neq; declament medio ſermone diſerti,
Nec ſua ueſanus ſcripta poëta legat.
Sic monuit Phœbus, Phœbo parete monenti:
Certa dei ſacro eſt huius in ore fides.
Ad propiora uocor, quiſquis ſapienter amabit,
Vincet, & è noſtra, quod petet, arte feret.
Credita non ſemper ſulci cum fœnore reddunt,
Nec ſemper dubias adiuuat aura rates.
Quod iuuat, exiguum eſt, plus eſt, quod lædit amantes.

Proponam

Ayuntamiento de Madrid

Proponant animo multa ferenda suo.
Quot lepores in Atho, quot apes pascuntur in Hybla,
Cœrula quot baccas Pallados arbor habet,
Littore quot conchæ, tot sunt in amore dolores,
Quæ patimur, multo spicula felle madent.
Dicta erit isse foras, cum tu fortasse uidebis,
Isse foras, & te falsa uidere puta.
Clausa tibi fuerit promissa ianua nocte,
Perfer & immunda* ponito corpus humo. * ponere.
Forsitan & uultu mendax ancilla superbo
Dicet, quid nostras obsidet iste fores?
Postibus, & duræ* precibus blandire puellæ, * supplex.
Et capiti demptas limine pone rosas.
Cum uolet, accedes, cum te uitabit, abibis,
Dedecet ingenuos tædia ferre sui.
Effugere hinc non est, quare tibi possit amica
Dicere, non omni tempore sensus abest.
Nec maledicta puta nec uerbera ferre puellæ
Turpe, nec ad teneros oscula ferre pedes.
Quid moror in paruis? animus maioribus instat.
Magna canam, toto pectore uulgus ades.
Ardua mollimur, sed nulla, nisi ardua* uincunt. * uirtus.
Difficilis nostra poscitur arte labor.
Riualem patienter habe, victoria tecum
Stabit, eris magni uictor in arce Iouis.
Hæc tibi non hominem, sed quercus crede Pelasgas
Dicere, nil istis ars mea maius habet.
Innuet illa, feras: scribet, ne tange tabellas:
Vnde libet, uenat: quoq; libebit, eat.

Hæc in legitima præstant uxore mariti,
Cum tener ad partes tu quoq; somne uenis.
Hac ego confiteor non sum perfectus in arte.
Quid faciam? monitis sum minor ipse meis.
Me'ne palàm nostræ det quisquam signa puellæ?
Et patiar? ne me quolibet ira ferat?
Oscula uir dederat (memini) suus, oscula questus
Sum data, barbarie noster abundat amor.
Non semel hoc uitium nocuit mihi, doctior ille est,
Quo ueniunt alij conciliante uiri.
Sed melius nescisse fuit, sine furta tegantur,
* fassus. Nec fugiat uicto* falsus ab ore pudor.
Quō magis ò iuuenes deprendere parcite uestras,
Peccent, peccantes uerba dedisse putent.
Crescit amor prensis, ubi par Fortuna duorum est,
In causam damni perstat uterq; sui.
Fabula narratur toto notißima cœlo
Mulciberis capti Marsq́;, Venusq́; dolis.
Mars pater insano Veneris turbatus amore,
De duce terribili factus amator erat.
Nec Venus oranti (nec enim Dea mollior ulla est)
Rustica Gradiuo, difficilisq́; fuit.
* pedum. Ah quoties lasciua* pedes risisse mariti
Dicitur, & duras igne uel arte manus.
Marte palàm simul & Vulcanum imitata decebat,
Multaq́; cum forma gratia mista fuit.
Sed bene concubitus primo cœlare solebant.
Plena uerecundi culpa pudoris erat.
Indicio Solis (quis solem fallere posset?)

Cognita

Cognita Vulcano coniugis acta suæ.
Quàm mala Sol exempla moues, pete munus ab ipsa,
Et tibi, si taceas, quod dare poßit, habet.
Mulciber obscuros, lectum circaq; superq;
Disponit laqueos, lumina fallit opus,
Fingit iter Lemnon, ueniunt ad fœdus amantes:
Impliciti laqueis nudus uterq; iacent.
Conuocat ille Deos, præbent spectacula capti:
Vix lachrymas Venerem continuisse putant.
Non uultus texisse suos, non deniq; poßunt
Partibus obscœnis opposuisse manus.
Hic aliquis ridens, in me fortissime Mauors,
Si tibi sunt oneri, uincula transfer, ait.
Vix precibus Neptune tuis captiua resoluit
Corpora, Mars Creten occupat, illa Paphon.
Hoc tibi profecit Vulcane, quod ante tegebant,
Liberius faciunt, & pudor omnis abest.
Sæpe tamen demens stulte fecisse fateris,
Teq; ferunt iræ pœnituisse tuæ.
Hæc uetui, uos ecce uetat deprensa Dione
Insidias illas quas tulit ipsa, dare.
Nec uos riuali laqueos disponite, nec uos
Excipite arcana uerba notata manu,
Ista uiri captent, si iam captanda* probabunt, *putabunt:
Quos faciet iustos ignis, & unda uiros,
En iterum testor, nihil hic, nisi lege remißum, protestatio
Luditur in nostris instita nulla iocis.
Quis Cereris ritus audet uulgare profanus?
Magnaq; Threïcia sacra reperta Samo?

Ayuntamiento de Madrid

Eximia est uirtus præstare silentia rebus:
At contrà grauis est aulpa, tacenda loqui.
Quàm bene, quod frustra captatis arbore pomis
Tantalus in media garrulus aret aqua.
Præcipue Cytherea iubet sua sacra taceri,
Admoneo, ueniat ne quis ad illa loquax,
Condita si non sunt Veneris mysteria cistis,
Nec caua uesanis ictibus æra sonant:
Attamen inter nos medio uersantur in usu,
Sed sic inter nos, ut latuisse uelint.
Ipsa Venus pubem, quoties uelamina ponit,
Protegitur læua semireducta manu.
In medio, paßimq; coit pecus, hoc quoq; uiso
Aucrit uultus sæpe puella suos.
Conueniunt thalami furtis, & ianua nostris,
Parsq; sub iniecta ueste pudenda latet.
Et si non tenebras aut quiddam nubis opacæ
Quærimus, est aliquid luce patente minus.
Tum quoq; cum solem nondum prohibebat, & imbrem
Tegula, sed quercus tecta cibumq; dabat.
In nemore atq; antris, non sub Ioue iuncta uoluptas,
Tanta rudi populo cara pudoris erat.
At nunc nocturnis titulos imponimus actis.
Atq; emitur magno nil, nisi posse loqui.
Scilicet exauties omnes, ubi quæq; puella est,
Cuilibet ut dicas, hæc quoq; nostra fuit,
Nec desunt, quas tu digitis ostendere poßis:
Nec quanquam attigeris, fabula turpis erit.
Parua queror: fingunt quædam, quæ uera negarent:

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et nulli non se conaubuisse ferunt.
Corpore si nequeunt, quod possunt, nomine tangunt,
Fama ;, non facto crimine, crimen habet.
I nunc, claude fores custos odiose puellæ:
Et centum duris postibus adde seras.
Quid tuti superest, ubi nominis extat adulter?
Et credi, quod non contigit esse, capit?
Nos etiam ueros paræ profitemur amores,
Tectáq; sint solida mystica furta fide.
Parcite præterea uitia exprobrare puellis,
Vtile quæ multis dißimulasse fuit.
Nec suus Andromedæ color est obiectus ab illo,
Mobilis in gemino cui pede penna fuit.
Omnibus Andromache uisa est spatiosior æquo,
Vnus qui modicam diceret, Hector erat.
Quod male fers, assuesce, feres bene: multa uetustas
Lenit, at incipiens omnia sentit amor.
Dum nouus in uiridi coalescit cortice ramus,
Concutiat tenerum quælibet aura, cadet.
Mox etiam uentis spatio durata resistit,
Firmaq; adoptiuas arbor habebit opes.
Eximit ipsa dies omneis de corpore mendas,
Quodq; fuit uitium, desinit esse mora.
Ferre nouæ nares taurorum terga recusant,
Aßidue domitas tempore fallit odor.
Nominibus mollire licet mala: fusca uocetur,
Nigrior Illyrica cui piceæ sanguis erit.
Si læta est, Veneri similis: si flaua, Mineruæ:
Sit gracilis, macie quæ male uisa sua est.

Dic agilem, quæcunq; breuis: quæ turgida, plenam:
Et lateat uitium proximitate bonu.
Nec quotus annus eat, nec quo sit nata require
*munia. Consule, quæ rigidus *munera ænsor habet.
Præcipue si flore caret, meliusq; peractum est
Tempus, & albentes iam ligat illa comas.
Vtilis ò iuuenes, aut hæc, aut serior ætas,
Iste feret segetes, iste serendus ager.
Dum uires, anniq; sinunt, tolerate labores,
Iam ueniet tacito aurua senecta pede.
Aut mare nauigijs, aut uomere scindite terram.
Aut fera belligeras addite in arma manus.
Aut latus, & uires, operamq; afferte puellis,
Hæc quoq; militia est, hæc quoq; fecit opes.
Adde, quòd est illis operum prudentia maior,
Solus & artificæs qui facit, usus adest.
Illæ munditijs annorum damna rependunt,
Et faciunt cura, ne uideantur anus.
Vtq; uelis, Venerem iungunt per mille figuras:
Inuenit plures nulla tabella modos.
Illis sentitur non irritata uoluptas,
Quod iuuat, ex æquo fœmina uirq; ferunt.
Odi concubitus, qui non utrinq; resoluunt,
Hoc est ar pueri tangar amore minus.
Odi quæ præbet quia sit præbere necesse,
Sicaq; de lana cogitat ipsa sua.
Quæ datur officio, non est mihi grata uoluptas,
Officium faciat nulla puella mihi.
Me uocès audire iuuat sua gaudia fassas,

Vtq

Ayuntamiento de Madrid

Vtq; morer meme, sustineamq;, rōget.
Aspiciam dominæ uictos amentis ocellos,
Langueat, & tangi se uetet illa diu.
Hæc bona non primæ tribuit natura iuuentæ,
Quæ cito post septem lustra uenire solent.
Qui properant, noua musta bibāt: mihi fundat auitum
Consulibus priscis condita testa merum.
Nec platanus, nisi sera potest obsistere uentis:
Et ledunt nudos prata nouella pedes.
Scilicet Hermionen Helene præponere posses?
Et melior Gorge, quàm sua mater erat?
Ad Venerem quicunq; uoles attingere seram,
Si modo duraris, præmia digna feres.
Conscius ecce duos accepit lectus amantes,
Ad thalami clausas musa resiste fores,
Sponte sua sine te celeberrima uerba loquentur:
Nec manus in lecto læua iacebit iners.
Inuenient digiti, quid agant in partibus illis,
In quibus occulte spicula tingit amor.
Fecit in Andromachen prius hoc fortissimus Hector,
Non solum telis utilis ille fuit.
Fecit & in capta Lyrneside magnus Achilles,
Cum premeret mollem * lapsus ab hoste torum. * lassus.
Illis te manibus tangi Briseï sinebas,
Imbutæ Phrygia quæ nece semper erant.
An fuit hoc ipsum, quod te lasciua iuuaret?
Ad tua uictrices membra uenire manus?
Crede mihi, Veneris non est properanda uoluptas,
Sed sensim tarda perficienda mora.

Ayuntamiento de Madrid

Cum lōca reppereris, quæ tangi fœmina gaudet,
Non obstet, tangas quo minus illa, pudor.
Aspicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt sol in liquida sæpe refulget aqua.
Acædant questus, acædat amabile murmur,
Et dulces gemitus, aptaq; uerba ioco.
Sed neq; tu dominam uelis maioribus usus
Desine, nec ausus ante eat illa tuos.
Ad metam properate simul, tunc plena uoluptas,
Cum pariter uicti fœmina uirq; iacent.
Hic tibi seruandus tenor est, cum libera dantur
Ocia, furtiuum nec timor urget opus.
Cum mora non tuta est, totis incumbere remis
Vtile, & admisso subdere calcar equo.
Finis adest operi, palmam date grata iuuentus,
Sertaq; odoratæ myrtea ferte comæ.
Quantus apud Danaos Podalirius arte medendi,
Aeacides dextra, pectore Nestor, erat.
Quantus erat Calchas extis, Telamonius armis,
Automedon curru, tantus amator ego.
Me uatem celebrate uiri, mihi dicite laudes,
Cantetur toto nomen in orbe meum.
Arma dedi uobis, dederat Vulcanus Achilli:
Vincite muneribus, uicit ut ille, datis.
Sed quiauq; meo superarit Amazona ferro.
Inscribat spolijs: Naso magister erat.
Eæ rogant teneræ, sibi dem præcepta, puellæ,
Vos critis chartæ proxima cura meæ.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE ARTE AMANDI LIBER TERTIVS.

PRIMA dedi Danaïs in amazonas arma, supersunt
Quæ tibi dẽ, et turbæ Pẽthesilea tuæ.
Ite in bella pares: uincant, quibus alma Dione
Fauerit, & toto qui uolat orbe puer.
Non erat armatis æquum concurrere nudas,
Sic etiam uobis uincere turpe uiri.
Dixerit è multis aliquis, ar uirus in angues
Adijcis? & rapidæ tradis ouile lupæ?
Parcite paucarum diffundere crimen in ōmneis,
Spectetur meritis quæq; puella suis.
Si minor Atrides Helenen, Helenesq; sororem
Quo premat Atrides crimine maior habet.
Si scelere Oeclides Talaoniæ Eriphyles
Viuus, & in uiuis ad Styga uenit equis.
Est pia Penelope lustris errante duobus,
Et totidem lustris bella gerente uiro.
Respice Phyllaciden, & quæ comes isse marito
Fertur, & ante annos occubuisse suos.
Fata Pheretiadæ coniux Pagasæa redemit,
Proq; uiri est uxor funere lata sui.
Accipe me Capaneu, cineres miscebimus inquit

Ayuntamiento de Madrid

Iphias in medios desiluitq; rogos
Ipsa quoq; & altu est, & nomine fœmina uirtus:
Nec mirum, populo si placet ipsa suo.
Non tamen hæ mentes nostra posantur ab arte,
Conueniunt cymbæ uela minora meæ.
Nil, nisi lasciui per me disantur amores,
Fœmina præcipio quo sit amanda modo:
Fœmina nec flammas, nec sæuos excutit arcus:
Parcius hæc uideo tela uocare uiris.
Sæpe uiri fallunt, teneræ non sæpe puellæ,
Paucaq;, si quæras, crimina fraudis habent.
Phasiadem matrem fallax dimisit Iason,
Venit in Aesonios altera nupta sinus.
Quantum ad te Theseu uolucres Ariadna marinas
Pauit, in ignoto sola relicta loco.
Quære nouem cur isse uices dicatur, & audi
Depositis syluas Phyllida flesse comis.
Et famam pietatis habet, tamen hospes & ensem
Præbuit, & causam mortis Elisa tuæ.
Quid uos perdiderit, dicam: nescistis amare,
Defuit ars uobis, arte perennat amor.
Nunc quoq; nescirent: sed me Cytherea docere
Iussit, & ante oculos constitit ipsa meos:
Tum mihi, quid miseræ dixit meruere puellæ?
Traditur armatis uulgus inerme uiris.
Illos artifices gemini fecere libelli,
Hæc quoq; pars monitis erudienda tuis.
Probra Therapnææ qui dixerat antè maritæ,
Mox cecinit laudes prosperiore lyra.

Si

Ayuntamiento de Madrid

Si bene te nosti, cultas ne læde puellas,
Gratia dum uiuis, ista petenda tibi est.
Dixit & è Myrto (Myrto nam uincta capillos
Constiterat) folium, granaq; pauca dedit.
Sensimus accptum numen quoq; purior æther
Fulsit, & è toto pectore cessit onus.
Dum fauet ingenuum, petite hinc præcepta puellæ,
Quas pudor, & leges, & sua iura sinunt,
Venturæ memores iam nunc estote senectæ,
Sic nullum uobis tempus abibit iners.
Dum licet, & ueros etiam nunc editis annos,
Ludite, eunt anni more fluentis aquæ.
Nec quæ præterijt, rursum reuocabitur unda,
Nec quæ præterijt hora, redire potest.
Vtendum est ætate, cito pede labitur ætas,
Nec bona tam sequitur, quàm bona prima fuit,
Hos ego, qui canent frutices, uiolaria uidi:
Hac mihi de spina grata corona data est.
Tempus erit, quo tu, quæ nunc excludis amantes,
Frigida deserta nocte iacebis anus.
Nec tua frangetur nocturna ianua rixa,
Sparsa nec inuenies limina manerosa.
Quàm cito (me miserum) laxantur corpora rugis,
Et perit in nitido qui fuit ore color:
Quasq; fuisse tibi canas à uirgine iuras,
Spargentur subito per caput omne comæ.
Anguibus exuitur tenui cum pelle uetustas:
Nec faciunt ceruos cornua iacta senes.

Vestra

Vestra sine auxilio fugiunt bona carpite florem,
Qui nisi carptus erit turpiter ipse cadet.
Adde, quod & partus faciunt breuiora iuuentæ
Tempora, continua messe senescit ager.
Latmius Endymion non est tibi luna rubori,
Nec Cephalus roseæ præda pudenda deæ.
Vt taceam de te, quem nunc quoq; luget, Adoni,
Vnde habet Aeneam, *Hermionenq; Venus?
Ite per exemplum genus ò mortale dearum,
Gaudia nec cupidis uestra negate uiris.
Vt iam decipiant, quid perditis? omnia constant,
Mille licet sumant, deperit inde nihil.
Conteritur ferrum, siliçes tenuantur ab usu:
Sufficit, & damni pars caret illa metu.
Quis uetet apposito lumen de lumine sumi?
Quis ue cauum uastas in mare seruet aquas?
Et tamen ulla uiro mulier non expedit (inquit)
Quid, nisi quam sumis, dic mihi, perdis aquam?
Nec uos prostituit mea uox, sed uana timere
Damna uetat, damnis munera uestra carent,
Sed me flaminibus uenti maioris iturum.
Dum sumus in portu, prouehat aura leuis.
Ordiar à altu, altis bene liber ab uuis
Prouenit, & alto stat seges alta solo.
Forma dei munus, forma quota quæq; superbit?
Pars uestrum tali munere magna caret.
Cura dabit faciem, facies neglecta peribit,
Idaliæ similis sit licet illa deæ.
Corpora si ueteres non sic coluere puellæ,

*Harmoni amq;.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec ueteres cultus sic habuere uiri.
Si fuit Andromache tunicas induta ualentes,
Quid mirum? duri militis uxor erat.
Scilicet Aiaci coniux ornata ueniret,
Cui tegmen septem terga fuere boum.
Simplicitas rudis ante fuit, nunc aurea Roma est,
Et magnas domiti poßidet orbis opes.
Aspice, quæ nunc sunt Capitolia, quæq; fuerunt:
Alterius dices illa fuisse Iouis.
Curia consilij nunc est dignißima tanti,
De stipula Tatio regna tenente fuit.
Quæ nunc sub Phœbo, ducibusq; palatia fulgent,
Quid nisi araturis pasua bubus erant?
Prisca iuuent alios: ego me nunc denuq; natum
Gratulor, hæc ætas moribus apta meis.
Non quia nunc terræ lentum subducitur aurum,
Lectaq; diuerso littore concha uenit,
Nec, quia decrescunt effosso marmore montes,
Nec, quia cœruleæ mole fugantur aquæ:
Sed quia cultus adest, nec nostros mansit in annos
Rusticitas priscis illa superstes auis.
Vos quoq; non œris aures onerate lapillis,
Quos legit in uiridi decolor Indus aqua.
Nec prodite graues insuto uestibus auro,
Per, quas nos petitis, sæpe fugatis, opes.
Munditijs capimur: nec sint sine lege capilli,
Admotæ formam dantq;, negantq; manus.
Nec genus ornatus unum est, quod quanq; decebit
Eligat, & speculum consulat antè suum.

Longa

Longa probat facies capitis discrimina puri:
Sic erat ornatis Laodameta comis.
Exiguum summa nodum sibi fronte relinqui,
Vt pateant aures, ora rotunda uoluunt.
Alterius crines humero iactentur utroq;:
Talis es assumpta Phœbe canore lyra.
Altera sucinctæ religetur more Dianæ
Vt solet, attonitas cum petit illa feras.
Hanc decet inflatos laxe iecisse capillos:
Illa sit astrictis impedienda comis,
Hanc decet ornari testudine Cyllenea:
Sustineat similes fluctibus illa sinus.
Sed neq; ramosa numerabis in iliæ frondes,
Nec quot apes Hyblæ, nec quot in alpe feræ.
Nec mihi tot cultus numero comprendere fas est,
Adijcit ornatus proxima quæq; dies.
At neglecta decet multas coma, sæpe iacere
Hesternam credas, illa repexa modo est.
Ars casum simulet: sic capta uidit in urbe
Alcides Iolen, hanc ego dixit, amo.
Talem te Bacchus, Satyris clamantibus euœ,
Sustulit in currus Gnossi relicta suos.
O quantum indulget uestro natura decori,
Quarum sunt multis damna pianda modis.
Nos male detegimur, raptiq; ætate capilli
Vt Borea frondes excutiente, cadunt:
Fœmina canitiem Germanis inficit herbis,
Et melior uero quæritur arte color.
Fœmina prodit densissima crinibus emptis,

Proq;

Ayuntamiento de Madrid

Proq; suis alios efficit ære suos:
Nec pudor est emisse palàm: * uenisse uidemus * uenire.
Heraulis ante oculos, uirgineumq; chorum:
Quid de ueste loquar? non iam segmenta requiro:
Nec quæ de Tyrio murice lana rubet.
Cum tot prodierint pretio leuiore colores,
Quis furor est census corpore ferre suos?
Aëris eæ color, tum cum sine nubibus aër:
Nec tepidus pluuias concitat auster aquas.
Eæ tibi similis, qui quondam Phrixon, & Hellen,
Diceris Inoïs eripuisse dolis.
Hic undas imitatur, habet quoq; nomen ab undis,
Crediderim Nymphas hac ego ueste tegi:
Ille crocum simulat, croceo uelatur amictu
Rōscida luciferōs cum Dea iungit equos:
Hic Paphias Myrtos, hic purpureos Amethistos,
Albentes'ue rosas, Threïciam'ue gruem.
Nec glandes Amarylli tuæ, nec amygdala desunt:
Et sua uelleribus nomina cera dedit.
Quot noua terra parit flores, cum uere tepenti
Vitis agit gemmas, pigraq; fugit hyems:
Lana tot aut plures succos bibit: elige certos,
Nam non conueniens omnibus unus erit:
Pulla decet niueas, Briseïda pulla decebat:
Cum rapta est, pulla tum quoq; ueste fuit.
Alba decent fuscas, albis Cephei placebas,
Sic tibi uestitæ pressa Seriphos erat:
Quàm sæpe admonui, ne trux aper iret in alas,
Ne'ue ferent duris aspera crura pilis

Sed

Sed non Caucasea doceo de rupe puellas:
Quaeq; bibunt undas Myse Caïae tuas.
Quid, si praecipiam, ne fusat inertia dentes?
Oraq; susepta mane lauentur aqua?
Scitis, & inducta candorem quaerere aera:
Sanguine quae uero non rubet, arte rubet
Arte supercilij confinia nuda repletis:
Paruaq; syncecras uelat aluta genas.
Nec pudor est oculos tenui signare fauilla,
Vel prope te nato lucide Cydne croco.
Est mihi, quo dixi uestrae medicamina formae,
Paruus, sed aura grande libellus opus.
Hinc quoq; praesidium laesae petitote puellae.
Non est pro uestris ars mea rebus iners.
Non tamen expositas mensa deprendat amator
Pyxidas: ars faciem dissimulata iuuet.
Quem non offendat toto fex illita uultu,
Cum fluit in tepidos pondere lapsa sinus?
Oesipa quid redolent, quanuis mittantur Athenis,
Demptus ab immundae uellere succus ouis?
Nec coram mistas ceruae sumpsisse medullas,
Nec coram dentes perfriauisse probem.
Ista dabunt faciem, sed erunt deformia uisu:
Multaq; cum fiunt turpia, facta placent.
Quae nunc nomen habent operosi signa Myronis,
Pondus iners quondam, duraq; massa fuit.
Annulus ut fiat, primo colliditur aurum,
Quas geritis uestes, sordida lana fuit.
Cum fieret, lapis asper erat, nunc nobile signum

Huntinfra folio. 401

Nuda

Ayuntamiento de Madrid

Nuda Venus madidas exprimit imbre comas.
Tu faciem aura, dum te dormire putemus:
Aptius à summa conspiciere manu.
Cur mihi nota tui causa est * splendoris in ore? * candoris.
Claude fores thalami, quæ rude cogis opus.
Multa uiros nescire decet: pars maxima rerum
Offendet, si non interiora tegas.
Aurea quæ pendent ornato signa theatro,
Inspice quàm tenuis bractea ligna tegat.
Sed neq; ad illa licet populo, nisi facta uenire:
Nec nisi summotis forma paranda uiris.
At non, pectendos coram præbere capillos,
Vt iacent fusi per tua colla, iubeo.
Illo præcipue, ne sis morosa, caueto
Tempore nec * laxas sæpe resolue comas, * lapsas.
Tuta sit ornatrix: odi, quæ sauciat ora
Vnguibus, & rapta brachia * fixit acu. * figit.
Deuouet, & tangit dominæ caput illa, simulq;
Plorat ad inuisas sanguinolenta comas.
Quæ male crinita est, custodem in limine ponat,
Ornetur'ue Bonæ semper in æde deæ.
Dictus eram subito cuidam uenisse puellæ,
Turbida peruersas induit illa comas.
Hostibus cueniat tam fœdi causa pudoris,
Inq; nurus Parthas dedecus illud eat.
Turpe pecus mutilum, turpis sine gramine campus:
Et sine fronde frutex, & sine crine caput.
Non mihi uenistis Semele, Ledeq; docendæ,
Perq; fretum falso Sidoni uecta boue,

Aut Helene, quam non stulte Menelaë reposcis,
Tu quoq; non stulte Troice raptor habes.
Turba docenda uenit, turpes, pulchræq; puellæ,
Pluraq; sunt semper deteriora bonis:
Formosæ minus artis opem, præceptaq; quærunt:
Est illis sua dos forma sine arte potens.
Cum mare compositum est, securus nauita transit:
Cum tumet, auxilijs aßidet ille suis.
Rara tamen menda facies caret, oculemendas,
Quodq; potes uitium corporis abde tui.
Si breuis es, sedeas, ne stans uideare sedere:
Inq; tuo iacas quantulacunq; toro.
Hic quoq; ne poßit fieri mensura cubantis,
Iniecta lateant fac tibi ueste pedes.
Quæ nimis est gracilis, pleno uelamina filo
Sumat, & ex humeris laxus amictus eat.
Pallida purpureis tangat sua corpora uirgis:
Nigrior ad Pharij confuge piscis opem.
Pes malus in niuea semper cæletur aluta:
Arida nec uinclis crura resolue tuis.
Conuenuunt tenues scapulis Ameletides altis:
Angustum circa fascia pectus eat.
Exiguo signet gestu, quodcunq; loquatur,
Cui digiti pingues, & scaber unguis erit.
Cui grauis oris odor, nunquam ieiuna loquatur:
Et semper spatio distet ab ore uiri.
Si niger, aut ingens, aut non erit ordine natus
Dens tibi, ridendo maxima damna feres.
Quis credat? discunt etiam ridere puellæ:

* cessat.

Quæritur

Quæritur atq; illis hac quoq; parte decor.
Sint modici rictus, sint paruæ utrinq; lacunæ:
Et summos dentes ima labella tegant.
Nec sua perpetuo contendant ilia risu:
Sed leue nescio quid, fœmineumq; sonent.
Est, quæ peruerso distorqueat ora cachinno
Cum risit: læta est altera, flere putes.
Illa sonat raucum quiddam, atq; inamabile ridet,
Vt rudit à scabra turpis asella mola.
Quò non ars penetrat? discunt lachrymare decenter,
Quoq; uolunt plorant tempore, quoq; modo.
Quid, cum legitima fraudatur littera uocè?
Blæsaq; fit iusso lingua coacta sono?
Inuitio decor est, quædam male reddere uerba:
Discunt posse minus, quàm potuere, loqui.
Omnibus his, quando prosunt, impendite curam:
Discite fœmineo corpora ferre gradu.
Est & in incessu pars non temnenda decoris:
*Alligat ignotos illa, fugatq; uiros.
Hæc mouet arte latus, tunicisq; fluentibus auras
Excipit, extensos fertq; superba pedes.
Illa, uelut coniux Vmbri rubicunda mariti
Ambulat, ingentes uartia fertq; gradus.
Sed sit, ut in multis, modus hic quoq;, rusticus alter
Motus in incessu, mollior alter erit.
Pars humeri tamen ima tui, pars summa lacerti
Nuda sit, à læua conspicienda manu.
Hoc uos præcipue niueæ decet: hoc ubi uidi
Oscula ferre humero qua patet usq;, libet.

*Allicit.

Monstra maris Seirenes erant, quæ uoce canora
Quaslibet admissas detinuere rates.
His sua Sisyphides auditis penè resoluit
Corpora: nam socijs illita cera fuit.
Res est blanda canor: discant cantare puellæ,
Pro facie multis uox sua lena fuit.
Et modo marmoreis referant audita theatris,
Et modo niliacis carmina lusa modis.
Nec plectrum dextra, citharam tenuisse sinistra
Nesciat, arbitrio fœmina docta meo.
Saxa, ferasq; lyra mouit Rhodopeius Orpheus,
Tartareosq; lacus, tergeminumq; canem.
Saxa tuo cantu uindex iustissime matris
Fecerunt muros officiosa nouos.
Quamuis mutus erat, uoci fauisse putatur
Piscis, Arioneæ fabula nota lyræ.
Disce etiam duplici genialia *nablia palma
Vertere, conueniunt dulcibus illa iocis.
Sit tibi Callimachi, sit Coï nota poëtæ,
Sit quoq; uinosi Teïa musa senis.
Nota sit & Sappho: quid enim lasciuius illa?
Cui'ue pater uafri luditur arte Getæ.
Et teneri possis carmen legisse Properti:
Siue aliquid Galli, siue Tibulle tuum.
Dictaq; Varronis fuluis insignia uillis
Vellera, germanæ Phrixe querenda tuæ.
Et profugum Aeneam, altæ primordia Romæ,
Quo nullum Latio clarius extat opus.
Forsitan & nostrum nomen miscebitur istis.

*naulia.

similia. J. pagina 352.

enerui at animos citharæ

hæc musa terentij

hæc gnida ij

Nec

Nec mea lethæis scripta dabuntur aquis.
Atq; aliquis diæt, nostri lege culta magistri
Carmina, queis partes instruit ille duas.
De'ue tribus libris, titulus quos signat amorum,
Elige, quos docili molliter ore legas.
Vel tibi composita cantetur epistola uocæ.
Ignotum hoc alijs, ille nouabit opus.
O ita Phœbe uelis, ita uos Pia numina Vatum,
Insignis cornu Bacche, nouemq; deæ.
Quis dubitat, quin scire uelim saltare puellam?
Vt moueat posito brachia iussa mero?
Artificæs lateris, scænæ spectacula amantur:
Tantum mobilitas illa decoris habet.
Parua monere pudet, talorum diære iactus
Vt sciat, & uires tessera missa tuis.
Et modo treis iactet numero: modo cogitet apte,
Quam subeat partem callida, quamq; uocæt.
Cautáq; non stulte latronum prælia ludat,
Vnus cum gemino calculus hostæ perit.
Bellatorq; suo prensus sine compare * bellet,
Aemulus incœptum sæpe recurrat opus.
Reticuloq; pilæ leues fundantur aperto,
Nec, nisi quam tollas, ulla mouenda pila est.
Est genus in totidem tenui ratione redactum
Spicula, quot menses lubricus annus habet.
Parua tabella capit ternos utrinq; lapillos,
In qua uicißæ est continuasse suos.
Mille fäcæ esse iocos: turpe est nescire puellam
Luderc, ludendo sæpe paratur amor.

* pugnet.

Nec

Sed minimus labor est sapienter iactibus uti,
Maius opus mores composuisse suos.
Tunc sumus incauti, studioq; aperimur ab ipso,
Nudaq; per lusus pectora nostra patent.
Ira subit, deforme malum, lucriq; cupido,
Iurgiaq;, & rixæ, sollicitusq; dolor.
Crimina dicuntur, resonat clamoribus æther,
Inuocat iratos & sibi quisq; Deos.
Nulla fides tabulis, quæ non per uota petuntur,
Et lachrymis uidi sæpe madere genas.
Iuppiter à uobis tam turpia crimina pellat,
In quibus est ulli cura placere uiro.
Hos ignaua iocos tribuit natura puellis,
Materia ludunt uberiore uiri.
Sunt illis, celeresq; pilæ, iaculumq;, trochiq;,
Armaq;, & ingyros ire coactus equus.
Nec uos campus habet, nec uos gelidissima uirgo,
Nec Thuscus placidas deuehit amnis aquas.
At licet, & prodest pompeias ire per umbras,
Virginis ætherijs cum caput ardet equis.
Visite laurifero sacrata palatia Phœbo,
Ille Paretonias mersit in alta rates.
Quæq; soror, coniuxq; ducis monumenta pararunt,
Naualiq; gener cinctus honore caput.
Visite thuriferas uaccæ Memphitidos aras:
Visite conspicuis terna theatra locis.
Spectentur tepido maculatæ sanguine arenæ,
Metaq; feruenti circumeunda rota.
Quod latet, ignotum est, ignoti nulla cupido,

Fructus

Ayuntamiento de Madrid

Fructus abest, facies cum bona teste caret.
Tu licet & Thamyram superes, atq; Orphea cantu,
Non erit ignotæ gratia magna lyræ.
Si Venerem Cous nunquam pinxisset Apelles,
Mersa sub æquoreis illa lateret aquis.
Quid petitur sacris, nisi tantum fama, poëtis?
Hoc uotum nostri summa laboris habet.
Cura ducum fuerant olim, regumq; poëtæ,
Præmiaq; antiqui magna tulere chori.
Sanctaq; maiestas, & erat uenerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpe dabantur opes.
Ennius emeruit Calabris in montibus ortus,
Contiguus poni Scipio magne tibi.
Nunc ederæ sine honore iacent, operataq; doctis,
Cura uigil musis, nomen incertis habet.
Sed famæ inuigilare iuuat: quis nosset Homerum,
Ilias æternum si latuisset opus?
Quis Dnaën nosset, si semper clausa fuisset?
Inq; sua turri si latuisset anus?
Vtilis est uobis formosæ cura puellæ,
Sæpe uagos extra limina ferre pedes.
Ad multas lupa tendit oues, prædetur ut unam,
Et Iouis ad multas deuolat ales aues.
Se quoq; det populo mulier * speciosa uidendam: * formosa.
Quem trahat, è multis forsitan unus erit.
Omnibus illa locis maneat studiosa placendi,
Et curam tota mente decoris agat.
Casus ubiq; ualet, semper tibi pendeat hamus,
Quo minime credis gurgite piscis erit.

Ayuntamiento de Madrid

Sæpe canes frustra nemorosis montibus errant,
Inq; plagas nullo ceruus agente cadit.
Quid minus Andromede potuit sperare reuincta,
Quàm lachrymas ulli posse placere suas?
Funere sæpe uiri uir quæritur: ire solutis
Crinibus, & fletus non tenuisse decet.
Sed uitate uiros cultum, formamq; professos,
Quiq; suas ponunt in statione comas.
Quæ uobis dicunt, dixerunt mille puellis,
Errat, & in nulla sede moratur amor.
Fœmina quid faciet, cum uir sit leuior ipsa?
Forsitan & plures possit habere uiros?
Vix mihi credetis, sed credite: Troia maneret
Præceptis Priami si foret usa senis.
Sunt qui mendaci specie grassantur amoris,
Perq; aditus tales lucra pudenda petunt.
Nec coma uos fallat liquida nitidissima nardo.
Nec breuis in rugas cingula pressa suas.
Nec toga decipiat filo tenuissima, nec si
Annulus in digitis alter, & alter erit.
Forsitan ex horum numero cultissimus ille
Fur sit, & uratur uestis amore tuæ.
Redde meum clamant spoliatæ sæpe puellæ,
Redde meum, toto uoce boante foro.
Has Venus è templis multo radiantibus auro
Læta uidet lites, Appiadesq; deæ.
Sunt quoq; non dubia quædam mala nomina fama,
Deceptæ à multis crimen amantis habent.
Discite ab alterius uestris timuisse querelis.

Ianua

Ianua fallaci ne sit aperta uiro.
Parcite Cecropides iuranti credere Theseo,
Quos faciet testes, fecit & antè deos.
Et tibi Demophoon Thesei criminis hæres
Phyllide deæpta nulla relicta fides.
Si bene promittent, totidem promittite uerbis:
Si dederint, & uos gaudia pacta date.
Illa potest uigiles flammas extinguere Vestæ,
Et rapere ex templis Inachi sacra tuis.
Et dare mista uiro tritis aconita cicutis,
Acepto uenerem munere si qua negat.
Fert animus propius consistere, supprime habenas
Musa, nec admißis excutiare rotis.
Verba uadum tentent * alienis scripta tabellis: * abiegnis.
Accipiat missas apta ministra notas.
Inspice dumq; leges, ex ipsis collige uerbis,
Fingat, an ex animo, sollicitusq; roget.
Postq; breuem rescribe moram: mora semper amantes
Incitat, exiguum si modo tempus habet.
Sed neq; te facilem iuueni promitte roganti,
Nec tamen edure, quod petit ille, nega.
Fac timeat, speretq; simul, quotiesq; remittes,
Spes magis hinc ueniet certa, minorq; metus.
Munda, sed è medio, consuetaq; uerba puellæ
Scribite, sermonis publica * uerba placent. * forma placet.
Ah quoties dubijs scriptis exarsit amator,
Et nocuit formæ barbara lingua bonæ.
Sed quoniam, quanuis uittæ careatis honore,
Est uobis uestros fallere cura uiros.

Ayuntamiento de Madrid

Ancillæ pueriq; manus ferat arte tabellas,
Pignora nec iuueni credite uestra nouo.
Vidi ego pallentes isto terrore puellas
Seruitium miseras tempus in omne pati.
Perfidus ille quidem, qui talia pignora seruat,
Sed tamen Aetnæi fulminis instar habet.
Iudice me fraus est concessa repellere fraudem,
Armaq; in armatos sumere iura sinunt.
Duære consuescat multas manus una figuras:
Ah pereant, per quos ista monenda mihi.
Nec, nisi deletis, tutum est rescribere ceris,
Nec teneat geminas una tabella manus.
Fœmina dicatur scribentis semper amator,
Illa sit in uestris, qui fuit ille, notis.
Sed licet à paruis animum ad maiora referre,
Plenaq; curuato pandere uela sinu.
Pertinet ad faciem rabidos compescere mores:
Candida pax homines, trux decet ira feras.
Ora tument ira, nigrescunt sanguine uenæ,
Lumina Gorgoneo sæuius angue micant.
* es. I procul hinc dixit, non * est mihi tibia tanti,
Vt uidit uultus Pallas in amne suos.
Vos quoq; si media speculum spectetis in ira,
Cognoscet faciem uix satis ulla suam.
Nec minus in uultu damnosa superbia uestro,
Comibus est oculis alliciendus amor.
Odimus immodicos (experto credite) fastus,
Sæpe tacens odij semina uultus habet.
Spectantem specta, ridenti mollia ride,

Innuet

Ayuntamiento de Madrid

Innuet, acceptas tu quoq; redde notas.
Sic ubi prælusit, rudibus puer ille *sagittis, *relictis.
Spicula de pharetra promit acuta sua.
Odimus & mœstas, Tecmessam diligat Aiax,
Nos hilarem populum fœmina læta capit.
Nunquam ego te Andromache, nec te Tecmessa rogarē,
Vt mea de uobis altera amica foret.
Credere uix uideor, nisi cogat credere partus,
Vos ego cum uestris conubuisse uiris.
Scilicet Aiaci mulier mœstissima dixit,
Lux mea, quæq; solent uerba iuuare uiros?
Quis uetat à magnis ad res exempla minores
Sumere? nec nomen pertimuisse ducis?
Dux bonus huic cœtum commisit iure regendos,
Huic equites, illi signa tuenda dedit.
Vos quoq; de nobis, quem quisq; erit aptus in usum,
Inspicite, & certo ponite quenq; loco.
Munera det diues, ius qui profitebitur, adsit,
Facundus causam sæpe clientis agat.
Carmina qui facimus, nutamus carmina tantum,
Nam chorus ante alios aptus amare sumus.
Nos facimus *placidi lautæ præconia formæ, *placitæ latè.
Nomen habet Nemesis, Cynthia nomen habet.
Vesper, & Eoæ nouere Lycorida terræ,
Et multi, quæ sit nostra Corinna, rogant.
Adde, quòd insidiæ sacris à uatibus absunt,
Et facit ad mores ars quoq; nostra bonos.
Nec nos ambitio, nec nos amor urget habendi,
Contempto colitur lectus, & umbra foro.

Sed

Sed facile hæremus, ualidoq; perurimur æstu.
Et nimium certa scimus amare fide.
Scilicet ingenium placida mollitur ab arte,
Et studio mores conuenienter eunt.
Vatibus Aonijs faciles estote puellæ,
Numen inest illis, Pieridesq; fauent.
Est deus in nobis, sunt & commercia cœli,
Sædibus ætherijs spiritus ille uenit.
A docetis pretium sœlus est sperare poëtis:
Me miserum, sœlus hoc nulla puella timet.
Dissimulate tamen, nec prima fronte rapaces
Este, nouus uiso casse resistet amans.
Sed neq; rector equum, qui nuper sensit habenas
Comparibus frenis, artificemq; regit.
Nec stabiles animos annis, uiridemq; iuuentam
Vt capias, idem limes agendus erit.
Hic rudis, & castris nunc primum notus amoris,
Qui tetigit thalamos præda nouella tuos,
Te solam norit, tibi semper inhæreat uni,
Cingenda est altis sepibus ista seges.
Effuge riualem, uinces, dum sola tenebis,
Non bene cum socijs regna, Venusq; manent.
Ille uetus miles sensim, & sapienter amabit.
Multaq; tyroni non patienda feret.
Nec franget postes, nec sæuis ignibus uret,
Nec dominæ teneras appetet ungue genas.
Nec scindet tunicas'ue suas, tunicas'ue puellæ,
Nec raptus flendi causa capillus erit.
Ista decent pueros ætate & amore calentes,

Hie

Ayuntamiento de Madrid

Hic fera composita uulnera mente feret.
Ignibus hic lentis uretur, ut humida teda,
Vt modo montanis sylua recisa iugis.
Certior hic amor est, breuis * at fœcundior ille: *et.
Quæ fugiunt, celeri carpite poma manu.
Omnia tradentur: portas reserabimus hosti,
Vt sit in infida proditione fides.
Quod datur ex facili, longum male nutrit amorem,
Misenda est lætis rara repulsa iocis.
Ante fores iacent: crudelis ianua clament,
Multaq; summisse, multa minanter agant.
Dulcia non ferimus: succo renouamur amaro,
Sæpe perit uentis obruta cymba suis.
Hoc est, uxores quod non patiatur amari,
Conueniunt illas, cum uoluere uiri.
Claude fores, duro dicat tibi Ianitor ore,
Non potes, exclusum te quoq; tanget amor.
Ponite iam gladios hebetes: pugnetur cautis.
Non dubito, telis quin petar ipse meis.
Dum cadat in laqueos captus quoq; nuper amator,
Solum se thalamos speret habere tuos,
Postmodo riualem, partitaq; fœdera lecti
Sentiat: has artes tolle, senescet amor.
Tunc bene fortis equus reserato carcere currit,
Cum quos prætereat, quos'ue sequatur, habet.
Quælibet extinctos iniuria suscitat ignes,
En ego confiteor, non nisi læsus amo.
Causa tamen nimium ne sit manifesta doloris,
Pluraq; sollicitus, quàm sciat, esse putet.

Incitet

Ayuntamiento de Madrid

Incitet, & ficti tristis custodia serui,
Et numium duri aera molesta uiri.
Quæ uenit ex tuto, minus est acæpta uoluptas:
Vt sis liberior Thaide, finge metus.
Cum melius foribus possis, admitte fenestra,
Inq; tuo uultu *uerba timentis habe. *signa.
Callida prosiliat, dicatq; ancilla, perimus.
Tu iuuenem trepidum quolibet abde loco.
Admiscenda tamen Venus est *secreta timori, *secura.
Ne tanti noctes non putet esse tuas.
Qua uafer eludi possit ratione maritus,
Quaq; uigil custos, præteriturus eram.
Nupta uirum timeat, rata sit custodia nuptæ:
Hoc decet, hoc leges, iusq;, pudorq;, iubent.
Te quoq; seruari, modo quam uindicta redemit,
Quis ferat? ut fallas ad mea sacra ueni.
Tot liæt obseruent, *modo sit tibi grata uoluptas, *adsit modo
Quot fuerant Argo lumina, uerba dabis. ærta uolun-
Scilicet obstabit custos, ne scribere possis? tas.
Sumendæ detur cum tibi tempus aquæ?
Conscia cum possis scriptas portare tabellas,
Quas tegat in tepido fascia lata sinu?
Cum possis solea chartas cælare ligatas,
Et uincto blandas sub pede ferre notas?
Cauerit hoc custos: pro charta conscia tergum
Præbeat inq; suo corpore uerba ferat.
Tuta quoq; est, fallitq; oculos è lacte recenti
Littera, carbonis puluere tange, leges.
Fallet & humiduli quæ fiet acumine lini,

Et

Ayuntamiento de Madrid

Et feret occultas pura tabella notas.
Adfuit Acrysio seruandæ aura puellæ,
Hunc tamen illa suo crimine fecit auum.
Quid faciet austos, cum sint tot in urbe theatra?
Cum spectet iunctos illa libenter equos?
Cum sedeat Phariæ* sistris operosa iuuencæ? * sacris.
Quoq; suæ comites ire* iubentur, cat? * uetantur.
Cum fuget à templis oculos bona diua uirorum?
Præter quos. si quos, illa uenire iubet?
Cum austode foris tunicam seruante puellæ
Celent furtiuos balnea multa iocos?
Cum, quoties opus est, fallax ægrotet amica,
* Tollat & in lectum quemlibet illa suum? * Ars. Et celet lecto quēlibet ægra suo.
Nomine cum doceat quid agatur adultera clauis?
Quasq; petes, non det ianua sola uias?
Fallitur & multo austodis aura Lyæo:
Illa uel Hispano lecta sit uua iugo.
Sunt quoq; quæ faciunt altos medicamina somnos,
Victaq; lethæa lumina nocte premant.
Nec male delitijs odiosum conscia tardis
Detinet, & longa iungitur illa mora.
Quid iuuat ambages, præceptaq; parua mouere?
Cum minimo austos munere possit emi?
Munera (crede mihi) placant hominesq;, Deosq;:
Placatur donis Iuppiter ipse datis.
Quid faciet sapiens? stultus quoq; munere gaudet,
Ipse* quoq; acepto munere* mitis erit. * uir. * mutus.
Sed semel est austos longum redimendus in æuum,
Sæpe dabit, dederit quas semel ille, manus.

Questus

Questus eram (memini) metuendos esse sodales:
Non tangit solos ista querela uiros,
Credula si fueris, aliæ tua gaudia carpent,
Et lepus hic alijs exagitatus erit.
Hæc quoq;, quæ præbet lectum studiosa, locumq;,
(Crede mihi) mecum non semel illa fuit.
Nec nimium uobis formosa ancilla ministret,
Sæpe uicem dominæ præstitit illa mihi.
Quò feror insanus? quid aperto pectore in hostem
Mittor & indicio prodor ab ipse meo?
Non auis auaupibus monstrat, qua parte petatur:
Non docet infestos currere cerua canes.
Viderit utilitas, ego cœpta fideliter ædam:
* fata. Lemniadum gladios in mea * damna dabo.
Efficite, & facile est, ut nos credamus amari:
Prona uenit cupidis in sua uota fides.
Spectet amabilius iuuenem, & suspiret ab imo
Fœmina, tam sero cur ueniatq;, roget.
Acedant lachrymæ, dolor & de pellice fictus,
Et lanict digitis illius ora suis,
Iamdudum persuasus erit: miserebitur ultro,
Et dicet cura carpitur ipsa mei.
Præcipue si cultus erit, speculoq; placebit,
Posse suo tangi credet amore deas.
Sed te (quæcunq; est) moderate iniuria turbet:
Nec sis audita pellice mentis inops.
Nec cito credideris, quantum cito credere lædat,
Exemplum uobis non leue Procris erit.
Est prope purpureos colles florentis Hymetti

Fons

Ayuntamiento de Madrid

Fōns ſacer, & uiridi ceſpite mollis humus.
Sylua nemus non alta facit, tegit arbutus herbam
Roſmaris, & laurus, nigraq; myrtus olent.
Nec denſum folijs buxum, fragilesq; myricæ
Nec tenues cytiſi? cultaq; pinus abeſt.
Lenibus impulſæ Zephyris, auraq; ſalubri,
Tot generum frondes, herbaq; ſumma tremit.
Grata quies Cephalo: famulis, canibusq; relictis
Laßus in hac iuuenis ſæpe reſedit humo.
Quæq; meos releues æſtus, cantare ſolebat,
Accipienda ſinu mobilis aura ueni.
Coniugis ad timidas aliquis male ſedulus aures
Auditos memori detulit * aure ſonos. * Ore.
Procris ut accepit nomen, quaſi pellicis, auræ,
Excidit, & ſubito mota dolore fuit.
Palluit, ut ſera lectus de uite racemus,
Palleſcunt frondes, quas noua læſit hyems.
Quæq; ſuos curuant matura cydonia ramos,
Cornaq; adhuc noſtris non ſatis apta cibis.
Vtq; animus redijt, tenues à pectore ueſtes
Rumpit, & indignas ſauciat ungue genas.
Nec mora, per medias * ſparſis furibunda capillis * Paßis.
Euolat, ut tyrſo concita Baccha, uias.
Vt prope peruentum eſt, cōmites in ualle reliquit:
Ipſa nemus tacito clam pede fortis init.
Quid tibi mentis erat, cum ſic male ſana lateres
Procri? quis attoniti pectoris ardor erat?
Iam iam uenturam, quæcunq; erat aura, putabas
Scilicet, atq; oculis probra uidenda tuis.

Nunc uenisse piget (neq; enim deprendere uelles)
Nunc iuuat, incertus pectora uersat amor.
Credere quæ iubeant, locus est, & nomen, & index,
Et, quia mens semper, quod timet, esse putat.
Vidit ut oppreßam uestigia corporis herbam,
Pulsantur trepidi corde micante sinus.
Iamq; dies medius tenues contraxerat umbras,
Inq; pari spatio uesper, & ortus erant,
Ecce redit Cephalus, proles Cyllenia syluis,
Oraq; fontana feruida * pulsat aqua.
Anxia Procri lates, solitas iacet ille per herbas:
Et Zephyri molles, auraq; (dixit) ades.
Vt patuit miseræ iucundus nominis error,
Et mens, & redijt uerus in ora color:
Surgit, & oppositas agitato corpore frondes
Mouit, in amplexus uxor itura uiri:
Ille feram sonuisse ratus, iuueniliter arcum
Corripit, in dextra tela fuere manu.
Quid facis infelix? non est fera: supprime tela:
Me miserum iaculo fixa puella tuo est.
Hei mihi conclamat, fixisti pectus amicum,
Hic locus à Cephalo uulnera semper habet.
Ante diem morior, sed nulla pelliæ læsa:
Hoc faciet positam te mihi terra leuem.
Nomine suspectam mihi spiritus exit in auram:
Iam morior: chara lumina conde manu.
Dixit, & incauto paulatim pectore lapsus
Excipitur miseri spiritus ore uiri.
Ille sinu dominæ morientia pectora mœsto,

Sustinet,

* spargit.

pery frasis

Sustinet, & lachrymis uulnera sæua lauat.
Sed repetamus iter: nudis mihi rebus agendum est,
Vt tangat portus fessa carina suos.
Scilicet expectus, ut te in conuiuia ducam,
Et quæris monitus hac quoq; parte meos:
Sera ueni, positaq; decens incede lucerna:
Grata mora uenies, maxima lena mora est:
Et, si turpis eris, formosa uidebere * cunctis: * Potis.
Et latebras uitijs nox dabit illa tuis:
Carpe cibos digitis: est quidam gestus edendi.
Ora nec immunda tota perunge manu:
Ne'ue diu præsume dapes, sed desine citra
Quàm cupias, paulo quàm potes esse minus.
Priamides Helenen auide si spectet edentem,
Oderit, & dicet, stulta rapina mea est.
Aptius est, * decet atq; magis potare puellas: * Deceatq;
Cum Veneris puero non male Bacche facis.
Hoc quoq;, quàm patiens caput est, animusq;, pedesq;
Constent, nec quæ sint singula, bina uide.
Turpe iacens mulier multo madefacta Lyæo,
Digna est concubitus quoslibet illa pati.
Nec somno tutum est posita succumbere mensa,
Per somnos fieri multa pudenda solent.
Vlteriora pudet docuisse, sed alma Dione
Præcipue nostrum est, quod pudet, inquit, opus.
Nota sibi sit quæq;, modos * ad corpora certos * à corpore.
Sumite, non omnes una figura decet:
Quæ facie præsignis erit, resupina iaceto:
Spectetur tergo, cui sua terga placent.

Melanion humeris Atalantæ crura ferebat.
Si bona sunt hoc sunt aspicienda modo.
Parua uehatur equo: quod erat longißima, nunquam
Thebais Hectoreo nupta resedit equo.
Strata premat genibus paulum ceruice reflexa
Fœmina per longum cõspicienda latus.
Cui femur est iuuenile, carent quoq; cætera mendo,
Semper in obliquo fusa sit illa toro.
Nec tibi turpe puta crinem, ut Phylleïa mater
Soluere, & effusis colla reflecte comis.
Tu quoq;, cui rugis uterum Lucina notauit,
Vt celer auersis utere Parthus equis.
Mille modi Veneris simplex, minimúq; laboris,
Cum iacet in dextrum semisupina latus.
Sed neq; Phœbei tripodes, nec corniger Hammon
Vera magis uobis, quàm mea musa canet.
Si qua fides arti, quam longo fecimus usu,
Credite, præstabunt carmina nostra fidem.
Sentiat ex imis Venerem resoluta medullis
Fæmina, & ex æquo res iuuet ista duos.
Nec blandæ uoces, iocundaq; murmura cessent:
Nec taceant medijs improba uerba iocis.
Tu quoq;, cui Veneris sensum natura negauit,
Dulcia mendaci gaudia finge sono.
Infelix, cui torpet hebes locus ille, puella:
Quo pariter debent fœmina, uirq; frui.
Tantum, cum finges, ne sis manifesta, caueto,
Effice per motum, luminaq; ipsa fidem.
Quod iuuet, & uoces, & anhelitus arguat oris:

Ab

Ayuntamiento de Madrid

Ah pudet, arcanas pars habet illa notas.
Gaudia post Veneris quæ poscit munus amantem,
Illa suas nolit pondus habere preces.
Nec lucem in thalamos totis admitte fenestris.
Aptius in uestro corpore multa latent.
Lusus habet finem, cycnis discedere tempus,
Duxerunt collo qui iuga nostra suo.
Vt quondam iuuenes, ita nunc mea turba puellæ
Inscribant spolijs, Naso magister erat.

LIBRI TERTII
DE ARTE
AMAN
DI

FINIS.

De Joaquin Perez
Cursante en la Real y
Pontificia Universidad de
Abila de los Caballeros.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS DE REMEDIO AMORIS LIBER PRIMVS.

LEGERAT huius amor titulum, nomenq; libelli,
Bella mihi (uideo) bella parantur, ait.
Parce tuum Vatem sceleris damnare Cupido,
Tradita qui toties te duce signa tuli.
Non ego Tydides, à quo tua saucia mater
In liquidum redijt æthera Martis equis.
Sæpe tepent alij iuuenes, ego semper amaui,
Et si quid faciam nunc quoq; quæris, amo.
Quinetiam docui, qua posses arte parari,
Et quæ nunc ratio est, impetus antè fuit.
Nec te blande puer, nec nostras prodimus artes,
Nec noua præteritum musa retexit opus.
Si quis amat, quod amare iuuat, feliciter ardet,
Gaudeat, & uento nauiget ille suo,
At, si quis male fert indignæ regna puellæ,
Ne pereat, nostræ sentiat artis opem.
Cur aliquis laqueo collum nodatus amator
A' trabe sublimi triste pependit onus?
Cur aliquis rigido fodiat sua pectora ferro?
Inuidiam cædis pacis amator habes.
Qui nisi desierit, misero periturus amore est:

Ayuntamiento de Madrid

Desinat, & nulli funeris autor eris.
Et puer es, nec te quicquam, nisi ludere, oportet,
Lude, decent * animos mollia regna tuos. * Annos.
Nam poteras uti nudis ad bella sagittis,
Sed tua mortifero uulnere tela carent.
Vitricus & gladijs, & acuta dimicet hasta,
Et uictor multa cæde cruentus eat.
Tu cole maternas, tutò quibus utimur, artes,
Et quarum uitio nulla fit orba parens.
Effice, nocturna frangatur ianua rixa,
Et tegat ornatas multa corona fores.
Fac coëant furtim iuuenes, timidæq; puellæ,
Verbaq; dent cauto qualibet arte uiro.
Et modo blanditias, rigido modo iurgia posti
Dicat, & exclusus flebile cantet amans.
His lachrymis contentus eris sine crimine mortis:
Nec tua fax auidos digna subire rogos.
Hæc ego: mouit amor gemmatas aureus alas,
Et mihi propositum perfice, dixit, opus.
Ad mea decepti iuuenes præcepta uenite,
Quos suus ex omni parte fefellit amor.
Discite sanari, per quem didicistis amare,
Vna manus uobis uulnus, opemq; feret.
Terra salutiferas herbas, eademq; nocentes
Nutrit, & urticæ proxima sæpe rosa est.
Vulnus Achilleo quæ quondam fecerat hosti,
Vulneris auxilium Pelias hasta tulit.
Sed quæcunq; uiris, uobis quoq; dicta puellæ
Credite, diuersis partibus arma damus.

Ayuntamiento de Madrid

E' quibus, ad uestros siquid non pertinet usus,
Attamen exemplo multa docere potest.
Vtile propositum est sæuas extinguere flammas,
Nec seruum uitijs pectus habere suum.
Vixisset Phyllis, si me foret usa magistro,
Et per quod nouies, sæpius isset iter.
Nec moriens Dido summa uidisset ab arce
Dardanias * uentis uela dedisse rates. * Vento.
Nec dolor armasset contra sua uiscera matrem,
Quæ socij damno sanguinis ulta uirum est.
Arte mea Tereus, quamuis Philomela placeret,
Per facinus fieri non meruisset auis.
Da mihi Pasiphaën, iam tauri ponet amorem,
Da Phædram, Phædræ turpis abibit amor.
Redde Parim nobis, Helenem Menelaus habebit,
Nec manibus Danaûm Pergama uicta cadent.
Impia si nostros legisset Scylla libellos,
Hæsisset capiti purpura Nise tuo.
Me duce damnosas homines compescite curas,
Rectaq; cum socijs me duce nauis eat.
Naso legendus erat tunc cum didicistis amare,
Idem nunc uobis Naso legendus erit.
Publicus assertor uitijs suppressa leuabo
Pectora, uindictæ quisq; fauete suæ.
Te precor * ò uates adsit tua laurea nobis, * Incipiens.
Carminis, & medicæ Phœbe repertor opis.
Et pariter uati, pariter succurre medenti.
Vtraq; tutelæ subdita cura tuæ est.
Dum licet, & modici tangunt præcordia motus

si

Ayuntamiento de Madrid

Si piget in primo limine siste pedem.
Opprime, dum noua sunt subiti mala semina morbi,
Et tuus incipiens ire resistat equus.
Nam mora dat uires, teneras mora percoquit uuas,
Et ualidas segetes, quæ fuit herba, facit.
Quæ præbet latas arbor spatiantibus umbras,
Quo posita est primum tempore, uirga fuit.
Tunc poterat manibus summa tellure reuelli,
Nunc stat in immensum uiribus aucta suis.
Quale sit id quod amas, celeri circunspice mente,
Et tua lesuro subtrahe colla iugo.
Principijs obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas conualuere moras.
Sed propera, nec te uenturas differ in horas,
Qui non est hodie, cras minus aptus erit.
Verba dat omnis amans, reperitq; alimenta morando,
Optima uindictæ proxima quæq; dies.
Flumina magna uides paruis de fontibus orta,
Plurima collectis multiplicantur aquis.
Si cito sensisses quantum peccare parabas,
Non tegeres uultus cortice Myrrha tuos.
Vidi ego, quod fuerat primo sanabile uulnus,
Dilatum longe damna tulisse moræ.
Sed, quia delectat Veneris decerpere * fructus
Dicimus assidue, cras quoq; fiet idem.
Interea tacitæ serpunt in uiscera flammæ,
Et mala radices altius arbor agit.
Si tamen auxilij pericerunt tempora primi,
Et uetus in capto pectore sedit amor,

alis, Flumina pauca vides magnis de font.

* Flores.

Maius opus superest: sed non, quia serior ægro
Aduocor, ille mihi destituendus erit.
Qua læsus fuerat, partem Pæantius heros
Debuerat celeri præsecuisse manu.
Post tamen hic multos sanatus creditur annos,
Supremam bellis imposuisse manum.
Qui modo nascentis properabam pellere morbos,
Admoueo tardam nunc quoq; lentus opem.
Aut noua, si poßis, sedare incendia tentes,
At ubi per uires procubuere suas.
Dum furor in cursu est, currenti cede furori,
Difficiles aditus impetus omnis habet.
Stultus, ab obliquo qui cum discedere poßit,
Pugnat in aduersas ire natator aquas.
Impatiens animus, nec adhuc tractabilis arte,
Respuit, atq; odio uerba monentis habet.
Aggrediar melius tum, cum sua uulnera tangi
Iam sinet, & ueris uocibus aptus erit.
Quis matrem, nisi mentis inops, in funere nati
Flere uetat: non hoc illa monenda loco est.
Cum dederit lachrymas, animumq; expleuerit ægrum,
Ille dolor uerbis emoderandus erit,
Temporibus medicina ualet, data tempore prosunt,
Et data non apto tempore uina nocent.
Quin etiam accendas uitia, irritesq; uetando,
Temporibus si non aggrediare suis.
Ergo, ubi uisus eris nostra medicabilis arte,
Fac monitis fugias ocia prima meis.
* Vt. Hæc, ut ames, faciunt: hæc, * quæ fecere tuentur,

Hæc

Ayuntamiento de Madrid

Hæc sunt iucundi causa, cibusq; mali.
Ocia si tollas, periere Cupidinis arcus,
Contemptæq; iacent, & sine luce faces.
Quàm platanus * riuo gaudet, quàm populus unda, * Vino.
Et quàm limosa canna palustris humo:
Tam Venus ocia amat: finem qui quæris amori,
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.
Languor, & immodici sub nullo * iudice somni, * Vindice.
Aleaq;, & multo tempora quassa mero,
Eripiunt omnes animo sine uulnere uires,
Affluit incautis insidiosus amor.
Desidiam puer ille sequi solet, odit agentes,
Da uacuæ menti, quo teneatur, opus.
Sunt fora, sunt leges, & quos tuearis amici.
Vade per urbanæ splendida castra togæ,
Vel tu sanguinei iuuenilia munera Martis
Suspice, delitiæ iam tibi terga dabunt.
Ecce fugax Parthus, magni noua causa triumphi,
Iam uidet in campis Cæsaris arma suis.
Vince Cupidineas pariter, Parthasq; sagittas.
Et refer ad patrios bina trophæa Deos.
Vt semel Aetola Venus est à cuspide læsa,
Mandat amatori bella gerenda suo.
Quæritur, Aegisthus quare sit factus adulter,
In promptu causa est, desidiosus erat.
Pugnabant alij tardis apud Ilion armis,
Quò tulerat uires Græcia tota suas.
Siue operam bellis uellet dare, nulla gerebat,
Siue foro, uacuum litibus Argos erit.

Quod

Quod potuit, fecit: ne nil ageretur, amauit,
Sic uenit ille puer, sic puer ille manet.
Rura quoq; oblectant animos, studiumq; colendi,
Quælibet huic curæ cedere cura potest.
Colla iube domitos oneri supponere tauros,
Sauciet ut duram uomer aduncus humum.
Obrue uersata cerealia semina terra,
Quæ tibi cum multo fœnore reddat ager.
Aspice aruatos pomorum pondere ramos,
Vt sua, quod peperit, uix ferat arbor onus.
Aspice labentes iucundo murmure riuos,
Aspice tondentes fertile gramen oues.
Ecce petunt rupes, præruptaq; saxa capellæ,
Vt referant hœdis ubera plena suis.
Pastor in æquali modulatur arundine carmen,
Nec desunt comites sedula turba, canes.
Parte sonant alia syluæ mugitibus altæ,
Et queritur uitulum mater abesse suum,
Quid cum suppositos fugiunt examina fumos,
Vt releuent dempti uimina curua fauis?
Poma dat autumnus, formosa est messibus æstas,
Ver præbet flores, igne leuatur hyems.
Temporibus certis maturam rusticus uuam
Colligit, & nudo sub pede musta fluunt.
Temporibus certis desectas alligat herbas,
Et tonsam raro pectine uerrit humum.
Ipse potes riguis plantam defigere in hortis,
Ipse potes riuos ducere lenis aquæ.
Venerit insitio, fac ramum ramus adoptet,

Stetq;

Ayuntamiento de Madrid

Stetq; peregrinis arbor operta comis.
Cum semel hæc animum cœpit mulcere uoluptas,
Debilibus pennis irritus exit amor.
Vel tu uenandi studium cole, sæpe recessit
Turpiter à Phœbi uicta sorore Venus.
Nunc leporem pronum catulo sectare sagaci,
Nunc in frondosis retia tende iugis.
Aut pauidos terre uaria formidine ceruos,
Aut cadat aduersa cuspide fossus aper.
Nocte fatigatum somnus, non cura puellæ
Excipit, & dulci membra quiete leuat.
Lenius est studium, prodest tamen, alite capta,
Aut lino, aut calamis, præmia parua sequi.
Vel, quæ piscis edax auido male deuoret ore,
Abdere supremis æra recurua cibis.
Aut his, aut alijs, donec dediscis amare,
Ipse tibi furtim decipiendus eris.
Tu tamen, & quanuis firmis retinebere uinclis,
I procul, & longas carpere perge uias,
Flebis, & occurret desertæ nomen amicæ,
Stabit & in media pes tibi sæpe uia.
Sed quanto minus tre uoles, magis ire memento,
Perfer, & inuitos currere cōge pedes.
Nec pluuias opta, nec te peregrina morentur
Sabbata, nec damnis Allia nota suis.
Nec quot transieris, sed quot tibi quære superstint
Millia, nec mancas, nec prope finge moras.
Tempora nec numera, nec crebro respice Romam:
Sed fuge, tutus adhuc Parthus ab hoste fuga est.

Dura

Dura aliquis præcepta uocet mea, dura fatemur
Esse, sed ut ualeas, multa dolenda feres.
Sæpe bibi succos, quamuis inuitus, amaros
Aeger, & oranti mensa negata mihi est.
Vt corpus redimas, ferrum patieris, & ignes,
Arida nec sitiens ora leuabis aqua.
Vt ualeas animo, quicquam tolerare negabis?
At pretium pars hæc corpore maius habet:
Sed tamen est artis tristissima ianua nostræ:
Et labor est unus tempora prima pati.
Aspicis, ut prensos urant iuga prima iuuencos?
Vt noua uelocem cingula lædat equum?
Forsitan à laribus patrijs exire pigebit,
Sed tamen exibis, deinde redire uoles.
Nec te lar patrius, sed amor reuocauit amicæ,
Prætendes culpæ splendida uerba tuæ.
Cum semel exieris, centum solatia curæ,
Et rus, & comites, & uia longa dabunt.
Nec satis esse putes discedere, lentus abesto:
Dum perdat uires, sitq; sine igne cinis.
Qui nisi firmata properaris mente reuerti,
Inferet arma tibi sæua rebellis amor.
Quicquid eras, fueris, sitiens, auidusq; redibis,
Et spatium damno cesserit omne tuo.
Viderit, Hæmoniæ si quis mala pabula terræ,
Et magicas artes posse iuuare putat.
Ista ueneficij uetus est uia: noster Apollo
Innocuam sacro carmine monstrat opem.
Me duce non tumulo prodire iubebitur umbra,

Non

Ayuntamiento de Madrid

Non anus infami carmine rumpet humum.
Non seges ex alijs alios transibit in agros,
Nec subito Phœbi pallidus orbis erit.
Vt solet, æquoreas ibit Tyberinus in undas,
Vt solet in niueis Luna uehetur equis.
Nulla recantatas deponent pectora curas,
Nec fugiet uino sulfure uictus amor.
Quid te Phasiacæ iuuerunt gramina terræ,
Cum cuperes patria Colchi manere domo?
Quid tibi profuerunt Circe Perseïdes herbæ,
Cum tibi Neritias abstulit aura rates?
Omnia fecisti, ne callidus hospes abiret.
Ille dedit certæ lintea plena fugæ.
Omnia fecisti, ne te ferus ureret ignis:
Longus at in uicto pectore sedit amor.
Vertere quæ poteras homines in mille figuras,
Non poteras animi uertere iura tui.
Diceris his etiam, cum iam discedere uellet,
Dulichium uerbis detinuisse ducem.
Non ego, quod primum (memini) sperare solebam,
Iam precor, ut coniux tu meus esse uelis.
Et tamen, ut coniux essem tua, digna uidebar,
Quòd Dea, quòd magni filia Solis eram.
Ne properes oro, spatium pro munere posco:
Quid minus optari per mea uota potest?
Et freta mota uides, & debes illa timere:
Vtilior uelis postmodo uentus erit.
Quæ tibi causa fugæ? non hic noua Troia resurgit,
Non aliquis socios rursus ad arma uocat.

Hic

Hic amor, & pax est, in qua male uulneror una,
Totaq; sub regno terra futura tuo est.
Illa loquebatur, nauem soluebat Vlysses:
Irrita cum uelis uerba tulere noti.
* Decurrit. Ardet, & assuetas Circe * tendebat ad artes,
Nec tamen est illis attenuatus amor.
Ergo quisquis opem nostra tibi poscis ab arte,
Deme uenefícijs, carminibusq; fidem.
Si te causa potens domina retinebit in urbe,
Accipe consilium quod sit in urbe meum.
Optimus ille fuit uindex, lædentia pectus
Vincula qui rupit, dedoluitq; semel.
Sed cui tantum animi est, illum mirabor & ipse,
Et dicam, monitis non eget iste meis.
Tu modo qui, quod amas, ægræ dedisci amare,
Nec potes, & uelles posse, docendus eris.
Sæpe refer tecum sceleratæ facta puellæ,
Et pone ante oculos omnia damna tuos.
Illud, & illud habet, nec ea contenta rapina est.
Sub titulum nostros misit auara lares.
Sic mihi iurauit, sic me iurata fefellit,
Ante suas quoties passa iacere fores.
Diligit ipsa alios, à me fastidit amari:
Institor heu noctes, quas mihi non dat, habet.
Hæc tibi per totos marcescant omnia sensus:
Hæc refer, hinc odij semina quære tui.
Atq; utinam posses etiam facundus in illis
Esse, dole tantum, sponte disertus eris.
Hæserat in quadam nuper mea cura puella,

Conueniens

Ayuntamiento de Madrid

Conueniens animo non erat illa meo.
Curabar proprijs æger Podalirius herbis.
Et (fateor) medicus turpiter æger eram.
Profuit aßidue uitijs insistere amicæ,
Idq; mihi factum sæpe salubre fuit.
Quàm mala dicebam nostræ sunt crura puellæ:
Nec tamen, ut uerum confiteamur, erant.
Brachia quàm non sunt nostræ formosa puellæ:
Nec tamen, ut uerum confiteamur, erant.
Quàm breuis est, ✳ nec erat, quã multũ poscit amantẽ: ✳ &c.
Hinc odio uenit maxima causa meo.
Et mala sunt uicina bonis, errore sub illo
Pro uitio uirtus crimina sæpe tulit.
Quàm potes in peius dotes deflecte puellæ.
Iudiciumq; breui limite falle tuum.
Turgida, si plena est: si fusca est, nigra uocetur.
In gracili, macies crimen habere potest.
Et poterit dici petulans, quæ rustica non est,
Et poterit dici rustica. si qua proba est.
Quin etiam quacunq; caret tua dote puella,
Hanc moueat, blandis usq; precare sonis.
Exige, quod cantet, si qua est sine uoce puella.
Fac saltet, nescit si qua mouere pedem.
Barbara sermone est? fac tecum multa loquatur.
Non didicit chordas tangere? posæ lyram.
Durius incedit? fac ut ambulet: omne papillæ
Pectus habent tumidæ? fascia nulla tegat.
Si male dentata est: narra quod rideat illa.
Mollibus est oculis? quod fleat illa, refer.

Ayuntamiento de Madrid

Proderit & subito, cum se non finxerit ulli,
Ad dominam celeres mane tulisse gradus.
Auferimur cultu, gemmis, auroq; teguntur
Omnia, pars minima est ipsa puella sui:
Sæpe (ubi sit) quod ames, inter tam multa requiras:
Decipit hac oculos ægide diues amor.
Improuisus ades, deprendas tutus inermem,
Infelix uitijs excidet illa suis.
Non tamen huic nimium præcepto credere tutum est,
Fallit enim multos forma sine arte decens.
Tu quoq;, compositis sua cum linit ora uenenis,
Ad dominæ uultus, nec pudor obstet, eas.
Pyxidas inuenies, & rerum mille colores,
Et fluere in tepidos æsopa lapsa sinus.
Illa tuas redolent Phineu medicamina mensas,
Non semel * est stomacho nausea facta meo.
Nunc tibi, quæ medio Veneris præstemus in usu
Eloquar, est omni parte fugandus amor.
Multa quidem ex illis pudor est mihi dicere, sed tu
Ingenio uerbis concipe plura meis.
Nuper enim nostros quidam carpsere libellos,
Quorum censura musa proterua mea est.
Dummodo sic placcam, dum toto canter in orbe,
Quàm uolet, impugnet unus, & alter opus:
Ingenium magni liuor detrectat Homeri:
Quisquis es, ex illo Zoïle nomen habes.
Et tua sacrilegæ laniarunt carmina linguæ.
Pertulit huc uictos quo duæ Troia Deos.
Summa petit liuor, perflant altissima uenti:

* hinc.

Summa

Summa petunt dextra fulmina missa Iouis:
At tu quicunq; es, quem nostra licentia lædit,
Si sapis, ad numeros exige quæq; suos.
Fortia Mæonio gaudent pede bella referri.
Delitijs illic quis locus esse potest?
Grande sonant Tragici, Tragicos decet ira cothurnos:
Versibus è medijs Soccus habendus erit.
Liber in aduersos hostes stringatur iambus,
Seu æler, extremum seu trahat illa pedem:
Blanda pharetratos Elegeia cantet amores:
Et leuis arbitrio ludat amica suo:
Callimachi numeris non est dicendus Achilles:
Cydippe non est oris Homere tui:
Quis feret Andromaches peragentem Thaïda partes?
Pecat, in Andromache Thaïda si quis agat.
Thaïs in arte mea est, lasciuia libera nostra est:
Nil mihi cum nupta, Thaïs in arte mea est.
Si mea materiæ respondet musa iocosæ,
Vicimus, & falsi criminis acta rea est.
Rumpere liuor edax, magnum iam nomen habemus:
Maius erit, tantum, quo pede cœpit, eat.
Sed nimium properas, uiuam modo, plura dolebis:
Et capient anni carmina multa mei.
Nam iuuat, & studium famæ mihi crescit honore:
Principio cliui noster anhelat equus.
Tantum se nobis elegi debere fatentur,
Quantum Vergilio nobile debet opus.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS SVLMONENSIS DE REMEDIO AMORIS LIBER SECVNDVS.

DACTENVS inuidiæ respondimus, attrahe lora
Fortius, & gyro aurre poëta tuō.
Ergo ubi conuabitus, & opus iuuenile petetur,
Et propè promissæ tempora noctis erunt,
Gaudia ne dominæ, pleno si corpore sumes,
Te capiant, ineas quamlibet ante uelim.
Quamlibet inuenias, in qua tua prima uoluptas
Desinat, à prima proxima segnis erit.
Sustentata Venus gratissima, frigore soles.
Sole iuuant umbræ, grata fit unda siti.
Et pudet, & dicam, Veneris quoq; iunge figuras,
Quas minime iungi, quas'ue deœre putes.
Nec labor efficere est, raræ tibi uera fatentur,
Et nihil est, quod se dedecuisse putent.
Tunc etiam iubeo totas aperire fenestras.
Turpiaq; admisso membra notare die.
At simul ad metas uenit finita uoluptas
Lassaq; cum tota corpora mente iacent.
Dum piget, & nullam malles tetigisse puellam,
Tacturusq; tibi non uideare diu:
Tunc animo signa quæcunq; in corpore menda est,
Luminaq; in uitijs illius usq; tene.
Forsitan hæc aliquis (nam sunt quoq;) parua uocabit.

Ayuntamiento de Madrid

Sed, quæ nõn prosunt singula, multa iuuant.
Parua necat morsu spatiosum uipera taurum.
A'cane non magno sæpe tenetur aper.
Tu tantum numero pugna, præeptaq; in unum
Contrahe, de multis grandis aceruus erit.
Sed quia sunt totidem mores, totidemq; figuræ,
Non sunt iudicijs omnia danda meis.
Quo tua non possunt offendi pectora facto,
Forsitan hoc alio iudice crimen erit.
Ille quòd obscœnas in aperto corpore partes
Viderat, in ursu qui fuit, hæsit amor.
Ille quòd à Veneris rebus surgente puella
Vidit in immundo signa pudenda toro.
Luditis ô si quos potuerunt ista ✱iuuare. ✱mouere.
Afflarant tepide pectora uestra faces.
Attrahat ille puer contentos fortius arcus:
Saucia maiorem turba petetis opem.
Quid, quòd clàm latuit reddente obscœna puella?
Et uidit, quæ ✱mox ipsa uidere uetat. ✱mos ipse,
Di melius, quàm nos moneamus talia quenquam,
Vt prosint, non sunt experienda tamen.
Hortor, & ut pariter binas habeatis amicas:
Fortior est, plures siquis habere potest.
Secta bipartito cum mens disaurrit utroq;,
Alterius uires, subtrahit alter amor.
Grandia per multos tenuantur flumina riuos:
Magnaq; subducto stipite flamma perit.
Non satis una tenet ceratas anchora puppes:
Nec satis est liquidis unius hamus aquis.

Qui sibi iampridem solatia bina parauit,
Iampridem summa uictor in arce fuit.
At tibi qui fueras dominæ male creditus uni,
Nunc saltem nouus est inueniendus amor.
Pasiphaës Minos in Prognde perdidit ignes,
Cessit ab Idæa coniuge uicta prior.
Amphilochi frater ne Phagida semper amaret,
Callirhoë fecit parte recepta tori.
Et Paris Oenonen summos tenuisset in annos,
Si non Oebalia pellice læsa foret.
Coniugis Odrysio placuisset forma tyranno,
Sed melior clausæ forma sororis erat.
Quid moror exemplis, quorum me turba fatigat?
Successore nouo uincitur omnis * amor.
* amans. Parcius è multis mater desiderat unum,
Quàm, quæ flens clamat, tu mihi solus eras.
Et, ne forte putes noua me tibi condere iura,
(Atq; utinam inuenti gloria nostra foret)
Vidit id Atrides (quid enim non ille uideret,
Cuius in arbitrio Græcia tota fuit?)
Marte suo captam Chryseïda uictor amabat,
At senior stulte flebat ubiq; pater.
Quid lachrymas odiose senex? bene contigit illi,
Officio natam lædis inepte tuo.
Quam postquam reddi Calchas ope tutus Achillis
Iusserat, & patria est illa recepta domo.
Atrides (ait) est illius proxima forma,
Et, si prima sinat littera, nomen idem.
Hanc mihi, si sapiat, per se concedat Achilles,

Ayuntamiento de Madrid

Sin minus, imperium sentiet ille meum.
Quod si quis uestrum factum hoc incusat Achiui,
Est aliquid ualida sæptra tenere manu.
Nam, si rex ego sum, nec mecum dormiat illa,
In mea Thersites regna licebit, eat.
Dixit, & hanc habuit solatia magna prioris,
Et prior est aura, aura repulsa noua.
Ergo assume nouas authore Agamemnone flammas,
Et tuus in biuio detineatur amor.
Quæris ubi inuenias, artes tu perlege nostras,
Plena puellarum iam tibi nauis erit.
Quòd, si quid præcepta ualent mea, si quid Apollo
Vtile mortales edocet ore meo.
Quamuis infelix media torreberis Aetna,
Frigidior dominæ fac uideare tuæ.
Et sanum simula, nec si quid forte dolebis,
Sentiat, & ride, cum tibi flendus eris.
Non ego te iubeo medias abrumpere flammas,
Non sunt imperij tam fera iussa mei.
Quod non est, simula: positosq; imitare furores,
Sic facies uere, quod meditatus eris.
Sæpe ego ne biberem, uolui dormire uideri.
Dum uideor, somno lumina uicta dedi:
Deceptum risi, qui se simularat amare,
In laqueos auceps decideratq; suos.
Intrat amor mentes usu, dediscitur usu,
Qui poterit sanum fingere, sanus erit.
Dixerit, ut uenias pacta tibi nocte, uenito,
Veneris, & fuerit ianua clausa, feres.

Nec dic blanditias, nec dic cõuitia posti,
Nec latus in duro limine pone tuum.
Postera lux aderit: careant tua uerba querelis,
Et nulla in uultu signa dolentis habe.
Iam pònet fastus, cum te languere uidebit:
Hoc etiam nostra munus ab arte feres:
Te quoq; fallet amor, dum sit tibi finis amandi,
Propositis frenis sæpe repugnat equus.
Vtilitas lateat, quòd non profitebere, fiet,
Quæ nimis apparent retia, uitat auis.
* ut te. Nec tibi tam placeat, * quòd eam contemnere pōssis,
Sume animos, animis ædat ut illa tuis.
Ianua forte patet, quamuis reuocabere, transi,
Est data nox, dubita nocte uenire data.
Posse pati facile est, tibi ni patientia desit,
Protinus ex facili gaudia ferre licet.
Et quisquam præcepta potest mea dura uocare?
En etiam partes conciliantis ago.
Nam quoniam uariant animi, uariabimus artes:
Mille mali species, mille salutis erunt.
Corpora uix ferro quædam sanantur acuto,
Auxilium multis succus, & herba fuit.
Mollior es, nec abire potes, uinctusq; teneris,
Et tua sæuus amor sub pede colla premit.
Desine luctari, referant tua carbasa uenti,
Quaq; uocant fluctus, hac tibi remus eat.
Explenda est sitis ista tibi, qua perditus ardes,
Cedimus, è medio iam licet amne bibas.
Sed bibe plus etiam, quàm quod præcordia possunt,

Gutture

Ayuntamiento de Madrid

Gutture fac pleno ſumpta redundet aqua.
Et fruere uſq; tua nullo prohibente puella,
Illa tibi noctes auferat, illa dies.
Tædia quære mali: faciunt & tædia finem:
Iam quoq;, cum credas poſſe carere, mane.
Dum bene tu cumulas, tibi copia tollit amorem,
Et faſtidita non libet eſſe domo.
Fit quoq; longus amor, quem diffidentia nutrit.
Hunc ſi tu quæris ponere, pone metum.
Qui timet, ut ſua ſit, ne quis ſibi ſubtrahat illam,
Ille Machaonia uix ope ſanus erit.
Plus amat è natis mater plerunq; duobus,
Pro cuius reditu, quòd gerit arma, timet.
Eſt prope Collinam templum uenerabile portam,
Impoſuit templo nomina celſus Eryx.
Eſt illic lethæus amor, qui pectora ſanat,
Inq; ſuas gelidam lampadas addit aquam.
Illic & iuuenes uotis obliuia poſcunt,
Et ſi qua eſt duro capta puella uiro.
Is mihi ſic dixit: dubito, uerus'ne Cupido,
An ſomnus fuerit, ſed puto ſomnus erat.
O' qui ſollicitos modo das modo demis amores,
Adijce præceptis hæc quoq; Naſo tuis.
Ad mala quiſq; animum referat ſua: ponet amorem,
Omnibus ille deus plus'ue minus'ue dedit.
Qui puteal, Ianumq; timet, cœlerecq; Calendas,
Torqueat hunc æris mutua ſumma ſui.
Cui durus pater eſt, ut uoto cætera cedant,
Huic pater ante oculos durus habendus erit.

Ayuntamiento de Madrid

Hic male dotata pauper cum coniuge uiuit,
Vxorem fato credat obesse suo.
Est tibi rure bono generosæ fertilis uuæ
Vinea, ne nascens usta sit uua time.
Ille habet in reditu nauem, mare semper iniquum
Cogitet, & damno littora sæua suo.
Filius hunc miles, hunc filia nubilis angat,
Et quis non causas mille doloris habet?
Vt posses odisse tuam Pari, funera fratrum
Debueras animo sæpe referre tuo.
Plura loquebatur placide puerilis imago,
Destituit somnus, si modo somnus erat.
Quid faciam? media nauem Palinurus in unda
Deserit, ignotas cogor inire uias.
Quisquis amas, loca sola noœnt, loca sola caueto,
Quò fugis? in populo tutior esse potes.
Nam tibi secretos augent secreta furores,
Est opus auxilio, turba futura tibi est.
Tristis eris, si solus eris, dominæq; relictæ
Ante oculos facies stabit ut ipsa tuos.
Tristior idcirco nox est, quàm tempora Phœbi,
Quæq; leuet luctus turba sodalis abest.
Nec fuge colloquium, nec sit tua ianua clausa,
* luctus. Nec tenebris * uultus flebilis abde tuos.
Semper habe Pyladen aliquem, qui curet Oresten,
Hic quoq; amicitiæ non leuis usus erit.
Quid nisi secretæ læserunt Phyllida syluæ?
Certa necis causa est, incomitata fuit.
* Aedonio. Ibat, ut * Hæmonio referens tricterica Baccho

Ire

Ayuntamiento de Madrid

Ire solet fusis barbara turba comis.
Et modo, qua poterat, latum spectabat in æquōr,
Nunc in arenosa laßa iacebat humo.
Perfide Demophoon surdas clamabat ad undas,
Ruptaq; singultu uerba loquentis erant.
Limes erat tenuis longa subnubilus umbra,
Quò tulit illa suos ad mare sæpe pedes.
Nona terebatur miseræ uia: uiderit, inquit,
Et spectat zonam pallida facta suam.
Aspicit & ramos, dubitat, refugitq;, quod audet:
Et timet, & digitos ad sua colla refert.
Sithoni tunc certe uellem ne sola fuisses,
Non flesset positis Phyllida sylua comis.
Phyllidis exemplo nimium secreta cauete,
Læse uir à domina, læsa puella uirō,
Prestiterat iuuenis quicquid mea musa iubebat,
Inq; suæ portu penè salutis erat,
Decidit, ut cupidos inter deuenit amantes,
Et quæ deciderant tela resumpsit amor.
Si quis amas, nec uis, facias contagia uites,
Hæc etiam pecori sæpe nocere solent.
Dum spectant læsos oculi, læduntur & ipsi,
Multaq; corporibus transitione nocent.
In loca nonnunquam siccis arentia glebis,
De prope currenti flumine manat aqua.
Manat amor tectus, si non ab amante recedas,
Turbaq; in hoc omnes ingeniosa sumus.
Alter item iam sanus erat, uicina læsit,
Occursum dominæ non tulit ille suæ.

Vulnus

LIBROS DEL DR. L. MARGO
Ayuntamiento de Madrid

*firma Vulnus in antiquum redijt male *sana cicatrix,
Suæssumq; artes non habuere meæ.
Proximus à tectis ignis defenditur ægre,
Vtile finitimis abstinuisse locis.
Nec, quæ ferre solet spatiantem porticus illam,
Te ferat, officium ne'ue colatur idem.
Quid iuuat admonitu tepidam recalescere mentem?
Alter, si poßis orbis habendus erit.
Non facile esuriens posita retinebere mensa,
Et multam saliens incitat unda sitim.
Non facile est taurum uisa retinere iuuenca,
Fortis equus uisæ semper adhinnit equæ.
Hæc ubi præstiteris, ut tandem littora tangas,
Non ipsam satis est deseruiße tibi.
Et soror, & mater ualeant, & conscia nutrix,
Et qui squis domine pars erit ulla tuæ.
Nec ueniat seruus, nec flens ancillula fictum
Suppliciter dominæ nomine dicat, aue.
Nec, si scire uoles, quid agat, tamen ipse rogabis,
Perfer, erit lucro lingua retenta tuo.
*finito reddis amori. Tu quoq;, qui causam *fugitiui quæris amoris,
Deq; tua domina multa querenda refers,
Parce queri, melius sic te ulciscêre tacendo,
Dum desiderijs effluat illa tuis.
Et malim taceas, quàm te desißе loquaris:
Qui nimium multis non amo dicit, amat.
Sed meliore fide paulatim extinguitur ignis,
Quàm subito: lente desine, tutus eris.
Flumine perpetuo torrens solet altius ire,

Sed

Ayuntamiento de Madrid

Sed tamen hæc breuis est, illa perennis aqua.
Fallat, & in tenues euanidus exeat auras,
Perq; gradus molles emoriatur amor.
Sed modo dilectam sælus est odisse puellam,
Exitus ingenijs conuenit iste feris.
Nec curandus adest, odio qui finit amorem,
Aut amat, aut ægre desinit esse miser.
Turpe uir, & mulier iuncti modo, protinus hostes,
Non istas lites Appias ipsa probat.
Sæpe reas faciunt, & amant, ubi nulla simultas
Incidit, admonitu liber aberrat amor.
Fōrte aderat iuuenis, dominam lectica tenebat,
Horrebant sæuis omnia uerba minis.
Iamq; uadaturus lectica prodeat (inquit)
Prodierat, uisa coniuge mutus erat.
Et manus, & manibus dupliæs æcidere tabellæ,
Venit in amplexus, atq; ita, uincis, ait.
Tutius est, aptumq; magis disædere pacæ,
Quàm petere à thalamis litigiosa fora.
Munera, quæ dederas habeat sine lite iubeto:
Esse solent magno damna minora bono.
Quid, si uos casus aliquis conducat in unum,
Mente memor tota quæ damus arma, tene.
Hic opus est armis, hic ò fortissime pugna,
Vinænda est telo Penthesilea tuo.
Nunc tibi riualis, nunc durum limen amicæ,
Nunc subeant medijs irrita uerba deis.
Nec compone comas, cum sis uenturus ad illam,
Nec toga sit laxo conspicienda sinu.

Nulla

Ayuntamiento de Madrid

Nulla sit ut placeas alienæ cura puellæ,
Iam fac, ut è multis illa sit una tibi.
Sed quid præcipue uestris conatibus obstet,
Eloquar, exemplo quenq; docente suo.
Desinimus tarde, quia nos speramus amari,
Dum sibi quisq; placet, credula turba sumus.
At tu nec uoces (quid enim fallacius illis?)
Crede, nec æternos pondus habere Deōs.
Ne'ue puellarum lachrymis moueare caueto:
Vt flerent, oculos erudiere suos.
Artibus innumeris mens oppugnatur amantum,
Vt lapis æquoreïs undiq; pulsus aquis.
Nec causas aperi, quare diuortia malis:
Nec dic, quòd doleas, clàm tamen usq; dole.
Nec peccata refer, ne diluat ipsa, caueto:
Vt melior causa, causa sit illa, tua.
Qui silet, est firmus: qui dicit multa puellæ
Prōbra, satisfieri postulat ille sibi.
Non ego Dulichias furiali more sagittas,
Nec raptas ausim tingere in amne faces.
Nec nos purpureas pueri resecabimus alas,
Nec sæuior arte mea laxior arcus erit:
Consilium est quodcunq; cano: parete monenti
Vt faueas cœptis Phœbe saluber ades.
Phœbus adest, sonuere lyræ, sonuere pharetræ,
Signa Deum nosco per sua: Phœbus adest.
Confer Amyclæis medicatum uellus ahenis
Muricæ cum Tyrio, turpius illud erit.
Vos quōq; formosis uestras conferte puellas.

Incipiet

Ayuntamiento de Madrid

Incipiet dominæ quenq; pudere suæ.
Vtraq; formosæ Paridi potuere uideri,
Sed tibi collatam uincis utranq; Venus.
Nec solam faciem, mores quoq; confer, & artes,
Tantum iudicio ne tuus * obstet amor. * obsit.
Exiguum est, quod deinde canam, sed profuit illud
Exiguum multis, in quibus ipse fui.
Scripta caue relegas blandæ seruata puellæ:
Constantes animos scripta relecta mouent.
Omnia pone feros (quamuis inuitus) in ignes:
Et dic, ardoris sit rogus iste mei.
Thestias absentem sucœndit stipite natum:
Tu timide flammis perfide uerba dabis.
Si potes & æras remoue: quid imagine muta
Carperis? hoc perijt Laodameia modo.
Et loca sæpe nocent: fugito loca conscia uestri
Concubitus, causas illa doloris habent.
Hic fuit, hic cubuit, thalamo dormiuimus illo:
Hic mihi lasciua gaudia nocte dedit.
Admonitu * reuocatur amor uulnusq; nouatum * recreatur.
Scinditur, * & firmis causa pusilla noæt. * infirmis
Vt penè extinctum cinerem si sulfure tangas culpa.
Viuet, & ex minimo maximus ignis erit: cōparatio
Sic, nisi uitaris quicquid reuocabit amorem,
Flamma redardescet, quæ modo nulla fuit.
Argolicæ caperent fugisse Capharea puppes,
Teq; senex luctus ignibus ulte tuos.
Præterita cautus Ripheïde nauita gaudet,
Tu loca, quæ nimium grata fuere, caue.

Hæc

Ayuntamiento de Madrid

Hæc tibi sint Syrtes, hæc Acroceraunia uita,
Hic uomit epotas dira Charybdis aquas.
Sunt, quæ non possunt aliquo cogente iuberi,
Sæpe tamen casus facta leuare solent.
Perdat opes Phædra, parces Neptune nepoti,
Nec faciet pauidos taurus auitus equos.
Gnosida fecisses inopem, sapienter amasset.
Diuitijs alitur luxuriosus amor.
Cur nemo est Hecalen, nulla est, quæ ceperit Irum?
Nempe quod alter egens, altera pauper erat.
Non habet unde suum paupertas pascat amorem:
Non tamen hoc tanti est, pauper ut esse uelis.
At tanti tibi sit non indulgere theatris,
Dum bene de uacuo pectore cedat amor.
Eneruant animos citharæ, cantusq; lyræq;
Et uox, & numeris brachia mota suis.
Illic assidue ficti * cantantur amantes,
Quid caueas, actor, quid iuuet, arte docet,
Eloquar inuitus, teneros ne tange poëtas:
Summoueo dotes impius ipse meas.
Callimachum fugito, non est inimicus amori.
Et cum Callimacho tu quoq; Coë noces.
Me certe Sappho meliorem fecit amicæ:
Nec rigidos mores Teïa musa dedit.
Carmina quis potuit tuto legisse Tibulli?
Vel tua, cuius opus Cynthia sola fuit?
Quis potuit lecto durus discedere Gallo?
Et mea nescio quid carmina tale sonant,
Quòd, nisi dux operis Vatem frustratur Apollo,

* saltantur.

Acmulus

Ayuntamiento de Madrid

Aemulus est nostri maxima causa mali.
At tu riualem noli tibi fingere quenqam,
Inq; suo solam crede iacere toro.
Acrius Hermionem ideo dilexit Orestes,
Esse quod alterius cœperat illa uiri.
Quid Menelaë doles? ibas sine coniuge Creten,
Et poteras nupta lætus abesse tua.
Vt Paris hanc rapuit, tum demum uxore carere
Non potes, alterius creuit amore tuus.
Hoc & in abducta Bryseïde flebat Achilles,
Illam Plistheuo gaudia ferre uiro.
Nec frustra flebat, fecit (mihi credite) Atrides,
Quod si non faceret, turpiter esset iners.
Certe ego fecissem, nec sum sapientior illo:
Inuidiæ fructus maximus ille fuit.
Nam sibi quod nunquam tactam Bryseïda iurat
Per sæptrum, sæptrum non putat esse deos.
Di faciant, poßis dominæ transire relictæ
Limina, proposito sufficiantq; pedes.
Et poteris, modo uelle tene, nunc fortiter ire,
Nunc opus est celeri subdere calcar equo.
Illo Lotophagos, illo Seirenas in antro
Esse puta, remis adijce uela tuis.
Hunc quo uel nimium quondam riuale dolebas,
Vellem desineres hostis habere loco.
Aut certe, quamuis odio remanente soluta,
Osculacum poteris iam dare, sanus eris.
Eæ cibos etiam (medicinæ fungar ut omni
Munere) quos fugias, quos'ue sequare, dabo.

Ayuntamiento de Madrid

Daunius an Libycis bulbus tibi missus ab oris.
An uenuat Megaris, noxius omnis erit.
Nec minus erucas aptum est uitare salaces:
Et quicquid Veneri corpora nostra parat.
Vtilius sumas acuentes lumina rutas:
Et quicquid Veneri corpora nostra negat.
Quid tibi præcipiam de Bacchi munere, quæris
Spe breuius monitus experiere meos.
Vina parant animos Veneri, nisi plurima sumas,
* Et stupeant multo corda sepulta mero.
Nutritur uento, uento restinguitur ignis:
Lenis alit flammas, grandior aura necat.
Aut nulla ebrietas, aut tanta sit, ut tibi curas
Eripiat. si qua est inter utrunq;, nocet.
Hoc opus exegi: fessæ datæ serta carinæ:
Contiginus portum, quò mihi cursus erat.
Postmodo reddetis sacro pia uota poëtæ
Carmine sanati fœmina, uirq; meo.

FINIS.

ts. vt. * ic etiã Tibullq 1. 1. eleg. 2.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII
NASONIS IN QVENDAM, QVEM VOCAT IBIN.

TEMPVS ad hoc lustris bis iã mihi quinq; peractis,
Omne fuit musæ carmen inerme meæ.
Nullaq;,q̃ poßit scriptis tot millibus extat,
Littera Nasonis sanguinolenta legi.
Nec quenquam nostri,nisi me,læsere libelli,
Artificis perijt cum caput arte sua.
Vnus(& hoc ipsum est iniuria magna,perennem
Candoris titulum non sinit esse mei.
Quisquis is est(nam nomen adhuc utcunq; tacebo)
Cogit inaßuetas sumere tela manus.
Ille relegatum gelidos Aquilonis ad ortus,
Non sinit exilio delituisse meo.
Vulneraq; immitis requiem quærentia uexat,
Iactat & in toto ✱crimina nostra foro. ✱nomina.
Perpetuoq; mihi sociatam fœdere lecti,
Non patitur miseri funera flere uiri.
Cumq; ego quaßa meæ complectar membra carinæ,
Naufragij tabulas pugnat habere mei.
Et qui debuerat subitas extinguere flammas,
Is prædam medio raptor ab igne petit.
Nititur ut profugæ desint alimenta senectæ,
Heu quanto est nostris dignior ille malis.
Di melius,quorum longe mihi maximus ille,

Qui nostras inopes noluit esse uias.
Huic igitur meritas grates, ubicunq; liœbit
Pro tam mansueto pectore semper agam.
Audiet hoc Pontus, faciet quoq; forsitan idem
Terra sit ut propior testificanda mihi.
At tibi, calcasti qui me uiolente iacentem,
Quàm liœt & misero debitus hostis erō.
Desinet esse prius contrarius ignibus humor,
Iunctáq; cum Luna lumina Solis erunt,
Parsq; eadem cœli zephiros emittet & Eurōs,
Et tepidus gelido flabit ab axe notus,
Et noua fraterno ueniet concordia fumo,
Quam uctus acensa separat ira pyra.
Et uer autumno, brumæ misœbitur æstas,
Atq; eadem regio, uesper & ortus erit.
Quàm mihi sit tecum, positis, quæ sumpsimus, armis
Gratia, commissis improbe rupta tuis.
Quàm dolor hic unquam spatio euanescere possit,
Leniat aut odium tempus, & hora meum.
Pax erit & nobis, donec mihi uita manebit,
Cum pecore infirmo quæ solet esse lupis.
Prima quidem cœpto committam prælia uersu,
Non soleant quamuis hoc pede bella geri.
Vtq; petit primo plenum flauentis arenæ
Nondum calfacti uelitis hasta solum,
Sic ego te nondum ferro iaculabor acuto,
solum. Protinus inuisum nec petet hasta caput.
Et neq; nomen in hoc, nec dicam facta libello,
Teq; breui qui sis, dissimulare sinam.

Postmodo

Ayuntamiento de Madrid

Postmodo si perges in te mihi liber iambus
Tincta Lycambeo sanguine tela dabit.
Nunc quo Battiades inimicum deuouet ibin,
Hoc ego deuoueo teq;, tuosq; modo.
Vtq; ille, historijs inuoluam carmina cæcis,
Non soleam quamuis hoc genus ipse sequi.
Illius ambages imitatus in ibide dicar
Oblitus moris, iudicijq; mei.
Et quoniam, qui sis, nondum quærentibus edo,
Ibidis interea tu quoq; nomen habe.
Vtq; mei uersus aliquantum noctis habebunt,
Sic uitæ series tota sit atra tuæ.
Hæc tibi natali facito, Ianiq; calendis,
Non mentituro quilibet ore legat.
Di maris, & terræ, quiq; his meliora tenetis
Inter diuersos cum Ioue regna polos,
Huc precor, huc uestras omnes aduertite mentes,
Et simite optatis pondus inesse meis.
Ipsaq; tu tellus, ipsum cum fluctibus æquor,
Ipse meas æther accipe summe preces.
Syderaq; & radijs circundata Solis imago,
Lunaq;, quæ nunquam, quo prius orbe, micas,
Noxq; tenebrarum specie reuerenda tuarum,
Quæq; ratum triplici pollice netis opus.
Quiq; per infernas horrendo murmure ualles,
Imperiuratæ laberis amnis aquæ.
Quasq; ferunt torto uittatis angue capillis,
Carceris obscuras ante sedere fores.
Vos quoq; plebs superum, Faunu, Satyriq;, Laresq;,

Fluminaq;, & Nymphæ, semideumq; genus.
Deniq; ab antiquo, diui, ueteresq;, nouiq;,
In nostrum cuncti tempus, adeste, Chao.
Carmina dum capiti diro malefida canuntur,
Et peragunt partes ira, dolorq; suas.
Annuite optatis omnes ex ordine nostris,
Et sit pars uoti nulla caduca mei.
Quæq; (precor) fiant, ut non mea dicta, sed ille
Pasiphaës generi uerba fuisse putet.
Quasq; ego transiero pœnas, patiatur & illas,
Plenius ingenio sit miser ille meo.
Ne'ue minus noceant fictum execrantia nomen
Vota, minus magnos commoueantq; Deos:
Illum ego deuoueo, quem mens intelligit, Ibin,
Qui scit se factis has meruisse preces.
Nulla mora est in me, peragam rata uota sacerdos,
Quisquis ades sacris ore fauete meis.
Quisquis ades sacris, lugubria dicite uerba,
Et fletu madidis Ibin adite genis.
Omnibusq; malis, pedibusq; occurrite læuis,
Et nigræ uestes corpora uestra tegant.
Tu quoq;, quid dubitas ferales sumere uittas?
Iam stat (ut ipse uides) funeris ara tui.
Pompa parata tibi est, uotis mora tristibus absit,
Da iugulum altris hostia dira meis.
Terra tibi fruges, amnis tibi deneget undas,
Deneget afflatus uentus, & aura suos.
Nec tibi Sol clarus, nec sit tibi lucida Phœbe,
Destituant oculos sydera clara tuos.

Nec

Nec se Vulcanus, nec se tibi præbeat aër,
Nec tibi det tellus, nec tibi Pontus iter.
Exul, inops, erres, alienaq; limina lustres,
Exiguumq; petas ore tremente cibum.
Nec corpus querulo, nec mens uacet ægra dolore,
Noxq; die grauior sit tibi, nocte dies.
Sisq; miser semper, nec sis miserabilis ulli:
Gaudeat aduersis fœmina uirq; tuis.
Acedat lachrymis odium, dignusq; puteris,
Qui mala cum tuleris plurima, plura feras.
Sitq; (quod est rarum) solito defecta fauore
Fortunæ facies inuidiosa tuæ.
Causaq; non desit, desit tibi copia mortis,
Optatam fugiat uita coacta necem.
Luctatusq; diu cruciatos spiritus artus
Deserat, & longa torqueat ante mora.
Euenient, dedit ipse mihi modo signa futuri
Phœbus, & à læua mœsta uolauit auis.
Certe ego quæ uoueo, superos motura putabo,
Speq; tuæ mortis perfide semper alar.
Finiet illa dies, quæ te mihi subtrahet olim,
Finiet illa dies, quæ mihi tarda uenit.
Et prius hanc animam nimium tibi sæpe petitam
Auferet illa dies, quæ mihi sera uenit,
Quàm dolor hic unquam spatio euanescere possit,
Leniat aut odium tempus, & hora meum.
Pugnabunt iaculis dum Thraces, Iazyges arcu,
Dum tepidus Ganges, frigidus Ister erit.
Robora dum montes, dum pabula mollia campi,

Dum Tyberis liquidis Thuſcus habebit aquas,
Bella geram tecum: nec mors mihi finiet iras:
Seua ſed* immanis manibus arma dabo.
Tunc quoq; cum fuero uacuas dilapſus in auras,
Exanimis manes oderit umbra tuos.
Tunc quoq; factorum ueniam memor umbra tuorum,
Inſequar & uultus oſſea forma tuos.
Siue ego, quod nollem, longis conſumptus ab annis,
Siue manu facta morte ſolutus ero.
Siue per immenſas iactabor naufragus undas,
Noſtraq; longinquus uiſcera piſcis edet:
Siue peregrine carpent mea membra uolucres,
Siue meo tingent ſanguine roſtra lupi.
Siue aliquis dignatus erit ſupponere terræ,
Et dare plebeio corpus inane rogo.
Quicquid ero, Stygijs erumpere nitar ab oris,
Et tendam gelidas ultor in ora manus.
Me uigilans ærnes, tacitis ego noctis in umbris
Exautiam ſomnos uiſus adeſſe tuos.
Deniq; quicquid ages, ante os oculosq; uolabo,
Et querar, & nulla ſede quietus eris.
Verbera* torta dabunt ſonitum, nexæq; colubris
Conſcia fumabunt ſemper ad ora faces.
His uiuus furijs agitabere, mortuus ijſdem:
Et breuior pœna uita futura tua eſt.
Nec tibi continget funus, lachrymæq; tuorum
Indeploratum proijcere caput.
Carnificisq; manu populo plaudente traheris:
Infixusq; tuis oſſibus uncus erit.

* in manes.

* ſeua.

Ipſæ

Ipſæ te fugient, quæ carpunt omnia flammæ,
Reſpuet inuiſum iuſta cadauer humus.
Vnguibus, & roſtro tardus trahet ilia uultur,
Et ſcindent auidi perfida corda canes.
Deq; tuo fiet, licet hac ſis laude ſuperbus,
Inſatiabilibus corpore rixa lupis.
In loca ab Elyſijs diuerſa fugabere campis,
Quasq; tenet ſedes noxia turba, coles.
Siſyphus eſt illic ſaxum uolucnsq;, petensq;,
Quiq; agitur rapidæ uinctus ab orbe rotæ
Quæq; gerunt humeris perituras Belides undas
Exulis Aegypti turba cruenta nurus.
Poma pater Pelopis præſentia quærit, & idem
Semper eget liquidis, ſemper abundat aquis.
Iugeribusq; nouem, qui ſummus diſtat ab imo,
Viſceraq; aßidue debita præbet aui.
Sic tibi de furijs ſcindat latus una flagello,
Vt ſceleris numeros confiteare tui.
Altera tartareis ſectos dabit unguibus artus,
Tertia fumantes incoquet igne genas.
Noxia mille modis lacerabitur umbra, tuasq;
Aeacus in pœnas ingenioſus erit.
In te tranſcribet ueterum tormenta uirorum,
Manibus antiquis cauſa quietis eris.
Siſyphe cui tradas reuolubile pondus habebis,
Verſabunt celeres nunc noua membra rotæ.
Hic erit, & ramos fruſtra qui captet, & undas,
Hic inconſumpto uiſcere paſcet aues.
Nec mortis pœnas mors altera finiet huius,

Ayuntamiento de Madrid

Horaq; erit tantis ultima nulla malis.
Inde ego pauca canam, frondes ut si quis ab Ida,
Et summam Libyco de mare carpat aquam.
Nam neq; quot flores Siaula nascantur in Hybla,
Quot'ue ferat dicam terra Cilissa crocos.
Nec cum tristis hyems Aquilonis inhorruit alis,
Quàm multa fiat grandine canus Athos.
Nec mala uoce mea poterunt tua cuncta referri,
Ora licet tribuas multiplicata mihi.
Tot tibi uae misero uenient, talesq; ruinae,
Vt cogi in lachrymas me quoq; posse putem.
Illae me lachrymae facient sine fine beatum,
Dulcior hic risu tunc mihi fletus erit.
Natus es infelix (ita Di uoluere) nec ulla
Commoda nascenti stella, leuis'ue fuit.
Non Venus affulsit, non illa Iuppiter hora,
Lunaq; non apto Sol'ue fuere loco.
Nec satis utiliter positos tibi praebuit ignes,
Quem peperit magno lucida Maïa Ioui.
Te fera nec quicquam placidum spondentia Martis
Sydera presserunt, Falciferiq; senis.
Lux quoq; natalis, ne quid, nisi triste uideres,
Turpis, & inductis nubibus atra fuit.
Haec est in fastis cui dat grauis Allia nomen,
Quaeq; dies Ibin publica damna tulit.
Qui simul impure matris prolapsus ab aluo,
Cynipheam fœdo corpore pressit humum.
Sedit in aduerso nocturnus culmine bubo,
Funereoq; graues, addidit ore sonos.

Protinus

Ayuntamiento de Madrid

Protinus Eumenides lauere paluſtribus undis,
Quà caua de Stygijs fluxerat unda uadis.
Pectoraq; unxerunt Erebeæ felle colubræ,
Terq; cruentatas increpuere manus.
Gutturaq; imbuerunt infantia lacte canino,
Hic primus pueri uenit in ora cibus.
Perbibit inde ſuæ rabiem nutricis alumnus,
Latrat & in toto uerba canina foro.
Membraq; uinxerunt tinctis ferrugine pannis,
A'male deſerto quos rapuere rogo.
Et ne non ſultum nuda tellure iacæret,
Molle ſuper ſiliæs impoſuere caput.
Iamq; reæßuræ uiridi de ſtipite factas
Admorunt oculis uſq; ſub ora faces.
Flebat, ut eſt infans fumis contactus amaris,
De tribus eſt cum ſic una locuta ſoror:
Tempus in immenſum lachrymas tibi mouimus iſtas,
Quæ ſemper cauſa ſufficiente cadent.
Dixerat, & Clothò iußit promißa ualere,
Neuit & infeſta ſtamina pulla manu.
Et ne longa ſuæ præſagia diœret horæ,
Fata canet Vates qui tua, dixit, erit.
Ille ego ſum Vates, ex me tua uulnera diſces
Dent modo Di uires in mea uerba ſuas.
Carminibusq; meis accedant pondera rerum,
Quæ rata per luctus experiere tuos.
Ne'ue ſine exemplis æui cruciere prioris,
Sint tua Troianis non leuiora malis.
Quantaq; clauigeri Pæantius Heraulis hæres,

Tanta

Ayuntamiento de Madrid

Tanta uenenato uulnera crure geras.
Nec leuius doleas, quàm qui bibit ubera œruæ,
Armatusq; tulit uulnus inerme potens.
Quiq; ab equo præceps alienis decidit aruis,
Exitio facies cui sua penè fuit.
Id quod Amynthorides uideas, trepidusq; ministro
Prætentes baculo luminis orbus iter.
Nec plus aspicias, quàm quem sua filia rexit,
Expertus sœlus est, cuius uterq; parens.
Qualis erat postquam est iudex in lite iocosa
Sumptus, Apollinea clarus in arte senex.
Qualis & ipse fuit, quo præcipiente columba
Est data Palladiæ præuia duxq; rati.
Quiq; oculis caruit, per quos male uiderat aurum,
Inferias nato quos dedit orba parens.
Pastor ut Aetneus, cui casus ante futuros
Telemus Eurymedes uaticinatus erat.
Vt duo Phineidæ, quibus idem lumen ademit,
Qui dedit, & Thamyræ, Demodociq; caput.
Sic aliquis tua membra secet, Saturnus ut illas
Subsecuit partes, unde creatus erat.
Nec tibi sit tumidis melior Neptunus in undis,
*subite. Quàm, cui sunt *uisæ frater, & uxor aues.
Solertiq; uiro, laceræ quem fracta tenentem
Membra ratis, Semeles est miserata soror.
Vel tua ne pœnæ genus hoc cognouerit unus,
Visera diuersis scissa ferantur equis.
Vel quæ, qui redimi Romano turpe putauit,
A' duce puniceo pertulit, ipse feras.

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec tibi subsidio præsens sit numen, ut illi
Cui nihil Hercæi prōfuit ara Iouis.
Vtq; dedit saltus è summo Thessalus Ossa,
Tu quoq; saxoso præcipitere iugo.
Aut uelut Euryali, qui sæptrum œpit ab illo,
Sint artus auidis unguibus esca tui.
Vel tua maturet, sicut Minoïa fata,
Per œput infusæ feruidus humor aquæ.
Vtq; parum mitis, sed non impune Prometheus
Aërias uolucres sanguine fixus alas.
Ac uelut Etracides magno ter ab hercule quintus
Cæsus in immensum proijciare fretum.
Aut ut Amyntiaden turpi dilectus amore
Oderit, & sæuo uulneret ense œput.
Nec tibi fida magis misœri poœula poßint,
Quàm qui cornigero de Ioue natus erat.
Morte uel intereas œpti suspensus Achæi,
Qui miser aurifera triste pependit aqua.
Aut ut Achilleïden cognato nomine clarum
Opprimat hostili tegula iacta manu.
Nec tua, quàm Pyrrhi, felicius ossa quiescant,
Sparsa per Ambracias quæ iaœere uias.
Natāq; ut Aeacidæ *telis moriaris adactis, *iaculis.
Non liœt hoc Cereri dißimulare *sœlus. *nefas.
Vtq; nepos dicti nostro modo œrmine regis
Cantharidum succos dante parente bibas.
Aut pia te cæso diœatur adultera, sicut
Qua œcidit Leucon uindiœ dicta pia est.
Inq; pyram tecum œrißima œrpora mittas,

Quem

Ayuntamiento de Madrid

Quem finem uitæ Sardanapalus habet.
Vtq; Iouis Libyci templum uiolare parantes,
Acta Noto uultus condat arena tuos.
Vtq; necatorum Daræi fraude secundi,
Sic tua suœndens deuoret ora cinis.
Aut ut oliuifera quondam Sicyone profecto,
Sit frigus mortis causa, famesq; tuæ.
Aut ut Acharnides insutus pelle iuuenci
Turpiter ad dominum præda ferare tuum.
Inq; tuo thalamo iuguleris more Pheræi,
Qui datus est leto coniugis ense suæ.
Quosq; putas fidos, ut Larissæus alebas,
Vulnere non fidos experiare tuo.
Vtq; Milo, sub quo cruciata est Pisa tyranno,
Viuus in occultas præcipiteris aquas.
Quæq; in Adimantum Philesia regna tenentem
A Ioue uenerunt, te quoq; tela petant.
Aut ut Amastriacis quondam Lenæus ab oris
Nudus Achillea destituaris humo.
Vtq; uel Eurydamas ter circum tusta Thrasilli
Est Larißæis raptus ab hoste rotis.
Vel qui quæ fuerat tutatus mœnia sæpe,
Corpore lustrauit non diuturna suo.
Vtq; nouum paßa genus Hippomeneïde pœnæ,
Tractus in actæa fertur adulter humo,
Sic ubi uita tuos inuisa reliquerit artus,
Vltores rapiant turpe cadauer equi.
Viscera sic aliquis scopulus tua figat, ut olim
Fixa sub Euboico Graia fuere sinu.

Vtq;

Ayuntamiento de Madrid

Vtq́; ferox perijt & fulmine, & æquore raptor,
Sic te mersuras adiuuet ignis aquas.
Mens quoq; sic furijs uecors agitetur, ut illi
Vnum qui toto corpore uulnus habet.
Vtq́; Dryantiadæ Rhodopeïa regna tenenti
* Ingenio dispar cui pede cultus erat. * In gemino
Vt fuit Oeteo quondam, generoq́; draconum,
Theßimaniq́; patri, Calligonesq́; uiro.
Nec tibi contingat matrona pudicior illa,
Qua potuit Tydeus erubuisse nuru.
Quæq́; sui Venerem uinxit cum fratre mariti,
Locris in ancillæ dißimulata necem.
Tam quoq; Di faciant poßis gaudere fideli
Coniuge, quàm Talai, Tyndareiq́; gener.
Quæq́; parare suis letum patruelibus ausæ
Belides aßidua colla premuntur aqua.
Byblidos, & Canaces sicut facis ardeat igne,
Nec nisi per crimen. sit tibi fida soror.
Filia si fuerit, sit quod Pelopea Thyesti,
Myrrha suo patri, Nyctimeneq́; suo.
* Filia'ne magis capiti sit fida parentis, * Neue magis pia sit, capitiq; parentis amica
Quàm tua uel Pterela, uel tua Nise fuit.
Infamemq́; locum sceleris quæ nomine fecit,
Preßit & inductis membra paterna rotis.
Vt iuuenes pereas, * quorum fastigia uultus * piecta cadauera quorum.
* Olim Pisææ sustinuere fores.
Vt qui perfusam miserorum cæde procorum,
Ipse suo melius sanguine tinxit humum. * Oraq́; Pis.
Proditor ut sæui perijtq́; auriga tyranni,

Qui

Qui noua myrtoæ nomina fecit aquæ.
Vt qui ueloæm frustra petiere puellam,
Dum facta est pomis tardior illa tribus.
Vt qui tecta noui formam cælantia monstri
Intrarunt cæcæ non redeunda domus.
Vt quorum Aeacides misit uiolentus in altum
Corpora cum senis altera sena rogum.
Vt quos obscuris uictor ambagibus oris,
Legimus infandæ Sphynga dedisse neci.
Vt qui Bistoniæ templo æcidere Mineruæ,
Propter quod facies nunc quoq; torta deæ est.
Vt qui Threicij quondam præsepia regis
Fecerunt dapibus sanguinolenta suis.
Therodamanteos ut qui sensere leones,
Quiq; Thoanteæ Taurica sacra deæ.
Vt quos Scylla uorax, Scylleq; aduersa charybdis
Dulichiæ pauidos eripuere rati.
Vt quos demisit uastam Polyphemus in aluum,
Vt Læstrygonias qui subiere manus.
Vt quos dux Pœnus mersit putealibus undis,
Et iacto canas puluere fecit aquas.
Et uelut Icaridos famulæ periere, prociq;
Inq; caput domini qui dabat arma procis.
Vt iacet Aonio luctator ab hospite fusus,
Qui (mirum) uictor, cum cecidisset, erat.
Vt quos Antæi fortes pressere lacerti,
Quosq; ferè morti Lemnia turba dedit.
Vt qui post longum sacri monstrator iniqui
Eliauit pluuias uictima cæsus aquas.

Frater

Ayuntamiento de Madrid

Frater ut Antæi, quo sanguine debuit, aras
Tinxit, & exemplis occidit ipse suis.
Vt qui terribiles pro gramen habentibus herbis
Impius humano uiscere pauit equos.
Vt duo diuersis sub eodem uindice cæsi
Temporibus Nessus, Dißimaniq; gener.
Vt pronepos Saturne tuus, quem reddere uitam
Ipse Coronides uidit ab urbe sua.
Vt Scynis, & Scyron, & cum Poliphemone natus,
Quiq; homo parte sui, parte iuuencus erat.
Quiq; trabes pressas ab humo mittebat in auras
Aequoris aspectes huius, & huius aquas,
Quæq; Ceres uidit læto pereuntia uultu
Corpora Thesca Cercionea manu.
Hæc tibi quem precibus iustis mea deuouet ira
Eueniant, aut his non leuiora malis.
Qualis Achemenides Sicula desertus in ora,
Troica cum uidit uela uenire, fuit.
Qualis erat necnon fortuna binominis Iri,
Quiq; tenet pontem, qui tibi maior erit.
Filius & Cereris frustra tibi semper ametur,
Destituatq; tuas usq; petitus opes.
Vtq; per alternos unda labente recursus
Subtrahitur presso mollis arena pede:
Sic tua nescio qua semper fortuna liquescat,
Lapsaq; per medias effluat usq; manus,
Vtq; pater solitæ uarias mutare figuras
Plenus inextincta conficiare fame.
Nec dapis humanæ tibi erunt fastidia, quaq;

Ayuntamiento de Madrid

Parte potes, Tydeus temporis huius eris
Atq; aliquid facias, à uespere solis ad ortus
Cur externati rursus agantur equi.
Fœda Lycaoniæ repetes conuiuia mensæ,
Tentabisq; * iterum fallere fraude Ioucem.
Teq; aliquis posito, tentet um numinis, opto,
Tantalides tu sis, tu Tereiq; puer.
Et tua sic latos spargantur membra per agros,
Tanquam quæ patrias detinuere uias.
Aere Perilleo ueros imitere iuuencos,
Ad formam tauri conueniente sono.
Vtq; ferox Phalaris, lingua prius ense resecta
More bouis, Paphio clausus in ære gemas.
Dumq; redire uoles æui melioris in annos,
Vt uetus Admeti decipiare socer.
Atq; eques in medij mergare uoragine cœni,
Dum modo sint facti nomina nulla tui.
Atq; utinam pereas, ueluti de dentibus orti
Sidonia iactis Graïa per arua manu.
Et quæ Penthides fecit, fraterq; Medusæ,
Eueniant capiti uota sinistra tuo.
Et quibus exiguo uolucris deuota libello est,
Corpora proiecta quæ sua purgat aqua.
Vulnera totq; feras, quot dicitur ille tulisse,
Cuius ab inferijs culter abesse solet.
Attonitusq; seces, ut quos Cybeleïa mater
Incitat ad Phrygios uilia membra modos.
Deq; uiro fias nec uir, nec fœmina, ut Atys:
Et quatias molli tympana rauca manu

* tibi.

Inq;

Ayuntamiento de Madrid

Inq; pecus magnæ subito uertare parentis,
Victor ut est celeri uictaq; uersa pede.
Solaq; Limone pœnam ne senserit illam,
Et tua dente fero uiscera carpat equus.
Aut, ut Caßandræ dominus, non mitior illo
Saucius ingesta contumuleris humo.
Aut, ut Abantiades, aut ut Lyrnesius heros,
Cæsus in æquoreas præcipiteris aquas.
Victima uel Phœbo sacras macteris ad aras,
Quam tulit à sæuo Teudotus hoste necem,
Aut te deuoueat certis Abdera diebus,
Saxaq; deuotum grandine plura petant,
Aut Iouis infesti telo feriare trisulco,
Vt satus Hippomoo, Dosithoesq; pater.
Vt soror Autonoës, ut cui matertera Maïa est.
Et temere optatos qui male rexit equos.
Vt ferus Aeolides, ut sanguine natus eodem,
Quo genita est liquidis quæ caret arctos aquis.
Vt Macedo rapidis icta est cum coniuge flammis
Sic precor ætherij uindicis igne cadas.
Prædaq; sis illis, quibus est Latonia Delos
Ante diem rapto non adeunda Thraso.
Quiq; uerecundæ speculantem * membra Dianæ, * Labra.
Quiq; Crotopiaden deripuere Linum.
Ne'ue uenenato leuius feriaris ab angue,
Quàm senis Oeagri, Calliopesq; nurus,
Quàm puer Hypsipyles, quàm qui caua primus acuta
Cuspide suspecti robora fixit equi.
Ne'ue gradus adeas Elpenore cautius altos,

Ayuntamiento de Madrid

Vimq; feras uini, quo tulit ille modo.
Tamq; cadas domitus, quàm quisquis ad arma uocantem
Iuuit in humanum Thiodamanta Dryops.
Quàm ferus ipse suo perijt mactatus in antro
Proditus inclusæ Cacus ab ore bouis.
Quàm qui dona tulit * Nesseo tincta ueneno,
Euboicasq; suo sanguine tinxit aquas.
Vel de præcipiti uenias in Tartara saxo,
Vt qui Socraticum de nece legit opus.
Vt qui Theseæ fallacia uela carinæ
Vidit, & Iliaca missus ab arce puer.
Vt teneri nutrix, eadem matertera Bacchi.
Vt cui causa necis sera reperta fuit.
Lydia se scopulis ut uirgo misit ab altis.
Dixerat inuito quæ mala uerba deo.
Fœta tibi occurrat patrio popularis in aruo,
Sitq; Paphageæ causa Leæna necis
Quiq; Lycurgiden letauit, * ab arbore natum,
Idmonaq; audacem, te quoq; rumpat aper.
Isq; uel exanimus faciat tibi uulnus, ut illi
Ora super sæui quem cecidere suis,
Atq; idem simili pinus quem morte peremit
Venator Phrygia, sisq; Berentiades.
Si tua contigerit Minoas puppis arenas,
Te Corcyræum Creßia turba petat.
Lapsuramq; domum subeas, ut sanguis Alebæ
Stella Lycoride cum fuit æqua uiro.
Vtq; uel Euenus torrenti flumine mersus,
Nomina des rapidæ uel Tyberinus aquæ.

Hyrtacidæq;

* Lerneo.

* er.

Ayuntamiento de Madrid

Hyrtacidæq; modo defixa cadauera trunco
Digna feris hominis sit caput esca tuum.
Quodq; ferunt Brotean fecisse cupidine mortis,
Des tua succensæ membra cremanda pyræ.
Inclususq; necem cauea patiaris, ut ille
Non profecturæ conditor historiæ.
Vtq; repertori nocuit pugnacis Iambi,
Sic sit in exitium lingua proterua tuum.
Vt'ue parum stabili qui carmine læsit Athenas,
Inuisus pereas deficiente cibo.
Vtq; lyræ uates fertur perijsse seueræ,
Causa sit excidij dextera læsa tui.
Vtq; Agamemnonio uulnus dedit anguis Oresti,
Tu quoq; de morsu uirus habente cadas.
Sit tibi coniugij nox prima nouissima uitæ,
Eupolis hoc perijt, & noua nupta modo.
Vtq; cothurnatum perijsse Lycophrona narrant,
Hæreat in fibris fixa sagitta tuis.
Aut lacer in syluis manibus spargare tuorum.
Sparsus ut est Thebis angue creatus auo.
Perq; feros montes tauro rapiente traharis.
Vt tracta est coniux imperiosa Lyci.
Quodq; suæ passa est pellex inuita sorori,
Excidat ante pedes lingua resecta tuos.
Cognitor ut tarde læsus cognomine Myrrhæ
Orbus in innumeris mueniare locis.
Inq; tuis opifex, uati quod fecit Achæo,
Noxia luminibus spicula condat apis.
Fixus & in duris carparis uiscera saxis,

Ayuntamiento de Madrid

Vt cui Pyrrha ſui filia fratris erat.
Et puer Harpagidæ referas exempla Thyſtæ,
Inq; tui cæſus uiſcera patris eas.
Trunca geras ſæuo mutilatis partibus enſe,
Qualia Mycerni membra fuiſſe ferunt.
Vt'ue Syracuſio præſtricta fauce poëtæ,
Sic animæ laqueo ſit uia clauſa tuæ,
Nuda'ue direpta patrant tua uiſcera pelle,
Vt Phrygij cuius nomina flumen habet.
Saxificæ uideas infelix ora Meduſæ.
Cephenum multos quæ, dedit una neci.
Potniadum morſus ſubeas, ut Glaucus, equarum,
Inq; maris ſalias Glaucus ut alter aquas.
Vtq; duobus idem dictis modo nomen habenti
Præfocent animæ * Gnoſia mella uiam.
* Noxia.
* Aniti. Sollicitoq; bibas, * ueluti doctiſſimus olim
Imperturbato quod bibit ore reus.
Nec tibi ſi quid amas, felicius Hæmone cedat,
Vtq; ſua Macareus, ſic potiare tua.
Et uideas, quod iam, cum flammæ cuncta tenerent,
Hectoreus patria uidit ab urbe puer.
Sanguine probra luas, ut auo genitore creatus,
Per facinus ſoror eſt, cui ſua facta parens.
Oſſibus inq; tuis teli genus hæreat illud,
Traditur Icarij quo cecidiſſe gener.
Vtq; loquax in equo eſt eliſus * guttura acerno,
* Guttur.
Sic tibi claudatur pollice uocis iter.
Aut ut Anaxarchus pila minuaris in alta,
Iactaq; pro ſolitis frugibus, oſſa ſonent.

Salmacis

Ayuntamiento de Madrid

* Salmacis utq; patrem condat te Phœbus in ima
Tartara, quod natæ fecerat ipse suæ.
Inq; tuos ea pestis eat, quam dextra Choræbi
Vicit, opem miseris, Argolicisq; tulit.
Vtq; nepos Aethræ Veneris moribundus ob iram
Exul ab attonitis excutiaris equis.
Propter opes nimias ut perdidit hospes alumnum,
Perdat ob exiguas te tuus hospes opes.
Vtq; ferunt fratres sex cum Damasicthone cæsos,
Intereat * totum sic genus omne tuum.
Addidit ut fidicen miseris sua funera natis,
Sic tibi sint utæ tædia iusta tuæ
Vt'ue soror Pelopis saxo dureris oborto,
Et læsus lingua Battus ab ipse sua.
Aëra si misso uacuum iaculabere disco,
Quo puer Oebalides ictus ab orbe cadas.
Si qua per alternos pulsabitur unda lacertos,
Omnis Abydena sit tibi peior aqua.
Comicus ut liquidis perijt dum nabat in undis,
Et tua sic Stygius strangulet ora liquor,
Aut ubi uentosum superabis naufragus æquor,
Contacta pereas, ut Palinurus humo.
Vtq; cothurnatum Vatem tutela Dianæ,
Dilaniet uigilum te quoq; turba canum.
Aut ut Trinacrij salias super ora gigantis,
Plurima qua flammas Sicanis Aetna uomit.
Diripiantq; tuos insanis unguibus artus
Strymoniæ matres, Orpheon esse ratæ.
Natus ut Althææ flammis absentibus arsit,

* Vtq; patrē Psamatis.

* Tecum.

Sic tuus ardeſcat ſtipitis igne rogus.
Vt noua phaſiaca compreſſa eſt nupta corona,
Vtq; pater nuptæ, cumq; parente domus.
Vt cruor Herculeos abijt diffuſus in artus,
Corpora peſtiferum ſic tua uirus edat.
Qua ſua Pentheiden proles eſt ulta Lycurgum,
Hæc maneat teli te quoq; plaga noui.
Vtq; Milo robur deducere fiſſile tentes,
Nec poſſis captas inde referre manus.
Muneribusq; tuis lædaris, ut Icarus, in quem
Intulit armatas ebria turba manus.
Quodq; dolore necis patriæ, pia filia fecit,
Vincula per laquei fac quoq; guttur eat.
Obſtrictusq; fame patiaris limine tecti,
Vt legem pœnæ cui dedit ipſa parens.
Illius exemplo uioles ſimulachra Mineruæ,
Aulidis à portu qui leue uertit iter.
Naupliadæq; modo ficto pro crimine pœnas,
Morte luas, nec te non meruiſſe iuuet.
Ethalon ut uita ſpoliauit Iſidius hoſpes.
Quem memor à ſacris nunc quoq; pellit Iò,
Vtq; Melantheum tenebris à cæde latentem
Prodidit officio luminis ipſa parens.
Sic tua coniectis fodiantur corpora telis,
Sic precor auxilijs impediare tuis.
Qualis * equis pactis, quos fortis agebat Achilles,
Acta phrygi timido eſt, nox tibi talis eat.
Nec tu quàm Rheſus ſomno meliore fruaris,
Quam comites Rheſi tu necis, ante diem.

* Equos pacto.

Quàm

Quàm quos cum rutulo morti Rhamnete dederunt
Impiger Hyrtacides, Hyrtacidæq; comes.
* Clytiadæq; modo circundatus ignibus atris *climiadæq;
Membra feras Stygiæ semicremata neci.
Vtq; Remo muros auso transire recentes,
Noxia sint capiti rustica tela tuo.
Deniq; Sarmaticas inter, Geticasq; sagittas,
His precor ut uiuas, & moriare locis.
Hæc tibi tantisper subito sunt missa libello,
Immemores ne nos esse querare tui.
Pauca quidem (fateor) sed Di dent plura rogatis,
Multiplicentq; suo uota fauore mea.
Postmodo plura leges, & nomen habentia uerum,
Et pede quo debent acria bella geri.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

P. OVIDII NASONIS CONSOLATIO AD LIVIAM AVGVSTAM,

De morte Drusi Neronis, filij eius, qui in Germania morbo perijt.

VIS A diu felix mater modō dicta Neronum,
Iā tibi dimidiū noīs huius adest,
Iam legis in Drusum miserabile Liuia carmen,
Vnū, q dicat iā tibi mater habes.
Nec tua te pietas distendit amore duorum,
Nec posito filij nomina, dicis, uter?
Et quisquam leges audet tibi dicere flendi?
Et quisquam lachrymas temperat ore tuas?
Hei mihi, quam facile est, quamuis hoc contigit, omnes
Alterius luctu fortia uerba loqui.
Scilicet exiguo percussa es fulminis ictu,
Fortior ut possis cladibus esse tuis.
Occidit exemplum iuuenis uenerabile morum,
Maximus ille armis, maximus ille toga,
Ille modo eripuit latebrosas hostibus Alpes,
Et titulum belli dux duce fratre tulit.
Ille genus Sueuos acre, indomitosq; Sicambros
Contudit, inq; fugam Barbara terga dedit.
Ignotumq; ubi meruit Romane triumphum,

Verentius. facile nec cū valemus recta consilia egrotis damus.

Protulit

Protulit in terras imperiumq; nouas.
Soluere uota Ioui fatorum ignara tuorum
Mater, & armiferæ soluere uota Deæ,
Gradiuumq; patrem donis implere parabas,
Et quoscunq; coli est iusq; piumq; Deos.
Maternaq; sacros agitabas mente triumphos,
Forsitan & curæ iam tibi currus erat.
Funera pro sacris tibi sunt ducenda triumphis,
Et tumulus Drusum pro Iouis arce manet.
Fingebas reducem, perceptaq; mente fouebas
Gaudia, & ante oculos iam tibi uictor erat.
Iam ueniet, iam me gratantem turba uidebit,
Iam mihi pro Druso dona ferenda meo.
Obuia progrediar, felixq; per oppida dicar,
Collaq; & os, oculosq; illius ore premam.
Talis erit, sic occurret, sic oscula iunget,
Hoc mihi narrabit, sic prior ipsa loquar.
Gaudia magna foues, spem pone miserrima falsam,
Desine de Druso læta referre tuo.
Cæsaris illud opus ueluti pars altera uestri
Occidit, indignas Liuia solue comas.
Quid tibi nunc mores prosunt, actumq; pudice
Omne euum? & tanto iam placuisse uiro?
Quidq; pudicitia tantum inuiolata bonorum,
Vltima sit laudes inter ut illa tuas?
Quid tenuisse animum contra sua secula rectum?
Altius & uitijs exeruisse caput?
Nec nocuisse ulli? & fortunam habuisse nocendi?
Nec quenquam neruos extimuisse tuos?

Nec

Nec uires errasse tuas campoq; foroq;,
Quamq; licet citra constituisse domum?
Nempe per hos etiam fortunæ iniuria mores,
Regnat, & incerta est hic quoq; nixa rota.
Hic quoq; sentitur, ne quid non improba carpat,
Sæuit, & iniustum ius sibi ubiq; facit.
Scilicet immunis si luctus una fuisset
Liuia, fortunæ regna minora forent.
Quid si non habitu sic se geßisset in omni,
Vt sua non essent inuidiosa bona?
Cæsaris adde domum, quæ certe funeris expers
Debuit humanis altior esse malis.
Ille uigil summa sacer ipse locatus in arce
Res hominum ex tuto cernere dignus erat.
Nec fleri ipse suis, nec quenquam flere suorum,
Nec quæ nos patimur uulgus, & ipse pati.
Vidimus erepta mœrentem stirpe sororis
Luctus ut in Druso publicus ille fuit.
Condidit Agrippam, quo te Marcelle sepulchro,
Et cepit generos iam locus ille duos.
Vix posito Agrippa tumuli bene ianua clausa est,
Perficit officium funeris ecce soror.
Ecce ter ante datis iactura nouißima Drusus
A magno lachrymas Cæsare quartus habet.
Claudite iam Parcæ, nimium reserata sepulchra
Claudite, plus iusto iam domus ista patet.
Cedis, & incassum tua nomina Druse leuantur,
Vltima sit fati hæc summa querela tui.
Iste potest implere dolor uel sæcula tota,

Ayuntamiento de Madrid

Et magni luctus obtinuisse locum.
Multi in te amißi nec tu tot uerba bonorum
Omnis cui uirtus contigit, unus eras.
Nec genitrice tua fœcundior ulla parentum
Tot bona per partus quæ dedit una duos.
Heu par illud ubi est totidem uirtutibus æquum?
Et concors pietas? nec dubitatus amor?
Vidimus attonitum fraterna morte Neronem
Pallida promissa flere per ora coma.
Dißimilemq; sui uultu profitente dolorem,
Hei mihi quàm toto luctus in orbe fuit.
Tu tamen extremo moriturum tempore fratrem
Vidisti, lachrymas uidit & ille tuas,
Affigiq; suis moriens tua pectora sensit,
Et tenuit uultu lumina fixa tuo.
Lumina cœrulea iam iamq; * nutantia morte, * Natantia.
Lumina fraternas iam subitura manus.
At miseranda parens suprema neq; osculа fixit,
Frigida nec mouit membra tremente sinu.
Non animam apposito fugientem excepit hiatu,
Nec traxit cæcas per tua membra comas.
Raptus es absenti, dum te fera bella morantur,
Vtilior patriæ quàm tibi Druse tuæ.
Liquitur, ut quondam Zephiris, & solibus ictæ
Soluuntur teneræ uere tepente niues.
Te queritur, casusq; malos, irrisaq; tales,
Accusatq; annos, ut diuturna, suos.
Talis in umbrosis mitis nunc deniq; syluis
Deflet Threïcium Daunias ales Ityn.

Halcyonum

Halcyonum tales uentosa per æquora questus
Ad surdas tenui uoce sonantur aquas.
Sic plumosa nouis plangentes pectora pennis
Oeniden subitæ concinuistis aues.
Sic fleuit Clymene, sic & Clymeneïdes altæ,
Cum iuuenis patrijs excidit ictus equis.
Congelat interdum lachrymas duratq́;, tenetq́;,
Suspensasq́; oculis fortior ictus agit.
Erumpunt iterumq́; grauant gemitumq́;, sinusq́;
Effusæ grauidis, uberibusq́; genis.
In uires abijt flendi mora, plenior unda
Defluit, exigua siqua retenta mora.
Tandem ubi per lachrymas licuit, sed flebilis orsa est,
Singultu medios impediente sonos.
Nate breuis fructus, duplicis sors altera partus,
Gloria confectæ nate parentis ubi es?
Sed neq; iam duplicis, nec iam sors altera partus,
Gloria confectæ nunc quoq; matris, ubi es?
Heu modo tantus ubi est? tumulo portaris, & igni.
Hæc sunt in reditus dona paranda tuos?
Siccine dignus eras oculis occurrere matris?
Sic ego te reducem digna uidere fui?
Cæsaris uxori si talia dicere fas est,
Iam dubito magnos an rear esse deos?
Nam quid ego admisi? quæ non ego numina cultu,
Quos ego non potui demeruisse deos?
Hic pietatis honos? artus amplector inaneis.
Et uocat hos ipsos flamma, rogusq́; suus.
Te'ne ego sustineo positum scelerata uidere?

plangẽdi modꝰ

Te'ne

Te'ne meæ poterunt ungere natæ manus?
Nunc ego te infelix summum teneoq;, tuorq;?
Affigoq; manus, oraq; ad ora fero?
Nunc primum aspiceris consul uictorq; parenti?
Sic mihi, sic miseræ nomina tanta refers?
Quo primum uidi fasces, in funere uidi:
Et uidi euersos, indiciumq; mali.
Quis credat? matri lux hæc charissima uenit,
Quà natum in summo uidit honore suum.
Iam'ne ego non felix? iam pars mihi rapta Neronum
Materna celeber nomine Drusus aui?
Iam'ne meus non est? nec me facit ille parentem?
Iam'ne fui Drusi mater, & ipse fuit?
Nec cum uictorem referatur adesse Neronem,
Dicere iam potero maior? an alter, adest?
Vltima contigimus, tus matris habemus ab uno,
Vnus est munus quod tamen orba negor.
Me miseram extimui, frigusq; per ossa cucurrit:
Nil ego iam possum certa uocare meum.
Hic meus ecce fuit, iubet hic de fratre uereri:
Omnia iam metuo, fortior antè fui.
Sospite te saltem moriar Nero, tu mea condas
Lumina, & excipias hanc animam ore pio.
Atq; utinam Drusi manus altera, & altera fratris
Formarent oculos, comprimerentq; meos.
Quòd licet hoc certe tumulo ponemur in uno
Druse, neq; ad ueteres conditus ibis auos.
Miscebor cineriq; cinis, atq; ossibus ossa,
Hanc lucem celeri turbine parca neat.

Te'ne

Hæc,

Ayuntamiento de Madrid

Hæc & plura refert, lachrymæ sua uerba sequuntur,
Oraq; nequicquam per modo questa fluunt.
Quin etiam corpus matri uix uixq; remissum,
Exequijs caruit Liuia Pene suis.
Quippe ducem arsuris exercitus omnis in armis,
Inter quæq; ruit ponere certus erat.
Abstulit inuitis corpus uenerabile frater,
Et Drusum prunæ, quod licuitq; dedit.
Funera ducuntur Romana per oppida Drusi,
(Heu facinus) per quæ uictor iturus erat.
Per quæ deletis Rhetorum uenerat armis.
Hei mihi, quàm dispar huic fuit illud iter.
Consuluit fractis mœrentem fascibus urbem,
Quid faceret uictus sic ubi uictor init?
Mœsta domus plangore sonat, cui figere lætus
Parta sua dominus uouerat arma manu.
Vrbs gemit, & uultum miserabilis induit unum,
Gentibus aduersis forma sit illa precor.
Incerti clauduntq; domos, strepitamq; per urbem,
Hic illi pauidi clamq; palamq; dolent.
Iura silent, mutæq; tacent sine uindice leges,
Aspicitur toto purpura nulla foro.
Diq; latent templis, neq; iniqua ad funera uultus
Præbent, nec poscunt thura ferenda rogo.
Obscuros delubra tenent: pudet ora colentum
Aspicere, inuidiæ quam meruere metu.
Atq; aliquis de plebe pius pro paupere nato
Sustulerat timidas sydera ad alta manus.
Tamq; precaturus, quid ego iam credulus, inquit,
Suscipiam

Suſcipiam in nullos irrita uota deos?
Liuia non illos pro Druſo Liuia mouit,
Nos erimus magno maxima aura Iouis?
Dixit, & iratus uota inſuſcepta reliquit,
Durauitq; animum, deſtituitq; preces.
Obuia turba ruit, lachrymisq; rigantibus ora.
Conſulis erepti publica damna refert.
Omnibus ijdem oculi, par eſt concordia flendi.
Funeris exequijs adſumus omnis eques:
Omnis adeſt ætas, mœrent iuuenesq; ſenesq;
Auſoniæ matres, Auſoniæq; nurus.
Autorisq; ſui præfertur imagine mœſta,
Quæ uictrix templis debita laurus erat.
Certat onus luctu generoſa ſubire iuuentus,
Et ſtudet officio ſedula colla dare.
Et uoce & lachrymis laudaſti Cæſar alumnum,
Triſtia cum medius rumperet * oſſa dolor.
Tu letum optaſti, Dis auerſantibus omen,
Par tibi, ſi ſinerent te tua fata mori.
Sed tibi debetur cœlum, te fulmine pollens,
Accipiet cupidi regia magna Iouis.
Quid petij? uult ille tibi ut ſua facta placerent,
Magnaq; laudatus præmia mortis habet.
Armataq; rogum celebrant de more cohortes,
Aſt pedes exequias reddit, equesq; duci.
Te clamore uocant iterumq; iterumq; ſupremo,
At uox aduerſis collibus icta redit.
Ipſe pater flauis Tyberinus adhorruit undis,
Suſtulit è medio nubilus amne caput.

* orſa.

Ayuntamiento de Madrid

Tum ſaliæ implexum muſcoq;, & arundine crinem,
Cœruleum magna legit ab ore manu.
Vberibusq; oculis lachrymarum flumina miſit,
Vix capit adiectas alueus altus aquas.
Iamq; rogi flammas extinguere fluminis ictu,
Corpus & intactum tollere cœrtus erat.
Suſtentabat aquas, aurſusq; inhibebat equorum,
Vt poſſet toto proluere amne rogum.
Sed Mauors templo uicinus, & accola campi,
Tot dixit ſicis uerba neq; ipſe genis.
Quanquam amnes decet ira, tamen Tyberine quieſcas,
Non tibi, non ullis uincere fata datur.
Iſte meus perijt, perijtq; arma inter & enſes,
Et dux pro patria, funere cauſa latet.
Quod potui tribuiſſe dedi, uictoria parta eſt,
Autor abit operis, ſed tamen extat opus.
Quondam ego tentaui Clotoq;, duasq; ſorores, lachesi ?
Pollice quæ certo penſa ſeuera trahunt:
Vt Remus Iliades, & frater conditor urbis
Effugerent aliqua ſtagna profunda uia.
De tribus una mihi partem accipe, quæ datur, inquit,
Muneris ex iſtis quod petis, alter erit.
Hic tibi mox Veneri Cæſar promiſſus uterq;,
Hos debet ſolos Martia Roma deos.
Sic cecinere deæ, nec tu Tyberine repugna,
Irrita nec flammas amne morare tuo.
Nec iuuenis poſiti ſupremos deſtrue honores:
Vade age, & immiſsis labere pronus aquis.
Paret, & in longum ſpatioſas explicat undas,

Strictaq;

Ayuntamiento de Madrid

Strictaq; pendenti pumice tecta subit.
Flamma diu cunctata caput contingere sanctum
Errauit pōsito lenta *sibi usq; toro. *sub.
Tandem ubi complexa est syluas, alimentaq; sumpsit,
Aethera subiectis lambit & astra comis.
Qualis in Herculeæ colluxit collibus Octæ,
Cum sunt imposito membra cremata Deo.
Vritur heu decor ille uiri, generosaq; forma,
Et facilis uultus uritur ille uigor,
Victricesq; manus, facundaq; principis ora,
Pectoraq; ingenij magna capaxq; domus
Spes quoq; multorum flammis uruntur in isdem,
Iste rogus miseræ uiscera matris habet.
Facta ducis uuent, operosaq; gloria rerum
Hæc manet, hæc auidos effugit una rōgos.
Pars erit historiæ, totoq; legetur in æuō,
Seq; opus ingenijs, carminibusq; dabit.
Stabis & in rostris tituli speciosus honore,
Causaq; dicemur nos tibi Druse necis.
At tibi ius ueniæ superest Germania nullum,
Postmodo tu pœnas barbare morte dabis.
Aspiciam regum liuentia colla catenis,
Duraq; per sæuas uincula nexa manus.
Et tandem trepidos uultus, inq; illa ferocum
Inuitis lachrymas decidere ōra genis.
Spiritus ille minax, & Drusi morte superbus
Carnifici in mœsto carcere dandus erit,
Consistam, lætisq; oculis, lætusq; uidebo
Strata per obscœnas corpora nuda uias.

Ayuntamiento de Madrid

Hunc aurōra diem ſpectacula tanta ferentem
Quamprimum croceis roſcida portet equis.
Adijce Ledæos concordia ſydera fratres
Templaq; Romano conſpicienda foro.
Quàm paruo numeros impleuit principis æuo,
In patriam meritis ocubuitq; ſenex?
Nec ſua conſpiciet (miſerum me) munera Druſus,
Nec ſua præ templi nomina fronte leget.
Sæpe Nero in lachrymas ſummiſſa uoce loquetur
Cur adeo fratres, heu ſine fratre deos?
Certus eras nunquam niſi uictor Druſe reuerti.
Hæc te debuerant tempora, uictor eras.
Conſule nos, duce nos, duce iam uictore caremus
Inuenit in tota mœror in urbe locum.
At comitum ſqualent immiſſis ora capillis,
Infelix, Druſo ſed pia turba ſuo.
Quorum aliquis tendens in te ſua brachia dixit,
Cur ſine me? cur ſic incomitatus abis?
Quid referam de te digniſſima coniuge Druſo?
Atq; eadem Druſi digna parente nurus?
Par bene compoſitum, iuuenum fortiſſimus alter,
Altera iam forti mutua cura uiro.
Fœmina tu princeps, tu filia Cæſaris illi
Nec minor es magni coniuge, iuſſa Iouis.
Tu conceſſus amor, tu ſolus & ultimus illi,
Tu requies feſſo grata laboris eras.
Te moriens per uerba nouiſſima queſtus abeſſe,
Et mota in nomen frigida lingua tuum.
Infelix recipis, non quem promiſerat ipſe,

Nec

Ayuntamiento de Madrid

Nec qui missus erat, nec tuus ille redit.
Nec tibi deletos poterit narrare Sicambros,
Ensibus & Sueuos terga dedisse suis.
Fluminaq; & montes & nomina magna locorum,
Et si quid miri uidit in orbe nouo.
Frigidus ille tibi, corpusq; refertur inane,
Quemq; premat sine te sternitur ecce torus.
Quò raperis lanata comas? similisq; furenti
Quò ruis? attonita quid petis ora manu?
Hoc fuit Andromache cum uir religatus ad axes
Terruit admissos sanguinolentus equos.
Hoc fuit Euadne, tunc cum ferienda coruscis
Fulminibus Capaneus impauida ora dedit.
Quid mortem tibi mœsta rogas? amplexaq; natos
Pignora de Druso sola relicta tenes?
Et modo per somnos agitaris imagine falsa?
Teq; tuo Drusum credis habere sinu?
Et subito tentasq; manu, sperasq; receptum?
Quæris & in uacui parte priore tori?
Ille pio, si non temere hæc creduntur, in aruo
Inter honoratos excipietur auos.
Magnaq; maternis maioribus, æqua paternis
Gloria quadriiugis aureus ibit equis,
Regaliq; habitu, curruq; superbus eburno
Fronde triumphali tempora uinctus erit.
Accipient iuuenem Germanica signa ferentem
Consulis imperio conspicuumq; deas:
Gaudebuntq; suæ merito cognomine gentis,
Quod solum domito uictor ab hoste tulit.

Ayuntamiento de Madrid

Vix credent tantum rerum cœpisse tot annos
Magna uiri latum quærere facta locum.
Hæc ipsum sublime ferent, hæc optima mater
Debuerant luctus attenuare tuos.
Fœmina digna illis, quos aurea condidit ætas,
Principibus natis, principe digna uiro.
Quid deæat Drusi matrem, matremq; Neronis
Aspiæ, quo surgas aspiæ mane toro.
Non eadem uulgusq; deæent & lumina rerum,
Est quod præcipuum debeat ista domus.
Imposuit te alto fortuna, locumq; teneri,
Iussit honoratum, Liuia perfer onus,
Ad te oculos, auresq; trahis, tua facta notamus,
Nec uox missa potest principis ore tegi.
Alta mane, supraq; tuos exurge dolores,
Infragilemq; animum, quo potes usq; tene.
An melius per te uirtutum exempla petemus,
Quàm si Romanæ principis edis opus?
Fata manent omneis, omneis expectat auarus
Portitor, & turbæ uix satis una ratis.
Tendimus huc omnes, metam properamus ad unam,
Omnia sub leges mors uocat atra suas.
Eœ necem intentam cœlo terraq;, fretoq;
Casurum triplex uaticinatur opus.
I nunc, & rebus tanta impendente ruina
In te solam oculos & tua damna refer.
Maximus ille quidem iuuenum spes publica uixit,
Et qua natus erat gloria summa domus.
Sed mortalis erat, nec tu secura fuisti,

Fortia

Ayuntamiento de Madrid

Fortia prōgenie bella gerente tua.
Vita data est utenda, data est sine fœnore nobis
Mutua, nec certa persoluenda die.
Fortuna arbitrijs tempus dispensat ubiq;,
Illa rapit iuuenes, sustulit illa senes.
Quaq; ruit, furibunda ruit, totumq; per orbem
Fulminat, & cæcis cæca triumphat equis.
Regna Deæ immitis parce irritare querendo,
Sollicitare animos parce potentis heræ.
Quæ tamen hoc uno tristis tibi tempore uenit,
Sæpe eadem rebus fauit amica tuis.
Nati quod es alte, quod fœtibus aucta duobus,
Quodq; etiam magno consociata Ioui.
Quòd semper domito redijt tibi Cæsar ab orbe,
Gestat & inuicta prospera bella manu:
Quod spes implerunt maternaq; uota Nerones,
Quòd pulsus toties hostis utroq; duce,
Rhenus & Alpinæ ualles, & sanguine nigro
Decolor infecta testis Itargus aqua,
Danubiusq; capax, & Dacius orbe remoto
Appulus huic hosti per breue pontus iter.
Armeniusq; fugax, & tandem Dalmata supplex,
Summaq; dispersi per iuga Pannonij.
Et modo Germani Romanis cognitus orbis,
Aspice quàm meritis culpa sit una minor.
Adde quòd est absens fœtus, nec cernere nati
Semineces oculos sustinuere tibi.
Qui dolor & menti læuissimus influit ægræ,
Acciperes luctus aure coacta tuos.

Ayuntamiento de Madrid

Præuertitq; metus per longa periaula luctum
Tu quibus auditis anxia mentis eras.
Non ex præcipiti dolor in tua pectora uenit,
Sed per mollitos antè timore gradus.
Iuppiter antè dedit fati mala signa cruenti,
Flammifera petijt cum tria templa manu.
Iunoniq; graui nocte impauidæq; Mineruæ
Sanctaq; & immensi Cæsaris icta manus.
Sydera quin etiam cœlo fugisse feruntur,
Lucifer & solitas destituisse uias.
Lucifer in toto nulli comparuit orbe,
Et uenit stella non præeunte dies.
Syderis hoc obitus terris instare monebat,
Et mergi Stygia nobile numen aqua.
At tu qui superes mœstæ solatia matri,
Comprecor illi ipsi conspiciare senex.
Perq; annos diuturnus eas fratrisq;,tuosq;,
Et uiuat nato cum sene mater anus.
Et uentura precor deus excusare priora,
Dum uolet,à Druso cætera læta dabit.
Tu tamen ausa potes tanto indulgere dolori,
Longius ut nolis,heu male fortis,ali.
Vix etiam fueras paucas uitalis in horas,
Obtulit inuitæ cum tibi Cæsar opem.
Admouitq; preces,& ius immisauit illis,
Aridaq; affusa guttura tinxit aqua.
Nec minor est nato seruandæ cura parentis,
Hic adhibet blandas nec sine iure preces.
Coniugis & nati meritum peruenit ad omnes,

Coniugis

Ayuntamiento de Madrid

Coniugis & nati Liuia sospes ope es.
Supprime iam lachrymas, non est reuocabilis istis,
Quem semel umbrifera nauita lintre tulit.
Hectora tot fratres, tot defleuere sorores,
Et pater & coniux, Astyanaxq; puer,
Et longæua parens, tamen ille redemptus ad ignes
Nullaq; per Stygias umbra renauit aquas.
Contigit hoc etiam Thetidi: populator Achilles
Iliaca ambustis oßibus arua premit.
Illi cœruleum Panope matertera crinem
Soluit, & immensas fletibus auxit aquas.
Consortesq; deæ centum, longæuaq; magni,
Oceani coniux, Oceanusq; pater.
Et Thetis ante omnes sed nec Thetis ipsa, neq; omnes
Mutarunt auidi tristia iura dei.
Prisca quid huc repeto? Marcellum Octauia fleuit,
Et fleuit populo Cæsar utrunq; palàm.
Sed rigidum ius est & ineuitabile mortis,
Stant rata non ulla fila tenenda manu.
Ipse tibi emissus nebulosum littus auerni
Sic liceat, forti uerba tot ore sonet.
Quid numeras annos? uixi maturior annis.
Acta senem faciunt, hæc numeranda tibi.
His æuum fuit implendum, non segnibus annis:
Hostibus eueniat longa senecta metu.
Hoc atui monuere mei, proauiq; Nerones,
Fregerunt ambo Punica bella duces.
Hoc domus ista docet per te mea Cæsaris alti
Exitus hic mater debuit esse meus.

Ayuntamiento de Madrid

Nec meritis quicquam illa iuuant, magis affuit illis
Mater honos, titulis nomina plena uides.
Consul & ignoti uictor Germanicus orbis,
Qui fuit heu mortis publica causa, legor.
Cingor Apollinea uictricia tempora lauro,
Et sensi exequias funeris ipse mei.
Decursusq; uirum notos mihi, donaq; regum,
Cunctaq; per titulos oppida lecta suos.
Et quo me officio portaucrit illa iuuentus,
Quæ fuit ante meum tam generosa torum.
Deniq; laudari sacrato Cæsaris ore
Et merui, lachrimas eliciq; Deo.
Et aliquam miserandus ero, iam comprime fletus,
Hoc ego, qui flendi sum tibi causa rogo.
Hæc sentit Drusus, si quid modo sentit, in umbra,
Nec tu de tanto crede minora uiro.
Est tibi, sitq; precor, multorum filius instar,
Parsq; tui partus sit tibi salua prior.
Est coniux tutela hominum, quo sospite uestram
Liuia funestam dedecet esse domum.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

DE NVCE ELEGEIA.

VX ego iuncta uiæ, cum sim sine crimine uitæ,
A'populo saxis prætereunte petor.
Obruere ista solet manifestos pœna noœntes,
Publica cum lentam non capit ira moram.
Nil ego peccaui: nisi si peccare* fatemur *uidetur.
Annua cultori poma referre suo.
At prius arboribus tunc, cum meliora fuerunt
Tempora, certamen fertilitatis erat.
Tunc domini memores sertis ornare solebant
Agricolæ fructu* præuenientes Deos. *pro.
Sæpe tuas igitur liber miratus es uuas,
Mirata est oleas sæpe Minerua suas.
Pomaq; læsissent matrem, nisi subdita ramo,
Longa laboranti furca tulisset opem.
Quin etiam exemplo pariebat fœmina nostro,
Nullaq; non illo tempore mater erat.
At postquam platanis sterilem præbentibus umbram,
Vberior quauis arbore uenit honor,
Nos quoq; fructiferæ (si nux modo ponor in illis)
Cœpimus in patulas luxuriare comas.
Nunc neq; continuos nascuntur poma per annos,
Vuaq; læsa domum, læsaq; baca uenit.
Nunc uterus uitio est, quæ uult formosa uideri,
Raraq; in hoc æuo est, quæ uelit esse parens.
Certe ego si nunquam peperissem, tutior essem,

Ista

Ayuntamiento de Madrid

Ista Clytemnestra digna querela fuit.
Si sciat hoc uitis, nascentes supprimet uuas,
Orbaq; si sciat hoc, Palladis arbor erit.
Hoc in notitiam uenat maloq;, pyroq;,
Destituent syluas utraq; poma suas.
Quæq; sibi uario distinguit poma colore
Audiat hoc ærasus, stipes inanis erit.
*ulla. Non equidem inuideo, nunquam tamen *illa feritur,
Quæ sterilis sola est conspicienda coma,
Cernite synæros omnes ex ordine truncos,
Qui modo nil, quare peratiantur habent,
At mihi sæua nocent mutilatis uulnera ramis,
Nudaq; detecto cortice ligna patent.
Non odium facit hoc, sed spes inducta rapinæ,
Sustineant aliæ poma, querentur idem.
Sic reus ille fere est, de quo uictoria lucro
Esse potest, inopis uindiæ facta carent.
Sic timet insidias, qui se scit ferre uiator,
Quod timeat, tutum carpit inanis iter.
Sic ego sola petor, soli quia causa petendi est,
Frondibus intactis cætera turba uiret.
*nostris Nam quod habent fructæs aliquando proxima *nobis
Fragmina, quod læso uimine multa iacent.
Non istis sua facta nocent: uicinia damno est,
Excipiunt ictu saxa repulsa meo.
Idq; fide careat, si non, quæ longius absunt,
Natiuum retinent inuiolata deas.
Ergo, si sapiant, & mentem uerba sequantur,
Deuoueant umbras proxima quæq; meas.

Quam

Quàm miserum est odium damnis accedere nostris,
Meq; ream numiæ proximitatis agi.
Sed puto magna mei est operoso cura colono,
Inueniat, dederit quid mihi, præter humum.
Sponte mea facilis contempto nascor in agro,
Parsq; loci, qua sto, publica penè uia est.
Me sata ne, lædam, quoniam sata lædere dicor,
Imus in extremo margine fundus habet.
Non mihi falx nimias *Saturni deputat umbras, *Saturnia.
Duratam renouat non mihi fossor humum.
Sole licet, sicaq; siti peritura laborem,
Irriguæ dabitur non mihi sulcus aquæ.
At cum maturas fisso noua cortice rimas
Nux agit, ad partes pertica sæua uenit,
Pertica dat plenis immitia uulnera ramis,
Ne poßim lapidum uerbera sola queri.
Poma cadunt mensis non interdicta secundis,
Et condit lectas parca colona nuces.
Has puer aut *certo lectas dilanat ictu, *rectus.
Aut pronas digito bis'ue semel'ue petit.
Quattuor in nucibus non amplius alea tota est,
Cum sibi suppositis additur una tribus.
Per tabulæ clinium labi iubet alter, & optat
Tangat ut è multis quælibet una suam.
Est etiam, par sit numerus, qui dicat, an impar,
Vt diuinatas auferat augur opes.
Fit quoq; de creta, qualem cæleste *figura *figuram.
Sydus, & in Græcis littera quarta gerit.
Hæc ubi distincta est gradibus, quæ constitit intus,

Quot

Ayuntamiento de Madrid

Quot tetigit uirga, tot capit inde nuces.
Vas quoq; sæpe cauum spatio distante locatur
In quod missa leui nux cadat una manu.
Felix secreto quæ nata est arbor in agro,
Et soli domino ferre tributa potest.
Non hominum strepitus audit, non illa rotarum,
Non à uicina pulucrulenta uia est.
Illa suo, quæcunq; tulit, dare dona colono,
Et plenos fructus annumerare potest.
At mihi maturos nunquam licet edere fœtus,
Ante diemq; meæ peractiuntur opes.
Lamina mollis adhuc, tenero est in lacte, quod intra est,
Nec mala sunt ulli nostra futura bono.
Et tamen inuenio, qui me iaculetur, & ictu
Præfestinato munus inane petat.
Si fiat rapti, fiat mensura relicti,
Maiorem domini parte uiator habet.
Sæpe aliquis folijs ubi nuda caamina uidit,
Esse putat boreæ triste furentis opus.
Aestibus hic, hic me spoliatam frigore credit:
Est quoq;, qui crimen grandinis esse putet.
At mihi nec grando duris inuisa colonis,
Nec uentus * fraudi, sol'ue gelu'ue fuit.
Fructus obest, peperisse nocet, nocet esse feracem,
Quæq; fuit multis, hæc mihi præda malo.
Præda malo Polydore fuit tibi, præda nefandæ
Coniugis Aonum misit in arma uirum.
Hesperij regis pomaria tuta fuissent,
Vna sed immensas arbor habebat opes.

* damno.

At

At rubus, & sentes tantummodo lædere natæ,
Spinaq; uindicta cætera tuta sua est.
Me, quia non noœo, nec aduncis uindicor hamis,
Missa petunt auida saxa proterua manu.
Quid, si non aptas solem* imitantibus umbras, * fugiẽtibus
Finditur Icario cum cane terra, darem?
Quid, nisi suffugium nimbos uitantibus essem,
Non expectata cum uenit imber aqua?
Omnia cum faciam, cum præstem sedula auctis
Officium, saxis officiosa petor.
Hæc mihi perpessæ, domini patienda querela est.
Causabor, quare sit lapidosus ager.
Dumq; repurgat humum, collectaq; saxa remittit,
Semper habent in me tela parata uiæ.
Ergo inuisa alijs, uni mihi frigora prosunt,
Illo me tutam tempore præstat hyems.
Nuda quidem tunc sum, nudam tamen expedit esse,
Nec spolium de me, quod petat hostis, habet.
At simul induimus nostris sua* uellera ramis: * munera.
Saxa nouos fructus grandine plura petunt.
Forsitan hic aliquis dicat, quæ publica tangunt,
Carpere conæssum est, hoc uia iuris habet.
Si licet hoc, oleas distringite, cædite messes:
Improbe uicinum carpe uiator olus.
Intret & urbanas eadem petulantia portas,
Sitq; tuis muris Romule iuris idem.
Quilibet argentum prima de fronte tabernæ
Tollat, & ad gemmas quilibet alter eat.
Auferat hic aurum, peregrinos ille lapillos,

El

Ayuntamiento de Madrid

* tangere. Et quasunq; potest* tollere, tollat opes.
Sed neq; tolluntur, nec, dum regit omnia Cæsar:
Incolumis tanto præside raptor erit.
* tantum. At non ille deus pacem intra mœnia* finit,
Auxilium toto sparsit in orbe suum.
Quid tamen hoc prodest, media si luce, palamq;
Verberor, & tutæ non licet esse nuci?
Ergo nec nidos folijs hærere, nec ullam
Sedibus in nostris stare uidetis auem.
At lapsis, in ramo sedit quicunq; bifurco,
Hæret, & ut capta uictor in arce manet.
Cætera sæpe tamen potuere admissa negari,
Et crimen uox est inficiata suum.
Nostra notat fusco digitos iniuria succo,
Cortice contactas inficiente manus.
Ille cruor meus est, illo maculata cruore
Non profectura dextra lauatur aqua.
O ego cum longæ uenerunt tædia uitæ,
Optaui quoties arida facta mori.
Optaui quoties aut cæco turbine uerti,
Aut ualido missi fulminis igne peti.
Atq; utinam subitæ raperent mea poma procellæ,
Vel possem fructus excutere ipsa meos.
Sic ubi detracta est à te tibi causa pericli,
Quod superest tutum Pontiæ castor habes.
Quid mihi tunc animi est, cum sumit tela uiator,
Atq; oculis plagæ destinat ante locum?
* uerbera. Nec uitare licet moto fera* uulnera trunco,
Quem sub humo radix uinclaq; arua tenent.

Corpora

Ayuntamiento de Madrid

Corpora præbemus plagis, ut sæpe sagittis,
Cum populus manicas deposuisse uetat,
Vt'ue grauem* pauida est ubi tolli uacua securim,
Aut stringi aultros in sua colla uidet.
Sæpe meas frondes uento tremuisse putastis,
Sed metus in nobis causa tremoris erat.
Si merui, uideorq; nocens, excidite ferro,
Nostraq; fumosis urite membra focis.
Si merui, uideorq; nocens, imponite flammæ,
Et liceat miseræ dedecus esse semel.
Si nec aut urar, nec aut excidar habetis,
Parcite, sic cœptum perficiatis iter.

FINIS.

* patiens.

DE MEDICAMINE FACIEI ELEGIA.

Discite quæ faciem commendet cura puellæ,
Et quo sit uobis cura tuenda modo.
Cultus humum quondam cerealia pendere iußit
Munera, mordaces interiere rubi.
Cultus & in pomis sucous emendat acerbos,
Fissaq; adoptiuas accipit arbor opes.
Culta placent, auro sublimia tecta linuntur,
Nigra sub imposito marmore terra latet.
Vellera sæpe eadem Tyrio mediantur aheno,
Sectile delitijs India præbet ebur.
Forsitan antiquæ Tatio sub rege Sabinæ
Maluerint, quàm se, rura paterna coli.

Ayuntamiento de Madrid

Cum matrona premens altum rubiaunda ſedile,
Aßiduo durum pollice nebat opus.
Ipſaq; claudebat, quos filia pauerat, agnos,
Ipſa dabat uirgas, cæſaq; ligna * focis. * foco.
At ueſtræ teneras matres peperere puellas.
Vultis inaurata cœrpora ueſte tegi,
Vultis * adornatos poſitu uariare capillos * odoratos.
Conſpicuas gemmis uultis habere manus,
Induitis collo lapides oriente petitos,
Et quantos onus eſt aure tuliſſe duos.
Nec tamen indignum ſi uobis aura placendi,
Cum comptos habeant ſeæla noſtra uiros.
Fœminea ueſtri potiuntur lege mariti,
Et uix ad cultus nupta, quod addat, habet.
Per ſe quæq; paret, & quos uenetur, amores
Refert, munditia crimina nulla meret.
Rure latent, ſinguiq; comas, licet arduus illas
Cælet Athos, altas altus habebit Athos.
Eſt etiam placuiſſe ſibi quæcunq; uoluptas
Virginibus cordi grataq; forma ſua eſt.
Laudatas homini uolucris Iunonia pennas
Explicat, & forma multa ſuperbit auis.
Sic potius nos urget amor, quam fortibus herbis,
Quas maga terribili ſubſecat arte manus.
Nec uos graminibus, nec miſto credite ſucco,
Nec tentate nocens uirus amantis equæ.
Nec mediæ Marſis ſinduntur cantibus angues, ts ſindãtur.
Nec redit in fontes unda ſupina ſuos.
Et quamuis aliquis Temeſæa remouerit æra,
Nunquam Luna ſuis exutietur equis.

Ayuntamiento de Madrid

Prima sit in uobis morum tutela puellæ:
Ingenio facile conciliante placent.
Certus amor morum est, formam populabitur ætas,
Et placidus rugis uultus aratus erit.
Tempus erit, quo uos speculum uidisse pigebit,
Et uenuet rugis altera causa dolor
Sufficit, & longum probitas perdurat in æuum,
Perq; suos annos hinc bene pendet amor.
Discite, cum teneros somnus dimiserit artus,
Candida quo possint ora nitere modo.
Ordea, quæ Libyci ratibus misere colonu,
Exue de palea, tegminibusq; suis.
Par erui mensura, decem madefiat ab ouis,
Sed aumulent libras ordea nuda duas.
Hæc ubi uentosas fuerint sicata per auras,
Lenta iube scabra frangat asella mola.
Et quæ prima cadent uiuaci cornua ceruo
Contere, in hac solida sexta face assis eat.
Nanq; ubi pulueræ fuerint confusa farinæ,
Prōtinus in numeris omnia cerne suis.
Adijce narcissi bis sex sine cortice bulbos,
Strenua quos puro marmore dextra terat.
Sextantemq; *terat gummi cum semine Thusco, *trahat.
Et nouies tanto plus tibi mellis eat.
Quæcunq; afficiet tali medicanune uultum,
Fulgebit speculo leuior ipsa suo.
Nec tu pallentes dubita *præbere lupinos. *nudari
Et simul instantis corpora finge seræ.
Vtraq; sex habeant æquo discrimine libras,

Vtraq; da nigris comminuenda molis,
Nec cerusa tibi nec nitri spuma rubentis
Desit, & Illyrica quæ uenit Iris humo.
Da pariter iuuenum ualidis subigenda laertis,
Sed iustum tritis uncia pondus erit.
Addita da querulo uolucrum medicamina nido,
Ore fugant maculas, Halcyonea uocant.
Pondere si queris quo sim contentus in illis,
Quos trahit in partes uncia sexta duas,
Vt coëant, aptéq; lini per corpora possint,
Adijce de flauis attica mella fauis.
Quamuis thura deos, iratáq; numina placent,
Non tamen acensis omnia danda focis.
corpora. Thus ubi misceris radenti tubera nitro
Ponderibus iustis sic sit utrunq; trahens.
Parte minus quarta direptum cortice gummi,
Et modicum è myrthis pinguibus adde cibum.
Hæc ubi contereris per densa foramina cerne:
Puluis ab infuso melle premendus erit.
Prosuit & marathos bene olentibus addere myrrhis,
Quinq; parant marathi scrupula, myrrha nouem.
Arentisq; rosæ quantum manus una prehendat.
Cumq; amomaco masala thura sale.
Ordea quem faciunt illis infunde cremorem,
Acquent expensas cum sale thura rosas.
mulier. Tempore sit paruo mollis licet illita uultu,
Hærebit toto nullus in ore color.
Vidi quæ gelida madefacta papauera lympha
Contereret, teneris illinereté; genis,

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

DE PVLICE ELEGIA, QVAM satis constat non esse Ouidij, nec cuiusquam eruditioris.

PArue pulex, & amara lues, inimica puellis,
Carmine quo fungar in tua facta feroxe?
Tu laceras corpus tenerum durissime morsu.
Cuius cum fuerit plena cruore cutis,
Emittis maculas nigro de corpore fuscas,
Lenia membra quibus commaculata rigent,
Cumq; tuum lateri rostrum defigis acutum,
Cogitur è somno surgere uirgo graui.
Perq; sinus erras: tibi peruia cætera membra.
Is quocunq; placet, nil tibi sæue latet.
Ah piget, & dicam, cum strata puella recumbit
Tu femur euellis, cruraq; aperta subis.
Ausus es interdum per membra libidinis ire,
Et turbare locis gaudia nata suis,
Dispeream, nisi iam cupiam fieri meus hostis,
Promptior ut fieret ad mea uota uia.
Si sineret natura mihi, quo uerterer in te,
Et quod sum natus posse redire daret,
Vel si carminibus possem mutarier ullis,
Carminibus fierem ad mea uota pulex.
Aut medicaminibus, si plus medicamina possunt,
Vellem naturæ iura nouare meæ.
Carmina Medeæ, uel quid medicamina circes
Contulerint, res est notificata satis.
His ego mutatus, si sic mutabilis essem,

Ayuntamiento de Madrid

Hærerem in tunicæ margine uirgineæ,
Inde means per crura meæ sub ueste puellæ,
Ad loca, quæ uellem, me cito surriperem.
Cumq; illa dudum lædens nil ipse cubarem,
Donec de puliæ rursus homo fierem.
Sed si forte nouis uirgo perterrita monstris
Exciret famulos ad mea uincla suos.
Aut tentata meis precibus succumberet illa,
Aut mox ex homine uerterer in puliæm.
Rursus mutatus, fundensq; precamina mille,
Afferrem cunctos in mea uota Deos.
*Illam dum precibus, uel ui superator haberem,
Et iam nil mallet, quàm sibi me socium.

*Dã bona vel precibus, vel ui, sperata tenerem.

FINIS.

DE PHILOMELA ELEGEIA. NEC EA Q. VIDEM OVIDII.

DVlcis amica ueni noctis solatia præstans,
Inter aues etenim nulla tibi similis.
Tu Philomela potes uocum discrimina mille,
Mille potes uarios ipsa referre modos.
Nam, quamuis aliæ uolucres modulamina tentent,
Nulla potest modulis æquiualere tuis.
Insuper est auium spatijs garrire diurnis,
Tu cantare simul nocte, dicq; potes.
Parus enim quamuis per noctem tinnitnet omnem,
At sua uox nulli iure placere potest.
Dulcæ Palara sonat, quam dicunt nomine Drostam,
Sed fugiente die nempe quieta silet.

Ayuntamiento de Madrid

Et Merulus modulans tam pulchris concinit odis,
Nocte ruente tamen carmina nulla canit.
Vere calente nouos componit Acredula cantus
Matutinali tempore tunc mitilans.
Dum Turdus trutilat, Sturnus tunc psitat ore,
Sed quod mane canunt uespere non recolunt.
Cacabat hinc perdix, hinc gratitat improbus anser, als. gracitat
Et castus turtur atq; columba gemunt.
Plausitat arborea clamans de fronde palumbes,
In fluuijsq; natans sorte tetrinit anas.
Grus gruit, inq; glomis cycni prope flumina drensant,
Accipiter pipat, miluus hiansq; lipit.
Cucurrire solet gallus, gallina gracillat:
Pupillat pauo, trinsat hirundo uaga.
Dum clangunt aquilæ, uultur pulpare probatur,
Et crocitat coruus, graculus at frigulat.
Glotorat immenso de turre ciconia rostro,
Peßimus at passer tristia flendo * rapit. * pipit.
Psitacus humanas depromit uoce loquelas,
Atq; suo domino Χαῖρε ualeq; sonat.
Pica loquax uarias modulatur gutture uoces,
Scurriliter strepitu quicquid & audit, ait.
Et cuculi cuculant, fritinit rauca cicada,
Bombilat ore legens munera mellis, apes.
Bubulat horrendum ferali carmine bubo,
Humano generi tristia fata ferens.
Strix nocturna sonans, & uespertilio stridunt,
Noctua lucifuga cucubat in tenebris.
Ast ululant ululæ lugubri uoce canentes,

Inq; paludiferis butio bubit aquis.
Regulus, atq; merops, & rubro pectore progne
Consimili modulo zinzilulare sciunt.
Scribere me uoces auium philomela coëgit,
Quæ cantu cunctas exuperat uolucres.
Sed iam quadrupedum fari discrimina uocum
Nemine cogente nunc ego sponte sequar.
Tigrides indomitæ rancant, rugiuntq; leones,
Panther caurit amans: Pardus hiando felit.
Dum lynces orcando fremunt, ursus ferus uncat,
Ast lupus ipse ululat, frendet agrestis aper.
Et barrus barrit, cerui glocitant & onagri,
Ast taurus mugit, & celer hinnit equus.
Quirritat uerres, pardus rudit, oncat asellus.
Blacterat hinc aries, & pia balat ouis.
Sordida sus pascens ruris per gramina grunnit,
At mutire capris hircæ petulce soles.
Rite canis latrat, fallax uulpecula gannit,
Glaucitat & catulus, at lepores uagiunt.
Mus auidus mintrat, uelox mustellaq; dintrit,
Et grillus grillat, desticat inde sorex.
Ecce uenenosus serpendo sibilat anguis,
Garrula limosis rana coaxat aquis.
Has uolucrum uoces descripsi, quadrupedumq;,
Quas natura illis grata parens tribuit.
Sed cunctas species animantum nemo notauit,
Atq; sonos, ideo dicere quis poterit?
Cuncta suo domino depromunt munera laudum,
Seu semper sileant, siue sonare queant.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

FRAGMENTVM OVIDII NASONIS REPERTVM NVPER IN VETVSTISSIMO CODICE EX EPIGRAMMATIS.

Nox erat, & ſomnus laſſos ſubmiſit ocellos,
Terruerant animum talia uiſa meum.
Colle ſub aprico celeberrimus ilice lucus
Stabat & in ramis multa latebat auis:
Area gramineo ſuberat uiridiſſima prato,
Humida de guttis lene ſonantis aquæ.
Ipſe ſub arboreis uitabam frondibus æſtum,
Fronde ſub arborea ſed tamen æſtus erat.
Eæ petens uarijs immiſtas floribus herbas,
Conſtitit ante oculos candida uacca meos.
Candidior niuibus, tunc cum cecidere recentes,
In liquidas nondum quas mora uertit aquas.
Candidior quod adhuc ſpumis ſtridentibus albet,
Et modo ſi cautam, lacte reliquit ouem.
Taurus erat comes huic, feliciter illi maritus
Cumq; ſua teneram coniuge preſſit humum,
Dum iacet & lente reuocatas ruminat herbas,
Atq; iterum paſto paſcitur ante cibo,
Viſus erat ſomno uires adimente ferendi
Cornigerum terra depoſuiſſe caput.
Huc leuibus cornix pennis delapſa per auras
Venit, & in uiridi garrula ſedit humo.
Terq; bouis niueæ petulanti pectora roſtro
Fodit, & albentes abſtulit ore notas.

Ayuntamiento de Madrid

Illa lucum, taurumq; diu cunctata reliquit,
Sed niger in uaccæ pectore liuor erat.
Vtq; procul uidit carpentes pabula tauros,
(Carpebant tauri pabula lata procul)
Illuc se rapuit, gregibusq; immiscuit illis,
Et petijt herbæ fertilioris opem.
Dic age nocturnæ quicunq; es imaginis augur,
Si quid habent ueri, uisa quid ista ferant.
Sic ego. Nocturnæ sic dixit imaginis augur,
Excudens animo singula dicta suo.
Quem tu mobilibus folijs uitare solebas,
Sed male uitabas, æstus amoris erat.
Vacca puella tua est, aptus color ille puellæ,
Tu uir, & in uacca compare taurus eras.
Pectora quòd rostro cornix fodiebat acuto,
Ingenium dominæ leua mouebat anus.
Quòd cunctata diu taurum sua uacca reliquit,
Frigidus in uiduo destituêre toro.
Liuor, & aduerso maculæ sub pectore nigræ,
Pectus adulterij labe carere negant.
Dixerat interpres, gelido mihi sanguis ab ore
Fugit, & ante oculos nox stetit alta meos.

EIVSDEM

Ayuntamiento de Madrid

EIVSDEM EX EPIGRAMMATIS.

Quantum Vergilius magno conæsit Homerō,
Tantum ego Vergilio Naso poëta meo,
Nec me prælatum cupio tibi ferre poëtam,
Ingenio si te subsequor, hoc satis est.
Argumenta quidem librorum primo notaui,
Errōrem ignarus ne quis habere queat.
Bis quinos feci legerent quo carmine uersus,
Aeneïdos totum corpus ut esse putent.
Affirmans grauitate mea, me carmine, nullo
Liuore * titulum præposuisse tibi. *hunc

Vir magnus bello, nulli pietate secundus,
Aeneas odio Iunonis pressus iniquo.
Italiam quærens Siculis errabat in undis,
Naufragus & tandem Libycas dimissus ad oras.
Ignarusq; loci fido comitatus Achate,
Indicio matris regnum cognouit Elyssæ.
Quinetiam nebula septus peruenit ad urbem.
Abreptos undis socios cum classe recepit,
Hospitioq; usus * Didonis per cuncta benignæ *Didūs.
Excidium Troiæ iussus narrare parabat.

FINIS.

Ayuntamiento de Madrid

AD PISONEM, AD QVEM EXTAT ET HORATII ARS POETICA.

UNDE prius cœpti surgat mihi carminis ordo,
Quos'ue canam titulos, dubius feror, hinc tua Piso
Nobilitas, ueterisq; citant sublimia Calpi
Nomina Romanas inter fulgentia gentes.
Hinc tua me uirtus rapit, & miranda per omnes
Vita modos, quæ si deesset tibi forte creato
Nobilitas, eadem pro nobilitate fuisset.
Nam quid imaginibus, quid auitis fulta triumphis
Atria, quid pleni numeroso consule fasti
Profuerint, si uita labat? perit omnis in illo
Gentis honos, aiius laus est in origine sola.
At tu qui tantis animum natalibus æquas,
Et partem tituli non summam ponis in illis,
Ipse canendus eris: nam quid memorare necesse est
Vt domus à Calpo nomen Calphurnia ducat?
Claraq; Pisonis tulerit cognomina prima,
Humida callosa cum pinseret hordea dextra?
Nec si cuncta uelim, breuiter decurrere possim,
Et prius æthereas moles circumuaga flammæ
Annua bissenis reuocabit mensibus astra,
Quàm mihi priscorum titulos, operosaq; bella
Contigerit memorare, manus sed bellica patrum
Armorumq; labor, ueteres docuere Quirites,

echa Ouid. ig. lib. 13. Metamor. agenget roarios et T. more Vlisis.

flamma.

Atq;

Ayuntamiento de Madrid

Atq; illos æcinere ſui per carmina uates,
Nos quoq; pacata Piſonem laude nitentem,
Exæquamur auis, nec enim ſi bella quierunt
Cæcidit & uirtus, licet exercere togatæ
Munera militiæ, licet & ſine ſanguinis hauſtu
Mitia legitimo ſub iudice bella mouere,
Hic quoq; ſeruati continget gloria ciuis,
Altaq; uictricis intexunt limina palmæ.
Quin age maiorum iuuenis facunde tuorum,
Scande ſuper titulos, & auitæ laudis honores
Armorumq; decus præcede forenſibus actis.
Sic etiam magnæ iam tunc Cicerone iuuentæ
Laurea facundis aſſerunt arma togatis.
Sed quæ Piſonum claros uiſura triumphos
Olim turba uias impleuerat agmine denſo,
Ardua nunc eadem ſtipat fora, cum tua mœſtos
Defenſura reos uocem facundia mittit,
Seu trepidos ad iura decem citat haſta uirorum
Et firmare iubet centeno iudice cauſas,
Seu capitale nephas operoſa diluis arte
Laudibus ipſa tuis reſonant fora * duraq; Piſo,
Iudicis affectum poſſeſſaq; pectora tentas,
Victus ſponte ſua ſequitur quocunq; uocaſti,
Flet ſi flere libet, gaudet gaudere coactus,
Et te dante capit iudex, ſi non habet, iram.
Sic auriga ſolet feruentia Theſſalus ora
Mobilibus frenis in aperto flectere campo,
Qui modo non ſolum rapido permittit habenas
Quadrupedi, ſed calæ citat, modo torquet in auras

* namq; ubi piſo.

Flexibiles

Flexibiles rictus, & nunc æruiæ rotata
Incipit effusos in gyrum carpere carsus.
Quis non attonitus iudex tua respicit ora?
Quis regit ipse suam, nisi per tua pondera mentem?
Nam tu siue libet pariter cum grandine nimbos
Densaq; uibrata iaculari fulmina lingua,
Seu iuuat astrictas in nodum cogere uoces
Et dare subtili uiuacia uerba catena
Vim Laërtiadæ, breuitatem uincis Atridæ.
Dulci seu mauis, liquidoq; fluentia carsu,
Verba, nec incluso sed aperto pingere flore,
Inclyta Nestorei cedit tibi gratia mellis.
Nec te Piso tamen populo sub iudice sola
Mirantur fora, sed numerosa laude senatus
Excipit, & meritas reddit tibi caria uoces,
Quis digne referat, qualis tibi luce sub illa
Gloria contigerit, qua tu retinente senatu
Cum tua bissenos numeraret purpura fascs,
Cæsareum grato cecinisti pectore numen?
Quôd si iam ualidæ mihi robur mentis inesset,
Et solidus primos impleret spiritus annos,
Auderem uoces per carmina nostra referre
Piso tuas, sed fessa labat mihi pondere cerux,
Et tremefacta cadunt succiso poplite membra,
Sic nec olorinos audet Pandionis ales
Parua referre sonos, nec si uelit improba possit.
*Aëdonia. Sic & *Hedionia superantur uoce cicadæ,
Stridula cum rapido faciunt conuitia soli.
Quare age Calliope posita grauitate forensi,

Limina

Limina Pisonis mecum pete, plura supersunt
Quæ laudare uelis, inuenta penatibus ipsis,
Huc etiam tota conaurrit ab urbe iuuentus,
Auditura utrum, si quando iudiæ fesso
Turbida prolatis tacuerunt iurgia rebus.
Tunc etenim leuibus ueluti proludit in armis,
Compositusq; suas exercet litibus artes,
Quinetiam facilis Romano profluit ore
Græcia, Cecropiæq; sonat grauis æmulus urbi,
Testis Acidalia quæ condidit alite muros,
Euboicam referens fœcunda Neapolis aræm.
Qualis iò superi, qualis nitor oris amœnis
Vocibus, hinc solido fulgore micantia uerba
Impleuere locos, hinc exornata figuris
Aduolat, excusso uelox sententia torno.
Magna quidem uirtus erat, & si sola fuisset,
Eloquio sanctum modo persuleire senatum,
Exonerare pios modo, nunc onerare noœntes,
Sed super ista, mouet plenus grauitate serena
Vultus, & insignis præstringit imagine uisus.
Talis inest habitus, qualem nec dicere mœstum,
Nec fluidum, læta sed tetricitate decorum
Possumus, ingenitæ stat nobilitatis in illo
Pulcher honos, & digna suis natalibus ora,
Additur huc & iusta fides, & plena pudoris
Libertas, animusq; mala ferrugine purus,
Ipsaq; possesso mens est opulentior auro.
Quis tua cultorum iuuenis facunde tuorum
Limina pauper adit, quem non animosa beatum

Excipit

Ayuntamiento de Madrid

Excipit, & subito iuuat indulgentia ænsu?
Quodq; magis dono fuerit pretiosius omni,
Diligit ex æquo, nec te fortuna colentum,
Natales'ue mouent, probitas spectatur in illis.
Nulla superborum patiuntur dicta iocorum,
Nullius subitos adfert iniuria risus.
Vnus amicitiæ summos tenor ambit & imos,
Rara domus tenuem non aspernatur amicum,
Raraq; non humilem calcat fastosa clientem,
Illic casta licet mens & sine crimine constet
Vita, tamen probitas cum paupertate iacebit.
Sed lateri nullus comitem circundare querit,
Quem dat purus amor, sed quem tulit impia mercæs,
Nec quisquam uero pretium largitur amico,
Quem regat ex æquo, uicibusq; regatur ab illo
Sed miserum parua stipe focilat, ut pudibundus
Exercere sales inter conuiuia possit,
Ipse procul liuor, procul hæc fortuna refugit
Piso tuam uenerande domum, tu mitis, & acri
Asperitate carens, pōsitoq; per omnia fastu,
Inter ut æquales unus numeraris amicos,
Obsequiumq; doces, & amorem quæris amando,
Cuncta domus uaria cultorum personat arte,
Cuncta mouet studium, nec enim tibi dura clientum
Turba rudis'ue placet, misero quæ freta labore
Nil nisi summoto nouit præcedere uulgo.
Sed uirtus numerosa iuuat, tu pronus in omne
Pectora ducis opus, seu te grauiora uocarunt,
Seu leuiora iuuant, nec enim facundia semper

Adducta

Ayuntamiento de Madrid

Adducta cum fronte placet, non semper in armis
Bellica turba manet, nec tota claßicus horror
Nocte dicq; gemit, non semper Gnosius arcus
Destinat, exempto sed laxat cornua nervo,
Et galea miles caput, & latus ense resoluit.
Ipsa uices natura subit, uariataq; cursus
Ordinat, inuersis & frondibus explicat annum,
Non semper fluidis adopertus nubibus æther
Aurea terrificis obcæcat sydera nimbis.
Cessat hyems, madidos & siccat uere capillos,
Ver fugit æstates, æstatum terga laceßit
Pomifer autumnus, * nubibus cessurus & undis. * Nebulis.
Ignea quinetiam superum pater arma recondit,
Et Ganymedeæ repetens conuiuia mensæ
Pocula sumit ea, qua geßit fulmina, dextra.
Temporibus seruire decet: qui tempora certis
Ponderibus pensauit, eum si bella uocabunt,
Miles erit: si pax, positis toga gestiet armis.
Hunc fora pacatum, bellantem castra docebunt.
Felix illa dies, totumq; canenda per æuum,
Quæ tibi utrales eum primum traderet auras
Contulit innumeras intra tua pectora dotes.
Mira subest grauitas inter fora, mirus omissa
Paulisper grauitate lepos. si carmina forte
Nectere ludenti iuuit fluitantia uersu,
Aonium facilis deducit pagina carmen,
Siue chelin digitis, & eburno uerbere pulsas,
Dulcis Apollinea sequitur testudine cantus.
Et te credibile est Phœbo didicisse magistro.

Ayuntamiento de Madrid

Nec pudeat pepulisse lyram cum pace serena
Publica securis exultent ocia terris,
Nec pudeat Phœbea chelis, si creditur illis
Pulsari manibus, quibus & contenditur arcus,
Sic mouisse fides sæuus narratur Achilles,
Quamuis mille rates Priameius ureret heros,
Et grauis obstreperet modulatis buccina neruis
Illo dulce melos Nereïus extudit heros
Pollice, terribilis quo Pelias ibat in hostem.
Arma tuis etiam si forte rotare lacertis
Inq; gradum clausis libuit consistere membris,
Et uitare simul, simul & captare petentem,
Mobilitate pedum celeres super orbibus orbes
Plectis, & obliquis fugientem cursibus urges.
Nunc quoq; uiuaci scrutaris pectora dextra,
Nunc latus aduersum nec opino percutis ictu,
Nec tibi mobilitas minor est, si forte uolantem
Aut geminare pilam iuuat, aut reuocare cadentem,
Et non sperato fugientem reddere gestu.
Hæret in hæc populus spectaeula, totaq; ludos
Turba repente suos iam sudabunda relinquit.
Te si forte iuuat studiorum pondere fessum
Non languere tamen, lususq; mouere per artem,
Callidiore modo tabula uariatur aperta
Calculus, & uitreo peraguntur militæ bella.
Vt niueus nigros, nunc & niger alliget albos.
Sed tibi quis non terga dedit? quis te duce cessit
Calculus? aut quis non periturus perdidit hostem?
Mille modis acies tua dimicat, ille petentem

Dum

Ayuntamiento de Madrid

Dum fugit ipse rapit, longo uenit ille recessu.
Qui stetit in speculis, hic se committere rixæ
Audet, & in prædam uenientem decipit hostem.
Ancipites subit ille moras, similisq; ligato
Obligat ipse duos, hic ad maiora mouetur,
Vt citus & fracta prorumpat in agmina mandra
Clausaq; deiecto populetur mœnia uallo.
Interea sectis, quamuis acerrima surgant
Prælia, militibus, plena tamen * ipsa phalange * Ipse.
Aut etiam pauco spoliata milite uincis,
Et tibi captiua resonat manus utraq; turba.
Sed prius emenso titan uersetur olympo,
Quàm mea tot laudes decurrere carmina possint.
Felix, & longa iuuenis dignissime uita,
Eximiumq; tuæ gentis decus, accipe nostri
Certus ut hoc ueri complectere pignus amoris.
Quòd si digna tua minus est mea pagina laude,
At uoluisse sat est. animum non carmina iacto.
Tu modo lætus ades, forsan meliora canemus,
Et uires dabit ipse fauor, dabit ipsa feracem
Spes animum, dignare tuos aperire penates,
Hoc solum petimus, nec enim me diuitis auri
Imperiosa fames, & habendi sæua libido
Impulerant, sed laudis amor. iuuat optime tecum
Degere, cumq; tuis uirtutibus omne per æuum
Carminibus certare meis, sublimior ibo,
Si famæ mihi pandis iter, si detrahis umbram.
Abdita quid prodest generosi uena metalli,
Si cultore caret? quid inerti condita portu,

Ayuntamiento de Madrid

Si ductoris eget, ratis efficit? omnia quamuis
Armamenta gerat, teretiq; fluentia malo
Poßit & excusso dimittere uela rudente?
Ipse per Ausonias Aenei carmina gentes
Qui sonat, ingenti qui nomine pulsat olympum,
Mæoniumq; senem Romano prouocat ore,
Forsitan illius nemoris latuisset in umbra
Quod canit, & sterili tantum cantasset auena,
Ignotus populis, si Mecœnate careret,
Qui tamen haud uni patefecit limina uati,
Nec sua Vergilio permisit numina soli,
Mecœnas tragico quatientem pulpita * æstu
* Gestu. Erexit Varum, Mecœnas alta tonantis
Eruit, & populis ostendit nomina Graijs,
Carmina Romanis etiam resonantia chordis
Ausoniamq; chelin gracilis patefecit Arati.
O decus in totum merito uenerabilis æuum,
Pierij tutela chori, quo præside tuti
Non unquam uates inopi timuere senectæ.
Quòd si quis nostris precibus locus, & mea uota
Si mentem subiere tuam, memorabilis olim
Tu mihi Mecœnas tereti cantabere uersu,
Possumus æternæ nomen committere famæ.
Si tamen hoc ulli de se promittere fas est,
* Autor adest. Et Deus * ultor abest, superest animosa uoluntas,
Ipsaq; nescio quid mens excellentius audet.
Tu nanti protende manum, tu Piso latentem
Exere, nos humilis domus & syncera parentum
Sed tenuis fortuna sua caligine celat.

Possumus

Ayuntamiento de Madrid

Possumus impositis caput exonerare tenebris,
Et lucem spectare nouam, si quid modo lætus
Annuis, & nostris subscribis candide uotis.
Est mihi, crede, meis animus constantior annis,
Quamuis nunc iuuenile decus mihi pingere malas
Cœperit, & nondum uicesima uenerit * ætas. * æstas.

FINIS.

res est solliciti plena timoris amor. epta. 1. fo. 1.
Si de tot lęsis ~~quisq~~ sua numina quisq deorum
Vindicet in penas nõ satis unus eris. epta. 2 fo. 8
Exitus acta probat: careat successibus opto, epta
quisquis ab eventu facta notanda putat fo. 11
An miseros tristis fortuna tenacitor urget. epta. 3 f. 1
Sint procul a nobis iuuenes, ut femina, compti. ep. 4. fo
fine coli modico forma uirilis amat. 20
Quod caret alterna requie, durabile non est. epta
hec reparat uires fessaq mẽbra leuat fo. ut
leniter, ex merito quicquid patiare, ferẽdum est. ep. 5. fo.
quę uenit indigne pena dolenda uenit.

Ayuntamiento de Madrid

tradit Albertus magnus in volumine de animalibus
quodvigesimo. et citatur a berualdo in glosa apuleij
de asino aureo. lib. decimo. fol. 202. Genitalia
mulieris inter omnes feminas animalis proportione
corporis maxima esse. cum e contrario, uti sit
in mouibus genitalibus predictis quia cetera masculi
animalis proportione corporis habita pulla
pubescentis bullam quandoque habet quia aut uacua
aut equa capacitate. laxioreque.

Como sum, nihil amo hermani alienum proverbio. glo
super A. apuleij de asino aureo. fol 80.

legitimatus est similis archimiq. que facit apparere
quod non est
et legitimatus a similari hominis medicato amorbus
miq semper aliqne remanet cicatrice. Castaneus
in Catul. glo. mundi. parte. II. considerat. 15.

Decor corporis confert ad felicitatem in hoc mundo
et quidam doctor consuluit. Nobilem diuitemque
mulierem deformem, que pauperem quepiam formosum
sibi matrimonio desponderit, non videri nupsisse
indigno, cum debeat mulieris nobilitas et diuitia
rum copia, cum forma viri compensari. Castaneus
in catalogo glo. mundi. parte. 7. considerationis
49. fol. 159.

Ayuntamiento de Madrid

seneca in lib. de declinacio

Los hõbres de grãde y firme animo no s
saben someter ala fortuna y las adue
sidades hazẽ como prueua de sus vi
tudes et de hoc isidorus de sum̃o bono. e
boetius de cõsolatione. lib. 2. prosa ultima

Expertus dico, nemo est in amore fidelis.
formosam raro nõ sibi quisque appetit
Propertius. lib. 2. elegia ultima. 34.

Ayuntamiento de Madrid

la Elegia 7. del lib. 3. omnoqpd bn
na fol. 230.

Soy de Joaquin Perez

Domine de Ayala

Obispo Cuenca

BIBLIOTECA MUNICIPAL MADRID

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid

Ayuntamiento de Madrid